

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Vasile
ALECSANDRI

CHIRIȚA ÎN IAȘI
SAU
DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ

LITERA

CHIȘINĂU 1998

CZU 859.0-2
A 36

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Textele au fost reproduse după:

Vasile Alecsandri, *Opere*, V și VI, Teatru. Text ales și stabilit, note și comentarii de Georgeta Rădulescu-Dulgheru. Editura Minerva, București, 1977 și, respectiv, 1979.

Respectându-se în principiu vocabularul și limbajul scriitorului, s-au operat modificări, în sensul aplicării normelor ortografice în vigoare.

Coperta: *Isai Cârnu*

ISBN 9975-74-070-7

© «LITERA», 1997

TABEL CRONOLOGIC

- 1821 *Iulie 21* S-a născut, conform opiniei majorității cercetătorilor, cel de-al doilea copil, Vasile, al medelnicerului Vasile Alecsandri și al Elenei, născută Cozoni, în orașul Bacău. Curând familia viitorului scriitor se mută la Iași.
(Conform altor surse, *Alecsandri s-ar fi născut în 1819 sau chiar în 1818.*)
- 1827 Vasile Alecsandri ia primele lecții de la dascălul maramureșean Gherman Vida, profesor la Seminarul de la Socola.
- 1828—1834 Viitorul scriitor își continuă învățătura în pensionul lui Victor Cuénim, deschis în 1828 la Iași. Verile și le petrece la Mircești, unde tatăl său cumpărase moșia.
- 1834—1839 Împreună cu alți fii de boieri, Vasile Alecsandri își face studiile la Paris. După trecerea bacalaureatului literar se pregătește să intre la medicină, dar abandonează. Urmează cursurile facultății de drept, însă după câteva luni renunță. Tatăl său l-ar fi vrut inginer, dar îi lipsea bacalaureatul în științe, pe care nu-l poate obține. Se dedică literaturii, scriind primele versuri în limba franceză, între care poemul **Zunarilla**.
- 1839 În drum spre Patrie Vasile Alecsandri întreprinde o lungă călătorie prin Italia. Vizitează Florența, Roma, Padova, Veneția, Triest. Din această călătorie culege impresii necesare scrierii primelor opere în limba română *Buchetiera de la Florența și Muntele de foc*.
- 1840 În revista “Dacia literară” (nr. 3, mai—iunie) este publicată nuvela *Buchetiera de la Florența*. Este numit, împreună cu C. Negruzzi și M. Kogălniceanu, director al teatrului din Iași. Pentru nevoile scenei scrie vodevilul *Farmazonul din Hârău*, care se joacă la 18 noiembrie.

- 1841 Pe scena teatrului ieșean se joacă piesa lui Vasile Alecsandri *Modista și cinovnicul*.
- 1842 V. Alecsandri călătorește prin munții Moldovei, fapt care i-a prilejuit “descoperirea tezaurului poeziei populare”. Sub influența acestora Vasile Alecsandri scrie primele sale poezii românești — *Doinele*.
- 1843—1844 Vasile Alecsandri întreprinde lungi excursii prin munții și prin satele Moldovei, culegând folclor. Din această perioadă datează nuvela *O primblare la munți*.
- 1844 La 18 ianuarie are loc premiera piesei *Iorgu de la Sadagura*, primită de public cu deosebită căldură. Împreună cu Mihail Kogălniceanu și Ion Ghica, scriitorul se află în fruntea revistei “Propășirea”. Aici sunt publicate o parte a doinelor sale, nuvelele *O primblare la munți și Istoria unui galbân*.
Aflat pentru cură la Borsec, Vasile Alecsandri scrie nuvela *Borsec*. Dă la iveală “fiziologia” *Iașii în 1844*.
- 1845 Face cunoștință cu Nicolae Bălcescu și cu alți tineri munteni la moșia Mânjina a lui Costache Negri. Tot acum vizitează Bucureștii. Este epoca în care crește afecțiunea sa pentru Elena Negri, căreia îi dedică o seamă de poeme (8 Mart ș.a.).
- 1846—1847 Vasile Alecsandri o însoțește pe Elena Negri în străinătate, pentru îngrijirea sănătății. Italia, Austria, Germania, Franța, apoi din nou Italia îi prilejuiesc impresii profunde. Însă boala Elenei se agravează, iubita poetului stingându-se pe vapor la întoarcere în Patrie. În vară se află la odihnă la Balta Albă. Impresiile din această localitate și-au găsit expresia în nuvela *Balta Albă*.
- 1847 Scrie piesa *Piatra din casă*.
- 1848 *Martie* Începe mișcarea revoluționară din capitala Moldovei. Alecsandri scrie *Deșteptarea României* și redactează împreună cu alți patrioți petiția cuprinzând revendicările ce trebuiau aduse la cunoștința domnitorului Mihail Sturza. După înăbușirea mișcării se refugiază în munți, apoi trece la Brașov. Evocarea acestor întâmplări o face în fragmentul de proză *Un episod din anul 1848*.

- 1849 Vasile Alecsandri redactează studiul *României și poezia lor*, sub forma unei scrisori către A. Hurmuzachi, studiul fiind publicat în revista "Bucovina".
- 1850 *Aprilie 9* Are loc reprezentația piesei *Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă*.
- 1851 La întoarcerea din Paris și Londra, cu vaporul pe Dunăre, vasul e pe punctul de a se scufunda. Întâmplarea e povestită în episodul *Înecarea vaporului Seceni pe Dunăre*, destinat să apară în primul număr al proiectatei reviste "România literară". Episodul este mai târziu încadrat în narațiunea dramatizată *Un salon din Iași*.
August 5 Se reprezintă cu mare succes *Chirița în Iași*.
- 1852 *Aprilie* Apare la Iași prima fascicolă din colecția de opere folclorice: *Poezii populare. Balade (cântece bătrânești) adunate și îndreptate de V. Alecsandri*.
Octombrie Vasile Alecsandri scoate prima culegere din teatrul său, *Repertoriu dramatic*. Se reprezintă piesa *Chirița în provincie*.
- 1853 La Paris, unde se găsea încă din toamna precedentă, Vasile Alecsandri publică primul volum de poezii originale, *Doine și lăcrimioare*, dispuse în trei cicluri: *Doine, Lăcrimioare, Suvenire*.
La Iași îi apare cea de-a doua fasciculă a *Poeziilor populare*.
Vasile Alecsandri întreprinde o lungă călătorie în sudul Franței, în Spania și în nordul Africii. Relatarea parțială a acestei călătorii se cuprinde în "ziarul de călătorie" *Călătorie în Africa*. Scriitorul intercalează în cursul relatării diverse episoade narative, ca *Cel întâi pas în lume* (publicat inițial în 1841 în "Albina românească" sub titlul *Pierderea iluziilor*) și *Suvenire din Italia. Monte di fo*, publicat tot acolo, în 1843.
- 1854 Moare tatăl scriitorului. Preluându-și moștenirea, Alecsandri eliberează țiganiilor robi de pe moștile sale.
- 1855 Apare, sub conducerea poetului, revista "România literară", în care se publică poezia *Anul 1855*. Tot aici apar fragmente din *Călătorie în Africa* și nuvela *Balta Albă*.
- 1856 Are loc congresul de pace de la Paris, decisiv pentru viitorul politic al

Principatelor, care aspirau la unire. Alecsandri se dedică integral cauzei luptei pentru Unire.

În “Steaua Dunării”, ziar condus de Mihail Kogălniceanu, apare la 9 iunie *Hora Unirii*.

1857 Vede lumina tiparului culegerea de proză *Salba literară*, conținând povestiri, impresii de călătorie și câteva scrieri dramatice.

În ziarul “Concordia” din București apare poezia *Moldova în 1857*.

1859 După alegerea ca domnitor a lui Cuza, scriitorul pleacă într-o lungă misiune diplomatică la Paris, Londra și Torino, pentru a obține recunoașterea dublei alegeri a lui Cuza. La Paris îi vizitează pe Lamartine și pe Mérimée și caută să câștige bunăvoința ambasadorului Rusiei, contele Kisseleff, fostul guvernator al Principatelor între 1829 și 1834.

1860 Abandonează activitatea politică și se retrage la Mircești, în mijlocul familiei, unde se dedică scrisului, compunând piese de teatru, printre care *Rusalile* și câteva cântecéle comice.

1861 Îndeplinește o nouă misiune diplomatică, încredințată de Cuza. În vederea recunoașterii Unirii de către puterile europene, Alecsandri vizitează Parisul, Torino, Milano, iar un timp girează afacerile agenției diplomatice de la Paris, în locul fratelui său.

Reîntors la Mircești, scrie piese și cântecéle comice.

1863 La Iași apare ediția a doua a volumului *Doine și lăcrimioare* cu ciclul *Mărgăritărele*.

Apare partea a doua a *Repertoriului dramatic*, cuprinzând ultimele piese ale scriitorului.

1866 Apare într-un volum întreaga colecție a *Poeziilor populare*.

E numit membru al Societății literare române pentru cultura limbii, care în 1879 avea să devină Academia Română.

1868 Publică, în “Convorbiri literare”, primele pasteluri: *Sfârșit de toamnă*, *Iarna*, *Gerul* etc.

1871 Își dă demisia din Societatea literară română, după ce aceasta hotărâse să adopte principiul etimologic în scriere și să publice dicționarul lui Laurian și Massim.

- 1872 Apare studiul *Introducere la scrierile lui Constantin Negruzzi*, mai întâi în "Convorbiri", apoi ca prefață la volumul de scrieri ale lui Negruzzi scos de Editura Socec.
Scrie *Dumbrava Roșie*, pe care o citește la o ședință a "Junimii".
- 1874 Apare piesa *Boieri și ciocoi*, fiind reprezentată pe scena teatrului ieșean.
- 1875 Apar la Socec primele patru volume din seria *Operele complete*, cu o prefață a autorului. Ele cuprind creația dramatică.
În același an apar următoarele trei volume, cuprinzând creația poetică.
- 1876 Apare volumul al optulea al *Operele complete: Proza*.
- 1877 *Mai 9* Proclamarea independenței țării în parlament. La aflarea veștii Alecsandri scrie poezia *Balcanul și Carpatul*, cu care inaugurează ciclul *Ostașii noștri*.
- 1878 Apare volumul *Ostașii noștri*.
- 1878—1879 Se dedică lucrului la drama istorică *Despot-Vodă*. În mai 1879 citește piesa la o ședință a "Junimii" bucureștene. Are loc reprezentarea piesei la Teatrul Național din București. Este invitat să-și reia locul la Academie și să participe la lucrările anuale, fiind ales în comisia pentru modificarea ortografiei.
- 1880 Apare cel de al nouălea volum din seria *Operele complete*, cuprinzând *Legende nouă și Ostașii noștri*.
Apare nuvela *Vasile Porojan*, sub forma unei scrisori către Ion Ghica. Scrie feeria *Sânziana și Pepelea*. În "Albumul macedoromân" al lui V. A. Urechia apare "istorioara de început de amor" *Margărita*, scrisă cu zece ani mai înainte, dar relatând un episod de tinerețe, localizat în timp prin 1850—1852.
- 1881 I se decernează Marele premiu "Năsturel-Herăscu" al Academiei Române pentru drama *Despot-Vodă* și poeziile din ultimul volum de *Opere complete*.
- 1883 Într-o ședință a "Junimii" și la Academie Alecsandri citește noua sa piesă *Fântâna Blanduziei*.
- 1884 *Fântâna Blanduziei* este reprezentată, cu mare succes, la Teatrul Național. Scrie piesa *Ovidiu*.

- 1885 Este numit ministru plenipotențiar al României la Paris, post pe care îl deține până la moarte.
- 1886 Realizează o nouă versiune a piesei *Ovidiu*.
- 1888 Scrie *Plugul blestemat*. Se ivesc primele semne ale bolii care avea să-l răpună.
- 1890 *August 22* Vasile Alecsandri se stinge din viață la Mircești. Este înmormântat la 26 august în grădina casei, dăruită în 1914 Academiei, de către soția poetului. Deasupra mormântului a fost ridicat un mausoleu din inițiativa Academiei, în 1928. Întreg ansamblul a devenit muzeu memorial.

CHIRIȚA ÎN IAȘI sau DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ

COMEDIE CU CÂNTECE, ÎN 3 ACTE

PERSONAJELE:

Cucoana CHIRIȚA	Sărdarul CUCULEȚ,
GRIGORI BĂRZOI, soțul ei	director de agie
ARISTIȚA	UN FECIOR BOIERESC
CALIPSIȚA } fetele lor	IOANA țiganka
PUNGESCU, coșcar bucureștean	UN SLUJITOR DE BARIERĂ
BONDICI, coșcar ieșean	UN SURUGIU
GULIȚĂ, copilul Chiriței	UN NEAMȚ CU ORGĂ
Văduva AFIN	POFTIȚI LA BAL, SLUGI,
LULUȚA, copila ei	SURUGII, CAI DE POȘTĂ

*Reprezentată la Teatrul Național din Iași, în beneficiul
artiștilor români, la 1850.*

ACTUL I

Teatrul reprezintă ulița Păcurarii plină de omăt; în stânga, în fund, se vede bariera închisă. La ridicarea cortinei se aud chiote și pocnete surugiești.

Bariera se ridică și încep a trece în fund vro 16 cai de poștă, care trag o trăsură veche pusă pe tălpi de sanie. Caii intră în culisele din dreapta, dar trăsura rămâne troienită în mijlocul scenei. În coada trăsurii sunt aninate o mulțime de sipete și de cutii, iar pe deasupra lor șade o țigancă învelită într-o cergă strenteroasă; ea ține în mână o cutie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, ținând altă cutie. Înăuntru se află cucoana Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bârzoii. Începe a însera și a ninge.

SCENAI

*CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA,
GULIȚĂ, ȚIGANCA, FECIORUL, SLUJITORUL
DE BARIERĂ, UN SURUGIU*

SLUJITORUL (*alergând după trăsură, zice țigancei din coadă*):
Cine zici că-i în trăsură?...

ȚIGANCA: Cucoana Chirița.

SLUJITORUL: Cum?... Crița?

ȚIGANCA: Chirița... surdule.

SLUJITORUL: Chirița Surdulea?... Da cască-ți pliscul mai tare...
cioară, și cârâie mai dezghețat... Ce cucoană-i în trăsură?

ȚIGANCA: Du-te pârlii! că doar n-am să-ți toc la ureche până
mâine.

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai pichirisit?

ȚIGANCA: Baragladină ești tu, guleratul!

SLUJITORUL: Ian vezi moachia, că s-o fudulit... (*Azvărle în țigancă cu omăt.*) Hâși, cârâitoare!

ȚIGANCA: Șezi binișor, blestematul, că te ia dracu.

SLUJITORUL: Hâși, ciocănitoare!...

ȚIGANCA: Bată-te pârdaľnicu să te bată!... șezi binișor.

SLUJITORUL: Hâși, duh de baltă...

CHIRIȚA (*scoțând capul și primind omătul în obraz*): Ce este? ce-ați pățit... carnașî! că era să mă chiorască!... Cine-azvărle cu bulgări?... (*Către țigancă:*) Ce te-o apucat, mă rog, coțofano, de cârâi ca cioara-n par?... Ie sama la lucruri bine, și taci din plisc. (*Întorcându-se către fecior:*) Și tu, mojicule, ce stai în capră ca un degerat și nu zici surugilor să meargă?... Vai, bată-vă crucea, mangosiților, c-o să-mi faceți zile fripte!...

SLUJITORUL (*la oblon*). Cucoană...

CHIRIȚA: Ce-i?

SLUJITORUL: Cum îi numele d-tale?

CHIRIȚA: Cum mi l-o dat nânașu... Lipsești de-acole.

SLUJITORUL: Așa știi și eu... d-apoi vezi, cucoană, că trebuie să te trecem la catastiful barierei.

CHIRIȚA: Să mă treci la catastif pe mine?... da ce sunt eu, să mă treci la izvod?... Auzi vorbă!... Măi! că obraznici mai sunt guleratii își cu săbiuțe...

Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat mă.
Auzi dârzie! blăstămăție!
Obrăznicie
Și mojicie!
În catastifuri el să mă scrie;
Să-mi facă mie
Catagrafie,

Parcă aş fi marfă de băcălie,
Braşovenie
Sau lipscănie!

TOȚI

Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.

SLUJITORUL (*astupându-și urechile*): Ho, țară!... că doar n-am urechi de săftian... Cucoană, avem poruncă să nu lăsăm pe nime-n târg, pân-a nu-l întreba de nume.

CHIRIȚA : Ei! c-or să-mi scoată sufletu!... Du-te de scrie c-o venit în Iași: cucoana Chirița a banului Grigori Bârzoii, de la Bârzoieni, cu Aristița, Calipsița și Guliță, copiii lor.

SLUJITORUL (*în parte*): Mă!... ce pomelnic (*Tare.*) Cum ziseși, cucoană?

CHIRIȚA : Iaca surdu!... (*Repede.*) Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bârzoii ot Bârzoieni. (*La surugiu.*) Mânați, măi, și luați seama la covățele. (*În parte.*) Aice-n capitală ești tot cu zilele-n mână.

SLUJITORUL (*în parte*): Crița, Răștița, Lăpșița și Gurluiță Brânzoii!... da... a dracului nume!... parcă se bat babele-n gură... Mă duc să-i torn în catastif. (*Merge spre barieră.*) Gurluiță, Lăpșița... Crița... (*Iese.*)

CHIRIȚA (*la surugii*): Pornit-ați, jărpanilor?

SURUGIUL (*îndemnând caii*): Hi, hi, hi, hi, copii... nu mă lăsați... Hi, hi, tătucă... Hi, hi, mânca-v-ar lupii. (*Pocnește.*) Hi, Iudă... Hi, jupitul. Iaca, mă! c-or să mă lase-n troian... Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!...

CHIRIȚA (*scoțând capul repede*): Tacă-vă gura, bețivilor, că vă aud copilele.

SURUGIUL : Ian lasă-ne, cucoană hăi... nu ne mai necăji, că destul necaz avem noi cu rădvanul ista, ardă-l focu!...

CHIRIȚA : Ba să te ardă pe tine focul... auzi?... rădvan!... trăsura

mea de nuntă, nouă-noușoară!... de abia din vremea bejăniei!... Hai, mânați și nu mai faceți vorbă.

SURUGIUL: Hi, hi... odată, copii, cu toții... Hi! lăsa-v-ați oasele cioarelor și pelea vameșului... Ha, ho, ha, ho, tbr... degeaba!... deacum ne-am troienit...

CHIRIȚA: Ne-am troienit?... Iaca! na, și alta acum... chiar colac peste pupăză! (*Feciorului.*) Ce stai ca un butuc în capră, mangositule... coboară de-agiută la trăsură... Ian vezi-l, mă rog, parcă-i un boier!... nu-i bun nici de-o treabă...

FECIORUL (*leneș*): Dacă-i chiar în zadar... nu ne scoate de-aici nici dracu...

CHIRIȚA: Sărmane, sărmane... ți-oi arăta eu acuși pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL (*scoborându-se*): Somnoros, da! și eu n-am închis ochii de două nopți!

CHIRIȚA (*sărind din trăsură*): Ian auzi-l că și răspunde!... (*Lunecând.*) Carnacsî! că era să-mi rup șălele (*Împingând feciorul.*) Ia, colo... colo la răzor, tontule... pune umăru de-mpinge, că ești coșcoge... (*La surugiu.*) Hai, măi, opintiți vârtos.

SURUGIUL: Hi, hi, zvânta-v-ar vântu și v-aș vinde păstrama!

CHIRIȚA: Tacă-vă gura, blăstămaților! că vă aud copilele! (*La fete.*) Astupați-vă urechile! (*În parte.*) Îi un păcat cu niște ghiorlani. (*La țigancă.*) Da tu, cheramo, ce stai acolo parcă clocești ouă... de-te gios să se mai ușureze trăsura.

ȚIGANCA: Cuconiță, nu mă pot scoborî fără de scară.

CHIRIȚA: Scară?... ți-oi da eu la scară, coțofană... deschide-ți aripile și sai la pământ... da doar mi-i strică cutia... c-atâta-ți trebuie.

ȚIGANCA (*sărind*): Valeu!... că mi-am scrântit piciorul! valeu! (*Sărind, scapă cutia, care se strică.*)

CHIRIȚA: Tronc! parcă-nadins i-am zis să mi-o strice!... Of! săracan de mine! că-mi vine să țip și să ieu câmpii!... Mult oi să mai stau în drum? (*Aleargă la oblon și lunecă.*) Carnacsî! că mi-o plesnit șireturile

de la rochie!... Aristițo, Calipsițo, dați-vă gios și voi, doar ne-om distroieni mai degrabă... ia așa... frumos... încet, să nu lunecați.

*(Aristița și Calipsița se cobor,
Guliță vrea și el să iasă, dar C hirița îl oprește.)*

GULIȚĂ (*cepeleag și alintat*): Să mă cobor și eu cu țâțacele?

CHIRIȚA: Ba nu, Gulița mamei... nu, drăguță; mata șezi în trăsură ca să nu răcești.

GULIȚĂ: E!... neneacă, vreau să mă cobor... na...

CHIRIȚA: Ba nu, suflete... dacă mă iubești... șezi mătăluță locului, puiule, și te învălește cu contășu băbacăi.

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș; vreau să mă dau pe gheață...

CHIRIȚA: Ba... să nu faci poznă, Gulița neneacăi, c-apoi s-a mânia neneaca și nu ți-a mai cumpăra minavet... știi mata... minavetu care ți l-am făgăduit...

GULIȚĂ: Așa! de trei ani de când mă porți cu făgăduința...

CHIRIȚA (*sărutându-l*): Gulița mamei!... că nostim ești... nu fii de diochi... (*Închide oblonul și zice surugilor:*) Hai, flăcăi, de-acum, că vă făgăduiesc bacșiș bun... câte un fifirig de om... (*Căutând în culise.*) Iaca poznă! da unde-s surugiii?

FECIORUL: Or fi fugit!... cine știe?... la vro crâșmă poate... (*În parte.*) Hei, că nu-s și eu cu dânșii!

CHIRIȚA: O fugit și m-o lăsat lată în mijlocul drumului!... bre! c-o să mă lovească ceva! (*Furioasă.*) Ei, apoi să nu te-apuče șaptezeci de năbădăici?... *Kirie eleison!* (*Vine iute în fața publicului.*) Mă rog, cine ține poștele?... cine-i otcupcicul ghipcanilor?... să deie ochi cu mine, dacă-l ține curăua... să-i zic două vorbe... da vorbe!... să le pomească cât o trăi... știi?... cole... *engolpion* de anul nou 1844.

I

Ian să-ți spun, otcupcic dragă,
Vel otcupcic de ghipcani!
Toți motanii, fără șagă,

Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
Of! mări frate,
De ai păcate
Cu cai de poștă să te pornești;
De multă ciudă,
De multă trudă,
Te simți, cu poșta, că-mbătrânești!
Ba nu-s propele,
Nici căpițele;
Ba ștreangu-i putred de ars în foc!
Hi, pliosca, trosca,
Hi, trosca, pliosca!...
Sluga-n pricină... ești tot pe loc!

II

Drept să-ți spun, otcupcic dragă,
Vel otcupcic de ghipcani!
Toți motanii, fără șagă,
Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
Căci dacă pleacă,
Colbul te-neacă;
Glodu-ți lipește benghiuri pe nas;
Biciul pocnește
De te-asurzește,
Și caii poștei alerg... la pas!
Ba stau la dealuri;
Te dau de maluri;
Îți sfarmă trupul de nu mai poți!
Și de nu-ți pasă,
Ajungi acasă
C-un ochi, c-o mână, și cu trei roți!

CHIRIȚA (*alergând în fund*): Poftim poște!... dacă nu merg caii, fug surugiii!... Da unde s-o înfundat blăstămații? (*Intră în culisa din dreapta, din fund.*) Vai! că buni-s de spânzurat în iarmaroc!... Auzi!... carnacși, că lunecușu-i!... Valeu!... (*Se aude căzând pe gheață.*)

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } Vai de mine! a căzut neneaca pe gheață!...

(*Aleargă amândouă după C hirița și se aud picând și țipând în culise: "Valeu!... Valeu!..."*)

FECIORUL (*căutând în dreapta*): Haita... buf... na, c-o căzut și duducile... Ha, ha, ha... una peste alta...

(*În vremea aceasta Guliță se coboară furiș din trăsură și începe a se da pe gheață.*)

GULIȚĂ: Uța... a... a... Bine-i de dat de-a săniușul... Uța... a... a... Neneaca s-a dus... bine-mi pare!

ȚIGANCA (*ghemuită în cergă lângă coada trăsurii*): Da astâmpără-te, cuconașule, că-i cădea jos și ți-i sparge capu.

GULIȚĂ: Taci, coțofană... nu cârâi.

ȚIGANCA: Haide, hai, că te-a vedea ea cucoana acuși.

GULIȚĂ: Taci, îți zic, c-apoi știi... (*Către fecior.*) Măi, fecior boieresc, vin' de te dă pe gheață cu mine.

FECIORUL: Ce să fac?... că doar n-am zece capete de stricat...

GULIȚĂ (*mânios*): D-apoi dacă-ți poruncesc eu?... nu vrei?... Ei las' măi bade, că te-oi drege eu.

FECIORUL (*în parte*): Ba-i drege tu pe cine-ai mai dres, sfriji-tule.

GULIȚĂ: Uța... a... las' că te-oi spune eu și bunicăi, și mătușicăi, și băbacăi, și neneacăi... Uța... a... (*Se aude dincolo de barieră un sunet de zurgălăi și un glas de jidov strigând: "Vio, vio."*)

SCENA II

FECIORUL (*lângă oblon*), ȚIGANCA (*lângă coada trăsurii*),
GULIȚĂ (*dându-se de-a săniușul pe dinaintea ei*),
BONDICI, PUNGESCU, *un neamț cu orgă și slujitorul*

BONDICI (*la barieră*): Mă! cel cu trăsura... fă înainte... Ce-ai închis șoseaua?

FECIORUL (*căutând în stânga*): Dec! cum oi să fac înainte, dacă ne-am troienit?

BONDICI: Ce-mi pasă mie?... dă-te-n lături că n-am să șez aici toată noaptea pentru hatârul tău.

FECIORUL: Măi omule, da n-auzi că ne-am troienit?

PUNGESCU (*asemene la barieră*): Înhamă-te pe tine și trage zdreavăn până ce-i ieși din zăpadă.

FECIORUL: Ba-ți pune pofta-n cui.

PUNGESCU: Hait! o pățirăm de la roate... Ei, ce facem acum?

BONDICI: Hai să lăsăm harabagiul și să ne suim într-o sanie de birjă.

PUNGESCU: Fie ș-așa... hait... vină și tu, neamțule, cu noi.

NEAMȚUL: *No gut... maine heren.*

(Bondici, Pungescu și Neamțul cu orgă intră pe la barieră. Slujitorul îi oprește.)

SLUJITORUL: Cum îi numele d-voastră, domnilor?

BONDICI: D-lui îi spătarul Hațmațuchi, și eu aga Crastavețovici: amândoi cu șezutul și cu avutul în Focșani... Cât pentru d-lui Neamțul, îi vestitul *baron fon Șonțberg*, care vine de la Podul-Iloaiei ca să deie concerturi instrumentale în folosul său. Drept care avem cinste a ne închina d-tale cu tot respectul, noi, sus-pomeniții și jos-iscăliții: spătarul Hațmațuchi, i aga Crastavețovici, i *baron fon Șoacățenberg*. (*Se închină și vine în fața scenei.*) Zi cruce-ajută și dă înainte la catastih dacă poți, cenușerule.

(Slujitorul rămâne încremenit și șuieră de mirare.
Neamțul începe a cânta din orgă și se trage în fund lângă trăsură,
Bondici și Pungescu vin în fața scenei.)

PUNGESCU: Ha, ha, ha!... repede mi-l luași pe bietul dorobanț, nene...

BONDICI: Nume vroia? nume i-am dat. Să se sature.

GULIȚĂ: Îra!... Iaca un minavet de canari, cum vreau eu. (*Aleargă lângă neamț, împreună cu feciorul și cu țiganca.*)

BONDICI: Iaca neamțul dracului!... nici n-a apucat a intra în Iași și a și început a rupe urechile ieșenilor. Nu-i destul că ne-a asurzit pe noi în harabaua cea jidovească, de la Roman, și tot drumul!... Ia să vezi cum o să-mi gologănească sinpatrioții!... Păcat numai că n-are vro momiță sau vrun urs, că s-ar face stup de bani.

PUNGESCU: Ce spui, vere?... care vrea să zică... dobitoacele aci în Iași?...

BONDICI: Hai, hai!...

PUNGESCU: Apoi dar... ne-am sfințitără noi doi?...

BONDICI: *Niboisă*, fricosule... nu mi te da, păcătosule... dar, ia lasă vorba asta... să venim la treaba noastră. Am scăpat din Focșani cum am putut... cu nepus în masă... că de punea mâna ispravnicul pe noi, ne trântea poate la gros...

PUNGESCU: Vrei să zici la pușcărie.

BONDICI: Și asta din pricina ta; dacă ești prost și Iași să te prindă la cărți cu mâța-n sac?...

PUNGESCU: Ce pisică-n sac, neneo? vina mea-i dacă s-a găsitără alt cartofor mai țepăn decât mine și m-a zăritără când am tras pă riga de desubtul cărților?

BONDICI: În sfârșit, ce-a fost s-a trecut... am scăpat de-acolo; acum ne rămâne să ne păzim aici vro câtăva vreme, pân' ce s-o face lucru mușama... De aceea trebuie mai întâi să ne prefacem numele; să le mai lungim. Tu te-i chema de azi înainte Pungescovici și eu Bondicescu.

PUNGESCU: Ei ș-apoi!... despre trai cum a s-o ducem?... că nu mai cu *escu* șu cu *ovici*, tot covrigi, tot spanac.

BONDICI: Despre trai?... helbet!... feți logofeți de soiul nostru, cu meseria stosului și a bancului, nu pier în Iași.

PUNGESCU: Se poate, nenisorule... dar mai bine m-aș închiorchioșa eu în București.

BONDICI: Pentru ce, neică?

PUNGESCU: Pentru ce?...

De-ai umbla întreaga lume;

De-ai călca pe rând anume:

Țara englezească,

Țara franțuzească,

Țara spaniolească,

Nemțească, leșască,

Italienească,

Păn' și cea grecească,

N-ai găsi chiar într-o mie

Așa târg vestit să fie,

Pentru boscărie,

Pentru stosărie,

Pentru coțcărie,

Matrapazlărie,

Și rușfetărie

Și potlogărie!

BONDICI: Nu zic ba, neiculiță, dar apoi și târgul nostru... când ai ști. (*Caută împrejur.*)

PUNGESCU: Spune, că nu ne aude nime.

BONDICI: Iașul nostru-i chiar de gemene cu Bucureștiul vostru.

PUNGESCU (*cu bucurie*): Aoleo!

BONDICI: Ce-ți spun eu.

PUNGESCU: Care vrea să zică... de-om lua treaba de la mertepea ș-aci, am înfundată ră pă dracu?

BONDICI: Ba încă și pe tată-său... c-apoi vezi tu, neiculiță... viața-i un stos de la început pân' la sfârșit, și lumea o masă de cărți. Tot meșteșugul îi să pontarisești la vreme și să găsești ruteua norocului, ca să faci roi...

PUNGESCU: Prea bine... dar dacă ai goană dă fante?

BONDICI: Furi o carte, ș-așa îți dregi bosuiocul.

BONDICI

Neneo, mă crede, viața-i un stos;

Lumea o masă cu postav verde.

Tot meșteșugu-i de-a juca gros;

De-a punta bine și... de-a nu pierde!

PUNGESCU: Ei, apoi halal de mine.

BONDICI

Halal de tine dacă vei ști

Să-ți spoești bine fruntea, obrazu,

Și, fără frică de-a te roși,

Să faci transporturi... cu cinsteamazu!

(Împreună.)

Halal	de tine	dacă	vei	ști
	de mine		voi	
		ș.c.l.	ș.c.l.	

SCENA III

Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALPSIȚA

CHIRIȚA: Of!... îmi vin istericale grecești!... am alergat pin toate crâșmele, și surugiii... tufă... Of! cine mi-o zis să mă pornesc eu de la Bârzoieni?...

ARISTIȚA: Neneacă... nu te tulbura, că iar te-a durea rastul.

CHIRIȚA: Cum să nu mă tulbur, Aristițo dragă... dacă m-o lăsat în mijlocul drumului, cu cățel... cu... Ce-o să facem acum?...

BONDICI (*în parte*): O neneacă cu două fete... (*Încet, lui Pungescu.*) Aține-te, muntene, c-aici-i pe treabă...

PUNGESCU (*scoțând repede o pereche de cărți, taie repede un stos*): Pă trebuliță?... hareci!... stos!...

CHIRIȚA (*cu deznădăjduire*): Și nici un bărbat... nime ca să ne vie într-ajutor... Îmi vine să mă trântesc la pământ, ca jidanii.

BONDICI: Un bărbat!... iată-mă-s... poruncă. (*Înaintează spre Chirița.*)

CHIRIȚA: Ce-mi văzură urechile și ce-mi auziră ochii!... Slavă ție, Doamne, că iată în sfârșit un creștin!...

PUNGESCU: Doi hristiani, cocoană... că sunt și eu p-acilea.

CHIRIȚA: Foarte vă mulțămesc... dar, mă rog, să mă fericesc cu numele dumilorvoastră...

BONDICI: D-lui, prietenul meu, este spătarul Pungescovici.

PUNGESCU: Și d-un aga Bondicescu, al meu amic...

CHIRIȚA (*în parte*): Un spătar și-un agă! (*Încet și repede, fetelor.*) Țineți-vă mai drept și zâmbiți nurliu.

BONDICI: Dar, mă rog, cucoană, să ne norocim și noi...

CHIRIȚA: Eu sunt cucoana Chirița a banului Grigori...

BONDICI: Și ducile?...

CHIRIȚA: Bârzoii...

BONDICI: A! Bârzoii?... și ducile?...

CHIRIȚA: Ot Bârzoieni... (*Se închină.*)

BONDICI: Am înțeles... dar ducile?

CHIRIȚA: Copilele mele... Aristița și Calipsița. (*Încet, fetelor.*) Faceți tali frumos. (*Tare.*) Le-am adus la Iași, drăguțile, ca să pitreacă câșlegile; și puneți-vă în gând, boierilor, că după ce ne-am necăjit pe drum două zile și două nopți, când s-agiungem la gazdă... ne fug surugii tocmai la capătul târgului.

BONDICI: Cum se poate?

CHIRIȚA: Așa, zău... am pățit-o chiar ca cela care s-a înecat la mal.

BONDICI: Ei!... las' că-oi spune eu asta vărului meu...

CHIRIȚA: D-lui ține poștile?

BONDICI: Dar.

PUNGESCU (*încet, lui Bondici*): O tăiași groasă, nene...

BONDICI: Taci, nerodule...

CHIRIȚA: Să-ți spun drept... dar să nu-ți fie cu supărare... vărul d-tale n-are nici un haz cu poștile d-sale... Lehamete și de parale.

BONDICI: Da de câte ori i-am spus-o eu însumi, cucoană dragă... Ce folos însă!... nu înțelege de cuvânt... (*Încet, lui Pungescu.*) Ce zici de fete, mări?

PUNGESCU: Au zestre oare?

BONDICI: Așa-mi miroase... (*Cucoanei Chirița.*) Cucoană Chiriță, noi amândoi suntem gata la poruncile d-tale și preafericiti de a te putea înlesni la orice-i dori în târgul nostru...

CHIRIȚA: Bunătatea d-voastră...

BONDICI: Ce se potrivește!... Primiți deocamdată brațele noastre, ca să vă ducem la gazdă, și cât pentru trăsură, n-ai nici o grijă... om trimite boii noștri ca s-o aducă.

CHIRIȚA: Bucuros!... (*În parte.*) Ce cuconași de treabă!... când ar fi și holtei! (*Încet, fetelor.*) Dați brațul și mergeți pupuică... tot pe vârful scarpilor...

TOȚI

Haideți împreună
Vesel să pornim,
Și-ntr-o casă bună
Să ne găzduim.

BONDICI (*Aristiței, dându-i brațul*)

Demuazelă dragă, sunt prea fericit,
Că să-ți dau eu brațul m-am învrednicit!

PUNGESCU (*Calipsiței, asemenea*)

Demuazelă scumpă, în veci n-oi uita
C-astăzi, la brațetă, merg cu dumneata!

CHIRIȚA (în parte)

Unul zice-i agă, celalalt spătar;
De i-aș prinde gineri, i-aș lua în dar.
Unul zice-i agă, celalalt spătar;
De i-aș prinde gineri, aș dă sărindar!

TOȚI

Haideți împreună
Etc. etc. etc.

(Bondici, Pungescu, Aristița și Calipsița ies la brațetă
prin dreapta. Chirița-i urmează puțin și se oprește.
Neamțul, care a stat tot în fund, începe a cânta din orgă.)

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ și ceilalți

CHIRIȚA (oprindu-se): Da... Guliță? Kirie eleison!... că era să-mi uit odorul-n trăsură... (Se întoarce și găsește pe Guliță lângă neamț.)

GULIȚĂ: Nu pe aista, monsiu neamțule... cântă pe cellalt... (Bate din picioare cu mânie.) Nu pe aista, e cellalt.

NEAMȚUL: No! lasenți șon geen.

CHIRIȚA: Ce-mi văzură ochii!... O ieșit dimonu din trăsură!... și făr' de blană!... săracan de mine c-o fi înghețat!... (Aleargă la Guliță.) Ce faci aici, diavoli?... Nu ți-am spus să nu ieși din contășul băbacăi?...

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș ca de mere acre.

CHIRIȚA: Auzi!... Ian privește cum i s-o roșit nasul!... parcă-i o sfeclă digerată! (Îi șterge nasul cu batista.) Doamne! Doamne! ce păcat cu niște plozi! Măi Ioane, adă blana din trăsură... l-o lovi un giunghi și mi-o fi mai mare beleua. (Feciorul aduce o blană din trăsură.)

FECIORUL: Iaca șuba cuconașului...

CHIRIȚA: Și voi... chiori ați fost de l-ați lăsat să iasă dizvălit?... vină să te-mbrac, păcatule... Ei, vină azi și nu mă supăra.

GULIȚĂ : Nu mă supăra nici mata.

CHIRIȚA : Auzi plodu?... las' că ți-oi arăta eu... (*Îl îmbracă cu de-a sila.*) Șezi binișor... nu crâcni... țâst... să nu-ți aud gura...

GULIȚĂ (*zbătându-se*): Nu vreau, nu vreau. (*Plânge.*) Las' că te-oi spune eu băbacăi...

CHIRIȚA (*trăgându-l târâit*): Ce face?... Of! c-o să mă nebunească dimonu... parcă văd că iar are să m-apuce rastu... Ascultă, Gulița nineacăi: hai că ne-așteaptă țâțacele.

GULIȚĂ (*trântindu-se la pământ*): Nu-mi pasă mie de țâțace... nu merg.

CHIRIȚA : Ei, vină că-ți cumpăr minavetu cela... știi mata...

GULIȚĂ : Cumperi?... dacă-i așa... ia-mi-l pe-aista, a lui monsiu neamțu. Vină cu noi, monsiu neamțule...

NEAMȚUL : *Gut... gut... ser bevol.*

CHIRIȚA (*în parte*): Las' să te văd eu acasă, păcatule, c-apoi ți-oi da un minavet de nu l-îi putea duce... Măi Ioane, rămâi aici cu țiganca ca să păziți lucrurile, pân' ce-or veni boii să rădice trăsura... da doar îți pierde vro cutie... c-apoi sfântu Neculai îi gata. (*Pleacă cu Guliță spre dreapta.*)

SCENA V

Cei dinainte, văduva AFIN, sârdarul CUCULEȚ

AFIN : Ce minune!... Cucoana Chirița?

CHIRIȚA : Cucoana Nastasiica!

AFIN : Bine-ai venit.

CHIRIȚA : Bine-am găsit. (*Se sărută.*)

AFIN : Da ce vânt te-a adus pe la noi, soro dragă?

CHIRIȚA : Mi-am adus fetele de câșlegi, după obicei. (*Încet.*) Da d-ta cum te întâlnesc singură... lângă barieră?...

AFIN : Am ieșit puțin ca să mă primblu afară din târg, că pin târg îi potop... te ferească Dumnezeu!...

CHIRIȚA: Da, bine... pe gios?... ha?... Ei, dă... nu te roși, soro dragă... Lumea-i lume, și tinereța... Ce te sastisești?... între noi...

AFIN: Da nu mă sastisesc, soro, nicidecum... Mă primblu pe jos... pentru că așa-mi place. Am venit cu sărdarul Cuculeț.

CHIRIȚA: Cu sărdarul? (*În parte.*) Hm! mititica...

CUCULEȚ: Sărut mâinile, cucoană Chiriță.

CHIRIȚA: Plecăciune, arhon sărdar. Tot la agie ești?

CUCULEȚ: Director și supusă slugă.

CHIRIȚA: Și la mai mare.

CUCULEȚ: Amin.

AFIN: Da... unde-s duduicile?

CHIRIȚA: Îra!... ba că chiar!... unde-s?

AFIN: Ha, ha, ha... pe mine mă-ntrebi?

CHIRIȚA: Bine zici, săruta-ț-aș ochii... S-o pornit de-aici la brațetă cu doi cavaleri.

AFIN: La brațetă?... cu doi cavaleri?

CHIRIȚA: Precum zici, soro: unul, aga Bondicescu, și cellalt, spătarul Pungescovici... doi bujori, surioară, două zarnacadele!

CUCULEȚ (*în parte*): Bondicescu? Pungescovici?... mare poznă! (*Scoate un răvaș și-l citește.*)

AFIN: Ei bine, și-ncotro au apucat truspatru?

CHIRIȚA: Hoisa, pe șoșe...

AFIN: Dar, îi cunoșteai mai de mult?

CHIRIȚA: Ba, cât hăciu!... Mi-o ieșit în drum să-mi deie agiutor; că nu știi, soro, ce-am pățit?... m-am troienit!... și să vezi d-ta: Mă pornesc de la Bârzoieni... și încă bărbatu-meu îmi zicea: "Soro dragă, nu te porni... stai..." Când ce să vezi?...

AFIN: Apoi bine, cucoană Chiriță, se poate să-ți lași copilele pe mâna unor necunoscuți?... Cine știe ce berbanți?...

CHIRIȚA: Pușche pe limbă-ți... vai de mine! că începe a mă umfla grija din tălpi... mă furnică sudori pe spate... Iaca pozna gata!... Nu cumva se zăresc pe șoșe? (*Se apropie de culise și caută înăuntru.*)

CUCULEȚ (*în parte*): Sameșul din Focșeni îmi scrie, cu poșta de

astăzi, despre un Bondici și un Pungescu: doi coțcari care au dezbrăcat lumea pe-acolo... și mă sfătuieste să-i priveghez de aproape... Oare tocmai ei să fie?

CHIRIȚA: Nimică! tufă!... o intrat fetele-n pământ... Vai de mine! Arhon sărdar, nu mă lăsa... de-a afla bărbatu-meu, zău, am sfeclit-o!... Ioane, aleargă; ba... ba... stai la trăsură... Arhon sărdar... ridică toată agia în picioare... săraca de mine!... așa pozună!... să-mi fure fetele de la ochi!... Hai degrabă cu toții să le căutăm... Biata Aristița!... biata Calipsița! Sfinte Mina... să știi că-ți dau șapte paraclisuri...

CHIRIȚA

Degrabă, degrabă,
Cu toți s-alergăm;
Să mergem în grabă
Să le căutăm.
Vai, bietele fete!
Că le-am prăpădit
Și le-am dat pe biete...
De-acum m-am topit!...

(Neamțul începe a suna un valț.)

CHIRIȚA (*furioasă, aleargă de împinge pe neamț*): Da du-te pârlui, șonțule, cu țârlăitoarea asta. (*Lunecă.*) Carnacs! că era să mă prăbușesc!

TOȚI

Degrabă, degrabă
etc. etc. etc.

(Toți aleargă în dreapta; Chirița trage de mână pe Guliță, care trage asemenea pe neamț de poala surtucului. Feciorul boieresc și țiganca rămân lângă trăsură.)

(Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă o odaie mare cu patru uși; una în fund, care dă în tindă; una în stânga, pe al doilea plan, care duce în iatacul Chiriței; două în dreapta, dintre care una, cea pe întâiul plan, se deschide în apartamentul Aristiței și Calipsiței, iar cea de mai în fund, în odaia lui Guliță. În față cu ușa apartamentului fetelor, este așezată, lângă peretele din stânga, o măsuță cu o besacte deschisă și cu gavanoșele de dresuri, pășoare de făcut sprâncenele și un bust de carton. În dreapta, lângă ușa din fund, o masă mare cu rochii întinse pe dânsa. Scaune etc...

SCENA I

CHIRIȚA (șade dinaintea toaletei și-și face sprâncenele),
ȚIGANCA (calcă rochii în fund)

CHIRIȚA (cântă)

Ochii și sprincenile
Fac toate pricinile...

(Se aude în odaia lui Guliță un minavet.)

CHIRIȚA (răsărind): Iar!... o să mă năucească trântoru cu minavetu lui!... Cât îi ziua de mare tot țârlăiește... de urlă câinii mahalalei... Fa, fa Ioană, du-te de zi cuconașului să tacă, că m-am săturat de mojică ca de mere pădurețe... îmi vine acru... *(Țiganca intră în odaia lui Guliță.)* Așa mi se cade, dacă mă potrivesc eu de-i cumpăr minavetu cela de la neamț. Las' că ține cât dracu pe tată-său. Tronc! că mi-o dat nucușoară-n ochi... fa... fa... *(Țiganca vine înapoi.)*

ȚIGANCA: Aud, cucoană.

CHIRIȚA: Mă rog, ce ți-am spus când ți-am poroncit să-mi gătești pășoare cu bumbac pentru sprâncene? aud?...

ȚIGANCA: Mi-ai zis...

CHIRIȚA: Nu ți-am zis să mi le faci subțiri?... Ian vezi cum mi

le-ai meșterit... parcă-s buzdugane de vel armaș din vremea domnilor greci!...

ȚIGANCA: Da lasă, cuconiță, că-s tocmai cum trebuie... doar ți-am mai făcut eu pământufuri și badanale de sprâncene.

CHIRIȚA: Cum ai cârâit?...

ȚIGANCA: Niciodată nu ți-ai făcut așa de frumoase sprâncene... parcă-s două lipitori umflate...

CHIRIȚA: Înghinate-s cum trebuie?

ȚIGANCA: Dizghinate... dizghinate...

CHIRIȚA (*strănutând tare*): Pe brațe!... M-o fi pomenind d-lui, Ioană.

ȚIGANCA: Te-o fi pomenind, cucoană.

CHIRIȚA: Când ar fi față suflețelul, să mă vadă... cum și-ar mai răsuci mustețile!... (*Iar strănută.*) Iar mă pominește!

Ochii și sprincenile
 Fac toate pricinile,
 Și cu foc și cu pârjol
 Pe amor îl dau de gol.
 Când un tinerel îți place
 Și-amorez voiești a-l face,
 Cât mi-l iei puțin la ochi,
 L-ai trecut cu dediochi.
 Cât îi joci și din sprâncene,
 De amor se umflă-n pene.
 Cât din buze mi-i zâmbești,
 Chiar pe loc îl nebunești.
 Iar de-i faci și-așa din mână...
 Îi călare pe prăjină!

(*Se aude iar minavetul în odaia lui Guliță.*)

CHIRIȚA: Iar! Iar!... Valeu! că mare păcate c-un plod!... îmi vine să latru. (*Aleargă la ușa lui Guliță.*) Țâșt, diavoli, că mă bagi în ipohondrie.

GULIȚĂ (*din odaie*): Las', neneacă, că învăț mujica.

CHIRIȚA: Ți-oi da eu acuși o mojică, trântorule, de nu-i putea-o înghiți. (*Intră în odaie.*)

ȚIGANCA: Vai de mine! ce păcate pe capul meu de când am venit în Ieșul ista!... ba îmbracă pe cucoana... ba gătește duduicile... ba calcă rochii de bal... ba arde nucușoară de sprâncene. Mă mir cum nu s-au săturat de zbânțuit!... Ieri au fost la teatru și-n astăseară merg la bal, la Afinoaia; ș-apoi și alt păcat! că încep a se-mbrăca de pe la toacă... Îmi vine, zău, să iau câmpii...

*(Se aude dând palme
în odaia lui Guliță și Guliță plângând.)*

CHIRIȚA (*intrând*): Ia așa... mai bine-i scânci tu, decât oi turba eu... Ce mirosă-aici a pârlit?... arde ceva, vro petică?... (*Aleargă la masa cu rochii de ridică una și o arată arsă în poale.*) Iaca poznă! c-o lăsat cioara feru pe rochii... destulă treabă!... Ian privește... rochie de bal îi asta?... Ei! apoi să n-o ucizi în bătaie! bunătate de rochie cumpărată la Leiba Grosu cu o mulțime de bani: douăzeci ș-atâți de jumătăți de irmilici noi!... (*Aruncă rochia în obrazul țigancei.*) Na! stahie-mpelițată... mănânc-o friptă cum îi... și lipsești din ochii mei că intru acuși într-un păcat.

ȚIGANCA: Cuconiță...

CHIRIȚA: Lipsești, îți zic... piei, că te zgării... (*Țiganca fuge în odaia Chiriței.*)

CHIRIȚA (*plimbându-se furioasă*): Uf! că nu mai este de suferit!... de când am venit în Ieși ca să-mi mărit fetele... am prins la isticale ca o cheratiță... Poftim!... Cu ce-oi să mă duc eu acum la balul Afinoaiei?... trebuie iar să-mi pun rochia cea de catife roșie și turlubanu cel cu pene stacojii... ca să mai aud iar vrun obraznic zicând că seamăn cu Nastratin Hogeia, ca mai deunăzi, la bal-masqué... Nu-i de suferit, nu-i de suferit și pace!

Dumzenu să te ferească
De cutremur și de foc,

De ghipcani ce stau în loc
 Și de slugă țigănească.
 Și de-acele slugi plecate
 Ce se-nchin, te lingușesc
 Pân' ce-ți sar deodată-n spate
 Și ca corbii te ciupest.
 Așa slugi le e de fugă
 Sau de ele singur fugi...
 De nu vrei s-ajungi chiar slugă
 La așa plecate slugi...

(Se aude afară următorul dialog:)

AFIN: Acasă-i cucoana?

FECIORUL: Acasă, dar să ghilosește acum.

SCENA II

CHIRIȚA, AFIN, LULUȚA

CHIRIȚA: Auzi, tontu? *(Aleargă la ușa din fund și o deschide.)*
 Cucoană Nastasiică... poftim, nu te potrivei...

AFIN: Poate că te deranjarisesc, cucoană Chiriță?... dar n-am vrut să-ți trec pe la poartă ca o străină...

CHIRIȚA: Cum să mă rânjarisești tocmai d-ta?...

LULUȚA *(în parte)*: Rânjarisești?... ha, ha, ha...

CHIRIȚA: Iaca și Luluța!... Ai scos-o din pasion astăzi?...

AFIN: Dar, pentru că mâine îi duminică.

CHIRIȚA: Da vezi ce frumușică-i, diavoloaica! Îți vine s-o mănânci de vie.

LULUȚA: Să mă mănânci?... mersi. *(În parte.)* Și n-are măcar nici dinți.

CHIRIȚA : Ha, ha, ha... Bat-o norocu! Nostimă-i!... vină să te sărute mătușica, Luluța dragă... (*O sărută.*)

LULUȚA : Alei! maman... ce-a pățit mătușica de și-a pus lipitori pe frunte? (*Arată sprâncenele Chiriței.*) O doare capul?

CHIRIȚA : Eu, lipitori?...

AFIN : Ce lipitori?... unde vezi tu lipitori?...

LULUȚA : Ha, ha, ha... ba-s sprâncene... și una-i numai pe jumătate!

CHIRIȚA : Ha, ha, ha. (*În parte.*) Cum i-aș suci gâtul când ar fi a mea!

LULUȚA : Maman, să-mi cumperi si mie o pereche de sprâncene din târg, ca să le pun păpușei de Anul Nou.

AFIN : Bine, bine, ți-oi cumpăra. Taci din gură.

CHIRIȚA : Da de ce să tacă, soro? las' să vorbească copila... că zice tot niște lucruri... Se cunoaște că învață la pasion.

LULUȚA : Pansion, mătușică... nu pasion.

CHIRIȚA : Fie și pasion, că doar nu m-o crescut mama cu gubernată, ca să știu nemțește.

LULUȚA : Guvernantă, mătușică, nu gubernată... Da bine, mătușică, așa vorbiți pe-acolo, prin provincie?...

Guvernanta ne-a spus nouă

Că vorbiți o limbă nouă;

Când e vorba de parchet?

Ziceți curat că-i pichet.

Când e de tapiserie?

O numiți patiserie.

Când de botine de glanț?

Ziceți botoaie cu clanț.

Un ceasornic hronometru?

Îl numiți cu barometru.

Ș-orice lucru de bonton?

Monton, zebon sau triton!

CHIRIȚA: Ha, ha, ha! Ce giuvaer îi! ha, ha, ha. (*În parte, furi-oasă.*) Ce triton ți-aș trage eu, trântorule... (*Tare.*) Ha, ha, ha! are un duh cât șapte, și dă dintr-însa niște vorbe... ha, ha, ha.

AFIN: Mă rog, să nu mi-o deochi...

CHIRIȚA (*scuipând*): Ptutu... ptutu... ptutu...

LULUȚA (*culegând un pai, jos*): Na! că ți-a sărit un dinte, mătușică.

CHIRIȚA (*speriată*): Un dinte? (*Se repede și ia paiul.*) Ce dinte?... un pai!...

LULUȚA: Altă dată să știi, mătușică, că aici, în Iași, nu este obicei să faci ptutu, ptutu în obrazul altora... nu-i frumos...

CHIRIȚA: Auzi, păcatu?... auzi cum m-o înșălat? de mi-o sărit inima din loc!... Să-ți spun drept, soro dragă, ți-i hazlie Luluța... dar îi cam obrăznicuță... adică, să nu te superi.

AFIN: Mademuazelă, cere pardon mătușicăi.

LULUȚA: Bai... bai...

AFIN: Nu vrei?... când îți poruncește maman?... Apoi, să te duci degrabă la caraul și să nu crâcnești...

LULUȚA: Mersi, maman. (*Se închină; în parte.*) Tot mă dureau picioarele; mai bine-oi șede pe scaun.

*(Se duce de se pune pe scaun înaintea toaletei și,
în toată vremea scenei următoare, se apucă de face
sprâncene și musteți bustului de carton ce este pe masă...
Îi pune roșu și-i așează zuluții.)*

CHIRIȚA (*în parte*): Bine i-o făcut. (*Tare.*) Da de ce treabă, soro dragă?

AFIN: Las' să mai prindă la minte, că-i prea nebună... Da ia spune-mi, mă rog, ce fac copilele d-tale?

CHIRIȚA: Aristița și Calipsița?... se gătesc de bal pe deseară, la mata.

AFIN: De pe acum?... De-abia a tocat...

CHIRIȚA: Știi mata cum sunt fetele când se gătesc de bal... Ba le trebuie una... ba alta... și când te trezești, o înnoptat de tot. De aceea-i

mai bine să se apuce de toaletă încă cu ziuă... povestea vorbeii: însuratul devreme și mâncarea de dimineață...

AFIN : Apropo de însurat... nu s-a înfățișat nici un holtei ca să ceie duduile?...

CHIRIȚA : Of! bată-i concina holtei!... că asta mă mănâncă pe mine... Ai fete, soro? ai și peri albi... zice că este la featru un cântec cu of, of, of...

AFIN : Îl știu... cel din *Piatra din casă*...

CHIRIȚA : Nu știu din ce piatră o fi; dar, nu-ți uita vorba... l-am auzit o dată la Botoșeni, și de-atunci îmi huiește neconținut în cap ca un bondari... Am să ți-l cânt:

Of, of, of, ce supărare,
De-a avea o fată mare!

AFIN : Da, îl știu, soro... l-am auzit...

CHIRIȚA : Nu-ți uita vorba...

O hrănești
Ca s-o crești,
Ș-apoi trebuie să pornești
La vânat
Prin cel sat
Ca să-i cauți un bărbat.

AFIN : Și celelalte; destul... îl cântă și țigani de ne asurzesc.

CHIRIȚA : Nu-ți uita vorba.

De-i flăcău
Nătărău,
Te închini la duhul său.
De-i ghebos,
Uricios,
Îi zici nostim și mumos;
Și-i zâmbești,

Îl slăvești
Doar să-l poți să-l ginerești.

(Împreună.)

CHIRIȚA

Of, of, ce supărare
De-a avea o fată mare!

AFIN

Of, of, of, ce supărare
Cu-o nebună ce leac n-are!

CHIRIȚA: Ei; apoi închipuiește-ți acum, soro... dacă cu o singură fată ai atâte supărări, dar cu două?... când ai două cucoare mari ca mine?...

LULUȚA (*în parte*): Are cucoare mătușica?... am să-i cer să-mi deie una mie.

CHIRIȚA: Îra!... surioară dragă... eu te țin de un ceas în picioare... alei!... ia, așa pătesc de câte ori gândesc că am fete de măritat: îmi pierd mințile. (*Aduce scaune.*) Poftim de șezi, mă rog... și mă iartă.

AFIN: Foarte-ți mulțumesc... că trebuie să mă duc îndată acasă pentru ca să port de grijă despre cele trebuincioase pentru bal.

CHIRIȚA: Da ia mai șezi... pentru hatârul meu... Să mă vezi moartă... să mă-ngropi de te-i duce.

AFIN (*în parte*): Vai de mine! că mi-am găsit bealea... (*Șade.*)

CHIRIȚA: (*punându-se pe un scaun*): Ș-așa cum îți spuneam, zic într-o zi boierului: Frate! știi c-avem două fete mari? — Ba ce mari, îmi răspunde suflețelul, coșcogea!... cât niște zdragoni (*Bărbatu meu îi tare mucalit, bată-l-ar norocu c-un car de galbeni!*) — Ei bine, îi zic eu, gândit-ai, dragă, să le mărităm? — Hai, hai! le-am găsit doi bărbați șucada. — Care și care? — Paharnicul Brustur și căminarul Cociurlă, vecinii moșiei noastre. — Brustur și Cociurlă?... Elei, frate!... cum o să-mi dau fetele după niște boierinași de țară?... Fete frumușele... tine-rele... curățele... hărnicele... cu franțuzasca lor... cu ghitară lor... cu

cadrilu lor... gospodine bune... iconoame... cetite... giucate... priciposite... să le fac eu, pe una Brusturoaie și pe cealaltă Cociurloaie!... atunci s-agiungă!... — Ea, Brusturoaie... ea, Cociurloaie... mai bine decât or mocni și-or îmbătrâni în casa părintească... Brustur și Cociurlă au moșioare bune; au bănișori buni... au vitișoare bune. — Ei! și pentru că au vite, de aceea să-mi fac eu blestemul ca să le dau copilele?... ba, cât îi cucu!... Și-or pune d-lor pofta-n cui. — Ba nu și-or pune-o, pentru că le-am făgăduit. — Ba și-or pune-o. — Ba nu și-or pune-o. — Ba și-or. — Ba nu. — Ba și-or. — Ba nu. — Ah... Ah! ș-am leșinat!...

A FIN : Ai leșinat?...

CHIRIȚA : Fără doar și poate... da știi? Iată! Când m-am trezit, bietu suflețelul își smulgea mustețile de desnădăjduire! și pentru ca să mă liniștească, mi-o făgăduit să mă lase ca să vin în câșlegi la Iași cu fete cu tot... pentru ca să cerc doar le-aș pute a mărita aici... însă mi-o hotărât ritos: că de-o n-oi izbuti să prind gineri prin Ieși, până la sfârșitul câșlegilor, apoi îmi brusturește și-mi cociurluiește odoarele, ca mai bine.

A FIN : Ei, și pân-acum nu s-a arătat nime?

CHIRIȚA : Cum nu?... Înțalegi că îndată ce-am sosit aici, mi-am scos fetele la ivală... pe la ftreatru, pe la suarèle... ghilosite, gătite, împopoțonate, îmbrăcate tot după modă... Ce dracu să faci?... dacă ai giuvaeruri, trebuie să le arăți.

A FIN : Și în sfârșit...

CHIRIȚA : În sfârșit, am prins doi în căpcană... dar însă nu mi-o pominit nici bechi de Isaia dănțuiește.

A FIN : Cine și cine?

CHIRIȚA : Aga Bondicescu și spătarul Pungescovici!... știi, tinerii cei doi care porniseră cu copilele la brațetă, când ne-am troienit în Păcurari, și care i-am întâlnit intrând truspatru la han la Pârlita?... Bondicescu, soro, și Pungescovici...

A FIN : Da, îi știi... i-am zărit, când ți-ai luat fetele înapoi. (În parte.) Sărdarul Cuculeț mi-a vorbit de ei ca de niște berbanti...

CHIRIȚA : Aud?...

A F I N : Mă rog... îi cunoști?

C H I R I Ţ A : Cum nu?... vin în toate zilele să ne vadă. (*Încet.*) Și știi una?... Pare-mi-se că li s-o aprins călcăile...

A F I N : Aș!

C H I R I Ţ A : Ce-ți spune Chirița...

A F I N : Da n-ai cercetat... ce sunt?... de unde-s?... ce stare au?

C H I R I Ţ A : Ce atâta cercetare... când unu-i agă și cellalt spătar... Ș-apoi tineri, soro... cu vorbă, cu ighemonicon... cu tabieturi... iar nu ca Brustur și Cociurlă... groși în ceafă și morocănoși... Așa gineri mai vin de-acasă, și să vezi...

(*Vorbește la urechea Afinoaiei.*)

L L U L U Ţ A : Uf! m-am săturat de caraul.

A F I N (*apropiindu-se de Luluța*): Da ce te-ai apucat acolo de făcut?

L L U L U Ţ A : Maman, am gătit păpușa de bal... i-am făcut sprâncene... am boit-o cu roș... i-am pus benghiuri ca la mătușica... ia vezi cât îi de...

A F I N : sprâncene?... benghiuri?... roș?... da de unde le-ai găsit toate aceste?

L L U L U Ţ A : În besectea mătușicăi!

C H I R I Ţ A (*furioasă*): Ha? în besec... iaca dimonu... că mi-o cotrobăit toate lucrșoarele... (*Merge de ascunde gavanoșelele în besecte.*)

A F I N : Madmuazelă, nu-i frumos... (*Pufnește de râs.*)

SCENA III

Cei dinainte, GULIŢĂ

G U L I Ţ Ă (*alergând cu un răvaș din odaia lui*): Neneacă, neneacă... iaca un răvaș de la bābaca. (*Se oprește rușinat, văzând pe Afinoaie și pe Luluța.*)

CHIRIȚA : Un răvaș de la d-lui?... adă-l încoace... (*Ia răvașul și-l deschide.*) Cu voia matala, cucoană Nastasiică...

AFIN : Poftim...

LULUȚA (*în parte*): Ah, mon Dieu!... quel drôle de monsieur.

(*În toată vremea citirii scrisorii, Guliță se uită la Luluța și umblă împrejurul ei. Luluța îl privește cu dispreț.*)

CHIRIȚA : Cum îmi bate inima!... parcă-mi vestește ceva... (*Citește.*) “Sărut gurița matala, scumpă Chiriță. Mai întâi, nu lipsesc a cerceta despre întregimea sănătății matala și a copiilor, ca aflând că se află așa precum dorește inima mea, nu puțin să se bucure sufletul meu de soț și de părinte; al doile vei ști că din mila Proniei cerești mă găsec și eu sănătos... însă Fifița o răposat de jigăraie!... (*Vorbit.*) Fifița o răposat?... mare minune!...

GULIȚĂ : A crăpat!... bine-a făcut că mă mușca tot de nas.

CHIRIȚA : Taci, varvarule!... biața Fifița!... când ai ști, cucoană Nastasiică, ce cățelușă... numai atâtica; și când hămăia, nici nu-i auzai glasul... ia așa: ham, ham, ham...

LULUȚA (*în parte*): Auzi cum latră?

CHIRIȚA (*ștergându-și ochii*): În sfârșit, așa i-o fost scris; toți suntem muritori! (*Citește:*) “Al triilea, te înștiințez că cășlegile se apropie de sfârșit... drept care îți poroncesc să-ți iei catrafusele și să vii înapoi îndată la Bârzoieni, ca să facem cununia cu paharnicul Brustur și cu căminarul Cociurlă, căci la dimpotrivă vin eu însumi la Iași ca să vă umflu pe sus cu nepus în masă. Al d-tale soț supus și iubit... Grigori Bârzoii ot Bârzoieni. 15 Ghenarie 1844.”

GULIȚĂ : Băbaca are să vie aici!... E! bine-mi pare!... am să-i cânt toată ziua din minavet...

LULUȚA (*caută la Guliță cu mirare și pe urmă îi întoarce spatele*)

GULIȚĂ (*Luluței*): Din minavet...

CHIRIȚA : Ai văzut, dragă cucoană Nastasiică, ce-mi scrie d-lui?... Ce mă sfătuiești să fac?

AFIN : Știu eu?...

CHIRIȚA : Știi ce?... îmi vine să-i strâng cu ușa pe Bondicescu și

pe Pungescovici ca să-mi hotărască odată ce gânduri au?... Mi-i că m-oi trezi deodată cu bărbatu-meu, țop în spate... ș-apoi, așa-i c-am codălghit-o?...

AFIN: Fă cum îi socoți, dragă cucoană Chiriță... dar eu una te sfătuiesc să nu te grăbești până nu-i afla lămurit cine sunt tinerii...

CHIRIȚA: Elei, dragă!... da nu ți-am spus de atâte ori că unu-i agă și cellalt spătar? (*În parte.*) Nu cumva vre să-i păstreze pentru trântorul ei?...

AFIN: În sfârșit, îi treaba d-tale. Eu mă duc... dar nădăjduiesc că nu-i lipsi deseară la bal.

CHIRIȚA: Cum, Doamne, iartă-mă! să lipsesc?... când am fete de căsătorit?

AFIN: Hai, Luluță, și zi bonjur mătușicăi.

LULUȚA (*făcând compliment*): Bonjur.

CHIRIȚA (*imitând-o*): Îi poznă de nostimă!... (*O sărută.*)

LULUȚA (*în parte*): Știrba-baba-cloanța.

CHIRIȚA (*în parte*): Ce-o zis?... Hei, că nu ești a mea, păcatule!

(*Împreună.*)

CHIRIȚA, GULIȚĂ

Adio! în astă-seară
Vom veni cu toți la bal
Să-ngropăm în veselie
Acest vesel carnaval!

AFIN, LULUȚA

Adio! în astă-seară
V-așteptăm pe toți la bal
Să-ngropăm în veselie
Acest vesel carnaval!

AFIN

Să nu mă dai de sminteală...

CHIRIȚA

N-ai, soro, nici o îndoială,
Căci am fete, fete mari:
Două june porumbițe,
Două blânde cânărițe...
Și le caut doi canari.

LULUȚA

Mătușică, dinioare,
Ai zis că-ai două cucoare...

CHIRIȚA (*în parte*)

Vai, ce drac împelițat!

LULUȚA

Ah! te rog, dă-mi una mie...

GULIȚĂ (*Luluței*)

Poate-o vrei de jucărie?

LULUȚA (*în parte*)

Oh! le drôle de petit fat!

(*Împreună.*)

Adio! în astă-seară
ș.c.l. ș.c.l.

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ și pe urmă FECIORUL

CHIRIȚA : Ei! de-acum hai degrabă la îmbrăcat... Guliță, du-te de-ți pune straiiele cele de Anul Nou și te fă pupuica, sufletul meu.

GULIȚĂ : Da nu pot să mă-mbrac singur, neneacă...

CHIRIȚA: Auzi, coșcoge calindroi? Doamne! că alintat ai mai fost... Măi ficior...

FECIORUL (*îmbrăcat în livrea strâmtă*): Aud, cucucoană. (*Vine pe ușa din fund.*)

CHIRIȚA: Iaca țuțuianu... și-o pus livreua... Ian să videm, bine-o lucrat-o jidanu?

FECIORUL: Mă cam strânge la coate și-n spate.

CHIRIȚA: Da ce vrei?... să bălălăiești ca într-un sucman?... așa-i moda-n leși.

FECIORUL: Nu știu ce mâncare o fi moda ceea... dar știu că mă strânge moda-n spate de-mi ies ochii... parcă m-a pus în teasc!

CHIRIȚA: Taci din gură... și mergi de-mbracă cuconașul. Guliță, să nu mă dai de sminteală.

GULIȚĂ: *Lezebon*, maman... eu acuși sunt gata... cât ai bate-n palme. (*Iese cu feciorul și intră în odaia lui.*)

CHIRIȚA: Acum, ia să-mi văd și fetele... (*Strigă.*) Aristițo, Calipsițo...

SCENAV

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } (*crăpând ușa odăii lor*): Aud, maman.

CHIRIȚA: Da veniți încoace... Ce, Doamne, iartă-mă, de-mi faceți itii?

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } (*coborând ochii*): Maman...

CHIRIȚA: Ce-ați pățit astăzi de vă fasoliți așa?...

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } : Nu suntem încă îmbrăcate.

CHIRIȚA (*în parte*): Bietele copile!... Ce rușinoase-s!... vezi dacă le-am crescut cum se cade?... iar nu ca dimonu cela a cucoanei

Nastasiicăi, care dă la om fără băț. (*Tare.*) Ei! cătați de vă-mpodobiți frumos și puneți-vă nasul în talgere cu apă rece să se disroșească, hai. (*Fetele închid ușa.*) Doamne!... Doamne! de când m-o adus păcatele aici, am obosit ca un cal de poștă. Ș-apoi ce folos!... cuconașii din Ieși nici nu catadicsesc să se uite la bieteile copile, parcă ei sunt cu steua-n frunte.

Ce folos, vai! că am fete,
 Porumbițe cucuiete,
 Tinerele, frumușele,
 Curățele, hărnicile;
 Cu cadrilul lor,
 Franțuzeasca lor,
 Stăricica lor
 Și ghitarda lor!
 Azi bonjurii cu lungi plete
 Fug de fete cucuiete
 Și-ngroziți de șotii rele
 Fug de ele ca de iele!

(*Se aude bătând în palme în odaia fetelor.*)

CHIRIȚA : Bat în palme copilele... (*Bate și ea în palme.*) Ioană... Ioană!... nici c-a veni azi surda!... Ioano! fa!... se vede c-o adormit strigoaica... mai știi ce?... Ian să videm... (*Intră în odaia ei. Se aude dând o palmă și zicând:*) Na! somnoroasă... să te-nvăț eu.

ARISTIȚA }
 CALIPSITA } (*din odaie*): Ioano... Ioano...

ȚIGANCA (*ieșind din odaia Chiriței cu părul zburlit și intrând în odaia fetelor*): Iată-mă-s... iată-mă-s... Ce este?...

CHIRIȚA (*din odaie*): Ioano... Gheorghe...

FECIORUL (*ieșind din odaia lui Guliță*): Aud, cucoană. (*Aleargă până la ușa Chiriței și se întoarce înapoi la ușa lui Guliță; pe urmă face îndărăt și intră la Chirița.*)

GULIȚĂ (*din odaie*): Gheorghe... Gheorghe...

CHIRIȚA (*din odaie*): Ioană... Ioană...

ARISTIȚA

CALIPSIȚA

} (*din odaie*): Na! coțofană. (*Se aude dând palme.*)

ȚIGANACA (*ieșind amețită, aleargă când la o ușă, când la alta și în sfârșit intră iar la fete, care în toată vremea asta o tot cheamă*): Mare păcat!...

GULIȚĂ (*încălțat cu o singură ciubotă, aleargă după Gheorghe și intră după el în odaia Chiriței*): Gheorghe... Gheorghe... da vină de-mi pune ciubota...

SCENA VI

PUNGESCU, BONDICI

BONDICI (*deschizând ușa din fund, încet*): Nime în tindă, nime în odaie; tufă ca-n punga noastră... (*Deschizând ușile.*) Poftim, arhon spătar, că aici suntem la locul nostru.

PUNGESCU: Poftim d-ta întâi, arhon agă.

BONDICI: Ba... mă ferească Dumnezeu!... poftim.

PUNGESCU: Ce se potrivește... (*Intră odată amândoi râzând.*)

BONDICI: Ne poftim ca oarecine la temniță.

PUNGESCU (*răsărind*): Ia... nu pomeni de temniță, neneo, că mă-nfior pân-în unghii...

BONDICI: Pentru ce, neiculiță?... pentru că ai pârjolit mai deunăzi la cărți pe sărdarul Cuculeț?

PUNGESCU: Precum zici... acest onorabil sărdar e director la agie și am însemnat că el ne urmărește ca umbra peste tot locul... Nu cumva oare vrea să ne joace vro coțcă?

BONDICI: Păn' la coțca lui, fora tu înainte cu coțca ta și zi: buni patruzeci.

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... o știu! dar mi-e frică... de! ce să fac... mi-e frică.

C-un director de agie
Nu e lucru de glumit,
Căci el poate-ntr-o mânie
Să te puie la dubit.

BONDICI

Pentru ce să-ți fie frică?
Nu ești, neneo, vel-spătar?

PUNGESCU

Azi spătar e chiar nimică...

BONDICI

Înțeleg... fii agă dar.

PUNGESCU

Agă? agă? bine, fie!
Rangu-i nobil și-l primesc,
Însă...

BONDICI

Însă...

PUNGESCU

De agie
Eu mă tem și mă feresc.

BONDICI: Ei, geaba! nici c-oi să pot să-l fac om... Da oare unde să fie cucoanele de gazdă?

PUNGESCU: Poate c-o fi dormind după prânz... obiceiul pământului.

BONDICI: Aș! obiceiurile cele bune se pierd pe toată ziua... însă, apropo... cum mergi tu cu curtea?

PUNGESCU: Cu Curtea... îi trag opoziție pă zdreavăn pân' ce-oi prinde un os... tot obiceiul pământului...

BONDICI: Ha, ha, ha!... Eu te întreb de curtea ce faci demua-zelelor!

PUNGESCU: Merg țeapăn... da tu?

BONDICI: Vârtos... Ei, apoi ce facem?... ne înșurăm?

PUNGESCU: Zestre este?

BONDICI: Trebuie să fie că-s de la țară... și știi tu că la țară se-ngrașă bobocii.

PUNGESCU: Bobocii?... vrei să zici găscănașii?

BONDICI: Bine-ar fi să ne luăm de vorbă în sfârșit cu cucoana Chirița, cu neneaca.

PUNGESCU: Bine, da!... începe tu, că ești mai ischiuzar.

BONDICI: Numai de s-ar înfățișa. Oare unde să fie?... Ia caută printre uși.

PUNGESCU: Să trag o repede aruncătură dă ochi?... bine. (*Se apropie de ușa Chiriței și caută înăuntru.*)

BONDICI (*în parte*): Altă nu ne rămâne decât să ne însurăm, pentru ca să scăpăm de creditori și de lipsa de toate zilele... Duducile-s cam... dar apoi, vorba ceea: rău cu rău, însă mai rău făr' de rău!... (*Se apropie de besecte.*)

PUNGESCU: Aoleo! ce-mi văzură ochii! baba-și pune boia-n păr?... Al naibii! (*Merge la ușa fetelor de caută în odaie.*)

BONDICI: Bre! ce de gavanoșele cu dresuri... și alb, și roșior, și negru... (*Deschide besectea și găsește o hârtie.*) Se vede că zugrăvește cucoana...

PUNGESCU: Ha, aferim, frumos... așa-mi mai vine la merchez...

(Trimite sărutări în palme.)

BONDICI (*citind hârtia*): Ce văd?... o foaie de zestre!... Neiculiță... neiculiță, vin degrabă să vezi...

PUNGESCU: Ce?...

BONDICI (*citind iute*): Șaluri... stropitori... afumători!... (*Vorbit.*) Buni patruzeci!

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... știi, da ce-i?

BONDICI: Ascultă: (*citește*;) "Foaia de zestre a fiicelor mele Aristița și Calipsița!"

PUNGESCU: Aoleo!... zi-nainte... cruce-ajută.

BONDICI: "Boccealâcul: două șaluri."

PUNGESCU: Bun! unu mie, unu ție!

BONDICI: “Două blane de jder, două de vulpe.”

PUNGESCU: Bun! jderu mie...

BONDICI: Ba vulpea ție. — “Patru rochii de satintur... două de grudinap... două de micaton!”

PUNGESCU: Adică: satin turc, gro de Naplu și micoton... provincialism!

BONDICI: “Argintării... două afumători de argint în formă de mere domnești.”

PUNGESCU: Știu c-o să ne dăm fumuri...

BONDICI: “Două stropitori, tij, de argint, în formă de pere cu frunze poleite. 12 linguri de vermilion, patru chisele de cristal cu hulubi poleiți de dânsule, 12 pahare săpate cu slove nemțești.”

PUNGESCU: Ce chefuri! ce tabieturi!

BONDICI: “Tingiri, castroane și sahane...”

PUNGESCU: Treci dincolo de bucătărie.

BONDICI: “Două oghealuri de cutnie, patru perne de puf și opt prostiri cu mărginile cusute la gherghef...”

PUNGESCU (*răsucindu-și mustățile*): Cheschevu, monsiu Bondici?...

BONDICI (*împingându-l cu umărul*): Du-te naibii — “Două apărători de păun”.

PUNGESCU: Aferim... să ne apere când om dormi după masă.

BONDICI: “Două prosoape de mire, berbelăcure pentru ras, cusute de copile la gherghef. Două chisele de tutun, tij, cusute de copile cu fluturi. Două tocure de peptene de catife, tij, cu fluturi. Două calăfuri de imamele cu mușunachi, tij, cusute cu fluturi de copile.”

PUNGESCU: Aoleo! ce dă mai fluturi! o să părem chiar grădini cu flori dă mac.

BONDICI: “Și, în sfârșit, câte 1500 galbeni de fată; bani înaht, împărătești și cu zimți.”

PUNGESCU: 1500 galbeni!... ișala! mașala!... m-am făcut chia-bur!

BONDICI: Mai bine era mai puțini fluturi și mai mulți galbeni.

PUNGESCU: Lasă, neneo, că-s buni și aia... cu 1500 galbeni capital, îmi fac stare... stos, paroli, chit a dublu, setleva, chensleva și nevasta mazu!... s-a mai văzutără de alea... Da, ian spune-mi... ceva suflete de țigani nu-s în foaie?...

BONDICI (*întorcând fila*): Ba stai... (*Citește.*) “Mai adaog la această foaie de bun proeresul meu: zece suflete de țigani lingurari... Și închei zicând: să le fie de bine copilelor, ginerilor și tot neamului lor... iscălit, banu Grigori Bârzoii, ot Bârzoieni.”

PUNGESCU (*cu entuziasm*): O! Bârzoii!... nu te cunosc... dar pre-a mea lege! te-aș băga în sân dac-ai încăpea dă urechi!... Îmi vine să-i meșteresc un ștaer... (*Jocă.*)

(*Împreună.*)

Vivat! vivat! pentru noi!
Soarta-ncepe-a fi cu nuri!
Vivat! vivat! amândoi
Ne-am făcut boieri chiaburi.

SCENA VII

Cei dinainte, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

ARISTIȚA } (*ieșind din odaia lor, se opresc, zărind străinii, și*
CALIPSIȚA } *cobor ochii*): A!

BONDICI: Sărutăm mânușițele și picioarele duduilor...

ARISTIȚA } (*închinându-se ca copile mici*): Monsiu...
CALIPSIȚA }

BONDICI (*înaintându-se*): De ce vă sfiți de noi, care am fost totdeauna, suntem și vom fi în veci supusele slugi a neneacăi d-voastră și...

PUNGESCU: Și chiar adoratorii copilelor neneacăi. (*În parte.*) Hait!... le-am turnat-o dă la mertepea.

BONDICI: Dar... adoratorii cei mai înflăcărați! (*Încet lui Pungescu.*) Pe care o iei tu?

PUNGESCU: Pă Calipsița.

BONDICI: Treci dincolo, lângă ea.

PUNGESCU: Hait... (*Trece lângă Calipsița.*)

BONDICI (*Aristiței, cu foc*): Nu mă îndoiesc, ducă Aristiță, că din ceasul ce ți-am dat brațul la Păcurari... ai înțeles că te iubesc?...

CALIPSITȚA: *Ui monsieu...*

PUNGESCU (*Calipsiței, cu foc*): Sper, domnișoară, că...

ARISTIȚA: *Ui monsio...*

PUNGESCU: Ui?

Dar, *siarmanta* demuazelă

Anima-mi de columbela

În etern te va iubi!

CALIPSITȚA (*în parte*)

Chel bonior!...

PUNGESCU

Aud?

CALIPSITȚA

Mersi.

BONDICI

Și eu, tij, o! duduțuță,

Să fiu bufnă, să fiu cuță

Dacă nu te voi slăvi...

ARISTIȚA

Pur tujur?

BONDICI

Tujur!

ARISTIȚA

Mersi.

(*Bondici și Pungescu se pun în genunchi.*)

TOȚI

Ce mulțumire!
Ce fericire
Dă peste mine...

(*Strănută o dată cu toții.*)

Fie-ți de bine!

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIȚA

CHIRIȚA (*ieșind din odaia ei și văzând scena de mai sus, vine repede și întinde mâinile deasupra lui Bondici și a lui Pungescu*): Amin! vă blagoslovesc!... și la capul altor fete!

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } (*uimite*): Maman...

CHIRIȚA: Ce maman?... ce vă sastisiți? parc-aș fi cauza!... Vă iubiți? Să vă fie de bine!... Doar nu-s vitrigă... Ce doresc eu?... fericirea voastră... inima mea de mamă... eu v-am crescut... (*Plânge.*) V-am hrănit... Luați-vă... însurați-vă... cununați-vă... împărecheți-vă... ca hulubașii și ca cărăbușii... Eu vă dau blagoslovenia mea... acum și purure și în vecii vecilor... (*În parte.*) Of! slavă ție, Doamne, că m-am cotorosit!...

BONDICI: Cucoană Chiriță... suntem pătrunși până în suflet!... și crede că ne-om sili de a fi ginerii cei mai supuși... cei mai... (*Își șterge ochii, în parte.*) Căci n-am o frunză de ceapă!

PUNGESCU (*sufălându-și nasul tare*): Cucoană soacră... las' pă noi... atâta-ți zic...

CHIRIȚA: Te înțăleg, fătul meu... dragă arhon spătar.. noroc bun!

TOȚI
 Ce mulțumire!
 Ce fericire
 A dat pe mine!

(Strănută o dată cu toții.)

Fie-ți de bine!

CHIRIȚA : Amin și într-un ceas bun!

SCENA IX

Cei dinainte, GULIȚĂ, FECIORUL

GULIȚĂ (ieșind cu feciorul din odaia Chiriței, numai cu o ciubotă):
 Neneacă... neneaca... zi feciorului să mă-mbrace.

CHIRIȚA : Da cum? Încă nu te-ai îmbrăcat?

FECIORUL : D-apoi când era să-l îmbrac, că pân-acu m-ai ținut
 de ți-am pus boieua cea neagră pe cap.

CHIRIȚA : Ieși afară, tontule!... Guliță, mergi degrabă de te gătește,
 că se întârzie.

GULIȚĂ : Lezebon, maman... (Intră în odaia lui cu feciorul.)

BONDICI : Da unde merg cucoanele? la teatru?

CHIRIȚA : Ba nu... la bal, la cucoana Nastasiica a banului Afin.

BONDICI : Afin? vrei să zici Dafin?

CHIRIȚA : Ba Afin.

BONDICI : Ba Dafin...

CHIRIȚA : Dafin?... să vede că acu-i moda de a-și anina un do-
 bru?... În sfârșit, fie și Dafin... Dumnevoastră veniți la balul Afinoaiiei?

BONDICI : Mai târziu... poate...

PUNGESCU (încet lui Bondici): D-apoi nu suntem poftiți, neneo.

BONDICI (împingându-l cu cotul): Să ne dați voie a vă întovărăși
 până acolo.

CHIRIȚA : Bucuros... Lipon, hai să ne pornim... Guliță... Guliță...

GULIȚĂ (*din odaie*): Aud, neneacă.

CHIRIȚA : Gata ești, suflete?

GULIȚĂ : Ca ș-un purces... iată-mă-s. (*Iese din odaie cu minavetul în spate.*)

CHIRIȚA : Ce-mi văzură ochii!... Cu minavetul vrei să mergi la bal?

GULIȚĂ : Cu minavetul... ca să le cânt cucoanelor.

CHIRIȚA : Ai nebunit?... lasă dulapul din spate...

GULIȚĂ : Ei... neneacă.

CHIRIȚA : Dă-l gios, c-apoi te las acasă cu Ioana țiganca... auzi! cu minavetu?... să părem că mergem cu colinda prin sat... Haideți de-acum...

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Hai la bal să alergăm;
Și-n plăcerea cea mai vie
Până mâini să tot jucăm.

ȚIGANCA (*singură*): Slavă Domnului că s-au dus... ș-am scăpat... Decât ai avea un stăpân, mai bine șapte slugi. (*Se pune pe scaun.*)

CHIRIȚA (*venind înapoi cu fetele, zice à la cantonade*): Așteptați puțin în scară, că ne întoarcem îndată... (*Fetelor*: Veniți încoace degrabă să vă pun puțintel roș... ia așa, să fiți mai îmbobocite... și ceva benghiuri... așa... dar ian să vă spun: doar îți fi morocănoase ca mai dăunăzi... cătați să mai zâmbiți... să mai faceți cochetărismosuri ca la Ieși, că așa se mărită fetele.

BONDICI șiPUNGESCU (*intrând*): Pofțiți, cucoană Chiriță?

CHIRIȚA : Iaca... ia... Fa Ioană, ie sama la focuri... și doar îi adormi...

ȚIGANCA (*în parte*): Ei... ba nu, că mi-a fi rușine...

CHIRIȚA : Haideți de-acum.

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Hai la bal să alergăm;
Și-n plăcerea cea mai vie
Până mâini să tot jucăm.

*(Pungescu și Bondici dau brațul fetelor.
Chirița îi urmează și feciorul cu livrea le deschide ușa.)*

ȚIGANCA (*picând pe scaun ostenită*): Uf!

(Cortina cade.)

ACTUL III

Teatrul reprezintă un salon elegant cu trei uși mari în fund, care dau în alt salon mare de joc. Ușă în stânga, pe al doilea plan, care duce în apartamentul văduvei Afin. În dreapta, o canapea și scaune așezate în rând până în fund. În stânga, pe întâiul plan, o masă de cărți cu toate cele trebuincioase: sfeșnice cu lumânări aprinse, cărți și celelalte.

Prin pereții salonului, candelabre pregătite pentru bal.
La ridicarea cortinei, ambele saloane sunt încă neluminate.

SCENA I

VĂDUVA AFIN, LULUȚA, FECIORI în livrele
(Arie din "Baba-Hârca": "Tanana")

FECIORII

Las' pe noi,
Las' pe noi,
Că suntem biv-vel ciocoi.

AFIN

Să vă văd acum la treabă,
De sunteți feciori de treabă
Și-i așa cum ziceți voi,
Că sunteți biv-vel ciocoi!

FECIORII

Las' pe noi
Etc., etc.

AFIN (*la ciocoi*): Ați înțeles bine ce v-am poruncit? Să aprindeți lumânările peste un ceas și, dacă a veni Barbu cu taraful lui, să-l puneți la scară.

LULUȚA: Ca să-l bată?... da de ce, sărmanu bietu moș Barbu?

AFIN (*râzând*): Ba ca să cânte, când or veni musafirii... (*Feciorii ies prin fund.*)

LULUȚA: Maman... eu să joc dacă m-a pofti cineva?

AFIN: Să joci... (*În parte.*) Auzi d-ta întrebare?... Un păcat cât o schioapă de mică... știi că, zău, nu mai sunt copii în ziua de azi!...

LULUȚA (*cu bucurie*): *Plait-il... Îmi dai voie?... quel plaisir!*

AFIN: Da bine, Luluță, tu știi să joci?

LULUȚA: Cum să nu știu?... am învățat la pansion și valțu, și cotilionu, și polca, și mazurca, și cadril... toate danțurile.

AFIN: Frumos!... dar ceva carte ai învățat?

LULUȚA: Și nemțește, și italienește, și franțuzește... toate limbile.

AFIN: Afară de limba ta, limba românească?

LULUȚA: Apoi dacă nu știe nici madama...

(*Se aud afară cântând lăutarii.*)

AFIN: Ce este?... cine vine la bal de pe acum?... de-abia a înserat și nici măcar nu s-au aprins policandrele.

(*Se aude glasul Chiriței, zicând: "Carnacsî!... că era să fac bâca!"*)

LULUȚA: Maman, maman... vine mătușica...

AFIN (*cu mirare*): Cucoana Chirița... de pe acu?

SCENA II

*Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA,
CALIPSIȚA și GULIȚĂ*

(Toți, în toaletă de bal, intră prin fund.)

CHIRIȚA : Of! slavă Domnului c-am agiuns cu capul teafăr... Sărut ochișorii, cucoană Nastasiică... Doamne! da rău îi pe ulița d-tale!

AFIN : Ca pe toate ulițele.

CHIRIȚA : Lehamete!... am venit pân-aici cu zilele-n mână... ulițe îs aiste?... pave îi asta?... Nu poți face doi pași, făr-a fi... povestea vorbeii: când cu capul de piatră, când cu piatra de cap... Ș-apoi vă mai lăudați cu Ieșul dumilor-voastre... Cică-i capitalie... așa capitalie!...

I

Acest târg ce-i zic în lume
Unii Iașul, alții Ieși,
Însuși ei, prin al său nume,
Te pofteste ca să ieși,
Ș-are, zău, mare dreptate,
Căci în sânu-i de-ai intrat,
Crezi că multele-ți păcate
Chiar în iad te-o cufundat!

AFIN : Pentru ce așa asprime asupra lui, cucoană Chiriță?

CHIRIȚA : Pentru ce?... mă mai întrebi pentru ce?

II

Aici glodul, colbăria
Pe pământ și-n cer domnesc!
Și fânarel-Eforia
Tot în lună năzuiesc!
Prin urmare-n veci ieșenii

Pân-în gât sunt înglodați,
 Și ca bufne, ca vedenii,
 De lumine depărtați.

A F I N : Frumos ne zugrăvești!

C H I R I Ț A : Adică... să nu bănuiești.

III

Iar de vrei să vezi pavele
 Sau de piatră, sau de brad,
 Vin' de cearcă, de ai șele,
 Cum se află și-n ce grad.
 Vai de tine! de trăsură!
 Dacă voiești primblare... tronc!
 Dinții toți îți sar din gură
 Într-un vecinic hodoronc!

A F I N : Ha, ha, ha... Soro, tare te-ai mâniat pe bietul Iași.

C H I R I Ț A : Așa, soro, dacă vă place; tot știți a vă bate joc de
 provincie și nu vedeți în ce păcat de coclaură trăiți.

L U L U Ț A : Mătușică... poate că ți-a mai sărit un dinte pe drum?

C H I R I Ț A : Ba n-a sări, că i-a fi rușine, cu paveua asta pocită...
 Mi-am mușcat limba de vro șapte ori pân-aici.

G U L I Ț Ă : Și eu mi-am mușcat limba.

A R I S T I Ț A : Și eu...

C A L I P S I Ț A : Și eu...

C H I R I Ț A : Iacă și bietezele copile și-o mușcat limba, sărmănelele!...
 dar nu-ți uita vorba, cucoană Nastasiică... parcă nu vād încă pe nime
 la bal?

A F I N : D-apoi încă nu-i vreme... Aice-n Iași, pe la noi, lumea se
 adună de-abia pe la nouă ceasuri... ș-acum îs de-abia opt.

C H I R I Ț A : Elei!... măcar... nu mă mir... aice-n Ieși, pe la d-voastră,
 toate lucrurile se fac pe dos... dar pe la noi, în provincie, ne apucăm de

gioc cum amurgește... și, slavă Domnului, precum vezi d-ta, nu ne merge prea rău. (*Iși arată talia.*)

AFIN (*zâmbind*): Cu adevărat.

CHIRIȚA: Da bine... ce-o să facem noi acum până la nouă ceasuri?... să ședem așa, cuc, amândouă?...

AFIN: Nu vreți să mergeți la teatru?... este loja mea.

CHIRIȚA: La ftiatru?... da ce parastuiește în astă-seară?

AFIN: O piesă nouă... *Două fete ș-o nuneacă.*

CHIRIȚA: Ei! mă duc, că drept să-ți spun... mă nebunesc de râs la cel ftiatru.

AFIN: Dacă poștești să mergi... trăsura mea-i gata. (*Bate în palme. Un fecior intră.*) Zi să tragă la scară.

CHIRIȚA: Sărut ochișorii... Aristițo, Calipsițo... veniți cu mine.

GULIȚĂ: D-apoi eu, neneacă, să nu vin?

CHIRIȚA: Mata, puiule, rămâi aici ca să nu răcești pe drum... șezi cu duduca Luluța... (*În parte.*) Mai știi pozna?... poate să ne încușcim mai târziu cu Afinoaia. (*Tare.*) Hai, fetelor.

(*Împreună.*)

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

Haideți, haideți cu grăbire

La teatru românesc,

Unde relele din fire

Necruțat se biciuiesc!

AFIN, LULUȚA, GULIȚĂ

Mergeți, mergeți cu grăbire

Etc., etc., etc.

(*Chirița, Aristița, Calipsița se pornesc spre fund.*)

CHIRIȚA (*întorcându-se iute din salonul din fund.*): Știi una, dragă cucoană Nastasiică?... i-am pus la mână!...

AFIN : Pe cine?

CHIRIȚA : Pe aga și pe spătarul. I-am prins mai dinioare cu oca mică, la picioarele fetelor în genunchi... și tronc! i-am strâns cu ușa. De-acum poți să-i privești ca ginerii mei... Ce zici?... așa-i că-s volintiroaie?

AFIN : Și, zău, îți plac străinii cei doi?

CHIRIȚA : Disperați tineri!... Tocmai ce-mi trebuie... că și Aristița și Calipsița îs disperate fete... Doamne ferește!

AFIN : Dacă-ți plac... ce să zic? să deie Dumnezeu numai să nu te căiești mai târziu.

CHIRIȚA : Da vorbă-i!... să mă căiesc că m-am cotorosit de o nevoie... (*În parte.*) Aș vrea eu s-o văd cu două manine ca a mele. (*Tare.*) Cu plecăciune.

(*Împreună.*)

CHIRIȚA, CALIPSIȚA, ARISTIȚA

Haideți, haideți cu grăbire ș.c.l.

GULIȚĂ, AFIN, LULUȚA

Mergeți, mergeți ș.c.l.

(*Chirița cu fetele ies prin fund. Afinoaia intră în stânga.*)

SCENA III

LULUȚA, GULIȚĂ

LULUȚA (*în parte*): Oh! la drôle de figure! (*Râde încet.*)

GULIȚĂ (*în parte*): Când aș avea încălce minavetel aici!... aș dura un corțent, de-ar țui urechile.

LULUȚA (*în parte*): *La drôle de figure! mon Dieu! la drôle de figure.* (*Râde tare.*)

GULIȚĂ (*în parte*): Dec!... ce se tot uită la mine!...

LULUȚA (*se apropie de Guliță*): Monsieur Guliță?... mai sunt mulți ca d-ta în provincie?... Ha, ha, ha!

GULIȚĂ (*în parte*): Râde de mine? (*Tare și mânios.*) Ba nici unul... auzitu-m-ai?

LULUȚA: Parcă te-ai mâniat?

GULIȚĂ: Să știi că m-am mâniat. Ce ai să râzi de mine?

LULUȚA: Apoi dacă nu mă pot stăpâni... ce să fac?... ha, ha, ha!

GULIȚĂ: Ian ascultă... pre legea mea.

LULUȚA: Ce?

GULIȚĂ: Acuși... mă duc acasă.

LULUȚA: Călătorie sprâncenată.

GULIȚĂ: Cum ai zis... struncinată?

LULUȚA: Ei! nu te mai rățoi așa, că nu-ți șade bine. Hai mai bine să ne jucăm împreună.

GULIȚĂ (*îmbлъnzindu-se*): De-a puia-gaia?... ori de-a baba-oarba?

LULUȚA: Ha, ha, ha!... parcă-i la școală...

GULIȚĂ: Iar râzi de mine?... mă duc acasă... (*Vrea să iasă.*)

LULUȚA (*oprindu-l*): Șezi, că-ți făgăduiesc să-ți dau pace de-acum. Numai să nu te uiți drept la mine, că iar mă umflă râsul.

GULIȚĂ: Foarte bine... m-oi uita de-a curmezișul... cu coada ochiului, dacă vrei.

LULUȚA: Ian spune-mi: știi să gioci?

GULIȚĂ: Hai, hai!... m-o învățat un franțuz să joc carcanu... Ia așa, și cu mâinile, și cu picioarele.

LULUȚA: Și să cânti?

GULIȚĂ: Hai, hai!

LULUȚA: Apoi să jucăm împreună tot balul...

GULIȚĂ: Da mata știi să împletești din picioare?

LULUȚA: Auzi întrebare... parcă n-aș fi din Iași!

GULIȚĂ: Nu te supăra... credeam că fiind mititică... poate că...

LULUȚA: Mititică?... (*Se înalță pe vârful picioarelor.*) Te poftesc...

GULIȚĂ : Măcar... că și bunica-i mititică, și-i de vro șaptezeci de ani. Așa-i tot tremură capul... Mata de câți ani ești?

LULUȚA : De cincisprezece...

GULIȚĂ : Treisprezece?

LULUȚA : Cincisprezece... *quinze... (Îi dă trei tifle.) Cinq... dix... quinze...*

GULIȚĂ (*furios*): Îmi dai tifla!... Ian ascultă, mamzelă... pre legea mea...

LULUȚA (*apropiindu-se de Guliță*): Ce? mă rog, ce?...

GULIȚĂ (*domolindu-se*): Nimic...

LULUȚA : Ha, ha, ha!... Iar te-ai uitat drept la mine.

GULIȚĂ (*în parte*): Eu, zău, mă duc acuși acasă...

LULUȚA : Iar te-ai supărat?... da iute ești...

GULIȚĂ : Să știi că-s iute... ca hreanu...

LULUȚA : Hai să ne împăcăm... vrei?... dă-mi mâna-ncoace.

GULIȚĂ (*îi dă mâna, în parte*): A dracului fetiță!... mă sucește ca pe-un titirez.

LULUȚA : Acum... fiindcă suntem prieteni, hai să cântăm și să giucăm... Vrei, monsiu Guliță?

GULIȚĂ : Bucuros... dar ce să cântăm?... *frunză verde?*...

LULUȚA : Ba nu... lasă să-ți cânt eu un cântec care l-am auzit la guvernanta... cu joc la sfârșit.

GULIȚĂ : Să te văd... adică să te-aud... îmi deschid urechile-n patru.

LULUȚA : Dacă-s destul așa cum sunt... îs deschise cât opt.

GULIȚĂ : Ha, ha, ha! m-a pîcîlit.

LULUȚA (*în parte*): *C'est un bon garçon...* (*Tare.*) Ascultă...

GULIȚĂ : Da cum îi zic cântecului?

LULUȚA : Drin, drin, drin...

GULUȚĂ : Drin, drin, drin?... parcă-s zurgalăi de sanie... (*În parte.*)
Ce păcat că n-am minavetu aici!... i-aș trage un corțent de cele tătarești.

(În vremea scenei următoare, feciorii aprind lumânările de prin candelabre. Salonul se luminează.)

LULUȚA

I-IUL CUPLET

Aici, în Iași, de vrei să ai răsunet,
 La toți să placi și să fii chiar slăvit,
 Cel mai bun chip e să produci un sunet,
 Un sunet viu și de toți prea iubit:

(*Sunând o pungă.*)

Drin, drin, drin, drin, drin,
 Drin, diririndrin, drin drin, drin,
 Drin, drin, drin, drin, drin,
 Drin, diririndrin, drin.

LULUȚA și GULIȚĂ (*făcând balanse de cadril*)

Drin, drin, drin, drin, drin.
 Etc., etc., etc.

LULUȚA

II-LEA CUPLET

Aici, ades, când e vro cununie,
 Orhestru-n bal răsun-armonios,
 Dar pentru miri cea mai dulce-armonie
 E, drin, drin, drin, sunet scump și voios:
 Drin, drin, drin, drin, drin.
 Etc., etc.

(*Împreună.*)

Drin, drin, drin, drin, drin.
 Etc., etc.

LULUȚA

III-LEA CUPLET

De vrei amor, dă-ți ochii peste spate
 Și la prilej fii cam obrăznicel;

Iar de voiești să ai în veci dreptate,
 Cel mai bun chip e să faci frumușel:
 Drin, drin, drin, drin, drin.
 Etc., etc.

(Împreună.)

Drin, drin, drin, drin, drin.
 Etc., etc.

(Trece un fecior cu o tabla de cofeturi.)

GULIȚĂ: Îra! iaca cofeturi! (Aleargă la tabla și-și umple buzunările.) De cele cu fâstâci sunt?...

LULUȚA (alergând la tabla): Da lasă-mi și mie, monsieur Guliță... nu le lua pe toate.

GULIȚĂ: Pentru mata le-am luat, Luluță...

LULUȚA: Mersi. (În parte.) C'est un charmant garçon. (Tare.) Dacă-i așa, hai să jucăm ș-o polcă.

GULIȚĂ: Hai ș-o polcă... eu sunt gata să fac ce ți-a plăcea... (În parte.) Tare mi-i dragă fetița asta! (Se prind la polcă și joc cântând.)

(Împreună.)

Polca, polca, vesel joc,
 Polca, polca, te iubim!
 Polca, polca... plini de foc
 Vesel noi te dănțuim!

(Ies amândoi în fund, jucând
 și împing pe sărdarul Cuculeț, care intră.)

SCENA IV

CUCULEȚ (*intră prin stânga în fund*)

Na! că era să mă deie gios diavolii!... se vede că balul s-o și început, deși n-o sosit încă nici un musafir... Eu sunt cel dintâi... dar ca prieten vechi a cucoanei Nastasiică, îi de datoria mea să vin odată cu lăutarii... Am adus de la agie vro doi epistați ca să șeadă la ușă... după formă... că în ziua de astăzi, un bal fără slujitori la scară și-n tindă n-are nici ifos, nici ighemonicon.

SCENA V

CUCULEȚ, AFIN (*iese din odaia sa, zicând à la cantonade*)

AFIN : Ziceți lui domnu Timofte să gătească limonada. (*Văzând pe Cuculeț.*) A! sărdarul Cuculeț!...

CUCULEȚ : Eu!... cel întâi și cel de pe urmă... dar pururea credincios și supusă slugă.

AFIN : Cel întâi?... ba astăzi te-ai trezit prea târziu, arhon sărdar.

CUCULEȚ : Cum?

AFIN : Au venit alții înaintea d-tale.

CUCULEȚ : Și cine?

AFIN : Cucoana Chirița cu tot neamul ei... Încă nu apucaseră feciorii a aprinde lumânările și dumneaei, țop!... a și fost aici.

CUCULEȚ : Mare poznașă-i!... Da unde-i, te rog?...

AFIN : Am trimis-o la teatru ca să petreacă până ce s-a începe balul.

CUCULEȚ : La teatru?... Da se vede că nu știi ce joacă în astă-seară?

AFIN : O piesă nouă... *Două fete ș-o neneacă*... nu-i asta?

CUCULEȚ : Ai făcut pacostea!...

AFIN : Ce pacoste?...

CUCULEȚ: Apoi are să se mânie foc cucoana Chirița... pentru că-i chiar piesa ei.

AFIN: Mări, lasă-ncolo, arhon sărdar.. Dacă pentru cel mai mic lucru ar fi să se tot mânie unii și alții, când se joacă vro piesă, apoi n-ar mai fi chip de-a avea teatru național.

Teatrul este o școală
Unde-nveți, râzând voios,
A te feri ca de boală
De-orice nărav uricios.
Acolo e criticată
Îndeobște fapta rea,
Dar persoana-i respectată
Fie bună, fie rea!

CUCULEȚ: Să deie Dumnezeu să judece și cucoana Chirița ca d-ta... dar parcă nu-mi vine-a crede.

AFIN: Apropo... știi pe cine și-a ales gineri cucoana Chirița?

CUCULEȚ: Și-a găsit gineri în sfârșit?... Slavă Domnului!... că mult a mai umblat căutându-i cu lumânarea, biata femeie!... da pe cine ziseși?...

AFIN: Pe berbanții cei doi de care mi-ai vorbit mai deunăzi.

CUCULEȚ: Bondici și Pungescu?... Ce zici?

AFIN: Așa, frate... a ales, a ales... pân-a cules.

CUCULEȚ: Da bine, soro... aceia-s niște târâie-brâu de n-au margini... Au fugit din Focșani ca să scape din mâna administratorului, fiindcă dezbrăcaseră lumea cu teșmecheriile lor... De când îi pasc eu că doar i-oi prinde cu oca mică și să-i trântesc la dubă... Până și mai alaltăieri m-am pus eu înadins la cărți cu ei...

AFIN: Și nu i-ai prins cu vro coțcărie?...

CUCULEȚ: Nu... se feresc de mine ca dracu de tămâie... și mi-i mai mare ciudă că mi-au luat vro cincisprezece galbeni.

AFIN: Din banii d-tale?

CUCULEȚ: Aș!... nebun sunt?... dar las' că nu scapă ei de Cu-

culeț... nu... de-oi ști că s-or strecura toți banii agiei, am să-i înhăț...
Da... ian spune-mi: nu cumva-s poftiți în astă-seară la bal?

AFIN: Nu...

CUCULEȚ: Păcat!

(Se aud în fund lăutarii.)

AFIN: Iaca... musafirii încep a veni... Arhon sărdar, primește d-ta boierii... că eu oi primi cucoanele.

CUCULEȚ: Bucuros... *(În parte.)* Mai bucuros aș primi cucoanele.
(Merg amândoi înaintea damelor și a cavalerilor, care intră prin salonul din fund.)

SCENA VI

AFIN, CUCULEȚ, POFTIȚII la bal

POFTIȚII

Iată-ne cu toți la bal!
Venim vesel, ne-adunăm,
Ne-adunăm ca să urăm
Mult plăcutul carnaval.
Vivat cei care dau bal
În plăcutul carnaval!

O DAMĂ *(Afinoaiei)*

Doamna mea, îți mulțumim.
Balu-ți este minunat!

UN BOIER BĂTRÂN

Drept să-ți spun, zău, aferim!
Parcă-i halima, curat.

TOȚI

Vivat cei care dau bal etc.

(Damele se pun pe scaunele de lângă canapea, care rămâne slobodă. Cavalerii se pun în fund.)

SCENA VII

*Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA,
CALIPSIȚA, BONDICI și PUNGESCU
(coțcarii, dând brațul fetelor, le aduc spre canapea)*

CHIRIȚA (*intrând furioasă și făcându-și vânt cu basmaua*): Auzi d-ta așa batgiocură!... așa catigorie!... așa catahrismie!...

AFIN: Ce este, cucoană Chiriță?... Ce-ai pățit?...

CHIRIȚA: Ce-am pățit?... Foarte-ți mulțămesc de lozniță și de ftiatru. M-am englendisit de minune... (*În parte.*) Îmi vine să pleznesc... na!

AFIN: Cum?... cum?...

CHIRIȚA: Vai!... bată-l concina de auftor... care-a fi acela... da ce are el cu fetele mele, de se leagă nitam-nisam de dânsel?... Auzi! Două fete ș-o nineacă?... Eu cred, ca o proastă, că-i vro istorie cu moral ca din *Apotichi ton pedon*... și mă duc frumos la ftiatru, fără ca să-mi treacă măcar pin gând că oi să mă văd parastuind chiar pe mine...

AFIN: Pe d-ta?

CHIRIȚA: Da știi?... bucațică tăietă... Ba încă ce?... să mă arăte la o mulțime de boieri, cum m-am troienit în Păcurari, și cum îmi fac sprâncenele, și cum mă sfădesc cu Ioana țiganca, și cum mă chinuiesc ca să-mi mărit fetele!... da ce are el cu mine!... ce are el a împărți cu copilele mele?... aud?...

AFIN: Lasă, cucoană Chiriță... nu-ți mai închipui lucruri de pe ceea lume... Ce te superi degeaba?...

CHIRIȚA: Îmi închipuiesc lucruri de pe ceea lume, eu?... da l-am văzut pe ahtoru cela... făcându-și sprâncenele dinaintea oamenilor. Așa mi-o venit un paracsân, că am ieșit din lozniță... și noroc c-am găsit în scara ftiatrului pe spătaru Pungescovici și aga Bondicescu, care m-o întovărășit aici. (*Arătându-i.*) Iată-i amândoi...

(Bondici și Pungescu se închină.)

AFIN (*în parte*): Cine i-a poftit la bal?

CUCULEȚ (*în parte*): Iaca voinicii mei... am să le iau urma toată seara ca un prepelicar.

CHIRIȚA: Doamne! de s-ar face Guliță mai mare, ca să scrie și el piesă de fiatru... am să-l pun să toarne o piesă auftorului... da știi? să se sature.

(Un fecior aduce înghețate.)

AFIN: Ei bine, bine... treacă-ți mânia acu... și ia o înghețată, doar te-i mai răcori... De care poțesteți?... de alămâie?...

CHIRIȚA: Ba nu, că-mi strepezesc dinții... dă-mi de cea roșie că-mi bate mai bine la ochi. (*Ia înghețata.*) Rece-i, mămulica mea!... ca o ghețarie. (*Suflă în farfurie.*) Mă furnică nu știu ce prin vârful nasului... Pune-ți în gând, soro, că mai anțărt la iarmaroc, la Fălticeni, mă duc la un cofetar ca să iau înghețată; el îmi trimite răspuns că s-o mântuit înghețatele pe ziua aceea. Îl poftesc atunci la oblonul trăsorii și-i zic ritos: monsiu cela, mai destupă o puțină pentru hatărul meu!... și el s-o mâniet zicând că nu-i de la Gogomănești!... Curioji îs nemții iștia!

(Toți râd cu hohote.)

CHIRIȚA: Dec!... ce i-o apucat? Iaca, frate!... mă rog, boieri, de mine râdeți d-voastră?... Ei, apoi să vă arăt eu cum se râde... (*Râde cu spasmuri.*) Măi, că tare nu știu cum îs boierii ieșeni! (*Merge de se pune lângă Aristița și Calipsița în fața publicului.*)

CUCULEȚ (*către Bondici și Pungescu*): Domnilor, nu metahirisitiți în astă-seară un stosișor ceva?

BONDICI: Cu mare plăcere, domnule director. (*Încet, lui Pungescu.*) Pil, Pungescule, și pe urmă aport...

PUNGESCU (*încet, lui Bondici*): Oare?

BONDICI (*asemene*): Dă colb agiei pă zdreavăn.

PUNGESCU (*asemene*): Dă la mertepea?

BONDICI: Țeapăn...

(Se pun la masa de cărți.)

CUCULEȚ (*în parte*): Doamne, de i-aș prinde cu vro coțcărie!

(În vremea acestor cuvinte orhestrul începe a executa o polcă e n s o u r d i n e, care ține neconținut. Cavalerii, pe rând, poftesc damele la joc și merg în salonul din fund. Chirița, Aristița și Calipsița rămân pe canapea.)

CHIRIȚA (*în parte*): Na... că se-ncepe staeru! (*Fetelor.*) Țineți-vă frumos, și nu fiți așa de posomorâte c-o să vie cavalerii să vă poftescă... mai zâmbiți... mai zâmbiți, soro dragă... mai trageți cu coada ochiului... ca altele. (*În parte.*) Doamne! de n-am păți ș-acum ca pe la celelalte baluri... Să stăm pe loc și, cum zic aice: să facem patiserie... (*Arătând damele care joc.*) Ian privește!... toate moachele-s poftite pe rând... numai a mele șed locului parcă-s înfipte... Să vezi că n-or să se miște toată noaptea! (*Se scoală.*)

Un filosof fără minți
A fost, cică, de părere
Că la casă de părinți
Copii mulți sunt o avere!
De-i așa, eu pot să zic
Că-s bogată, am comoare,
Că deși n-am bani nici chic...
Am averi nemișcătoare! (*Arată fetele.*)

(Merge în fund în salonul de joc.)

PUNGESCU: Ștos!

CUCULEȚ: Mare noroc ai, domnule!

PUNGESCU: Nu fie dă deochi... mă paște bine norocul cărților.

CUCULEȚ: Să juri că-s măsluite.

PUNGESCU: *Oriste?*

BONDICI: Ha, ha, ha! că șăgalnic mai ești, arhon sărdar.

CHIRIȚA (*în parte, apropiindu-se de masă*): Îra! da eu uitasem că am doi gineri... numai buni ca să-mi gioace fetele. (*Tare.*) Arhon spătar...

PUNGESCU: Poruncă?

CHIRIȚA: Este o persoană care ar dori foarte mult să gioace o poalcă cu d-ta.

PUNGESCU: Cât de rău îmi pare... dar mă strânge o cizmă dă mă usuc ca o prună pă streșină.

CHIRIȚA (în parte): Tronc! (Tare.) Arhon agă?

BONDICI: Poruncă?

CHIRIȚA: Nu metahirisiti poalca?

BONDICI: Cum nu, cucoană?... dar îs cernit.

CHIRIȚA: Ai perdut vrun neam?

BONDICI: Pe străbunul meu.

CHIRIȚA: Dumnezeu să-l ierte.

(Se apropie un cavaler de Aristița și Calipsița,
ca cum ar căuta damă de joc și,
după ce le privește prin lornion, se depărtează.)

CHIRIȚA (zărind cavalerul): Ha!... iaca un cavaler.. dă, Doamne!... parcă cată damă de joc?... dar... slavă ție, Doamne! c-o să-mi poftească o fată. Ba nici hâci?... vai! bată-l cucu miliord... cu orbu găinilor... Uf! iar o să facem patiserie! (Se pune pe canapea.)

(Un fecior trece cu cofeturi.)

PUNGESCU: Ștos!

CUCULEȚ: Nu pot să bat măcar o carte!... ce ghinion!... zece galbeni pe valet!

PUNGESCU (întorcând cărțile): Plie!

CUCULEȚ: Iar plie?

BONDICI: Ai goană dă fante, nenisorule.

CUCULEȚ (în parte.): Haide, hai, că ți-oi da eu acuși goană.

CHIRIȚA (feciorului cu tablaua): Măi fecior, vină-ncoace... (Întinde basmauă ș-o umple de cofeturi.) Ia așa! încalte n-oi șede a noapte întregă degeaba la bal!... Păcat că nu mai am o basma!... Altă dată am s-aduc o față de perină și s-o umplu cu vârf.

SCENA VIII

Cei dinainte, GULIȚĂ și LULUȚA

GULIȚĂ și LULUȚA (*joc*)

Polca, polca, vesel joc,
Polca, polca, te iubim!
Polca, polca... plini de foc
Vesel noi te dănțuim!

CHIRIȚA: Iaca Guliță! cum gioacă de frumusel, dragu mamei!... parcă-i un titirez!... Numai voi stați locului ca turnu Trisfetitelor... Guliță... Guliță...

GULIȚĂ: Aud, neneacă... (*Vine lângă Chirița.*)

CHIRIȚA: Vină, Guguleo, de-ți gioacă țâțacele...

GULIȚĂ: Bucuros... Hai, țâțacă Calipsișo.

CALIPSIȚA: Baiu.

CHIRIȚA: Baiu, baiu?... Ian vezi-le că se și fasolesc acu?... Mări, ian să vă arăt eu cum să gioacă poalca. Vin-încoace, Guguleo... ce atâtea marafeturi... (*Joacă cu Guliță, cântând.*)

Polca, polca, vesel joc
etc., etc.

LULUȚA (*cu mirare lui Pungescu*): *Monsieur... monsieur...*

PUNGESCU: *Mademuazel?*

LULUȚA: De ce ai tras acu pe riga dedesubtul cărților? (*Se depărtează.*)

PUNGESCU (*tulburat*): Eu? (*În parte.*) M-a zăritără gânghania!...

CUCULEȚ: Aud?... Ha! coțcarule, cu de-aste-mi umbli?... bine că te prinsei...

PUNGESCU: Ce?... Ce vorbe sunt alea, domnule?

CUCULEȚ: Ce vorbe?... da de când vă pasc eu cu prăjina?...

BONDICI: Domnule! numai bobocii se pasc cu prăjina... Auzitu-m-ai? și boboc e fecioru tătâni-tău...

PUNGESCU: Boboc?... ba zi, neneo, coșcoge găscan.

CUCULEȚ: Găscan eu?... găscan? (*Dă o palmă lui Pungescu.*)

Na, găscan!... Să te-nvăț eu a batgiocori oamenii stăpânirii.

PUNGESCU: Aoleo!... mi-a scăpărată ră pă dinainte... (*Fuge de la masă și vine în dreapta, dregându-și frizura.*)

TOȚI (*venind din fund*): Ce este? ce s-a întâmplat?

PUNGESCU (*amestecându-se între musafiri*): Cine a dată ră o palmă?... Cine a primită ră o palmă!... aud?... o palmă?... breă!... breă!... ce scandal!...

(*Împreună*)

POFTIȚII

Vai! ce întâmplare!

Stau încremenit.

Așa scandal mare

Nu s-a pomenit.

BONDICI și PUNGESCU

Vai! ce scandal mare!

Stau încremenit.

De ciudă, turbare,

Mă simt amețit.

CUCULEȚ

Ah! ce bine-mi pare

Că i-am căptușit.

Fie scandal mare;

Eu mi-am răsplătit.

BONDICI: Domnule... satisfacție să ne dai.

CUCULEȚ: Satisfacție?... Ian așteaptă...

(*Șuieră tare. Vin doi epistați.*)

CHIRIȚA (*astupându-și urechile*): Carnacsî!... că m-o asurzit... parcă-i în codru.

CUCULEȚ (*epistaților, arătând pe Bondici și pe Pungescu*): Puneți mâna pe d-lui și pe d-lui.

BONDICI (*în parte*): Am codălghit-o!

PUNGESCU (*asemene*): To esfeclisa!

(Epistații pun mâna pe amândoi.)

CHIRIȚA: Pe arhon aga și pe arhon spătar!... ce catahris îi aista, arhon sărdar?...

CUCULEȚ: Nu-i nici un catahris, cucoană... Am poruncă de la Departament să-i opresc.

TOȚI: Da pentru ce?

CUCULEȚ: Pentru că unu-i Bondici și celalalt Pungescu: doi coțcari vestiți din Focșani.

CHIRIȚA (*tipând*): Coți... Vai de mine!

CUCULEȚ: Care au dezbrăcat lumea cu teșmecherii și cărți măsluite... Ați înțeleș acu?...

CHIRIȚA (*tipând*): Coți... coți... ginerii mei?... Valeu! am dat cinstea pe rușine... Ah! ah! (*Leșină.*)

(Afinoaie, Aristița, Calipsița și Guliță pun pe Chirița pe canapea și caută s-o dezleșine.

Damele vin lângă canapea. Cuculeț, Bondici, Pungescu și epistații în stânga. Fundul scenei îi slobod.)

(Repriză.)

CORUL

Vai! ce întâmplare! etc.

CUCULEȚ

Ah! ce bine-mi pare etc.

BONDICI și PUNGESCU

Vai! ce întâmplare!

Mă simt prăpădit.

Groaza-mi este mare...

De-acum m-am topit!

SCENA IX

Cei dinainte, BÂRZOI

BÂRZOI (*intrând prin salonul din fund*): Care-i cucoana de gazdă aici?...

GULIȚĂ (*alergând la Bârzoii*): Băbaca!... Băbaca!... a venit băbăcuța!...

BÂRZOI: Gugulea băbacăi... (*Îl sărută. Cu glas tare.*) Care-i cucoana de gazdă?... cea cu balul?...

AFIN: Cine răcnește așa?... (*Întorcându-se.*) Ce văd?... cuconu Gri-gore Bârzoii!...

BÂRZOI: Eu și cu mine, cucoană dragă!... Unde mi-i Chirițușca cu puii?

GULIȚĂ: Neneaca?... a leșinat, băbacă.

BÂRZOI: Ce zici, Guguleo? iar a leșinat?... mări, ce-s marghioli-ile aiste? (*Merge la Chirița.*) Ama!... ha! frumos îi mai șade!... Ia ferțiți într-o parte, că eu îi sunt popa. Acuși o să-nvie ca o muscă de iarnă... (*Îi bate în palmă cât poate.*)

CHIRIȚA (*răsărind*): Carnacsî!... Ce văd! d-lui?...

BÂRZOI (*serios*): D-lui... banul Grigore Bârzoii ot Bârzoieni... și soțul d-tale tocmai din vremea volintirilor.

PUNGESCU (*lui Bondici*): Asta-i socru, nene Bondici?

BONDICI (*oftând*): Neschi.

PUNGESCU: Urât tată a mai avută.

BÂRZOI: Înțelegi, cucoană, de ce mă aflu aici în Ieși, pe la ceasul aista, în loc de a horăi boierește la moșie... după obicei?...

CHIRIȚA (*tulburată*): În... ță... leg. (*În parte.*) Îmi vine leșin la inimă.

BÂRZOI: Potrivit răvașului ce ți-am scris din 15 a următoarei, anul 1844, am venit să te umflu din Ieși, cu nepus în masă... Hai... că Brustur și Cociurlă ne așteaptă cu preoții...

CHIRIȚA : Brustur și Cociurlă!... scăpătații ceia?... niște răzăși!... Nu ți-i greu să vorbești, frate?

BÂRZOI : Ian tacă-ți gura cu fleacuri de-aiste... auzi cuvinte?... scăpătați!... răzeși!... da noi ce suntem? împărați cu steaua-n frunte?... scoborâți cu hârzobul din cer?...

CHIRIȚA : Hârzob sau nehârzob... nu știu... dar cât pentru familia lui Brustur și Cociurlă... mă închin cu plecăciune... răzăși și altă nimică.

BÂRZOI : Cucoană Chiriță... să știi d-ta că răzeșii din ziua de astăzi au fost cele mai mari familii în vremea veche. Ei au apărat țara și au scăpat-o cu pieptul lor din mâna dușmanilor, pentru că pe atunci tot românul era viteaz și tot viteazul era boier... boierit pe câmpul războiului în fața Patriei întregi!

CHIRIȚA : Ei! iar ai să începi cu litopisițu... Mă rog, agiungă-ți...

BÂRZOI : În sfârșit... vorbă multă, sărăcie!... Brustur și Cociurlă sunt feciori de oameni cu moșioarele lor, cu bănișorii lor...

CHIRIȚA : Cu vitișoarele lor... le știu...

BÂRZOI : Gospodari buni și nedatori cu nimic nimănu... înțele-su-m-ai, cucoană?... nu-s datori nici c-o lețcaie, pentru că nu-și ridică nasul mai sus decât se cuvine... ca de-alde d-ta, care vrei să te-nalți ca ciocârlia... și vii pin Ieși, cale de zece poște, ca să-ți faci fetele de râsul lumii... și ca să le găsești bărbați ca de-alde Bondici și Pungescu... niște târâie-brâu, ce sorb zestrele cu lingura...

PUNGESCU (*lui Bondici*): Aoleo! ne-a pocnitără în pălărie.

BONDICI (*asemene*): Ghiuju dracului!...

BÂRZOI (*luând pe Chirița de mână*): Hai la Bârzoieni, la locul nostru... și nu mai umbra după cai pe pereți.

CHIRIȚA : Sufletele...

BÂRZOI : Haide-ți zic astăzi și nu mai lungi vorba... Trăsura ne-așteaptă la scară cu lucruri, cu tot.

GULIȚĂ (*în parte.*): Și cu minavetul meu? (*Iese cu fuga.*)

CHIRIȚA : Tiranule!...

BÂRZOI : Așa... dacă-ți place... altă dată să știi de la mine o vorbă bătrânească: Nu te-ntinde mai mult decât ți-i oghealu... Haide...

(Guliță vine înapoi cu minavetul.)

CHIRIȚA : Iar letopisițe?... destul!... iaca vin... mai stai, că doar nu dau tătarii... să-mi iau măcar ziua bună de la prieteni... măi!... că avan mai ești! (*Vine în fața publicului și face compliment.*) Cu plecăciune, boieri d-voastră... copilele le-ați văzut: iată-le-s... Aristițo, Calipsițo... (*Fetele vin lângă dânsa.*) Aiste-s, cum le-am procopsit de douăzeci și-atâți de ani... Una-i de 16 pe 17, și una de 18 pe 19... îi împlinesc la lăsatul săcului... Precum le vedeți... îs tinerele, frumușele, curățele, hărnicele, cu ghitarda lor, cu cadrulul lor, cu franțuzasca lor. *Parle france, mad-muzel?...*

FETELE : *Ui, maman.*

CHIRIȚA : Le-ați auzit?... ca apa! (*Fetelor.*) *Le plese vu, monsio cavaler din Ieși?*

FETELE : *Ui, maman.*

CHIRIȚA : Ei! minciuni v-am spus?... Ce ziceți?... vă place?... Ascultați-mă pe mine, că eu știu ce știu... nu pierdeți chilipirul de la mână.

Fetele-s bune
De măritat,
Îs de minune...
V-o spun curat.

TOȚI

Ha, ha, ha, ha.

CHIRIȚA (*la public*)

Frunză verde măcieș,
Pân-a nu pleca din Ieși.
Spuneți-mi, mă rog, îndată,
De vă place vreo fată,
Cuscără-n Ieși ca să mă fac,
Lui Bârzoii să-i vin de hac.
Iată-le-s bibici hazlie,

Pupuice... seamănă mie.
Vreți sau ba soacră să fiu?...
Fora-n palme ca s-o știu.

BÂRZOI: D-apoi vină azi.

TOȚI
Fetele-s bune
etc., etc.

*(Bârzoii apucă pe Chirița de mână și o trage spre ușa din fund.
Guliță, Aristița și Calipsița îi urmează.
Cuculeț face semn epistaților ca să ducă pe Bondici
și pe Pungescu. Poftiții la bal se închină la familia
lui Bârzoii, râzând cu hohot.)*

(Cortina cade.)

CHIRIȚA ÎN PROVINCIE

COMEDIE CU CÂNTECE, ÎN 2 ACTE

PERSONAJELE:

CUCOANA CHIRIȚA	LEONAȘ , tânăr ieșean
GRIGORI BÂRZOI , soțul ei	ION , fecior boieresc
GULIȚĂ , copilul lor	TREI ȚĂRANI
LULUȚA , orfană	ȚĂRANI, JANDARMI,
SAFTA , sora lui Bârzoii	POFTIȚI LA MASĂ ,
DnulȘARL , profesor francez	UN CURCAN

*Reprezentată la Teatrul Național din Iași,
în beneficiul dlui Millo, la 1852.*

ACTUL I

Teatrul reprezintă o ogradă de curte boierească la țară.
 În stânga, casa Chiriței cu cerdac și cu ferestre pe scenă. În dreapta,
 lângă culisele planului I, o canapea de iarbă înconjurată de copaci.
 În fund, ostrețele și poarta ogrăzii. Lângă casă,
 o porțiță în zăplaz, care duce în grădină.
 În depărtare se vede satul.Scena se petrece la moșia Bârzoieni.

SCENA I

*CHIRIȚA (în costum de amazonă intră călare pe poartă
 înconjurată de țărani)*

(Arie din "Scara mâtei": "Tâlharii")

ȚĂRANII

Dreptate, dreptate

Ne fă.

Cucoană, dreptate

Ne dă!

CHIRIȚA

Ce vreți voi?... dreptate?

ȚĂRANII

Așa.

CHIRIȚA

Cu biciul pe spate

V-oi da!

(Împreună.)

ȚĂRANII

Dreptate, dreptate

Ne fă.

Cucoană, dreptate

Ne dă!

CHIRIȚA

Cu biciul pe spate

V-oi da.

V-oi da eu dreptate

Așa.

CHIRIȚA (*amenințând țărani cu cravașa*): Tacă-vă gura, moji-cilor.

UN ȚĂRAN: D-apoi bine, cucoană... păcat de Dumnezeu să ne lași a fi de batjocură!

CHIRIȚA: Ce batgiocură? Ce batgiocură?... Cine v-a batgiocorit?

ȚĂRANII: Cuconașul Gurluiță.

CHIRIȚA: Guliță?... Minciuni spuneți... Ce v-o făcut?

UN ȚĂRAN: Mi-a ucis un vițel la vânat.

ALTUL: Și mie mi-a dat foc bordeiului cu ciubucul cel de hârtie.

ALTUL: Și eu l-am prins ținând calea Măriucăi.

CHIRIȚA: Țâst, bețivilor... bine v-o făcut suflețelu... De ce nu vă păziți vițeei și Măriucile?... Așa să pățiți... Hai, lipsiți de-aici!

UN ȚĂRAN: Da-i păcat, cucoană, să ne lași păgubași... Da! dacă nu ne-om jălui la d-ta care ne ești stăpână vecinică... la cine să ridicăm glasul, săracii de noi!

ALTUL: Am ajuns mai rău decât țigani!

CHIRIȚA: Auzi-i?... auzi-i, țopârlanii!... Ei, apoi să nu-i iei la măsurat cu prăjina de falce?... Afară, moji-cilor, că vă știu eu de mult că sunteți buni de gură și răi de lucru... Afară!

ȚĂRANII: Cucoană...

CHIRIȚA: Pieriți din ochii mei... că vă iau de fugă cu calul.
(*Repede calul spre ei.*)

(Împreună.)

ȚĂRANII (*fugind*)

Dreptate, dreptate
Ne fă.
Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA (*furioasă*)

Cu biciul pe spate
V-oi da.
V-oi da eu dreptate
Așa.

SCENA II

CHIRIȚA (*după ce a alungat țăraniile călare, se întoarce și vine în fața scenei*): Vai de mine cu niște țăranoi, că n-ai chip să trăiești de răul lor!... De-abia am ieșit puțințel la primblare ca să mă mai răcoresc... și parcă dracu i-o scos în cale-mi să mă tulbure... Iar m-oi fi făcut roșie la față ca un stacoș. (*Strigă:*) Ioane... Ioane!... ș-apoi astfel hurducă și gloaba asta, că m-o apucat de vro șapte ori sughitu pân-acu... (*Strigă iar:*) Ioane... Ioane! Iaca somnorosu că iar o fi adormit în podul grajdului... și nici c-o să vie să mă coboare de pe cal... Ioane... Ioane... mă!... săracan de mine c-or să mă lase să șed toată ziua călare ca un jăndar... (*Strigă furioasă:*) Ioane... Guliță... Luluță... monsiu Șarlă... Cumnăciță...

SCENA III

CHIRIȚA, GULIȚĂ, ȘARLĂ, SAFTA, ION

(*Ion vine alergând dintre culisele din dreapta. Ceilalți ies din casă și se cobor din cerdac.*)

GULIȚĂ: Cine mă cheamă?... neneaca!

SAFTA: Ce este?... Ce este?

ȘARL: *Qui diable?... Ah! madame!...*

ION: Aud, cucoană... Iaca, ia...

CHIRIȚA: Da veniți azi de mă coborâți de pe cal... Ce, Doamne, iartă-mă!... ați adormit cu toții?

(Ion se pune dinaintea calului și-l apucă de zăbale ca să-l ție. Ceilalți se adună împrejurul Chiriței.)

GULIȚĂ: Ba nu, neneacă... dar învățam Telemac cu monsiu dascălul.

SAFTA: Și eu făceam dulceți în cămară, cumnățiică.

ION: Și eu...

CHIRIȚA: Taci din gură... că ești încă cu ochii plini de somn... Ține calu...

ȘARL (*apropiindu-se de Chirița*): Madam cocona... sari în brați a me.

CHIRIȚA (*cochetând*): În brațele d-tale, monsiu Șarlă?... Ești foarte galant... însă mă tem...

ȘARL: O! *non* te tem... că sunt vurtos.

CHIRIȚA: Nu de-aceea... că și eu îs ușurică ca o pană; dar apoi... să sar în brațele unui cavaler... nu știu de se cuvine?...

ȘARL: Dacă *non* vre la mine, sari la Ion... (*În parte.*) *J'aime mieux ça.*

CHIRIȚA: Ei, dacă vroiești numaidecât, monsiu Șarlă... aține-te că sar.

ȘARL: No... poftim... *une, deux, trois.*

CHIRIȚA (*sărind*): Hup.

ȘARL (*în parte*): *Cristi!* ușuric ca un pan... *merci.*

CHIRIȚA (*în parte*): Îi nostim franțuzu... (*Tare.*) Ați văzut agilitaua mea? Ioane... du calu la grajd și-l adapă, dar să nu-i scoți șaua... Auzi?

ION (*căscând*): Aud. (*Duce calul între culisele din dreapta.*)

CHIRIȚA: Ho... că parcă-i să ne-nghiți... face-o gură cât o șură.

GULIȚĂ: Neneacă... las' să mă sui și eu pe cal.

CHIRIȚA : Ce face?... ca să te trântescă?... ba nu, Gulița mamei.

GULIȚĂ : Pe mata cum de nu te trântește?

CHIRIȚA : Eu am învățat la leși, la manejarie... (*În parte.*) Numai eu știu câte bușituri am mâncat... d-apoi dă!... dacă-i moda...

GULIȚĂ (*scâncindu-se*): Ei... neneacă, las' să mă primblu călare... măcar numai pin ogradă.

CHIRIȚA : Bai... ți-am mai spus o dată că nu vreau... Nu mă supăra mai mult. Mai bine apucă-te de-ți învață franțuzasca cu monsiu Șarlă... că mă ții o mulțime de parale, trântore.

GULIȚĂ : Bai și eu... M-am săturat de carte.

ȘARL : *Monsieur Goulitze... taizes vous quand poruncesc madam nenec.*

GULIȚĂ : *Madam nenec... (în parte) franțuz stropșit.*

ȘARL : Ce spus? (*În parte.*) *Cré moutard... il m'agace toute la journée.*

CHIRIȚA : Nu te potrive, mosiu Șarlă, că-i copil încă.

ȘARL : *Oui... copil... obraznic.*

CHIRIȚA : Ce să-i faci dacă are duh, Gulița nineacăi... (*Sărută pe Guliță.*) Îmi seamănă mie... bucățică tăietă. Hai, du-te cu domnu profesor de învăță frumușel, că ți-oi face straie de moda nouă.

GULIȚĂ : Da... cal mi-i cumpăra?

CHIRIȚA : Cum s-a face băbacă-tău ispravnic.

ȘARL : *Allons, Goulitze... venez donc.*

GULIȚĂ : Iaca, monsiu... je vene.

*(Șarl și Guliță se primblă împreună prin ogradă,
citind pe o carte și din vreme în vreme zic tare:*

“Calypso ne pouvait se consoler du départ d' Ulysse”.)

CHIRIȚA : Uf! Doamne! că mare cald îi!... Hai sub copaci, cumnățico. (*Merge în boschet.*)

SAFTA (*urmând pe Chirița*): D-apoi și d-ta, soro, ai minte s-alergi călare în luna lui iuli? îi păți ceva într-o zi.

CHIRIȚA : Ce să fac, soro, dacă-i moda... și dacă-mi place... Oi zice și eu ca Ferchezeanca:

Hop, hop, hop,
 La galop,
 Când alerg călare,
 Hop, hop, hop,
 La galop,
 Inima mea sare.
 Hop, hop, hop,
 La galop,
 Când sunt *armazoana*;
 Hop, hop, hop,
 La galop,
 Ieu lumea de goană.

Ce plăcere de-a fugi în fuga mare
 Pe-un cal sprinten, ușurel ca un ogar.
 Câteodată alivanta pe spinare...
 Dar ce-mi pasă... dacă-i moda, n-am habar.
 Hop, hop, hop,
 La galop
 Etc., etc., etc.

Ș-apoi trebuie să știi, cumnăică, că de când m-am dezbărat de Calipsița și Aristița... de când în sfârșit le-o măritat bărbatu-meu cu Brustur și cu Cociurlă... pare c-am întinerit de 20 de ani... îmi vine tot să zburd... că, Doamne!... mult m-am mai necăjit prin Ieșu cela ca să-mi gălesc gineri... știi?...

S A F T A : Știu... căzuseși în mâinile unor coțcari!...

CHIRIȚA : Cine dracu să-i cunoască? Acu toți îs îmbrăcați într-un fel... și nu poți alege care-i boier, care-i coțcar... Dar ce-o fost s-o trecut. De trii ani de când m-am întors la moșie la Bârzoieni... i-am și uitat.

S A F T A : Bine-ai făcut.

CHIRIȚA: Hei!... când ar da Dumnezeu să mi se împlinească gândul... aș da de șapte sărindaruri.

SAFTA: Ce gând, soro?

CHIRIȚA: Ah! cumnățică, să mă fac isprăvniceasă!... alta nu doresc pe lume!... Isprăvniceasă cu jândari la poartă și-n coadă.

SAFTA: De ce nu?... Te-i face și d-ta ca alte multe... Doar a izbuti el frate-meu la Ieși unde l-ai trimis...

CHIRIȚA: Așa nădăjduiesc... că și noi... Dumnezeu știe câte-am pătitim la "48... ca patrioți... Las' că ne-o pierit vro zece capete de vite. Dar apoi îți aduci aminte ce friguri o avut Bârzoii... și cum m-o durut măseaua care am scos-o!...

SAFTA: Așa... așa...

CHIRIȚA: De aceea l-am silit pe bărbatu-meu să meargă la Ieși ca să cerce a căpăta isprăvnicia de aice din ținut... Doară și el are drituri... ca patriot... ca pătitim... Nu-i vezi, acu, care de care are pretenții să intre în slujbă... sub cuvânt că i-o fost frică la " 48?... Helbet! dacă-i pe-aceea... apoi și noi avem temeuri... Adă-ți aminte ce groază-l apucase pe Bârzoii... că striga și pin somn c-o venit zavera...

SAFTA: Așa... așa...

CHIRIȚA: I!... când să-l văd deodată intrând pe poartă cu doi jândari... știi?... i-aș sări în cap.

SAFTA: D-apoi eu?...

CHIRIȚA: Mai tras-ai în cărți, cumnățico?

SAFTA: Tras, soro... că alta nu fac toată ziua...

CHIRIȚA: Și ce zic cărțile?

SAFTA: Menesc a bine... Mi-o ieșit zece ochi de caro... bucurie... lângă riga de trefli... frate-meu, și dedesubt trii ochi de cupă... drum... trebuie să vie negreșit astăzi... și să-ți aducă veste bună.

CHIRIȚA: Să te-audă Dumnezeu... Atunci să vezi, soro, căpățâni de zăhar... să nu poți dovedi cu dulcețile...

SAFTA: Iaca pozna, că eu mi-am uitat belteua pe foc... și m-am luat cu vorba...

CHIRIȚA: Nu-i nimică... o belte mai mult sau mai puțin pentru o

isprăvniceasă... nu-i cea pagubă... Ian spune-mi, te rog... (*Îi vorbește încet, în vreme ce scoate un port-țigar din buzunar.*)

ȘARL (*în fund*): *Dis donc comme moi, Goulitze: Calypso ne pouvait se consoler du départ d' Ulysse.*

GULIȚĂ: *Calypso ne pouvait d' Ulysse.*

ȘARL (*în parte*): *Cré gamin!... il m-agace joliment!...*

SAF TA: Iar îi să tragi tiutiu, soro?... Pare că te văd iar c-ai să te îmbolnăvești.

CHIRIȚA: Ba nu, soro, c-așa-i moda. Dacă sunt armazoancă, trebuie să mă deprind cu țigările...

SAF TA: Mă mir ce gust poți găsi să pufiești din gură ca un neamț?

CHIRIȚA: Ce gust?

Toată lumea azi fumează,
Scoate fum pe nas, pe gât;
Unii moda imitează,
Alți fumează de urât.
Omenirea-i o țigară
Care se preface-n scrum;
Și amorul cel cu pară
Arde și se schimbă-n fum...
Numai fumuri vezi aice
La femei și la bărbați.
Toți fumează... poți dar zice:
Că-s mai toți înfumurați.

SAF TA: Cum înfumurați?... vrei să zici afumați?

CHIRIȚA: Și una și alta... dar... ian spune-mi, cumnățică, ce face Luluța?

SAF TA: Îi în grădină.

CHIRIȚA: Biata copilă!... De când o murit cucoana Nastasiica Afinoaie, nineacă-sa, și am luat-o sub epitropia noastră... mi-i drăguță ca o noră.

SAF TA: Mai știi?... poate să-i fii soacră cu vreme.

CHIRIȚA: Țâst! așa am chibzuit treaba cu bărbatu meu... Luluța are zestre bună... Guliță asemenea... mai potrivii unde să-i găsești?...

SAFTA: Să-i cauți cu lumânarea...

CHIRIȚA: Numai atâta mă îngrijește că Luluța nu bate nicidecum cu Guliță... și-i tot tristă de când o rămas orfană... ba încă câteodată parcă se pierde... nu-i în toate mințile.

SAFTA: Nu băga de seamă, că-i încă tânără.

CHIRIȚA: Ce tânără?... că-i de vro 15 ani... când s-o născut Guliță, era de un an... îmi aduc aminte ca acu... la Sân-Chetru... (*Vorbind, își caută chibriturile.*) Da oare ce mi-am făcut chibriturile?... Hait... că le-am prăpădit pe câmp. (*Tare.*) Monsiu Șarlă?

ȘARL (*înaintându-se*): Poroncesc, madam.

CHIRIȚA: Nu cumva ai fosfor cu d-ta?

ȘARL (*aprinzând un chibrit*): *Voilà, madame. (În parte.) Elle fume comme un caporal.*

CHIRIȚA (*aprinzându-și o țigară groasă*): *Merci... Voulez-vous aussi boire une cigarette?*

ȘARL (*în parte*): *Aie... aie... elle va recommencer ses traductions libres...*

CHIRIȚA: *Ils sont de minune... cigarres de Halvanne...*

ȘARL (*luând o țigară*): *Merci, madame.*

GULIȚĂ: Țigare de halva?... neneacă, dă-mi și mie o țigară.

CHIRIȚA: Auzi?... atâta ar mai trebui... cuconașii nu trag țigări.

GULIȚĂ: Ei... mata de ce tragi dacă ești cucoană?

CHIRIȚA: Tacă-ți gura, plodule... Monsiu Șarlă... *ian dites-moi je vous prie: est-ce que vous êtes...* mulțămît de Guliță?

ȘARL: *Comme ça, comme ça... mulțumit et pas trop.*

CHIRIȚA: *C'est qu'il est très... zburdatic... mais avec le temps je sui sûre qu'il deviendra un tambour d' instruction.*

ȘARL (*cu mirare*): *Tambour?...*

CHIRIȚA: *Oui... adică, dobă de carte... tambour... nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL (*în parte*): *Ah bon!... la voilà lancée.*

CHIRIȚA : *Et alors nous l'enverrons dedans.*

ȘARL : *Où ça, madame?*

CHIRIȚA : *Dedans... înăuntru... nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL (în parte) : *Parle donc le moldave alors, malheureuse.*

CHIRIȚA : *Et voyez-vous, monsieur Charles, je ne voudrais pas qu'il perde son temps pour des fleurs de coucou.*

ȘARL : *Pour des fleurs de coucou?*

CHIRIȚA : *C'est-à-dire: de flori de cuc... nous disons comme ça...*

ȘARL : *En moldave... (În parte.) Cristi... qu'elle m'agace avec son baragouin!*

CHIRIȚA : *Aussi, je vous prie... quand il se paressera... de lui donner de l'argent pour de miel.*

ȘARL : *Comment?... que je lui donne de l'argent?*

CHIRIȚA (râzând) : *Non... Să-i dai bani pe miere... de l'argent pour du miel... c'est correct... nous disons comme cela...*

ȘARL : *C'est convenu... en moldave... Vous parlez comme un livre.*

CHIRIȚA : *Merci... j'ai appris toute seulette le français... prelegea mea.*

ȘARL : *Est-se possible!... C'est extraordinaire... Hé bien, votre fils vous ressemble... il a une facilité! dans quelques années il parlera aussi bien que vous.*

CHIRIȚA : *Quel bonheur! Gugulea nineacăi... Auzi ce spune monsiu Șarlă... zice că ai să vorbești franțuzește ca apa... N'est-ce pas, monsieur Charles, qu'il parlera comme l'eau?*

ȘARL : *Comme?... Ah oui, oui... vous dites comme ça en moldave. Oui... oui.*

CHIRIȚA : *Da ian să-i fac eu un examen... Guliță, spune nineacăi, cum se cheamă franțuzește furculița?*

GULIȚĂ : *Furculision.*

CHIRIȚA : *Frumos... dar friptura?*

GULIȚĂ : *Fripturision.*

CHIRIȚA : *Prea frumos... dar învârtita?*

GULIȚĂ: *Învârtision.*

CHIRIȚA: Bravo... Guliță... bravo, Guliță... (*Îl sărută.*)

ȘARL (*în parte*): *Gogomanition, va!...*

SCENA IV

Cei dinainte, ION (venind pe poartă)

ION: Cucoană, cucoană... Iaca un răvaș de la Ieși.

CHIRIȚA (*tresărind*): De la Ieși? A fi de la d-lui... Cine l-o adus?

ION: Un jăndar de la isprăvnicie... Cică-i grabnic.

CHIRIȚA: Grabnic?... adă... (*Vrea să ieie răvașul și se oprește.*)

Da așa s-adeuce răvașul, măi oblojitule?

ION: Apoi cum?

CHIRIȚA: Cum?... Nu ți-am spus c-acum îi moda s-adeucă răvașele pe talgere?... Ha?

ION: Iaca... parcă răvașele-s alivenci.

CHIRIȚA: Ce-ai zis?... lipsești de-aici... și doar nu mi le-i aduce acu îndată după modă... c-atâta-ți trebuie.

ION: Da unde să găesc eu talgere, cucoană?... că nu-s sofragiu.

CHIRIȚA: Du-te sus la jupâneasa de cere un talger și-un șervet.

ION: Și șervet?

CHIRIȚA: Și după ce-i pune șervetu pe talger și răvașu pe șervet... să mi-l prezentezi frumos... ai auzit?

ION: Am auzit. (*Se duce în casă zicând:*) Să pun talgeru pe șervet și răvașu pe șervet... ba șervetu pe răvaș... ba...

SAF TA: Bine, soro, cum ai răbdare s-aștepți, când îi răvaș grabnic de la frate-meu poate?

CHIRIȚA: Fie măcar de la Pori-împărat... am hotărât să introduc în provincie obiceiurile din Ieși, doar ne-om mai roade puținel și noi... N-am dreptate, monsiu Șarlă?

ȘARL: Mult dreptat, mult... în care pricin?

CHIRIȚA : În predmetul civilizației.

ȘARL : *Civilization... cu serviette?*

CHIRIȚA : *Pe assiette.*

ȘARL : *C'est l' étiquette?*

CHIRIȚA : *Cu serviette.*

GULIȚĂ : *Pe assiette.*

ȘARL : *Au fait... (În parte.) Je n'y suis pas du tout.*

SCENA V

*Cei dinainte, ION (venind din casă
și aducând răvașul acoperit sub șervet și sub talger)*

ION : Cucoană... iaca răvașul de modă.

CHIRIȚA : Adă-l încoace... (*Căutând în talger.*) Unde-i, că nu-l văd în talger?...

ION : Cred și eu dacă-i de desubt.

CHIRIȚA (*ridicând talgerul*): Dedesubt?... Așa te-am învățat eu?... Nu-i nici sub talger?... Ce-ai făcut răvașu, tontule?

ION : Dec!... se face că nu știe... îi sub șervet... ca de modă... Nu mi-ai spus?...

CHIRIȚA : Sub șervet?... (*Azvrâle șervetului și găsește răvașul în palma lui Ion.*) Bată-te cucu, mangositule... Ian vedeți, mă rog, c-o făcut cu totul dimpotrivă... (*Ia răvașul.*)

ION : Ei!... parcă eu am fost de gemene cu moda... așa mi-ai poruncit, așa am făcut.

CHIRIȚA : Ai noroc că-i răvaș grabnic de la bărbatu-meu... că ți-aș arăta eu...

SAF TA : Da lasă-l încolo, cumnățică, și citește azi...

CHIRIȚA : Ian să videm. (*Citește adresa răvașului:*) “Isprăvnicia ținutului către preaiubita mea soție, Chirița Bârzoii, ot Bârzoieni.”

ȘARL : *Comment?... Madam est maritat c-un ispravnicie?*

CHIRIȚA (*zâmbind*): Ba mi se pare că c-un ispravnic nou... Cumnațică, ce semn îi când îți țiuie urechea stângă?

SAFTA : Semn bun, soro.

CHIRIȚA : Să vedem... Cruce-agiută. (*Citește*:) “Cu frățească mă închin și te sărut dulce, iubită Chirițo. În sfârșit, cu mila lui Dumnezeu, m-am isprăvnicit!... Neamul nostru s-o înălțat!... Ie-o pe-acolo cam pe mare cu megieșii, că pe-aici las’ pe mine. Scoală-te îndată și vină în târg cu toată gospodăria și cu tot neamul... dintre care nu uita a-mi aduce curcanul cel bătrân, c-am să-l pun în slujbă. Scris-am.

Al d-tale ca un soț, *Grigori Bârzo!*”

CHIRIȚA : *Kirie eleison!*... iată-mă-s isprăvniceasă!... (*Nebună de bucurie.*) Cumnațică, Guliță, monsiu Șarlă, Ioane... îs isprăvniceasă!

TOTI (*cu bucurie*): Isprăvniceasă!

CHIRIȚA (*jucând singură de bucurie*): Tra, la, la, la, la... sunt isprăvniceasă... Cumnațică, vină să te sărut. (*Sărută pe Safta.*) Guliță, vină și tu să te sărut. (*Sărută pe Guliță.*) Monsiu Șarlă, vină și d-ta să te... (*Coboară ochii rușinată.*)

ȘARL : S’il vous plaît?

CHIRIȚA : *Pardon*... Ioane, Ioane...

ȘARL (*în parte*): Comment?... *Ion aussi?*...

CHIRIȚA : Ce era să-ți spun?... am uitat-o de bucurie... Ha... du-te de spune surugiilor să înhame poștalionii la trăsura cea galbenă... degrabă... degrabă, că o să ne pornim la târg.

TOTI : La târg?

CHIRIȚA : Dar... destul am mocnit la țară... ian să mai fantacsesc și eu prin târg, ca altele... doar îs isprăvniceasă... Nu că adică m-am fudulit dintr-aceasta... sau că mi-ar fi făcut vro mulțămire mai deosebită... Nu... nu se sparie Chirița așa lesne... cu una, cu două... Zău, nu... minciuni nu știu să spun, că nu-s ipo... ipocondră... M-am isprăvnicit? să-mi fie de bine... Dac-am dorit-o... am dorit-o numai de-o ambiție care am... iar nu de alta. Ioane... trimis-o boieriu vro ceată de jândari ca să meargă pe lângă obloane?

ION : A trimis o ceată întreagă: doi slujitori.

CHIRIȚA : Numai?... Spune-le să se gătească... Hai... cară-te...

ION : Iaca mă car, cucoană isprăvniceasă... măria-ta! (*Iese.*)

CHIRIȚA : Isprăvniceasă!... De-acum să vedeți bontonuri și tini-chele... am să-i durez ș-un voiaj la Paris.

S A F T A : Tocmai pe-acolo?... în țara nemțească?...

G U L I Ț Ă : Să mă iei și pe mine, neneacă.

CHIRIȚA : Te-oi lua, puiule... și pe monsiu Șarlă... și pe Luluța... Parcă văd pe pasport: baroana Chirița!...am să mă dau și eu de baroană, cum oi trece granița... să spariu nemții!...

Ș A R L (*în parte*): Îi lipsește un dog.

CHIRIȚA : *Qu' est-ce que, monsiu Șarlă?*

Ș A R L : *Je partage votre bonheur, madame.*

CHIRIȚA : Ah oui, monsiu Șarlă... *je suis heureuse pardessus la mesure...*

Ș A R L : *Je comprends...* peste masur.

CHIRIȚA : *Tout à fait...* Hai iute să ne gătim, ca să plecăm cu ziuă... Hai.

(*Se aude glasul Luluței în grădină, cântând.*)

G U L I Ț Ă : Auzi, neneacă, glasul Luluței?

CHIRIȚA : Iat-o, vine într-acoace... Stați locului.

(*Se opresc lângă boschet.*)

SCENA VI

Cei dinainte, LULUȚA (intră pe portița grădinii cântând și alungând un flutur cu un năvod mic de barîș)

LULUȚA (*Arie din "Baba-Hârca": "Ei, zău, tare-mi pare bine..."*)

Fluturaș, vin' lângă mine...

Ah, ascult'al meu cuvânt,

Că și eu sunt ca și tine
Singulară pe pământ!
Nu zbura, nu zbura, stăi...

GULIȚĂ (*căutând pe sus*)
Iată-l, iată-l! măi, măi, măi!

LULUȚA
Tare-i sprinten și frumos.

GULIȚĂ
Când pe sus îi, când pe jos.

LULUȚA
Nu zbura, nu zbura, stăi...

GULIȚĂ
Iată-l, iată-l! măi, măi, măi!

LULUȚA
Zău, te-oi prinde... de-a te prinde
Un dor mare mă cuprinde.
Vin' cu mine fără frică
Că-s și eu o fluturistică...
În zadar fugi pe-mprejur;
De-a te prinde eu mă jur.
În zadar zbori așa tare...
Na, te-am prins... Ce bine-mi pare!

*(Luluța trânteste năvodul în capul lui
Guliță și-l prinde înăuntru.)*

LULUȚA: L-am prins... l-am prins.

GULIȚĂ: Da șezi binișor, Luluță, că te spun neneacăi...

LULUȚA: Vai de mine!... în loc de flutur, am prins un cărăbuș...
Ha, ha, ha, ha, ha.

Cărăbuș, cărăbuș
Pe-a cui mâini încăpuși.

TOȚI: Ha, ha, ha, ha...

GULIȚĂ (*mânios*): Cărăbuș!...auzi, neneacă?... zice că-s cărăbuș.

CHIRIȚA: Nu te mânie, Guliță, că suguieste Luluța... Luluțo, vin-încoace la mătușica să-ți spun o veste bună.

LULUȚA: Ce veste?...

CHIRIȚA: M-am făcut isprăvnicasă.

LULUȚA: Ei... ș-apoi?

CHIRIȚA: Apoi... nu sari în sus de bucurie?

LULUȚA: Nu.

CHIRIȚA (*supărată, Saftei*): Îți spun eu că câteodată se pierde. (*Tare.*) Ei dar gătește-te, Luluță, c-o să mergem la târg.

LULUȚA (*cu bucurie*): Unde?... la Ieși?

CHIRIȚA: Ba cole, alături cu Bârzoieni... unde-am mai fost an iarnă.

LULUȚA (*tristă*): Ori acolo... ori aici la țară... totuna-i.

CHIRIȚA: D-apoi... vezi d-ta... te-ai deprins tot la Ieși... Mai șezi și prin ținut, că nu-i muri...

LULUȚA (*plângând*): Ba oi muri...

CHIRIȚA: Îndărătnico!...

ȘARL (*în parte*): *Pauvre enfant!*

CHIRIȚA: Hai, să ne gătim de drum... Monsiu Șarlă... *je vous prie à la braccette.*

ȘARL (*dându-i brațul*): *Trop heureux, madame. (Dă celălalt braț Saftei.)* Madam cocona Safta, non poftesc?

SAF TA: Bucuros, domnule...

ȘARL (*în parte*): *J'ai l'air d'une cruche a deux anses... tableau!*

(*Chirița, Safta, Șarl și Guliță intră în casă.*)

SCENA VII

LULUȚA: Doamne!... tare mi-i urât aici... nu știu ce să fac toată ziua... N-am pe nime care să mă iubească de când a murit biata nenecuță... Mătușica-i prea bătrână și Guliță prea tânăr... nu mă pot înțelege

cu ei, cum mă înțelegeam cu neneaca și cu Leonaș... dragu Leonaș!... unde-o fi el acu?... de trei ani de când nu l-am văzut, o fi crescut mare și m-o fi uitat poate... da eu una știu că nu l-oi uita niciodată... că-l iubesc din copilărie.

(Arie din "Însurăței": "Zile dintâi ale-nsoțirii")

Scump suvenir de fericire,
 Cu glasul tău de nălucire
 Alungi ades a mea mâhnire
 Și mă îngâni vesel, ușor.
 Ah! vin-acum, vis de plăcere,
 Ca să-mi aduci o mângâiere
 Și, ca prin vis, a mea durere
 Să mi-o ridici în al tău zbor!

SCENA VIII

LULUȚA, GULIȚĂ (venind pe portița grădinii)

GULIȚĂ (în parte): Am fugit pe ușa din dos și am dat pin grădină ca să scap de dascăl... Acum... hai la grajd... Tot oi să încalec, în ciuda neneacăi... mă duc să fur calul de la iesle... Ia așa!... de ce nu mă lasă de bunăvoie. (Dă cu ochii de Luluța.) Luluța!

LULUȚA: A!... iaca și monsiu cărăbuș...

GULIȚĂ: Iar mă faci cărăbuș?... Ian ascultă, Luluță... aici nu suntem la Ieși ca să mă iei în răs... Acu-s mare! și dar, te poftesc...

LULUȚA: Mare?... vrea să zică: ești cărăbuș de cei cu două coarne?

GULIȚĂ: Ba nici cu două... nici cu unu... îs cavaler!... învâț pe Telemac...

LULUȚA: Zău!... ai ajuns pân-acolo?... Nu te cred!

GULIȚĂ: Nu mă crezi?... Ascultă dar să ți-l spun pe de rost... *Télémaque ne pouvait d' Ulysse dans sa douleur...*

LULUȚA: Destul, că doar nu-s profesor... să-mi spui lecția.

GULIȚĂ: Păcat, Luluță... că nu ești mata în locul lui monsiu Șarlă... că, zău, mai mult aș învăța cu mata...

LULUȚA: Da de ce, Guliță?

GULIȚĂ: Nu știu bine de ce... dar cu mata mi-ar fi dragă cartea.

LULUȚA (*în parte*): Bietul copil!

GULIȚĂ: Mata îți tot bați joc de mine... nu înțeleg pricina pentru care... dar cu toate aceste... nu pot să mă mâniu pe mata cu tot dinsul... că-mi ești drăguță... na.

LULUȚA: Drăguță!

GULIȚĂ: Pre legea mea!

(Arie "Căruța poștei")

Îmi plac arșicii și zmeu-mi place;
Mi-e drag cu mingea de-a arunca.
Dar lângă tine, ah! cum se face
Că-mi trece gustul de-a mă juca?
Nu știu, Luluță, cum, zău, se face
Că-mi trece gustul de-a mă juca.
În puf sunt meșter și suflu tare;
Dar când pe tine eu te zăresc,
Rămân deodată fără suflare
Și nu pot jocul să-l isprăvesc.
Când vreau să suflu... n-am răsuflare;
Și bani și minte, tot prăpădesc!

LULUȚA: Bietul Guliță!... Eu te-nțeleg... dar ce folos, că ești încă copil!

GULIȚĂ: Copil?... Ia să vezi acuși dacă-s copil... când oi alerga călare.

LULUȚA: Cum!... ce fel?

GULIȚĂ: Pe calul neneacăi... da să nu spui, Luluță... Așteaptă aici. (*Aleargă în culisele din dreapta.*)

SCENA IX

LULUȚA, pe urmă GULIȚĂ și ION

LULUȚA (*singură*): Auzi mă rog? Guliță... un copil de ieri, de-alaltăieri, cum zice mătușica... Cine-ar fi crezut?... Zău că nu mai sunt copiii astăzi pe lume... Ce huiet s-aude?...

(*Se aude în culisele din dreapta sfadă între Ion și Guliță.*)

ION (*în culise*): Da lasă calu-n pace, cucoanașule!

GULIȚĂ (*asemene*): Taci, Ioane, că ți-oi da bacșiș... Hi... cal... hi... cal...

ION: Ce bacșiș?... Să mă bată cucoana?...

GULIȚĂ: Hi... cal... hi, cal... (*Strigă surugiește.*)

ION: Iaca pozna!... nu lăsa, măi! Săriți de oprîți calul!

GULIȚĂ (*răpit de cal, vine în scenă speriat și țipând*): Valeu!... valeu!... nu mă lăsa, Ioane, că mă trântește. Valeu!... valeu!...

(*Iese călare cu fuga pe poartă în dreapta.*)

ION (*alergând dintre culise*): Vai de mămulica mea!... de-acum mi-am găsit arțagu cu cucoana... Hait... l-o umflat rusaliile... (*Iese prin fund, strigând:*) Săriți... săriți...

LULUȚA: Ha, ha, ha... parcă era făt-logofăt din poveste. (*Cade de răs pe canapea.*)

(*Se face zgomot în sat. Chirița, Safta și Șarl ies în cerdac.*)

SCENA X

LULUȚA, CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, ȚĂRANI

CHIRIȚA }
SAFTA } : Ce este?... foc?... tâlharii?

(Guliță trece pe la poartă, din dreapta în stânga,
în fuga calului, strigând: “Neneacă... monsiu dascăl...
nu mă lăsați... valeu...”

Câțiva țărani aleargă după el, alții intră pe scenă.)

CHIRIȚA } : Vai de mine!... Guliță călare?
SAFTA }

ȘARL: *Grands dieux!... il est perdu, courons. (Se coboară repede din cerdac.)*

CHIRIȚA: *Perdu!... mon odor?... Ah!... vah!... săriți... alergați... (Se coboară cu Safta în scenă.)*

(Arie din “Baba Hârca”: “Săriți... săriți!”)

CHIRIȚA

Săriți, săteni, argați,
Cu toții alergați.
Săriți și-mi ajutați
Copilul să-mi scăpați!
Iată-mă-s în disperare!
Săriți, săriți, alergați.
Guguliță-i în pierzare;
Săriți de mi-l scăpați!

COR

Săriți, săteni, argați,
Cu toții alergați.
Săriți de-o ajutați,
Copilul să-i scăpați!

(Toți aleargă pe poartă și apucă pe urmele calului.)

LULUȚA (*singură*): Vai de mine!... Se vede că-i în primejdie!...
Mă duc să caut colonie, că poate să leșine mătușica... (*Intră în casă.*)

SCENA XI

LEONAȘ (ivindu-se la poartă) și, pe urmă, LULUȚA

LEONAȘ: Ce i-au apucat de aleargă ca niște nebuni?... Să juri că a lovit strechia pe tot satul... Ian privește cum se-ntrec... Ce văd? două cucoane cu dâșii?... Ce să fie oare?... Ian să întreb la curte... (*Vine în scenă.*)

LULUȚA (*ieșind în cerdac*): Iaca colonia... Hai degrabă după dâșii. (*Se coboară repede și se întâlnește cu Leonaș.*)

LEONAȘ: Luluța!

LULUȚA: Leonaș!... Leonaș aici! A!... (*Se aruncă cu bucurie în brațele lui.*)

LULUȚA

Tu ești, iubite Leonaș?

LEONAȘ

Eu sunt, iubite îngeraș.

LULUȚA

Nu-i vis?... îmi vine, zău, să plâng.

LEONAȘ

Nu-i vis... în brațe-mi eu te strâng.

(*Împreună.*)

Ah, ce fericire!

Ce veselă simțire

Simt acum că te-am găsit,

O! scump odor iubit.

Dulcea mângâiere

Gonește-a mea durere,

Și-n rai mult așteptat

Parc-am intrat.

LULUȚA (*sărind de bucurie*): I!... cât îmi pare de bine c-ai venit,

Leonașule... știi? Îmi vine să râd și să plâng totodată... De mult nu te-am văzut!

LEONAȘ (*cu dragoste*): De mult, dragă Luluța... tocmai de când te-a luat cucoana Chirița sub epitropia ei și te-a adus la Bârzoieni.

LULUȚA (*ștergându-și ochii*): Așa... de la moartea nenecuței.

LEONAȘ: Nu mai plânge, Luluța... că, zău, acuși plâng și eu.

LULUȚA: Cum n-oi plânge dacă de trei ani de zile mă găsesc printre străinii care, pentru că mă văd tristă și pe gânduri, zic că dau semne de nebunie... Ei nu pot înțelege că mi-i dor de nenecuța.

LEONAȘ: Ce spui?... Vrea să zică ești nenorocită în casa Chiriței?

LULUȚA: Apoi judecă tu însuți de pot fi fericită... singură, orfană!... depărtată de toți prietenii copilăriei mele... de tine, Leonaș, care eram deprinsă să te văd în toate zilele în casa mamei-mele!...

LEONAȘ: Biata Luluță!... De știam una ca asta... nu mă duceam peste graniță.

LULUȚA: Cum?... ai făcut voiajuri?

LEONAȘ: De cum ne-au despărțit întâmplările... m-am pornit la Paris și am șezut acolo trei ani...

LULUȚA: Trei ani!... încaltea gândit-ai vrodată la mine?

LEONAȘ: Nu o dată... dar totdeauna... Și cum m-am întors în țară, cea întâi dorință a mea a fost ca să te găsesc și să te văd.

LULUȚA: Ce bine-mi pare!... De-acum cred că-i ședeă tot cu mine.

LEONAȘ: Numai de mi-a da voie cucoana Chirița.

LULUȚA: De ce nu?... Ce poate s-o supere șederea ta aici?

LEONAȘ: Poate să nu-i vie la socoteală, pentru că, după cum am aflat la Iași de la sârdarul Cuculeț, se vede că Chirița plănuiește ca să te mărite mai târziu cu Guliță.

LULUȚA: Cu Guliță?... Ha, ha, ha, ha... Da nu l-ai văzut cum merge călare? Ha, ha, ha!...

LEONAȘ: Cum?... Ce are a face?

LULUȚA: După dânsul aleargă acu tot satul: îl hăituește.

LEONAȘ (*cu mirare*): Nu te înțeleg... Dar oare ce s-aude?

(Zgomot afară.)

LULUȚA : Or fi hăitașii lui Guliță... (*Merge în fund și caută între culise.*) Dar iată-i... ei sunt... aduc vânatul aici... Hai degrabă, Leonaș, să ne ascundem cole în boschet. (*Merg amândoi în boschet.*)

SCENA XII

LULUȚA și LEONAȘ (*în boschet*), ȚĂRANII
(*aduc pe Guliță leșinat și-l așează pe un scaun în fața publicului*),
CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, ION (*vin plângând împrejurul lui Guliță*)

(*Aria din "Baba Hârca": "Bobii hai, bobii na"*)

COR

Vai de el, a murit!
Iată-l.
Calul rău l-a bușit!
Cată-l.
A murit, a murit,
Iată-l!

CHIRIȚA (*cu deznădăjduire*)

A murit Gugulea meu!

COR

Ierte-l, ierte-l Dumnezeu!

CHIRIȚA (*bocind*): Gulița mamei!... Gugulița nineacăi... cât era el de frumușel... cât era de sprintinel, ș-acum iată-l țeapăn... bujorașu mamei... l-am pierdut!...

LULUȚA și LEONAȘ (*în parte, speriați*): A murit!

ȘARL (*apropiindu-se de Guliță*): No... taci, madam cocona... că el nu-i murit... traiesc bine. (*Caută să-l dezleșine.*)

CHIRIȚA : N-o murit!... ești sigur, monsiu Șarlă... Ah, aș fi în stare să mă duc la Ierusalim pe gios cu traista-n cap. (*Bocind cu bucurie.*) Îngerășu mamei!... n-o murit!...

ȘARL : Destul țipat acum... asurzit la mine. Apă de colonie este?

CHIRIȚA : Na flacornul meu... dă-i la nas... Gugulița mamei...
(*Furiosă.*) Ei las', bade Ioane, că te-oi drege eu.

ȘARL (*punând flaconul sub nasul lui Guliță*): *Enfin!... voilà qu'il revient, son nez remue!*

CHIRIȚA : *Son nez remue?... quel bonheur!... Cher Goulitze!... il a mangé une terrible... comment dites-vous en français?... une terrible... trântă!*

GULIȚĂ (*trezindu-se, cu glasul slab*): *Trântision.*

TOȚI : A!...

CHIRIȚA : *Trântision!... o învîiet franțuzește! Gugulița nineacă!... (Îl strânge în brațe.)*

LEONAȘ } (*în boschet*): *Trântision? Ha, ha, ha, ha.*
LULUȚA }

CHIRIȚA : Cine chicotește aici?... (*Aleargă furiosă în boschet.*)
Luluța cu un cavaler!... Ce faci aici, dimoni?... și d-ta, cuconașule, cine ești?... ce cauți? ce vrei?

LEONAȘ (*ieșind din boschet*): Cucoană Chiriță... mai întâi mă închin cu supunere.

CHIRIȚA : Și al doile?

LEONAȘ : Al doile nu lipsesc a cerceta despre întregimea fericirii sănătății d-tale, ca aflând...

CHIRIȚA (*de tot furiosă*): Și al treile?

LULUȚA : Al treile vei ști că d-lui îi Leonaș, prietenul meu din copilărie.

CHIRIȚA : Leonaș?... A! d-ta ești domnu Leonaș?... mă bucur...
Ieși afară din ogradă, nerușinatule.

LULUȚA : Să iasă?... de ce să iasă?

CHIRIȚA : Te-oi învăța eu să râzi de Guliță... Auzi, mă rog?...
Vine pe furiș în casa mea și în loc să mă mângâie la supărare... îi vine chef de răs?... ghidi ștregar!

LEONAȘ : Cucoană Chiriță... mai întâi...

CHIRIȚA: Întâi, al doile ș-al treile... ieși afară... cară-te... cât e treaba cu cinste... să nu te mai văd... Auzi? un chichirneț acolo!...

LEONAȘ (*mânios*): Ian ascultă, Bârzoaio, ai noroc că ești de când Papură-Vodă... c-apoi...

CHIRIȚA: Minciuni spui... că tocmai ieri am împlinit 35 de ani.

ȘARL (*în parte*): *Oh! elle est bonne celle la.*

LEONAȘ: 35 fără miercuri, fără vineri și fără sâmbete.

CHIRIȚA: Ce-ai zis?... îmi lipsesc sâmbetele? (*Către țărani.*) Măria împingeți-l, măi, de spate pe poartă, să-l învăț eu a vorbi cu isprăvnicesele.

(*Țăranii vor să se repeadă asupra lui Leonaș.*)

LEONAȘ (*scoțând un pistol*): Să nu vă mișcați, că dau.

GULIȚĂ (*ascunzându-se după Chirița*): Neneacă... ne-mpușcă!

CHIRIȚA (*ascunzându-se după Safta*): Vai de mine, c-aista-i volintir!

SAF TA (*ascunzându-se după Șarl*): Nu lăsa, monsiu Șarlă.

ȘARL (*alergând înaintea lui Leonaș*): *Arrêtez, monsieur...*

LULUȚA (*lângă Leonaș*): Leonaș, te rog... nu face vro nenorocire.

LEONAȘ: N-ai nici o frică, Luluță. Cât pentru d-ta, Chirițoaio... scrie-n frunte ce-ți spun: de azi înainte te așteaptă la toate șotiile din partea mea.

CHIRIȚA: Nu-mi pasă, că-s isprăvnicasă.

LEONAȘ: Tu, Luluță dragă... fii liniștită, c-oi priveghe totdeauna asupra ta. Adio... (*Sărută pe Luluța și se depărtează spre fund.*) Să ne vedem sănătoși, Bârzoaie.

CHIRIȚA: Ba să te văd, când te-oi chema eu...

(*Împreună.*)

LEONAȘ: (*Arie din "Baba Hârca: "Dar ce este, ce-ntâmplare"*)

Lasă, lasă, Chirițoaie,
Babă-Cloanță, ră strigoaie.

Îi păți tu, vai de tine,
Multe șotii de la mine!

CHIRIȚA și CORUL

Cale bună, sprâncenată,
Mergi la dracu, să-i fii plată;
Și să nu dai ochi cu mine,
Că-i păți, zău, o rușine.

LULUȚA (*căutând să împace pe Leonaș*)

Mergi, iubite, -n cale bună...
Nu te pune c-o nebună.

ȘARL (*căutând să împace pe Chirița*)

Non te superi de mânîe...
Non te-apuc l'apoplexie.

(*Împreună.*)

LEONAȘ

Lasă, lasă, Chirițoaie etc.

CHIRIȚA și CORUL

Cale bună, sprâncenată etc.

(*Leonaș iese.*)

SCENA XIII

Cei dinainte, afară de LEONAȘ

CHIRIȚA: S-o dus volintiriu?

ȚĂRANII: S-a dus.

CHIRIȚA: De-acum hai să ne ducem și noi la târg ca să ne punem în siguranție... Ioane, gata-s trăsurile?

ION : Gata, cucoană.

CHIRIȚA : Du-te de zi jăndarilor să vie aici cu săbiile scoase...
(*Ion iese.*) Cumnățică, pune la cale să ducă lucrurile la trăsură... (*Safta
intră în casă.*) Și voi, na doi fifirigi... să beți în sănătatea boierului.

ȚĂRANII : Să trăiască boierul ispravnic!

CHIRIȚA : Amin!

(*Jandarmii intră pe poartă cu săbiile scoase și stau în fund.*)

Safta vine aducând șapca lui Guliță și capela Luluței.

*Câteva slugi ies totodată din casă purtând geamandanuri,
cutii și saltele și se îndreaptă spre poartă.)*

CHIRIȚA : Iaca și jandarii... iaca și lucrurile... suntem gata ca ș-un
purces... Haideți de-acum... Guliță, dă brațul Luluței... *Monsieur Charles,
je vous prie a la bracette.*

ȘARL : *Comment?... vraiment, nous partons?*

CHIRIȚA : *Oui, nous lavons le baril.*

ȘARL : *Le baril?*

CHIRIȚA (*cu nerăbdare*): *Oui... nous lavons le baril... spălăm
putina... quoi... nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL : *Ah! (În parte.) C'est égal, elle m'agace de plus en plus.*

GULIȚĂ : Neneacă... da nu iei ș-un curcan fript la drum?

CHIRIȚA : Iaca că era să uit curcanu cel bătrân... Ioane, ie cur-
canu să-l duci boierului.

ION (*iese*): Îndată, cucoană... (*Vine aducând un curcan în brațe.*)

CHIRIȚA : Hai... (*Cu entuziasm.*) La isprăvnicie!

COR (*Arie "Sonni la trompa-ntrepida"*)

CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, GULIȚĂ

Hai la isprăvnicie,

În slavă, avuție

Și-n lungă veselie

De-acuma să trăim!

ȚĂRANII

A voastr-isprăvnicie
Ferice să vă fie.
Bună călătorie
Cu toții vă dorim.

CHIRIȚA

Ah! sunt isprăvnicasă!
Parcă-s împărăteasă.
Aferim, moțpăneasă!
Chirițo, aferim!
Ah!

*(În repriza corului, jandarmii pornesc înainte; după ei,
Luluța cu Guliță, pe urmă Șarl dând brațul Chiriței și Saftei și,
în sfârșit, Ion purtând curcanul. Marș general.
Țăranii aruncă cușmele în sus.)*

(Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă salonul Chiriței, cu cinci uși: una în fund care duce afară și câte două de fiecare parte. O canapea în stânga pe planul I, jilțuri, scaune ș.c.l.

(Scena se petrece într-un târg din ținut.)

SCENA I

(Air "Des Compliments")

CHIRIȚA *(pe canapea)*

Iată-mă-s isprăvnicasă!
Dorul meu s-a împlinit.
Ce vis *(bis)* frumos și fericit!
M-am făcut cea mai aleasă

Și tot neamul mi-am mărit.
 Ce vis (*bis*) frumos și fericit!
 Toată lumea mi se-nchină,
 Căci aice eu domnesc,
 Și din oricare pricină
 Eu întâi mă folosesc.
 Păstrăvi buni și căprioare,
 Căpățâne de zahar,
 Juvaeruri, bani, odoare...
 Toate le primesc în dar!
 Iată-mă-s isprăvniceasă!
 Ș.c.l., ș.c.l.

SCENA II

CHIRIȚA, ION (în livrea)

ION : Cucoană... cucoană... jidovii cei cu pricina de ieri au adus zece căpățâni de zahar.

CHIRIȚA : Numai?... târtanii dracului... tot șaferi!... De unde făgăduise 12 căpățâni... Las' că mi-or mai căde ei la mână...

ION : Să le primesc?

CHIRIȚA : Auzi vorba?... Du-le în cămară!

*(Ion iese și începe a căra căpățânile prin fundul scenei
câte două, două. El le duce*

*în odaia din fund în stânga și, de câte ori trece, numără tare
căpățânile, zicând: două, patru, șase, opt, zece.)*

CHIRIȚA (*în parte*): Dulce-i viața de isprăvniceasă!... zăhărită viață!... Ai jandari la poartă, la scară, la ușă... și când ieși la primblare, ai alai pe lângă trăsură... Cu toate aceste de m-aș porni mai degrabă la Paris!... că m-am săturat de Moldova... of! de-ar veni azi

monsieur Șarlă de la Ieși să-mi aducă pasportu, m-aș porni cu nepușă masă... Pune-ți în gând efect ce-oi să fac la Paris ca isprăvniceasă... Oi să le par franțuzilor cât...

ION (*trecând prin fund*): Două!

CHIRIȚA (*întorcându-se*): Ce?

SCENA III

CHIRIȚA, BĂRZOI (*iese din odaia din stânga, cea de pe planul I.*

El poartă șapcă de aghiotant și un palton cu bumbi mari cât niște farfurioare.)

BĂRZOI (*intrând*): Ardă-le focu straiie nemțești, că-mi vin de hac!

CHIRIȚA: Da bine, frate, încă nu te-ai mai dus la canțelerie?

BĂRZOI: Apoi dă!... de când m-ai scos din minte ca să mă schimosești în stărie strămte, pun câte două ceasuri până mă-mbrac... și ian privește ce seamăn... cu bumbii îți mari?... Parcă-s un negustor de farfurii.

CHIRIȚA: Ian taci, taci... că de-o mie de ori te prinde mai bine așa, decât cu anterior și cu giubeaua... încalte mai sameni a ispravnic... dar înainte parcă erai un lăutar din tarafu lui Barbu... știi? cel cu naiu.

BĂRZOI: Ai vorbit de te-ai prichit. Măcar!... ce-mi mai bat eu capul să te-aduc la cunoștință!... De când te-ai făcut isprăvniceasă... nu ți-o rămas fire de minte în cap nici măcar...

ION (*trecând*): Patru.

CHIRIȚA (*mâniosă*): Ce face?

BĂRZOI (*văzând căpățânile*): Ce-s aeste, Ioane?

ION: Peșcheșu jidovilor celor cu pricina... zece căpățâni.

BĂRZOI (*Chiriței*): Socot că nu te-ai mai jălui că n-ai zahar... Hai, apucă-te de dulceți.

CHIRIȚA: Eu? să fac dulceți?... Ai nebunit?

BĂRZOI: D-apoi cine?... eu?

CHIRIȚA: Facă cumnățica Safta, soră-ta... da eu știu că nu mi-oi pârlî fața la foc.

BÂRZOI: Ce față?... ce față?... Da pân-acum, mă rog, cum ți-ai pârlit-o ca toate celelalte gospodine din târg?

CHIRIȚA: Pân-acu nu eram isprăvnicieasă... de asta... înțelesu-m-ai?

BÂRZOI: Ard-o focu isprăvnicie!... că mare belea-i pe capul meu!... De când m-o împins păcatele să fiu în slujbă... tot doJane primesc de la departament...

CHIRIȚA: DoJane?

BÂRZOI: Asta n-ar fi nimică... dar ați căpchiet cu toții în casă... ba încă m-ați căpchiet și pe mine!

CHIRIȚA: Ce te-o apucat azi?

BÂRZOI: Las' că d-neeî cucoana nu se mai catadicsește să caute de gospodărie... să facă cozonaci, pască, păstrămuri, dulceți, vutci, vișinapuri... ca la casa omului... sau măcar să-mi facă la masă vrun cheșchet, vro plachie, vro musaca, vro capama, vro paclava... vro ciulama... bucate creștinești... sănătoase și ușoare... unde!... șede toată ziua pe tandur, la tualetă, și din blanmanjele, din bulionuri, din garnituri nemțești nu mă slăbește... auzi?... blanmanjele?... bulionuri?... Borș și alivenci... că cu astea am crescut în casa părintească...

CHIRIȚA: Iar o început litopisițu!

BÂRZOI: Ș-apoi și alt păcat... a luat obicei să aducă la sfârșitul mesei păhăruțe verzi cu apă caldă... cică așa-i moda la Ieși... de-și spală gura unii dinaintea altora... și nu-i zi în care să nu mă-nșel... și să nu beau apă caldă!

CHIRIȚA (*publicului, arătând pe Bârzoi cu dispreț*): Priviți-l, mă rog!

BÂRZOI: Și când ar fi numai atâta... d-apoi de-acole... cheltuieli, nu șagă... pe mobili nouă cu lastic... pe trăsuri de cele cu fundu la pământ... pe straie cu fir la slugi... pe lampe de cele cu apă... pe flea-curii... capele... rochii cu jiletce... cușme jidovești de ascuns mâinile iarna... conțerturi de strâns talia... Cine le mai poate înșira?... Da-i

lipsă de păsări în ogradă... da-i cămara pustie... aș!... ce-i pasă cucoanei!... când o cauți... unde-o găsești?! la șandra mandra.

CHIRIȚA : Șandra mandra?

BĂRZOI : Dar... cea care vinde rochii și capele... Sărmană Chiriță! ai nebunit la bătrânețe, fata mea!

CHIRIȚA : Ian... nu mai bodogăni... că parcă ești o moară stricată... Mai bine du-te la canțelerie, că te-or fi așteptând împricinații.

ION (*trecând*): Zece!

BĂRZOI (*tresărind*): Zece împricinați?...

CHIRIȚA : Ha, ha, ha, ha... S-o spăriet ispravnicu de treabă multă. Hai... cară-te și vină mai devreme acasă, că astăzi avem musafiri.

BĂRZOI : Ce musafiri?

CHIRIȚA : Ai uitat că dăm masă mare astăzi... de ziua bună că mă duc la Paris și că logodim pe Guliță cu Luluța?

BĂRZOI : Ba că să zici... altă nebunie!

CHIRIȚA : Nebunie?

BĂRZOI : Guliță-i prea tânăr.

CHIRIȚA : Cu atâta mai bine... însuratu de dimineată și mâncatu devreme...

BĂRZOI : Și Luluța-i bolnavă... pățimașă... are toane de nebunie. N-o vezi toată ziua cum necăjește biata mătă din casă?... Cum o să-mi dau eu băietu... bunătate de odor în mâinile ei?

CHIRIȚA : Cu adevărat îi cam lipsită acu... dar i-a trece... Când o ave un bărbat n-a mai bate mâțile.

BĂRZOI : Da de unde știi că s-o îndrepta?

CHIRIȚA : Știu, că doar și mie-mi erau dragi mâțile pân-a nu mă mărita... și cum te-am văzut pe d-ta, nu m-am mai uitat la ele... Și-apoi s-o îndrepta, nu s-o îndrepta... vrei să pierdem zezstrea Luluței de la mână?

BĂRZOI : Ei, bine... trecă pentru logodnă... dar la Paris ce ai să cauți?

CHIRIȚA : Să mă primblu... să mă mai răcoresc, că m-am uscat aici în provincie.

BÂRZOI (*pufnind*): Ba că chiar... se vede că nu te-ai uitat de mult în oglindă!

CHIRIȚA: M-am uscat îți zic... și de nu m-oi porni degrabă... să știi că-mi vine ipohondrie... (*Țipând.*) Of! că nu mai pot trăi în țara asta!...

BÂRZOI: Taci, soro... nu răcni așa, că te-aude musafirul... Du-te și la Beligrad dacă vrei.

CHIRIȚA: Musafiri? ofițeriu?... cu adevărat?...

BÂRZOI: De treabă ofițer, să-ți spun drept!... De aseară de când a tras în gazdă la noi... tot părinte ispravnice mi-a zis.

CHIRIȚA: Nu ți-o spus cu ce treabă o venit aici?

BÂRZOI: Nu... dar l-am priceput eu... Pare-mi-se că-i trimis tiptil ca să cerceteze starea isprăvnicilor.

CHIRIȚA: Dacă-i așa... de ce șezi și nu te duci la canțelerie?... că-s aproape de 12.

BÂRZOI: Iaca mă duc... doar nu dau tătarii... însă ian ascultă, soro: cată să fie masa gata mai devreme, că eu nu-s deprins nemțește.

CHIRIȚA: Înainte de 5 ceasuri nu se poate.

BÂRZOI: La 5?... când se pun boierii la cărți?

CHIRIȚA: Așa-i moda la Ieși.

BÂRZOI: Sta-i-ar în gât cine-o mai scornit-o!... (*Iese furios prin fund.*)

CHIRIȚA (*singură*): Ei!... geaba, geaba!... cât îmi bat eu capul să-l mai cioplesc... să-l mai chilesc... pacle!... îi stă rugina de-o șchioapă la ceafă. Ce deosebire cu musafiriul nostru! îl cunoști cât de colo că-i civilizat... Iaca, de pildă aseară, când am luat ceaiul... ofițeriu și-o pus frumușel zăharu-n ceașcă cu cleștele cel de argint... da d-lui... las' că bodogănește că n-ar trebui să deie ceai la iuli, pe călduri... dar ce face?... ie zăharu cu degetele din zăharniță ș-apoi îl pune în clește... încât îmi vine așa paracsân!... Îmi era mai mare rușinea de ofițer aseară... (*Către public.*) mai ales că... știți una? îmi face curte moțpanu... ce vă spune Chirița!

SCENA IV

CHIRIȚA, LEONAȘ (îmbrăcat în uniformă de ofițer și purtând mustăți mincinoase, iese din odaia din dreapta, cea de pe planul I)

(Arie din "Rămășag": "Am înghețat")

CHIRIȚA (în parte)

Iată-l, valeu!
Fără să vreau
Simt acum, zău,
Că mă roșesc!
Mii de furnici,
De tricolici,
De vârcolici
Vai! mă muncesc!

LEONAȘ (în parte)

Iat-o, valeu!
Fără să vreau
Baba mereu
O întâlnesc.
Mă jur aici,
Ca tricolici
Ca vârcolici,
Să o muncesc!

CHIRIȚA: Bună dimineața... *bonjour, monsieur*... Cum ai petrecut noaptea?

LEONAȘ: Sărut mâinile... cât se poate de bine... mai ales că am avut un vis de minune.

CHIRIȚA (*cochetând*): Îi fi visat poate că te-ai făcut ghinărar.

LEONAȘ: Atâta nu-i nimic.

CHIRIȚA: Crai poate?

LEONAȘ (*apropiindu-se și luând pe Chirița de mână*): Crai?... cum o înțelegi vorba asta, cuconiță?

CHIRIȚA: Cum ți-a plăcea mai bine d-tale.

LEONAȘ: Dar... dacă mi-ar plăcea să mă fac puțintel... crai... în minutul acesta... nu te-ai supăra?

CHIRIȚA (*coborând ochii și trăgându-și mâna*): Vai de mine, că reci ți-s mâinile...

LEONAȘ: Dovadă că mi-i inima fierbinte.

CHIRIȚA: A fi, că-i lumea ră... dar ce vis zici c-ai avut?

LEONAȘ: O bazaconie din ceea lume. Pune-ți în gând că parcă mă furase o zână și mă dusese într-o grădină plină de păsări galbene.

CHIRIȚA: Or fi fost canari.

LEONAȘ: Canari... ganguri... nu-ți pot spune... dar ce-i curios, că toate se închinau la mine și-mi cântau ia așa (*imitând un canar*) chiriririririța... chiriririririița...

CHIRIȚA: Chirița?... Ei, apoi era canar... și, zău, pomenea numele meu, Chiririririița?...

LEONAȘ: Te îndoiești?... (*Caută cu dragoste la Chirița și oftează.*)

CHIRIȚA (*coboară ochii*): Ba... nu... dimpotrivă mai vârtos... dar mă mir de unde și până unde?... nu pot înțelege ce însemnează...

LEONAȘ: Nu înțelegi că am adormit cu gândul la mata?

CHIRIȚA: Asta mă flatarisește... domnule... (*cu pudoare*), însă nu se cade să mi-o spui nitam, nisam... tronc în obraz...

LEONAȘ (*făcând că-i deznădăjduit*): Vai de mine!... poate că te-am supărat cu vorbele mele?...

CHIRIȚA: Ce se potrivește!... Nu se supără Chirița cu una, cu două... dar trebuie să socotești că-s o ființă gingașă... impresionabilă... sentimentabilă...

LEONAȘ (*în parte*): Iaca, frate!... și ea vorbește limba cea nouă cu bibiluri.

CHIRIȚA: Trebuie să socotești că cuvintele d-tale pot să mă scoată din sărite și să-mi pricinuiască un nicșis...

LEONAȘ: Un nicșis?... Ah, scumpa mea cucoană Chirița hăi!...

crede-mă că de când sunt în lume n-am întâlnit un ipochimen atât de nostim ca mata...

CHIRIȚA (*cu dragoste*): Să mă vezi moartă?

LEONAȘ: Să te vad... și când ai ști!... când ai pricepe zguduiturile inimii mele!... Știi?... parcă se tot cutremură pământul!

CHIRIȚA (*cu dragoste*): Să mă vezi pe năsele?

LEONAȘ: Să... M-ai fermecat... m-ai scos din simțiri... căci când te zăresc... ia așa-mi scapără pe dinaintea ochilor... să juri că ești un fulger... o trăsniță...

CHIRIȚA: Trăsniță?...

LEONAȘ: Ba nu, trăsniță... m-a luat gura înainte... Ah! Chirițoaie, ești o zână.

CHIRIȚA (*cochetând*): Ian las'.

LEONAȘ: Un muțun...

CHIRIȚA: Ei...

LEONAȘ: O zarnacade.

CHIRIȚA (*bucuroasă*): O acade? O zarnacade? ah!

LEONAȘ: Chirițoaie, Bârzoaie, dacă mă iubești... dă-mi portretul matale.

CHIRIȚA: Da cum, Doamne, iartă-mă?... așa îndată?

LEONAȘ: Dă-mi-l... ori mă-mpușc în ochii matale cei verzi... (*Scoate un pistol de ciocolată.*)

CHIRIȚA (*speriată*): Vai de mine că avan mai ești!... (*Scoțând un portret mare din sân și dându-l lui Leonaș.*) Na, frate, și nu face păcat.

LEONAȘ: Ah!... Chirițoaie... să fii blagoveștită în vecii vecilor că m-ai scăpat de la moarte... (*Mușcă pistolul, în parte.*) Bună ciocolată!

CHIRIȚA (*în parte*): Ei, apoi mi-i drăguț și pace...

(*Arie din "Doi morți": "Ia țiganca maladaia"*)

LEONAȘ (*cu foc*)

Ah, Chirițo, scumpă zână,
De-acum ești a mea stăpână.
Și-n veci te-oi iubi!

CHIRIȚA (*cu dragoste*)

Ah și eu, zău, totodată
Cu-a mea dragoste-nfocată
Nici că te-oi slăbi.

(*Se îmbrățișează cu foc.*)

(*Împreună.*)

LEONAȘ (*în parte*)

Vai! băborniță bătrână,
Bine că te-am pus la mână.
Cum te-oi mai suci!

CHIRIȚA (*în parte*)

Bine că l-am pus la mână...
De-acum sunt a lui stăpână...
Cât l-oi mai iubi!

(*Leonaș o strânge tare pe Chirița în brațe.*)

Chirița se smucește rușinoasă.)

CHIRIȚA: Ah... Leonaș... te rog... menajarisește-mă... nu face abuz de slăbiciunea unei gingașe ființe: dacă mă iubești... dacă-ți sunt scumpă... fii delicat... nu mă opri mai mult... lasă-mă să fug... că mă muncește cugetul...

(*Se tot trage îndărăt.*)

LEONAȘ (*fără a să mișca din loc, în parte*): Du-te la Bender, rusalie.

(*Împreună.*)

LEONAȘ

Vai, băborniță bătrână.

CHIRIȚA

Bine că l-am pus la mână.

(*Chirița iese în stânga, fugind și aruncând o sărutare lui Leonaș care pufnește de râs.*)

SCENA V

LEONAȘ: Ha, ha, ha, ha!... încă așa babă strechiată!... Auzi?... ha, ha, ha... Cică să nu fac abuz!... (*Imitând pe Chirița.*) “Ah, Leonaș... dacă mă iubești... menajarisește-mă... lasă-mă să fug... mă muncește cugetul...” Ha, ha, ha... bine că i-am prins portretul la mână... de-acum îi la cheremul meu... A! Chirițoaie, m-ai alungat de la Bârzoieni?... te-oi învăța eu... Am jurat să-i joc feste peste feste... și văd că pân-acum îmi merge bine... Baba nu mă cunoaște sub uniformă asta militărească... ea mă crede că-s ofițer... minunat!... De m-aș putea încalte întâlni cu Luluța... A!... iat-o... (*Se trage mai deoparte în fund și privește cu dragoste la Luluța.*)

SCENA VI

LEONAȘ, LULUȚA (*intră pe ușa din fund, ținând o mătă în brațe*)

LULUȚA (*dezmierdând mătă și nevăzând pe Leonaș*)

(*Arie nouă*)

Frumușică mătășoară,
 Cu-a ta mică unghișoară
 Apără-mă ne-ncetat
 De oricare-amorezat.
 Dar pe cel ce-mi place mie,
 Pe iubitul Leonel,
 Să-l dezmierzi cu bucurie
 Și să-i torci, torci frumușel.
 Fă-i miau, miau, pisică dragă,
 Ca să-i dai să înțeleagă
 Că-a lui ființă-mi este dragă...
 Că ne-ncetat gândesc la el.

LEONAȘ (*în parte*): Draga Luluță!... gândește la mine... (*Tare.*)
 Miau, miau...

LULUȚA (*tresărind*): Ce-i?... (*Văzând pe Leonaș, se uimește.*) Dnul ofițer!...

LEONAȘ: Eu... Luluță... nu mă cunoști?

LULUȚA (*cu șfială*): Nu... domnule...

LEONAȘ (*scoțându-și mustățile*): Uită-te bine la mine.

LULUȚA (*veselă*): Leonaș! (*Se aruncă în brațele lui.*) Tu aici?... în uniformă?... (*Scapă mâța.*)

LEONAȘ: Mai încet... să nu ne-audă baba... Am împrumutat straiiele unui prieten ca să pot intra în casa Chiriței și să mă apropiu de tine.

LULUȚA: Și nu te-a cunoscut mătușica?

LEONAȘ: Nu... că almintere mă da afară... ca la Bârzoieni... îți aduci aminte, dragă Luluțică?... Știi tu că de-atunci îs șase luni?

LULUȚA: Cui o spui, Leonaș dragă?... Am numărat zilele pe degete în toată vremea cât nu te-am văzut.

LEONAȘ: D-apoi eu!... Ce n-am cercat să te pot întâlni!... dar în zadar!... se vede că te ține baba de-aproape... închisă ca într-un harem?

LULUȚA: Așa... se teme să nu-i scape zestrea de la mână.

LEONAȘ: Cum?

LULUȚA: A hotărât, precât am înțeles, să mă cunune cu Guliță.

LEONAȘ: Să te mărite pe tine... cu țincariul ei?

LULUȚA: Dar... vrea dintâi să ne logodească... ș-apoi peste doi ani să facă cununia... Aista-i planul Bârzoilor... și chiar astăzi au de gând să facă logodna.

LEONAȘ: Și tu... primești, Luluță?

LULUȚA: Eu?... astfel primesc de bine, că de două luni de zile de când le-am aflat planul, mă fac din vreme în vreme că am toane de nebulie... pentru ca să le joc o festă de cele frumoase chiar la logodnă.

LEONAȘ: Bravo, Luluță... să nu te dai... dacă mă iubești.

LULUȚA: Îi vedea.

LEONAȘ: Cu toate acestea... știi una? Ce-i în mână nu-i minciună... Hai să fugim împreună.

LULUȚA: Bucuros, Leonaș, dragă... cu tine m-aș duce-n fundul lumii. Dar cum să facem? că-s păzită din toate părțile...

LEONAȘ: Foarte lesne... Hai să ieșim pe poartă, la braț... ca când am merge la primblare... și cum om scăpa în uliță, ne facem nevăzuți... Vrei?

LULUȚA: Vreau ce-i vrea tu...

LEONAȘ: Haideți dar să nu pierdem vreme... și să nu deie stahia peste noi.

LULUȚA: Hai... de-acum mă-ncred în dragostea ta.

LEONAȘ (*strângând-o în brațe*): Draga mea Luluță!

(*Împreună.*)

(*Arie nouă*)

Ah! de-acum în fericire
Soarta vrea ca să trăiesc,
Și în dulcea ta iubire
Raiul să gălesc.

(*Leonaș ridică pe Luluța în brațe și o sărută.*)

SCENA VII

LEONAȘ, LULUȚA, ION, GULIȚĂ

(*Guliță și Ion intră tocmai când Leonaș sărută pe Luluța. Guliță îi îmbrăcat după modă: pantaloni foarte strâmți, jiletcă scurtă, frac cu talie și cu cozile scurte, fiong mare la cravată.*)

GULIȚĂ (*încrămenit*): Ai văzut, Ioane?

ION: Am văzut, cucoane.

LEONAȘ (*Luluței*): Cine-i sfrijitul ista?

LULUȚA: Guliță.

LEONAȘ: A!... (*pufnește de râs încet*).

GULIȚĂ (*rățoindu-se*): Domnule... ce făceai aici cu Luluța?

LEONAȘ (*dezmiérdându-l*): Ce-ți pasă mătăluță, monsiu Gurluiță?...

GULIȚĂ (*sărind înapoi*): Nu mă chem Gurluiță... da Guliță.

LEONAȘ: Ba Gurluiță.

GULIȚĂ: Ba Guliță, îți zic... auzitu-m-ai?

LEONAȘ: Ei... fie și Gărgăriță, dacă vrei... Ce te rățoiești așa?

GULIȚĂ: Mă rățoiesc pentru că vreau să-mi dai santifacție... duel... auzitu-m-ai?

LULUȚA: Duel?

LEONAȘ: Gugulea băbacăi... că nostimu-i... Vrei santifacție?...

Ei, poftim o jucărică de ciocolată.

GULIȚĂ (*zvârlind ciocolata jos*): Nu mi-i foame...

LEONAȘ: Nu?... ai păpat zacuscă astăzi?

GULIȚĂ: Domnule... știi d-ta că eu, când mă mâniu, mă fac leu?

LEONAȘ: De care?... leu... bătut?

GULIȚĂ (*furios*): Ai auzit, Ioane?

ION (*mâncând ciocolata*): Îi bună, cucoane.

GULIȚĂ: Ba leu, paraleu... auzitu-m-ai... și ca să ți-o dovedesc, îți cer duel.

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha.

GULIȚĂ: Ce râzi d-ta?... Vreu duel! așa să știi.

LEONAȘ: Foarte bine... cum vrei să ne batem?... de-a mingea, ori de-a baba-oarba?

GULIȚĂ: Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane.

LEONAȘ: Dacă poștești almintere... trebuie să-ți fac cunoscut că cu pistolul am ucis mai deunăzi cinci nagâți... cu sabia zece curcani și cu pușca opt șoldani... În care număr vrei să te pun?... în rândul nagâților, în rândul curcanilor, ori în al șoldanilor?... alege...

GULIȚĂ (*slăbind*): Cu pistolul vreau să mă bat!

LEONAȘ: A!... te pui în rândul nagâților?... Prea bine... îi fi al 6-lea la număr.

GULIȚĂ : Ai auzit, Ioane?

ION : Am auzit, cucoane.

GULIȚĂ : Ba cu sabia.

LEONAȘ : Și mai bine... te-oi face curcan.

GULIȚĂ : Ba... cu... pușca.

LEONAȘ : Minunat... te-oi șoldăni dintr-o chiteală.

GULIȚĂ : Ba... cu pistolul.

LEONAȘ : Ei! hotărăște-te acu... sau nagâț, sau curcan... oricum a fi, sunt sigur că te trimit în rai cu cerga-n cap.

GULIȚĂ : Ai auzit, Ioane?

ION : Am auzit, cucoane.

GULIȚĂ (*făcându-și curaj*): Cu cerga-n cap?... ba tu te-i duce-n rai... Auzitu-m-ai?

LEONAȘ : Om vedea care...

GULIȚĂ (*răcnind*): Te-oi învăța eu să săruți pe Luluța...

LULUȚA : Și ce-ți pasă d-tale... cherapleșule?

GULIȚĂ (*furios*): Cherapleș!... Ai auzit, Ioane?

ION : Am auzit, cucoane... Cherapleș... (*Iese după sfârșitul ariei.*)

(*Arie din "Chirița": "Vai ce întâmplare"*)

(*Împreună.*)

GULIȚĂ

Ce obrăznicie!

Stau uimit pe loc.

Și, zău, de mânie

M-am făcut chiar foc.

CEILALȚI

Vezi-l, de mânie

O-nlemnit pe loc.

Fața-i stacoșie

S-a aprins de foc

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIȚA

CHIRIȚA: Ce este?... Cine se sfădește?

GULIȚĂ: Neneacă, neneacă... ofițerul a sărutat pe Luluța.

CHIRIȚA: Domnu ofițer?... (*Cunoscând pe Leonaș.*) Ce-mi văzură ochii? Leonaș!

GULIȚĂ: I-am cerut duel.

CHIRIȚA: Duel?... să te omoare!... (*Furioasă.*) Ce cați aice-n casa mea, berbantule?

LEONAȘ: Ce să caut, cucoană?... o zarnacade.

CHIRIȚA: Ți-oi da eu acuși o zarnacade de nu-i putea-o duce, nerușinatule... că te dau pe mâinile jandarmilor... (*În parte.*) Auzi? să mă facă a crede... că-mi face curte!

LEONAȘ: Iaca ies (*imitând pe Chirița*), dar, te rog, nu face abuz... de slăbiciunea unei ființe sentimentabile... lasă-mă să fug... cugetul mă muștră... Ha, ha, ha. (*Vrea să iasă.*)

CHIRIȚA: Haiducule!...

LULUȚA: Leonaș, Leonaș... nu mă lăsa singură aici. (*Aleargă lângă el.*)

LEONAȘ (*încet Luluței*): N-ai grijă, că oi găsi eu vrun chip să vin iară.

CHIRIȚA: Ce faci acolo, giupâneaso? Îți plac ofițerii?... încoace să vii... (*O ia de mână și o dă deoparte.*)

LEONAȘ: Adio, Chirițoaie Bârzoaie...

CHIRIȚA: Ieșit-ați azi?

LEONAȘ: Adio, zână... adio, mușun... Portretul tău nu se va dezlipi niciodată de la sânul meu... Ha, ha, ha.

CHIRIȚA: Portretul meu? (*În parte.*) Vai de mine!... Ce-am făcut!... M-am dat în mâinile haiducului!

(Împreună.)

CHIRIȚA, GULIȚĂ,

Ce obrăznicie!

Etc., etc.

LEONAȘ, LULUȚA

Vezi-i, de mânie

Etc., etc.

CHIRIȚA

Ah! ce nebunie!

Stau uimită-n loc.

Și, zău, de mânie

M-am făcut chiar foc.

(Leonaș iese pe ușa din fund, în dreapta.)

SCENA IX

Cei dinainte, afară de LEONAȘ, BÂRZOI
și ION (intrând prin fund)

BÂRZOI: Ce spui, mă Ioane, de duel?... Guliță?... duel!... unde-i?... A! iacată-l... (*Îl ia în brațe.*) Gugulea băbacăi!... unde-i duelgiul, să-l trântesc la gros?

GULIȚĂ: A luat tâlpășita, băbacă... l-am speriat eu.

BÂRZOI: Viteazul băbacăi, viteaz!... Da bine, Chirițo, pentru ce era să se puie în primejdie odorul?

CHIRIȚA: Pentru că a prins-o pe d-neii, duduca cea crescută în pansioane, sărutându-se cu ofițerii.

BÂRZOI: Iale!

LULUȚA (*făcându-se nebună*)

Zice că era o babă,

Biată babă ș-un moșneag,

Ș-amândoi când n-aveau treabă,
Se rezemau pe toiag...

(*Imitând poza moșnegilor rezemați pe toiag.*)

Ia, așa... și dau din cap... așa (*dă din cap tremurând*) unul la altul...
parcă se tot mustrau... Ha, ha, ha, ha...

BÂRZOI: Iaca pozna, soro, că iar i-a venit toana nebuliei.

CHIRIȚA: Săracan de mine!... tocmai azi, în ziua logodnei?

BÂRZOI: Taci...

LULUȚA

Baba zicea: Moșulică,
Vreau o noră precum nu-i.

Moșu zicea: Băbulică,

Îți mai pune pofta-n cui.

(*Râde pierdută.*)

BÂRZOI: Sărmana copilă!... mult o ține când o apucă?

CHIRIȚA: Câte-o zi întreagă...

BÂRZOI: Parcă nu-i lucru curat!... Hai, Chirițo, să o lăsăm singură... poate că și-a veni în cunoștință.

CHIRIȚA: Hai... (*În parte.*) Zău că-mi vine și mie să nebulesc de ciuda ofițerului... Să mă ieie în trii parale... coșcoge isprăvniceasă!... Așa rușine de când sunt n-am pățit!

GULIȚĂ: Hai, neneacă.

CHIRIȚA: Ba, nu, Guliță... mata șezi cu Luluța de o păzește să nu facă vro nebulie... șezi cu dânsa că ți-i logodnică...

GULIȚĂ (*în parte*): Dacă mi-i logodnică, de ce-mi zice cherapleș?

(*Arie "Vai ce întâmplare", din "Doi morți vii".*)

(*Împreună.*)

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Sărmana copilă,

Ce patimă grea!

Mă apucă-o milă
Când privesc la ea.

LULUȚA (în parte)

Cât îmi pare bine
C-așa-i amăgesc.
Să râd, zău îmi vine
La ei când privesc.

(Cântând, Bârzoii și Chirița se trag încetișor îndărăt
și intră în odaia lor.)

SCENA X

GULIȚĂ, LULUȚA (pe canapea)

(Mică tăcere. Guliță caută să se apropie de Luluța
și nu îndrăznește. Luluța îl urmărește
cu coada ochiului, zâmbind.)

LULUȚA (în parte, zâmbind): Așteaptă... așteaptă... cocolitulă...
te-oi pune eu la cale și pe tine acuși.

GULIȚĂ (cu jumătate de glas): Luluță...

LULUȚA (în parte): Ce are de gând să-mi spuie?

GULIȚĂ (mai tare): Luluță...

LULUȚA (tresărind): Aud?... cine mă cheamă?... A!... monsieu
Guliță... Ce poftesti?

GULIȚĂ: Fi... Luluță, fi... nu-i frumos să lași ca să te sărute ofițerii.

LULUȚA: Eu?... care ofițer?

GULIȚĂ: Cel cărui am cerut duel... Nu te face-a uita.

LULUȚA: Ha!... cel care te-a făcut nagât?

GULIȚĂ: Hî, hî...

LULUȚA: M-a sărutat el pe mine?... Nu-mi aduc aminte.

GULIȚĂ (*în parte*): Se vede că era într-o toană de nebunie și nu știa ce făcea...

LULUȚA: Ba... îmi aduc aminte... că ți-am zis, mi se pare... che-rapleș.

GULIȚĂ (*supărat*): Iar?

LULUȚA: Da nu trebuie să te superi, monsiu Guliță, pentru că câteodată nu știu ce spun... Îmi vine așa ca o amețelă cu furie... ideile mi se tulbură... ochii mi se aprind... și atunci, dacă nu m-aș stăpâni, aș bate și aș zgâria, și aș mușca pe toți.

GULIȚĂ (*stând pe loc, în parte*): Iaca... iaca!

LULUȚA: Atunci cea mai mică împotrivire mă mânie... mă tur-bează și, zău, mă tem să nu fac vrun păcat într-o zi.

GULIȚĂ (*trăgându-se înapoi*): Iaca!... iaca!...

LULUȚA: Da unde te duci?

GULIȚĂ: Mă... cheamă neneaca.

LULUȚA: Nu-i adevărat... Stai aici cu mine.

GULIȚĂ: D-apoi...

LULUȚA: Nu vrei?... (*Făcând că se mânie.*) Valeu!... iaca-mi vine... îmi vine să zgâriiu... Tare ași bate pe cineva...

GULIȚĂ: Nu te tulbura, că șed... (*În parte.*) Parcă-i o mătă.

LULUȚA: Așa mai vii la socoteală... Ian spune-mi, Guliță, știi că o să ne logodim astăzi?

GULIȚĂ: Știu.

LULUȚA: Și îți pare bine?

GULIȚĂ (*cu foc*): Îmi!

LULUȚA: Și mie... Nu poți crede cu ce nerăbdare aștept să fiu logodită și mai ales măritată... c-apoi atunci ai să fii toată ziua cu mine... pe mâna mea... Știu c-oi avea pe cine zgâria și mușca.

GULIȚĂ (*în parte*): Auzi, așa gust? Ba să ferească Dumnezeu...

LULUȚA: Ei, de vreme ce ai să-mi fii soțior... fă-mi puțintică curte. Spune-mi că mă iubești, că mă slăvești... că ești fericit... Dă!... să te văd.

GULIȚĂ (*cu sentiment*): Luluță... te iubesc... te slăvesc... sunt fericit...

LULUȚĂ: Și mă jur... zi după mine...

GULIȚĂ: Și mă jur.

LULUȚĂ: Să fac tot ce-i porunci.

GULIȚĂ: Să fac tot ce mi-i porunci.

LULUȚĂ: Parol?

GULIȚĂ: Parol?

LULUȚĂ: Da nu... eu te întreb... Parol că-i fi supus la toate?

GULIȚĂ: Parol.

LULUȚĂ: Dă-mi parola cu degetul.

GULIȚĂ (*dându-i parola*): Poftim.

LULUȚĂ: Bravo... așa te vreau... Acum ian cântă-mi o bucată din Lucia... știi?... frumos...

GULIȚĂ: Să cânt?... da... îs răgușit...

LULUȚĂ: Ce?... poate nu vrei?... (*Îi arată unghiile.*)

GULIȚĂ: Ba vreau (*În parte.*) Când ar veni neneaca să mă scape!

LULUȚĂ (*cu nerăbdare*): Hai... începe azi.

GULIȚĂ: Iaca încep... să-mi dreg glasul...

(*Guliță cântă o bucată din "Lucia" cu un chip comic.*)

Luluța pufnește de râs în batistă.)

LULUȚĂ (*bătând în palme*): Bravo, bravo... bravissimo!

GULIȚĂ (*îngâmfat*): Ți-a plăcut!

LULUȚĂ: Minunat... I! ce puișor de bărbățel o să am!... îmi sare inima când gândesc... dar, aproape, ia joacă...

GULIȚĂ: Cum?... să joc?... așa nitam, nisam? Ai nebunit?

LULUȚĂ: Ce?... nu vrei?

GULIȚĂ: Nu.

LULUȚĂ: Nu!... (*Sculându-se de pe canapea.*) Vină-ncoace să te mușc... să te mănânc...

GULIȚĂ: Vai de mine!... mare belea-i fata asta!...

LULUȚĂ: Te-oi învăța eu să nu vrei, când poruncesc eu... (*Îi arată unghiile și dinții.*)

GULIȚĂ: Săracul de mine!... îi în stare să mă mănânce de viu...

Să nu rămâie nici o bucățiică băbacăi... Luluțo... liniștește-te. (*Aleargă prin odaie pe după canapea.*)

LULUȚA (*cârșnind din dinți*): Ba nu... c-am să te mănânc...

GULIȚĂ: Ba nu mi-i mânca.

(*Aria polcăi.*)

LULUȚA: (*alungând pe Guliță împrejurul canapelei*)

Ba te-oi mânca.

GULIȚĂ

Ba nu, nu mi-i mânca.

LULUȚA

Ba te-oi mânca

Și nu-i scăpa.

GULIȚĂ (*în parte*)

Tare mi-i frică, valeu! valeu! valeu!

LULUȚA

De-a lui figură îmi vine să râd, zău!

(*Împreună.*)

LULUȚA (*alungând pe Guliță*)

Zău, te-oi mânca

Întreg, întreg eu te-oi mânca.

Și nu-i scăpa,

Tot nu-i scăpa.

GULIȚĂ (*fugind*)

Nu mi-i mânca

Zău nu, zău nu, nu mi-i mânca...

Că oi scăpa,

Tot oi scăpa.

GULIȚĂ (*fugind în odaia tătâni-său*): Valeu... lupu, lupu!

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha... (*Iese alergând pe ușa din fund.*) L-am degustat de logodnă.

SCENA XI

ION, LEONAȘ (îmbrăcat în costum de bricicar)

ION (intră pe ușa din dreapta în fund): Intră, intră... nu-ți fie frică.

LEONAȘ: Da oare cuonu ispravnic acasă-i?

ION: Acasă... ai vro treabă cu d-lui?

LEONAȘ: Am, logofete Ioane... Am venit să mă jăluiesc.

ION: Bine-ai făcut... că boieru-i om drept și cu frica lui Dumnezeu; dar... adus-ai vrun peșcheș?

LEONAȘ: Ba nu... n-am știut că-i plac peșcheșurile.

ION: Nu?... apoi cară-te... N-are vreme să te primească boierul.

LEONAȘ: Da bine, logofete Ioane... unde să caut eu acu peșcheș?... păcatele mele!... Dă!... că cu toată sărăcia mea...

ION: N-ai nimică?... nici hârzob de păstrăvi?... nici caș de munte? nici căprioară? nici vro căpățână de zahăr?...

LEONAȘ: Doar nu-s băcal.

ION (la ureche): Nici bătuți?

LEONAȘ: Da bine... boierul metaherisește și?... (Face semn de numărat bani.)

ION: Huf... Ian caută bine-n pungă, că-i găsi poate vro carboanță ruginită.

LEONAȘ: O carboanță am... (Scoate o carboavă din pungă.) Unde-i ispravnicul să i-o dau îndată?

ION: Nu așa, că-i prea puțin ca să primească... almintere.

LEONAȘ: Cum?

ION: Așteaptă că-i vedea... avem alte tertipuri pe-aici... Așteaptă. (Iese pe unde a intrat.)

LEONAȘ (singur): Aferim ispravnic! adună și cu carboanța... Bine c-am aflat-o și asta.

ION (intră serios aducând un curcan): Vezi d-ta curcanul ista?

Acest curcan bătrân

În țară e vestit.

Din el al meu stăpân
 Își trage bun venit.
 Curcan plin de noroc,
 El, ca nealți curcani,
 Scăpând de orice foc...
 A fript mulți gogomani.

LEONAȘ : Cum asta, logofete?

ION : L-am vândut pân-acum de 57 de ori pe la împricinați și o slujit pân-acum de 57 de ori ca peșceș.

LEONAȘ : Nu te pricep bine.

ION : Iaca: când vine cineva cu jalobă și cu mâinile goale... de pildă ca d-ta... eu, din porunca boierului, mă ațin la ușă cu curcanul, îl vând pe o carboanță... și pe urmă duc carboanța ispravnicului, și iau iar curcanu înapoi de la jăluitoar... ca poclon... înțelegi?

LEONAȘ : Care vrea să zică curcanul ista ține până acum 696 lei?

ION : În capăt.

LEONAȘ : Bună moșie.

ION : Îl cumperi?... ori te îndrept spre calea-ntoarsă.

LEONAȘ : Cumpăr... na carboanța.

ION : Na curcanul...

LEONAȘ : Noroc să deie Dumnezeu! (*Ia curcanul și dă carboava lui Ion.*)

ION : Amin... și la anu cu bine!... Mă duc să dau carboanța boierului și să-i spun că ești aici. (*În parte, intrând la Bârzoii.*) 58 cu asta... am s-o trec la răbuș.

LEONAȘ (*singur*): Așa, părinte ispravnice?... bine că ți-am aflat coțcăriile și curcăniile... Ne-om răfui mai târziu... Dar oare unde-i Luluța?... (*Caută primprejur.*) M-am schimbat în straie de căruceș, ca să pot iar intra aici... să mă-ntâlnesc cu Luluța... De-ar veni... am lua tălpășița amândoi pe ușa asta de din dos... Bricica mea-i la porțița grădinii... ne-am sui iute într-înșea și nici tătarii nu ne-ar prinde... Cine vine? A! Ispravnicul!... Ce minciună să-i durez?...

SCENA XII

LEONAȘ, BÂRZOI, ION

BÂRZOI: Unde-i jăluitorul?

ION: Iacătă-l, cucoane.

LEONAȘ (*închinându-se*): Eu sunt, măria-ta.

BÂRZOI: Ce cauți?... Cine ești?

LEONAȘ: Piciu bricicarul... să nu-ți fie cu bănat, măria-ta...

(*Arie din "Doi morți vii": "Îi mare cu cei mici"*)

Eu sunt vestitul Pici
Ce n-am decât un bici
Ș-un cal străin, căzut,
Ș-o brică de-mprumut.
Dar vai ș-amar de cine
Mă ia la drum pe mine!
Îl duc în fuga mare.
Cu poșta... și mai tare...
Dar îi paveaua rea?
Da-i mușterea greu?

(*Bate din bici și zice:*)

"Ce-mi pasă mie... mișcă, copile."
Nici brica nu-i a mea,
Nici drumul nu-i al meu;
Că sunt vestitul Pici
Ce n-am decât un bici,
Din care tot pocnesc,
Cu care mă hrănesc.

BÂRZOI: Piciu bricicarul... de la Ieși?

LEONAȘ: Dar, măria-ta... știi?... din colț de la Sfântul Spiridon...
Piciu bricicarul... Întrebă pe cine vrei și ți-a spune de mine... Câte

jupâneșe cu testemeluri... câți logofiței cu vipiscă... tot Piciu îi bălăbănește hurduz-burduz, prin toate rătăcăniile... ba pe la vii... ba pe la Rădiu... ba pe la Sprăvale-babă... ba pe la clănțălărie... și tot cam pe datorie... că despre bătuți?... vorba ceea: i-a bătut vântul de mult! Și când mă trezesc!... tufă-n pungă, tufă-n buzunar... afif!... Dar ce-mi pasă!... Piciu să trăiască! treacă de la mine... că doar îs român... îs creștin... slavă Domnului!... din toți negustorii și meșterii din Ieși, numai eu am rămas din neam curat... și un biet halvițar... și un biet brahagiu... și un biet cojocar... toți ceilalți îs cu perciuni. (*Toate aceste le zice foarte repede.*)

BÂRZOI (*astupându-și urechile*): Mă!... ce daradaică hodorogită!... destul... stai...

LEONAȘ: Ha, ho... tbrrr... am stătut.

BÂRZOI: Spune acu ce cauți?

LEONAȘ: Ți-am adus un curcan, măria-ta, tocmai de la Ieși...

BÂRZOI (*în parte*): Auzi Piciu?... și-i curcanul meu cel de pripas...

LEONAȘ: Și mă rog măriei-tale să-l primești drept peșcheș.

BÂRZOI (*făcând că se supără*): Adică... fără peșcheș nu puteai să vii?

LEONAȘ: Apoi dă, cucoane... nu te supăra... obiceiul pământului.

BÂRZOI: Ei fie... dă-l la fecior.

ION (*apropiindu-se de Leonaș*): Adă-l încoace.

LEONAȘ: Na... (*Dă curcanul lui Ion.*)

BÂRZOI (*încet lui Ion, de ceea parte*): Unde-i carboava, hoțule?

ION (*dându-i carboava pe dinapoi*): Iaca. (*În parte.*) Pil.

BÂRZOI (*luând carboava*): Bine, bine, fătul meu... Spune acu... ce pricină ai la isprăvnicie?

LEONAȘ (*în parte*): Oare ce dracu să-i înșir? (*Stă puțin pe gânduri.*)

ION (*ieșind, în parte*): 58 cu asta! De-a mai ținea isprăvnicia câtăva vreme, ne suim la sută... (*Sărutând curcanul.*) Vai! drăguțu-mi-i... mânca-l-aș fript... (*Iese.*)

BÂRZOI: Ei, dă!... spune azi... că n-am vreme de pierdut... Ce ai?

LEONAȘ: Apoi... ce să am, măria-ta? Ia păcate!... M-am pornit de la Iași c-o actoriță... și după ce-am adus-o aici numai într-o fugă de cal... când la plată?... vrea să-mi mănânce dreptul, sub cuvânt c-am prăvălit-o de cinci ori.

BÂRZOI: O actoriță?... de la fteatru?

LEONAȘ: De-acolo... de la denia cea nemțească.

BÂRZOI: Și unde-o tras în gazdă?

LEONAȘ: La pitariu Chirculici... știi?... de la vale peste drum... Dacă-i avea bunătate să mergi d-ta să-i grăiești... ca părintele ispravnic... poate că nu m-ar lăsa păgubaș...

BÂRZOI: Bucuros, fățul meu... mă duc. (*În parte.*) N-am văzut niciodată actorițe... îs curios să văd ce lighioaie sunt. (*Tare.*) Mă duc... (*Își caută șapca.*)

LEONAȘ (*în parte*): Călătorie sprâncenată... De-aș putea să-i depărtez pe toți de-acasă... mi-ar veni la socoteală... ca să fugim cu Luluța.

BÂRZOI: Iaca șapca... Vină cu mine, Piciule.

LEONAȘ: Mergi înainte, cucoane... că te-ajung.

BÂRZOI: Bine. (*Vrea să iasă.*)

SCENA XIII

LEONAȘ, BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

(*acești doi ies din odaia din stânga, planul I*)

CHIRIȚA: Unde te duci, frate?

BÂRZOI: Vin-acuși... Mă duc pân' la vărul Chirculici... să măntălnesc c-un ipochimen care-o tras acolo-n gazdă.

CHIRIȚA: La Chirculici?... da Chirculici s-o pornit de trii zile la moșie... ș-o pus să-i grijască casele.

LEONAȘ (*în parte*): Tronc!... c-am codălghit-o!...

BÂRZOI (*lui Leonaș*): Apoi... ce dârdăiai tu, măi bricarule?

CHIRIȚA: Care bricicar?... (*Cunoscând pe Leonaș.*) Ce văd?... iar hoțu cel de Leonaș!

BÂRZOI: Leonaș?

GULIȚĂ: Dar, băbacă... aista-i ofițerul care-a sărutat pe Luluța.

BÂRZOI: Duelgiu?... (*Lui Leonaș.*) Ce însemnează dar?... grăiește... acu ofițer, acu bricicar?...

LEONAȘ: Iaca, măria-ta... Am voit să văd cu ochii cum faci drep-tate în isprăvnicie... și cât țin curcanii isprăvnicești.

CHIRIȚA: Vai de mine!... că aista-i Pepelea!

BÂRZOI: Așa? care vrea să zică... ești șpion d-ta?... Apoi, așteaptă... dacă-i așa, să-ți dau o răfuială isprăvnicească pe spinare. (*Strigă.*) Măi jândari!

CHIRIȚA: Jândari!

GULIȚĂ: Jândari!

LEONAȘ: Așa-i socoteala?... apoi... ian așteptați și voi să vă-nvăț eu galopu...

*(În vremea cât cântă, îi lovește cu biciușca peste picioare.
Chirița, Bârzoi și Guliță sar prin casă în măsura muzicii.)*

(Aria galopului)

LEONAȘ

Hi, hi, bălan... Hi, hi, jârpan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai ce hoț! ce fiară!

LEONAȘ

Hi, hi, bălan... Hi, hi, șoldan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai, că m-o pișcat iară!

Bre! ce om șugubăț!

Da șezi, măi, binișor.

LEONAȘ

Ba nu... vreau să vă-nvăț
Galopu-ntr-un picior.
Hi, hi, bălan... Hi, hi, jârpan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai! ce hoț! ce fiară!

LEONAȘ

Hi, hi, jârpan... Hi, hi, șoldan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai! că m-o pișcat iară!

*(Leonaș iese râzând pe unde o intrat,
în vreme ce Luluța intră pe ușa din fund.)*

SCENA XIV

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ, LULUȚA

LULUȚA: Da ce-ați pățit de săriți drăgaica prin casă?

CHIRIȚA

BÂRZOI

GULIȚĂ

} (*sărind neconținut*): Luluță... zi-i să șadă binișor.

LULUȚA: Cine?... cui?

CHIRIȚA

BÂRZOI

GULIȚĂ

} (*oprindu-se*): Lui Leonaș. Unde-i?

LULUȚA: Leonaș?

CHIRIȚA: Bre! ce împușcă-n lună!

BÂRZOI: Bre! ce ienicer!

GULIȚĂ: Am să-i cer iar duel!

LULUȚA: Da tăceți din gură că vă vin musafirii la masă.

CHIRIȚA: De pe-acu?... unde-s?

LULUȚA: I-am văzut intrând pe poartă... Iacătă-i.

SCENA XV

Cei dinainte, MUSAFIRII

(Arie din "Hârca": "Tanana")

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
Iată-ne că am sosit.
Hai la masă, căci de sete
Și de foame am murit.

CHIRIȚA

Mă închin și sunt voioasă
C-ați venit cu toți la masă,
Și sperez că bucuros
Îți mânca și-ți bea vârtos.

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
Iată-ne că am sosit.
Hai la masă, căci de sete
Și de foame am murit.

CHIRIȚA : Cred, boieri d-voastră, că vi s-or fi cam lungit urechile de foame, pentru că pe aici obicinuiți a mânca pe la amiază... dar noi metahirisim evropienește... pe la 5; nu vă fie cu supărare... Peste o jumătate de ceas or da bucatele pe masă... Vă rog să îngăduiți.

MUSAFIRII : Sărut mâinile.

CHIRIȚA : Astăzi vreu să-mi ieu ziua bună de la d-voastră... fiindcă mă duc la Paris.

MUSAFIRII : La Paris?

CHIRIȚA : Dar... și nădăjduiesc că îți chili vârtos în sănătatea isprăvnicesei d-lor-voastre.

MUSAFIRII : N-ai nici o îndoială, cucoană.

CHIRIȚA : Însă pân' la masă... dacă poftiți câte un păhăruț de rachiu?... Ioane... adă rachiu.

*(Ion intră cu o tablă plină de păhăruțe de rachiu
și se duce de dă întâi cucoanei
Chiriței și pe urmă pe la musafiri.)*

CHIRIȚA (*bând*): Să trăiți... întru mulți ani... și să ne vedem sănătoși!... Bun rachiu... îi pe cursă... ca la Ieși... Poftim, boieri. Ioane!... dă la d-lui... dă la d-lui... dă și la d-lui... (*Arată un musafir mai rușinos.*)

(Ion, după ce dă rachiul, iese.)

CHIRIȚA : Ș-așa cum vă spuneam, boieri d-voastră... peste vro trii zile vă las cu lacrimile pe obraz... aștept numai pașaportul.

SCENA XVI

Cei dinainte, ȘARL (cu pasportul în mână, dă busta în salon)

ȘARL : Pasport?... Voilà.

TOȚI : Monsiu Șarlă?

ȘARL : Present!

(Air du "Royal tambour")

*Me voici... am sosit
Moulu, bauilaut de rage
Pour câte-am pătimit,
Am pătimit dans ce voyage.
En un caroutze affreux.
On m'a conduit hurduz-burduz.
Les surugi riaient entre eux,
Disant: Draco franțuz!*

(Închinându-se la Chirița)

*Mais pour vous, cocona,
On irait en enfer...*

CHIRIȚA (*făcând tali*)

Ah! vous êtes juvaer.

ȘARL (*în parte, făcând semnul gamenilor din Paris*)

Tiens! v'la pour toi... voilà!

Quel bonheur! am sosit

Enfin dans ce village...

Ma câte-am pătimit... etc.

ȘARL: *Madame, am împlinit comision d-tale... Am scos pasport.*

CHIRIȚA (*cu bucurie*): *Unde-i?*

ȘARL: *Voilà.*

CHIRIȚA: *Dă-mi-l degrabă...*

ȘARL: *Pardon... trebui un farfuri... să-l prezentez pe farfuri... à la mode.*

CHIRIȚA: *Bine zici... Ioane!*

ȘARL: *Non strigat... Am găsit farfuri... Monsieur, barbat d-tale, port un duzen la surtuc. (Se apropie de Bârzoii și-i taie un bumb de la surtuc.) Vous permettez?*

BÂRZOII: *Ce faci, neamțule?*

ȘARL: *Non faci attention... Am trebuinț un farfuri... et voilà! (Arată bumbul și pe urmă pune pasportul pe dânsul ca pe un talger de-l prezentează Chiriței.)*

MUSAFIRII: *Ha, ha, ha, ha... a dracului franțuz!*

ȘARL (*în parte*): *Voilà une mode commode... On porte toute une vaisselle sur soi... (Tare.) Madame la baronne de Chiritza...*

CHIRIȚA: *Merci, monsiu Șarlă... când ai ști ce mulțumire mi-ai făcut... Vous m'avez frotté le coeur avec du miel.*

ȘARL: *Quoi?...*

CHIRIȚA: *Oui... avec du miel... m-ai uns la inimă cu miere... Nous disons comme ça...*

ȘARL: *En moldave... suffit. (În parte.) Jolie langue!*

CHIRIȚA (*deschizând pasportul*): Ascultați, boieri d-voastră... (*Citește.*) “D-neeî baroana Chirița Bârzoî, care merge peste granița în staturile Evropei...”

TOȚI: Baroană!

BÂRZOI: Baroană!... tu... baroană?...

CHIRIȚA: De ce nu?... dacă-i moda.

GULIȚĂ: Neneacă... da eu nu-s baron?

CHIRIȚA: Ba și tu ești, Guliță... ești baronaș.

GULIȚĂ: Vra să zică și băbaca îi baronoi?

BÂRZOI: Ba... mă ferească Dumnezeu!

CHIRIȚA: Da ian mai spune-ne ceva de la Ieși, monsiu Șarlă?...

Ce mai fac ieșenii?

ȘARL: Toți ieșenii s-au făcut bulangeri... chitari.

TOȚI: Pitari?

ȘARL: *Parbleu!*... Plămădesc glodul iarna, ca să-l înghită vara.

CHIRIȚA: Bine zici... îmi aduc aminte când am fost acolo cu

Aristița și Calipsița... era să mă înec!

ȘARL (*în parte*): *Ah bah! un tonneau... ça flotte toujours.*

CHIRIȚA: Da despre teatru ce știi?

ȘARL: Est opera italian... am văzut *Robert le diable!*

CHIRIȚA: Nu mă nebuni... și cum o fost?

ȘARL: Formos... tare formos.

CHIRIȚA: Ei... parastuiește și nouă piesa aceea... c-am auzit că-i cu o mulțime de drăcii.

ȘARL: Dacă poroncesc *madame cocona*... bucuros.

(*Toți se așează pe canapea
și pe jilțuri. Șarl, în mijlocul lor, cântă cântecelul:
“Titi à la représ, de Robert le diable”.*)

TOȚI (*sculându-se*): Mare minune! Nemții ceia îs cu dracu, zău!

SCENA XVII

Cei dinainte, ION și, pe urmă, LEONAȘ (în toaletă femeiască)

ION : Cucoane... cucoane... a venit o madamă de la Iași... și cere să intre aici.

BĂRZOI : Cine-i?

ION : Cică-i actoriță.

TOȚI : O actoriță?

LEONAȘ (*intrând repede*) : Plecăciune, boieri... Mă rog de iertare că dau busna-n casă, nitam, nisam... dar, având treabă cu părintele ispravnic, am luat îndrăzneală... Care-i părintele?...

BĂRZOI : Supusă sluga d-tale, madamo.

LEONAȘ : D-ta să fii sănătos.

BĂRZOI : Sărut mâinile.

CHIRIȚA (*în parte*) : Mare minune! cum seamănă cu Leonaș!

LEONAȘ : Pune-ți în gând, părinte ispravnice, că am un frate, care, de câteva zile s-a făcut nevăzut de la Iași... și pe cât am aflat de ici, de cole... am prepus că-i ascuns aici în târg... și că-i amoretzat de o duduică care-i zic Luluța.

LULUȚA (*în parte*) : De mine?

CHIRIȚA : Luluța?... și cum îl cheamă pe fratele d-tale, cheramo?

LEONAȘ : Leonaș... de nu ți-a fi cu bănat, cucoană.

CHIRIȚA : Nici cât pe-o măsură... să ierți... Și d-ta zici că ești actoriță?

LEONAȘ (*făcând compliment femeiesc*) : La Teatru Național... să ierți.

CHIRIȚA : Să fii d-ta sănătoasă... dar cât pentru fratele d-tale... cine-a fi acela... nu avem cinste...

LEONAȘ : Bunătatea d-tale... dar, mă rog... pe duduca Luluța nu știți unde-aș putea-o găsi?

CHIRIȚA : Nu departe... Dacă vrei s-o vezi? iat-o... O logodim astăzi cu Guliță, fiul meu...

LEONAȘ : Să-ți trăiască.

CHIRIȚA (*cu dispreț*): Plecăciune.

LEONAȘ (*care în toată vremea asta a întors spatele Luluței*): A!... dumneei îi duduca Luluța? Tare-i frumușică! Dă-mi voie, dragă, să te sărut și să te fericesc de odorul ce-ai să capeți. (*Sărută pe Luluța și-i zice încet.*) Eu sunt, Luluțo, eu, Leonaș... oprește logodna.

LULUȚA (*țipând*): A!...

TOȚI : Ce-i?

LULUȚA (*făcându-se nebună*): Vai de mine! se învârtește casa cu mine. Toate le văd pe dos... Iaca mătușica se dă de-a tumba... ha, ha, ha, ha...

CHIRIȚA : *Kirie eleison!*... că iar i-a venit nebunia... și tocmai în ceasul aista!... Luluțo...

LULUȚA : Fugiți... fugiți... dați-mi pace... că-mi vine-a mușca... Unde-i Guliță să-l zgâriu?... unde-i să-l mușc?

GULIȚĂ (*ascunzându-se după tată-său*): Nu mă lăsa, băbacă, că mă mănâncă.

LULUȚA : Ha, ha, ha, ha... Am să mă mărit cu iubitul meu, pe care-l iubesc din copilărie... Iată-mă-s la nuntă... orchestrul începe valțul, valțul!... Unde-i mirele să joc cu el?

Valsul

LULUȚA (*vălsuind singură*)

Tra, la, la, la, la,

Tra, la, la, la, la,

Astăzi chiar mă mărit,

Mă mărit, mă mărit!

Tra, la, la, la, la,

Tra, la, la, la, la,

Chiar astăzi mă mărit

Cu al meu iubit.

(*Se oprește din joc, plângând.*)

Ah, ah, ah, ah, ah, ah!
 Dragul meu nu mă vra...
 CORUL Sărmana, vai de ea! (*bis*)

LULUȚA (*râzând*)
 Ha, ha, ha, ha, ha, ha!
 Ba mă vrea, ba mă vrea.

CORUL
 Sărmana! vai de ea!
 Vai de ea!

(*Împreună.*)

LULUȚA (*jucând*)
 Tra, la, la, la, la,
 Tra, la, la, la, la,
 Astăzi chiar mă mărit,
 Mă mărit, mă mărit...
 Tra, la, la, la, la,
 Tra, la, la, la, la,
 Chiar astăzi mă mărit
 Cu al meu iubit.

CORUL
 Sărmana fată!
 Priviți-o, iată,
 Iată c-a-nebunit,
 Nebunit, nebunit!
 Sărmana fată,
 Mai bine-ndată,
 Îndată-ar fi murit,
 Ar fi murit!

(*Luluța se aruncă în brațele lui Leonaș.*)

LULUȚA: A!... iaca logodnicul meu... iată-l, iată-l!

CHIRIȚA: Cine?... Madama?... logodnic!... (*Către musafiri.*) S-o pierdut de istov!

LULUȚA (*țipând*): Aista-i, aista-i... vreau să mă măritați cu dânsul... că de nu... nebunesc...

CHIRIȚA: Să te mărităm cu madama?... altă belea acu!...

ȘARL: No... faceți caprisu Luluței... *non* trebuie *contrarier un malade*.

CHIRIȚA: Bine zici, monsiu Șarlă... Ei... fie, Luluță dragă... dacă ți-i drag dumnealui?... ie-ți-l... Noi ți-l dăm. (*Către Leonaș.*) Mă iartă, madamă, că te supăr...

LEONAȘ: Da unde, cucoană!... dimpotrivă...

LULUȚA: Dacă mi-l dați... logodiți-mă acu îndată cu el.

CHIRIȚA: Fie ș-acu, numai nu te tulbura... (*Către Leonaș.*) Madamă... facem abuz de bunătatea d-tale... dar apoi vezi în ce stare-i biata copilă... Fii bună, te rog, și primește a te logodi cu dânsa... ne-i îndatori peste măsură.

LEONAȘ: Cu mare bucurie... Cea mai mare dorință a mea este ca să vă îndatoresc... poftim inelul meu.

CHIRIȚA: Foarte mulțămesc... Luluțo, iaca inelul d-sale... dă-i acum pe-al tău... și să vă fie logodna într-un ceas bun... amin!

(*Leonaș și Luluța schimbă inelele.*)

LULUȚA (*veselă*): M-am logodit... m-am logodit! De-acum ziceți să cânte muzica... să-nceapă balul... la bal... la bal...

CHIRIȚA: Bal înaintea mesei?

ȘARL (*încet Chiriței*): *Ne la contrariez donc pas... puisqu'elle est folle. (Tare.) En avant la contredanse.*

CHIRIȚA (*căutând cu dragoste la Șarl*): Fie, monsiu Șarlă... *Vous serez mon cavalier?*

ȘARL (*în parte*): Crac.

CHIRIȚA: Hai, boieri... să vă văd...

(Orhestrul cântă contredansul. Chirița joacă cu Șarlă,
 în față cu Guliță, care joacă cu Luluța.
 Leonaș slujește de damă lui Bârzoii și joc amândoi
 vis-à-vis cu doi musafiri. Musafirii mai în fund.)

TOȚI (*jucând*)

Ah, ce plăcere de-a juca

Și de griji a scutura.

CHIRIȚA

Ah! monsiu Șarlă... te rog, îmi spune

Dacă joc frumos cancan?

ȘARL

Ah! *que des graces!* Joci de minune

(*în parte*) *Elle danse comme un ours blanc.*

TOȚI

Ah! ce plăcere de-a juca

Și de griji a se scutura.

CHIRIȚA: Destul, c-am obosit!

LEONAȘ (*strângând pe Luluța în brațe*): Ah! dragă Luluță... de-acum ești a mea și nimic nu ne mai poate despărți...

CHIRIȚA (*către musafiri*): Vezi, dacă-i actriță... cât de bine-și gioacă rolul.

LEONAȘ: De-acum festa-i jucată; pot să m-arăt fără grijă.

CHIRIȚA: Festa?... ce vra să zică asta?

LEONAȘ (*scoțându-și capela*): Mă cunoști, Chirițoaiie, cine sunt eu?

CHIRIȚA

BÂRZOII } : Leonaș!

GULIȚĂ }

LEONAȘ: Eu!... v-am jucat-o bună?

CHIRIȚA (*căzând pe un scaun*): Ah! ne-o jucat-o, Pepelea!

BÂRZOII: Ian stăi, moțpane... dacă-i pe feste?... apoi să ți-o joc eu mai sărată și mai chipărată... doar am puterea-n mână... doar îs ispravnic!...

LEONAȘ : Ba te șterge pe guriță, boierule... Iaca demisionul d-tale.
(*Îi dă un pachet.*)

BÂRZOI : Demisionul?

LEONAȘ : Așa... mai dinioare am primit un plic de la directorul Departamentului, care mi-i prieten, și înăuntru am găsit demisionul d-tale.

BÂRZOI : Da să n-am parte de Chirița dac-am gândit vrodată să-mi dau demision. (*Citește:*) “Demisionul ce ai dat din postul de ispravnic se primește... și se poruncește d-tale ca să încredințezi trebile ținutului d-sale d-lui Leonaș, noul diregător.” - Am sfeclit-o! (*Cade pe un scaun de altă parte.*) Da bine... pentru ce?... care-i pricina?

LEONAȘ (*încet*): Curcanul cel bătrân ți-a jucat festa... Ce să faci?... s-a trecut vremea curcanilor!... Iar cât pentru logodna mea cu Luluța, de nu-i încuviința-o acu îndată... spun lui Piciu bricicarul să deie jalbă că i-ai luat o carboavă chiar de haram.

BÂRZOI : Încuviințez... încuviințez, numai taci.

CHIRIȚA (*pe gânduri*): Să-mi treacă pintre degete bunătate de zestre?... nu se poate... (*tare*) nu se poate!

LEONAȘ (*încet, Chiriței*): Ba se poate, căci almintire... l-oi ruga pe prietenul meu, pe ofițerul cel de azi-dimineață, să arate portretul d-tale lui Bârzoii... Se poate acum?...

CHIRIȚA (*plecând capul*): Se poate!

LEONAȘ : Care vra să zică... toate s-o pus la cale... Acum, boieri d-voastră, fiindcă un ispravnic trebuie să fie un om așezat... vă poftesc la nunta mea cu duduca Luluța. Dumneei cucoana Chirița și cuconul Grigori, preaiubitul ei soț, s-au primit a ne fi nuni mari... așa este?

BÂRZOI } (*zâmbind mânzește*): Cum nu?... cu mare bucurie.
CHIRIȚA }

LEONAȘ : Cât pentru monsiu Guliță, dacă tot voiește duel?

GULIȚĂ : Bai!

ȘARL : *Comment! tu refuses, malheureux!*

GULIȚĂ (*cu nerăbdare*): *Qu'est ce que vous voulez?... Omorision?*

ȘARL : *Fricosion... va! (În parte.) Quel petit crétin!*

ION (*intrând*): Cucoană... să deie bucate?

CHIRIȚA: Strigă să deie.

ION (*la ușa din fund, strigă chiuind*): Mă Postolachi... mă!... dă bucate la masă... mă!

CHIRIȚA: Carnacși, că ne-ai asurzit! Boieri d-voastră... poftim... dle Leonaș, ce-a fost s-a trecut... nădăjduiesc că nu ne-i refuza de-a ședeă cu logodnica d-tale la masă.

LEONAȘ: Dimpotrivă, cucoană dragă, (*încet*) și drept dovadă că sunt prietenul d-tale, poftim portretul.

CHIRIȚA (*încet, luând portretul*): Să-ți spun drept... mare comediant ai mai fost!

LEONAȘ: Apoi... nu știi că lumea-i un teatru plin de comedieni?

CHIRIȚA: Bine zici... blagoslovită să-ți fie vorba!... tocmai asta era s-o spun și eu d-lor-sale... (*Arată publicul și înaintează spre el.*)

Credeți-mi mie; cei mulți în lume,
Fie din Londra sau din Focșeni,
Fie cu stare, cu rang, cu nume,
Joc ades roluri de comedieni.
Cela ce strigă că țara piere
Pân' ce apucă vreun ciolan
Și, cât îl roade, stă în tăcere...
Cine nu-l știe că-i comediant?

GULIȚĂ

Cel care vecinic se tot fălește...
Că-i de neam nobil cât un sultan...
Și-n fapta-i neamul și-l necinstește...
Îi prost sârmanul! prost comediant!...

ȘARL

Celui qui tourne cum bate vântul,
Fiind azi jidov, mâini moldovan...
Est un... non trouve au juste cuvântul;
Une girouette... un comediant.

LULUȚA

Cela ce caut-o zestre mare,
Deși el poate nu face-un ban,
Și zice fetei că-i dragă tare...
Are iubire de comedian.

LEONAȘ

Cel care jacaș fiind de moarte
A luat pielea de pe sărman...
De-l vezi deodată blând, smerit foarte...
Să fugi de dânsul că-i comedian.

CHIRIȚA

Astfel e lumea... o comedie!
Iar noi, artiștii care-o jucăm,
N-avem dorință alta mai vie
Decât aplauzi să merităm.

TOȚI

Astfel e lumea... o comedie!
Etc., etc., etc.

*(La sfârșitul cupletelor ușile din fund se deschid și toți
se pornesc spre masa care se vede dincolo de ușă.)*

(Cortina cade.)

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON

FARSĂ DE CARNAVAL

PERSONAJELE:

CUCOANA CHIRIȚA	COSTICĂ HAZLIUL
GRIGORI BÂRZOI, soțul ei	LICĂ PANGLICĂ
ELLIEN MOGHIOR, aeronaut ungur	UN COMISAR
NAE NĂUCESCU	UN VÂNZĂTOR DE ALUNE PRĂJITE
DESPA, soția lui	PUBLIC

*(Scenele se petrec din dosul Mitropoliei, pe piața destinată
pentru ascendarea baloanelor, 1874.)*

Notă. La deschiderea cortinei, câțiva soldați, în mijlocul scenei, țin frânghiile ce sunt legate de năvodul balonului. Ellien Moghior e în naselă, ocupat a-și face pregătirile de plecare. Balonul, purtând cu litere mari numele de *Ciubăr-Vodă*, este înălțat astfel ca să fie văzut de publicul din sală. Nasela e ornată cu steaguri tricolore. Lume multă în fund. În dreapta, o estradă. Pe lăița din față, Năucescu și Despa. Hazliu și Panglică se primblă pe sub estrade lornietând damele. Vânzătorul se poartă pintre public, strigând din timp în timp:

Alune prăjite! șapte de-o para!

SCENAI

PUBLICUL, MOGHIOR, NĂUCESCU, DESPA,
HAZLIU, PANGLICĂ, VÂNZATORUL, [CHIRIȚA]

COR

Ce minune! ce drăcie!
Parcă-i din poveste, zău!
A ajuns omul să fie
Mai ușor decât un zmeu.
Nu-i destul că el pe lume
Bate câmpii deseori,
Acum el vroiește-anume
Ca să zboare chiar prin nori!

NĂUCESCU (*într-o mirare necurmată*): Aoleo! maică!... Ce-a fost să mai fie!

DESPA: Taci, frate, nu te mai mira așa cu gura căscată, că te-or crede bucureștenii scăpat din tufe.

NĂUCESCU: Ce tufe? Ce tufe, Despo?... Dar n-ai citit ziarul de astăzi?

DESPA: Care? că-s multe de toate ca semința de ardei.

NĂUCESCU: Ziarul cel cu...

VÂNZĂTORUL (*strigă*): Alune prăjite! șapte de o para.

NĂUCESCU: Cel cu alune... asta... cel cu anonțuri prăjite...

DESPA: Și ce mai spune el în limba lui?

NĂUCESCU: Spune că astăzi *Ciubar-Vodă* a să se urce în naltul cerului.

DE SPA : Care *Ciubar-Vodă*, cel din basme?

NĂUCESCU : Ba... nu... Balonul ăsta... Așa-i e numele, dar pentru ce și cum? Nu e treaba noastră.

DE SPA : Apoi de... s-a urca el dacă i-a fost scris.

NĂUCESCU : Tronc!

MOGHIOR (*la soldați*): Apucați de frânghii și țineți zdreavăn.

NĂUCESCU : Aoleo! maică!... se mișcă balonul.

HAZLIU (*oprindu-se*): Ce te-a apucat, boierule? Te dor ficiații de țipi așa?

NĂUCESCU (*închinându-se*): Plecăciune... D-ta ești doftor de ficiați?

HAZLIU : Ba... sunt doftor de năuci.

NĂUCESCU : Să mă fericesc cu numele d-tale?

HAZLIU : Tachi Hazliu, lincenciat în mofturie și domiciliat la Rașca.

NĂUCESCU : Hazliu nume... să-l porți sănătos... și d-lui? (*Arată pe Panglică.*)

PANGLICĂ : Lică Panglică, candidat de paraponisire, domiciliat în Cuibul-cu-Barza.

NĂUCESCU : Tocmai acolo, sus?... Bine ți-a fi mergând... când suflă viforul.

PANGLICĂ (*păunindu-se*): Precum vezi... numai într-un picior.

NĂUCESCU : Panglică!... După nume te-ai fi crezut din Lipscani.

PANGLICĂ : Și nu te-ai fi înșelat... sunt din Brăila.

NĂUCESCU : Nu mă nebuni... și eu de la Gorgiu...

HAZLIU : Sunteți vecini... Numele d-tale?

NĂUCESCU : Nae Năucescu, proprietar... cu nevastă... Dumneaei (*arată pe Despa*), Despa Calcânstrăchini, fiica răposatului Pitar Moș, zis Cioclu.

HAZLIU : Și ați venit în București ca să vedeți balonul?

NĂUCESCU : Să văd?... adică să vezi: am venit la Curtea de apel pentru un proces cu statul... și am să-l câștig.

HAZLIU : Nici vorbă nu-i... Statul n-are noroc la procesuri.

NĂUCESCU: Ce-i pasă? Are de unde plăti.

HAZLIU: Negreșit... e bute de bani.

PANGLICĂ: Nu mai încap în el... îi crapă pielea.

NĂUCESCU: Asta o să zicem cu toții și... ca patrioți... cătăm să-l mai ușurăm.

HAZLIU: Ce bun suflet de om! Mă rog, sunt mulți ca d-ta prin provincie?

NĂUCESCU (*mândru*): Mulți!... și tot oameni... nu glumă!...

VÂNZĂTORUL (*strigă*): Șeapte de-o para!

NĂUCESCU: Domnule Hazliu, să te întreb un lucru, dar, mă rog, să mă plioforisești ritos... Ce să fie balonul ăsta?

HAZLIU: Ți-oi spune bucuros... dar în taină... E o beșică de chit.

NĂUCESCU: De chit!... așa de mare!... Auzi, Despo? Cică Ciubăr-Vodă e o beșică de chit!

DESPA: O fi, dacă așa i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!... Și cu ce-i umflată, Hazliule?

HAZLIU: Iar între noi să rămâie...

(*Arie*)

Acest balon e umflat,
 Ca să aibă ușurință,
 Cu profesii de credință
 De patriot răsuflat;
 Cu fumuri de nerozie
 Parveniților de azi;
 Vorbe mari, șarlatanie
 La un loc cu nițel gaz,
 Și de-aceea, ușurel,
 Sus, sus, sus se urcă el.

COR

Și de-aceea, ușurel,
 Sus, sus, sus se urcă el.

NĂUCESCU: O fi! Materia nu lipsește... dar cine-l poartă pe sus?... Cine-i aeronaftul?

HAZLIU : Un ungur... Magnatul Ellien Moghior, cel din naselă.

NĂUCESCU : Care?... Cel din paneri... colo?

HAZLIU : Tocmai.

NĂUCESCU : Și nu-i e teamă că s-a lovi de bolta cerului și și-a face un cucui?

HAZLIU : Nu! el cearcă să facă joncțiune între cer și pământ... Deprindere... ce să zici?

NĂUCESCU : A prins gust la joncțiuni, moghiarul... Vrea multe și ieftine...

VĂNZĂTORUL (*strigă*): Șapte de-o para!

HAZLIU : Ha, ha, a, ha! Parc-o face înadins mitocanul.

PANGLICĂ : Iaca, nene...Unguru-i gata de plecare... Hai să ne apropiem.

HAZLIU : Bine zici, Lică... Vii cu noi, cucoane Nae?

NĂUCESCU : Ba, ferească Pronia!... N-ar avea decât să mă umfle șontul fără veste... și, hait! m-am dus la dracul praznic... Nu-i așa, Afrodito?

DESPA : O fi, dacă ți-a fi fost scris.

NĂUCESCU : Tronc! (*În parte.*) Tot din Scriptură grăiește Cioacla.

(Se produce o mișcare pe scenă. Publicul din fund se apropie de naselă și dă semne de nerăbdare.)

HAZLIU : Ei! Domnule Moghior, ai de gând să plec astăzi sau te-ai pus pe clocit ouă?

MOGHIOR : No, plec, domnule, plec... sunt gata numaidecât... (*Tare, către public.*) Domnilor, doamnelor, înaltă noblețe și onorabil public... Marele balon, *Ciubar-Vodă*, aice pornit, are să aibă onoare a face ascensiune... Glorie României... Viitorul patriei române...

HAZLIU : Ian lasă România-n pace, domnule... și pleacă fără să ne mai faci cuvânt...

MOGHIOR : Ei! dar... cu vânt sau fără vânt... Cine vroiește să facă ascensiune cu mine?

NĂUCESCU: Eu nu vreau, domnule, nici Despa... așa s-o știi...

MOGHIOR: Nime nu are curagiu?... Nime?... O dată, de două ori, de...

CHIRIȚA (*dintr-o tribună*): Stai că eu vin.

TOȚI: Cine? Cine?

CHIRIȚA (*venind în scenă*): Eu, cucoana Chirița! baroneasa! din Paris și din Viena!

SCENA II

Cei dinainte, CHIRIȚA (purtând un coc exagerat)

COR

Chirița, Chirița, Bârzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIȚA

De ce nu? Chirița-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

COR

Vivat! bravo mii de ori,
Chirița se duce-n nori!
Ea, din mândră baroneasă.
Vrea s-ajungă baloneasă!

CHIRIȚA: D-apoi cum? și de ce nu?... Doară una-i Chirița pe lume, deși multe au ambiție ca să-i samene... Câte am pățit eu! prin câte am trecut de când ne cunoaștem și, slavă Domnului! iată-mă-s tot grasă și frumoasă... (*Se păunește.*) Dar mi-ți zice, poate, că balonu-i altă găscă... mi-ți pomeni de trăsnete, de fulgere, de pericole *etcetera* și cele multe... Habar n-am!... Dacă nu mi-au venit de hac nici balonul meu cel galben, știți, cel troienit în Păcurari... apoi de balonul ista o să mă spariu?... Tocmai *Ciubăr-Vodă* o să-mi facă șotia?... Nu vă îngrijiți, sufleteilor... Eu sunt o persoană ca vestitul *Baiardi*, *sans peur et sans*

reprocher. Am umblat pe apă și pe uscat, ș-acum vreau să umblu și prin văzduh ca o ciocârlie gingașă, ciripitoare...

PANGLICĂ (*ascuns între public*): Cam grea ciocârlie!

CHIRIȚA: Aud? Cine-a spus că-i grea?... Te înșeli, domnule. M-am cântărit la spoziția de la Viena și am tras cât o peană... de... lișiță... Ș-apoi dacă ai fi un om umblat și citit, dacă mi-ai fi călătorit ca mine pe unde și-a întărcat dracul copiii, dacă mi-ai fi văzut Parisul și Viena, dacă ai face parte din lumea cea mare, din hailaiful Bucureștilor, ai ști că sexul nostru, fie cât de gras, e tot gracios și ușurel. Așa spunea Alkibiad, palicarul din vremea grecilor vechi, după cum ne-a încredințat mosiu Șarlă, profesorul lui Guliță... dar fiindcă d-ta nu ești nici Alkibiad, nici palicar, plecăciune! (*În parte.*) Auzi, tontu! Parcă m-am îngărășat la casa lui.

NĂUCESCU: Aoleo, sfinte, că strechiată-i!

CHIRIȚA (*furioasă*): Cine-i străchiată, năucule?

NĂUCESCU: Nu d-ta, cocoană... Despa... Despa. (*Despa se supără.*) Taci, soro, că-i în stare să ne sară-n cap. (*Tare*) Cocoană Chirițo, ce-a zice soțul d-tale când a afla?...

CHIRIȚA: Zică ce-a vrea; am otărât să mai văd și alte lumi, nu tot asta de la noi, și m-oi *ascensiunearisi* chiar de-a fi să-ți cad pe cap din naltul cerului.

NĂUCESCU: Ferească Pronia! (*În parte.*) Să-mi cadă coșcogea bute pe scăfârlie... m-am topit!

CHIRIȚA (*exaltat*): Dar! o să mă înalț pe unde nu s-au înălțat nici zmeii, ca să meargă vestea Chiriței peste nouă mări și nouă țări; o să mă sui în lună și în stele, ca să văd de-oi găsi și pe acolo bazaconiile ce le-am văzut pe pământ.

(*Arie din "Chirița la Paris"*)

CHIRIȚA

Am văzut amoruri multe
Ș-amorași cu pene smulte,
Smulte, smulte, smulte, smulte etc.

Și caractere-njosite,
Nu de mult la noi ivite,
Vite, vite, vite, vite, vite, vite, vite,
N-are cine cumpăra.

VÂNZĂTORUL

Șapte de-o para!

CHIRIȚA

Ei, parol, n-ar zice ba.

VÂNZĂTORUL

Șapte de-o para!

COR

N-are cine cumpăra
Șapte de-o para.
Ei, parol, n-ar zice ba,
Șapte de-o para.

CHIRIȚA

Deci, Chirița exaltată
Vrea în ceruri să răzbată,
Bată, bată, bată, bată, bată, bată, bată,
Chiar de-a fi din a lor poală
(*coborând ochii*) Ca să cadă rostogoală,
Goală, goală, goală, goala, goală, goală, goală,
Sper că toți m-or admira.

VÂNZĂTORUL

Șapte de-o para!

CHIRIȚA

Ș-or striga voios: Ura!

VÂNZĂTORUL

Șapte de-o para!

COR

Dar! cu toți te-om admira,
 Șapte de-o para,
 Și cu toții om striga:
 Șapte de-o para!

(*Moghior se coboară din naselă și se apropie de Chirița.*)

MOGHIOR: Cucoană Chirița... când v-a fi cu plăcere, balonul e gata.

CHIRIȚA (*întorcându-se și zărind pe Moghior*): Piei, drace!... D-ta ești balonistul?

MOGHIOR: Eu... mă recunoașteți?

CHIRIȚA: Da cum, tătarii, să nu te recunosc?...

(*Scena următoare e aparte.*)

MOGHIOR (*cu sentiment*): Ah!

CHIRIȚA: D-ta m-ai scăpat de belea la Viena, plătindu-mi datoriiile, și ai venit cu mine la București, pentru ca să capeți concesiuni și joncțiuni... Ba încă am și giucat ceardașul împreună în sala lui Bosel. Da bine, grăfușorule, cum de-ai ajuns balonist din joncționist?... măcar că bine bătând: Tot ca una, fata mea.

MOGHIOR (*în taină*): Amorul!... El m-a metamorfozat.

CHIRIȚA: El te-a metaformozat? Bată-l norocul, amoraș! Îi cunosc și eu drăciile și renghiurile *etcetera* și cele multe! Dar ce are a face cu balonul?

MOGHIOR: Ascultă-mă: Neputând să am parte de d-ta pe pământ, mi-am pus în gând să te răpesc în văzduh, ca să fii a mea!

CHIRIȚA: Eu? pe mine... în văzduh?... ba să-ți cați de treabă, că-ți găsești pârtăgul cu Chirița.

MOGHIOR: Pârtăg, nepârtăg... nu-mi pasă! Vreau să facem joncțiune de inimi împreună.

CHIRIȚA (*în parte*): Mititelul! (*Tare.*) Dar nu se poate una ca asta, măgnățelule. Eu sunt măritată cu Bârzoii; am fete mari cu copiii și

un flăcău de băiat la Senat. (*În parte.*) Cenușer... (*Tare.*) Și-apoi, nu știi? Sunt o persoană vertuoasă... vertuoasă, de nu-mi încap în piele... sunt jurată să păzesc credința...

MOGHIOR: A! nu face nimic... Când îi fi sus în aer, te-oi dezlega eu de toate jurămintele.

CHIRIȚA: Ba să nu te-mpingă păcatul, că, pre legea mea, te azvârl din naselă ca pe-o minge.

MOGHIOR (*răsucindu-și mustața*): Om vedea... Cucoană Chirița, publicul așteaptă... Poftim.

(Dă brațul Chiriței și face jurul scenei, închinându-se la public, apoi se apropie de naselă.)

CHIRIȚA: Hai! (*În parte.*) Ar avea haz să pat vro șotie tocmai în nori... dar las' pe mine!

COR
Chirița, Chirița, Bârzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIȚA
Adio! Chirița-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

COR
Vivat! bravo mii de ori!
Chirița se duce-n nori!
Ea, din mândră baroneasă,
Vrea s-ajungă baloneasă.

SCENA III

Cei dinainte, BÂRZOI, UN COMISAR

BÂRZOI (*intră în sala teatrului pe la finele corului, se apropie de orchestră și strigă deodată*): Nu lăsați... N-o lăsați să se suie în nășale cu ungurul... Chirițo!

TOTȚI: Ce este, ce este?

BÂRZOI: Chirițo... fugi de lângă naselă.

CHIRIȚA: Vai de mine! bărbatu-meu?

BÂRZOI: Eu, dar!... și nu-ți dau voie să bați lela prin văzduh cu balonistul.

CHIRIȚA: Da bine, frățioare, gândește că onorabilul public și înalta noblețe...

BÂRZOI: Nu știi eu de astea... Chiriță, să mă vezi mort dacă-i face asfințiune cu balonul.

CHIRIȚA: Măcar să te și îngrop, sufletele, nu mă iartă filotimia să te ascult.

BÂRZOI: Așa ți-e povestea, jupâneaso?... Apoi vin eu să te-nhaț... Nu te iartă filotimia? lan să-ți arăt eu filotimie.” (*Vrea să sară pe scenă, peste orchestră.*)

CHIRIȚA: Opriți-l, legați-l, duceți-l la Mărcuța, c-a turbat.

COMISARUL (*lui Bârzoii*): Stai, domnule, unde te duci?

BÂRZOI: Ce-ți pasă dumatile?

COMISARUL: Domnule, sunt comisar.

BÂRZOI: Nici nu vreau să te știu.

COMISARUL: Domnule, nu face scandal, c-oi fi silit să te arestez.

BÂRZOI: Scandal! Eu fac scandal? Iaca cine face scandal.

Arestuiește-i pe dânșii.

COMISARUL: Ei! nu mai lungi vorba și șezi liniștit.

BÂRZOI: Cum? să tac molcu când îmi fură de la ochi pe Chirițușca mea? Mări, fugi încolo! (*Dă brânci comisarului.*)

COMISARUL: Așa?... dar ieși afară. (*Îl apucă de guler.*)

BÂRZOI: Ba n-oi ieși.

COMISARUL: Nu-i ieși? dacă doar știu să te duc și pe sus. (*Îl apucă-n brațe și-l scoate afară din sală.*)

BÂRZOI (*zbătându-se*): Protestarisesec în numele *hristoitiei!* Domnule, ești vândut ungurului.

CHIRIȚA: L-au umflat? *Aferim.* D-le Moghior, hai degrabă în balon.

MOGHIOR (*luând-o de mână*): No, hai! (*Cu foc.*) De-acum ești a mea.

CHIRIȚA: Pune-ți pofta-n cui!

(*Se suie amândoi în naselă.*)

CHIRIȚA: Strâmtă naselă! dar, încalte, solidă-i?

MOGHIOR: Cât podul de la Pesta... N-ai nici o grijă. (*La soldații care sunt împrejurul naselei.*) Acum, dlor, luați seama bine să dați drumul frânghiilor când oi striga: *Ellien Moghior!*... Ați înțeles? Cucoană Chiriță, ține-te bine... plecăm... (*Scoate pălăria și o învârteste-n aer strigând.*) *Ellien Moghior!*

CHIRIȚA (*la soldați*): *Lachez tout!*

PUBLICUL: Ura!

(*Soldații lasă frânghiile și se retrag în fund.
Balonul se urcă puțin, apoi se oprește.*)

NĂUCESCU: Aoleo! maică... se duce, iaca... privește, Despo... se duce, ba... se oprește... s-a oprit!

HAZLIU: Nasela e cam grea... Chirița are prea mulți nuri!

VÂNZĂTORUL: Șeapte de-o para!

MOGHIOR (*în văzduh*): Ah! Chirițo... de-acum n-ai încotro face... Trebuie să mă iubești.

CHIRIȚA: Ian nu te obrăznici.

MOGHIOR: Ah! dă-mi un cioc, Chirițo.

CHIRIȚA: Iaca moțpanu... (*Se apără.*) Da, du-te-ncolo, nerușinatule, că te văd oamenii! Vai de mine!... mi-am găsit beleaua!... Mai bine aruncă lest ca să ne putem sui, căci s-a oprit balonul.

MOGHIOR: Bine zici!... să nu ne vadă nime de pe pământ.

(*Ridică un săcușor de nisip.*)

NĂUCESCU (*venind în scenă și cătând în sus*): Ian privește, maică!... se drăgostesc prin văzduh ca cărăbușii.

MOGHIOR (*de sus*): Feriți! (*Deșartă sacul.*)

NĂUCESCU: Aoleo! m-a chiorât! (*Se întoarce la locul lui frecându-și ochii. Publicul râde. Nasela se ridică încet. Un nour se coboară puțin din frize pentru efectul perspectivei.*)

MOGHIOR: Ne suim, Chirițo! ne suim!... Dă-mi un cioc unguresc.

CHIRIȚA: Ce să-i dau? un cioc?... du-te cioarelor.

MOGHIOR: Adică un sărutat. (*Vrea să o sărute.*)

CHIRIȚA: Ian ascultă... astâmpără-te că te dau jos din trăsură.

MOGHIOR (*cu foc*): Numai un cioc, ș-apoi să mor.

CHIRIȚA (*luptându-se*): Vai!... Umfla-te-ar rusaliile!

(Nasela dispare după nour.)

GHIRITA (*după nor*): Săriți! agiutor!... Pompierii!

(Publicul se uită în sus.)

HAZLIUL: Ce s-aude?... Chirița cere ajutor, oare ce i se ntâmplă?

PANGLICĂ: Privește... Parcă se luptă cu ungurul... Iaca, l-a apucat de gât... l-a plecat pe marginea naselei!... Aoleo!... ferți!... Cade ungurul!... Cade!...

TOTI: Cade!... ferți!...

(Deodată cade în mijlocul publicului un manechin ce seamănă cu Moghior.)

PUBLICUL (*înconjurând manechinul*): A!... sârmanul!... a murit! s-a turtit ca o plăcintă!... Un doctor!... un doctor!... să-l ducă la spital!... degrabă! (*Soldatul ridică manechinul și iese.*)

NĂUCESCU: Bre! ce grozăvenie!... mi s-a încrețit pielea!... Ai văzut, Despo, cum a căzut de rău?

DESPA: Apoi de... așa i-a fost scris!... se vede...

COR

Ce fapt grozav și trist!

Ce fapt neașteptat!

Sârmanul balonist!

De-a tumba a picat!

HAZLIUL : Dar oare unde-i balonul?... Îl vezi, Lică?

PAGLICĂ : Ba nu... a dispărut... s-a dus în naltul cerului, cu Chirița, cu tot.

HAZLIUL : Sărmana!... e pierdută!... Cum o să se coboare?...

TOTI : Sărmana!...

HAZLIUL : Stați... iaca balonul!... colo, sus, ca o rândunică.

PAGLICĂ : Pare că se coboară...

HAZLIUL : Ba cade... cade cu o repejune spăimântătoare...

PAGLICĂ : Bine zici!... Primejdie... De s-a lovi de pământ, nu s-a alege nici țandără de biata Chirița.

NĂUCESCU : Aoleo! De nu mi-ar cădea pe scăfărlie! (*Își deschide cortelul.*)

HAZLIUL : Iaca și Chirița... O vezi în naselă?

PAGLICĂ : O văz... face semne de desperare... se dezbracă... își aruncă mantila...

HAZLIUL : Și cortelul.

PAGLICĂ : Și cocul. (*Toate aceste obiecte cad pe scenă una după alta.*)

HAZLIUL : Și tunica!... și... ba nu... balonul a început a se coborî mai încet... Chirița l-a ușurat azvârlind cocul... Știi una, Lică? Hai să improvizăm o orațiune cucoanei Chirițe... Mergi de pregătește cele trebuincioase.

PAGLICĂ : Bună idee... mă duc... (*Iese.*)

(*O frânghie lungă începe a spânzura de sus.*)

TOTI : Balonul! Balonul!... s-a apropiat!

CHIRIȚA (*strigă de după nor*): Prindeți capătul frânghiei... prindeți frânghia...

(*Publicul apucă de frânghie, trage, și nasela se ivește, coborându-se.*)

PUBLICUL : Ura! să trăiască cucoana Chirița!

CHIRIȚA : Încet, încet... Să nu mă izbiți de pământ... Așa... domol... frumos... bine... bravo!

(*Nasela ajunge pe scenă.*)

COR

Bine-ai venit înapoi!
Bine-ai sosit între noi,
Chirișuca lui Bârzoii,
Eroină-ntre eroi!

CHIRIȚA (*fără coc, în corset, cu brațele și umerele goale*): Bine v-am găsit, oameni pământeni! (*Sare din naselă.*) Uff! slavă Tatălui și Fiului că m-am văzut iar pe uscat!

HAZLIUL: Cât ne pare de bine la toți, cucoană! că, zău! te-am crezut pierdută pentru totdeauna.

CHIRIȚA: Aș! nu pierde Chirița cu una, cu două.

HAZLIUL: Dar, vă rog, spune-ne ce vi s-a întâmplat! V-ați pierdut hainele pe drum și vă întoarceți... într-o toaletă cam...

CHIRIȚA: Cam... neglije?... Adevărat, monsiu Muțunache, că-s cam... desfrunzită, dar apoi ce era să fac pentru ca să-mi scap viața?... M-am despoiat... însă, apropo, nu mi-ați găsit bulendrele?... Le-ați cules?... Mersi... Acum ascultați tragedia mea:

(*Arie din "Domino noir": "Ah! quelle nuit!"*)

CHIRIȚA

I

Cum am plecat,
Moghiorul, bat,
De mine s-a legat,
Cerând cu mare foc
Să-i dau un cioc.
Eu îl refuz,
Și-l rog cinstit să nu facă abuz,
Iar el, numaidecât,
Îmi sare-n gât!
Zadarnic cat să-l potolesc,

Onoarea să-mi diafendeflesc;
 Moghiorul meu turbat
 M-apucă la pupat!
 Atunci mânia m-a umflat,
 Și din naselă l-am zburat.
 Ca pe-un flaimuc
 Ce s-a tot dus de-a tumba, huștiuliuc...
 Privindu-l, am rămas,
 Zău, fără glas
 Și-am zis în gândul meu:
 "Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
 Apără-l de mai rău!"

Dar, apropo... unde-i moghiorul?... Cred că s-a fi metaformozat în pa-
 prică... și s-a fi săturat de amor.

COMISARUL: Ba nu, cocoană... a înviat și s-a dus cu banii
 adunați la casă.

CHIRIȚA: Cum?... N-a rămas lat?... tare de oțel, ungurul!... a fi
 căzut pe slănină... dar să nu-mi uit vorba:

II

Deodată-n sus,
 Balonul dus
 De duhul necurat
 În aer a zburat,
 S-a înălțat!
 Mi se părea
 Că-n ochii mei lumea pierea
 Și amețeam, lulea...
 Altă belea!
 Ce să mă fac? și cum să scap?
 M-acăț în grabă de supap
 Și trag mereu cât pot
 Să iasă gazul tot.

Însă deodat-am început
 A coborî precum n-am vrut,
 Întocmai chiar
 Și mai dihai decât bietul moghiar.
 Atunce am rămas
 Iar fără glas
 S-am zis în gândul meu:
 “Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
 Scapă-ne de mai rău!”

Și nici una, nici două, pentru ca să se ușure balonul, zvârl mantila de pe umeri, zvârl de pe cap părul meu de bașca, cocul cel de patru oca și trei litre, zvârl cortelul, zvârl tunica... Puțin a lipsit să-mi azvârl și turniura, dar noroc că balonul și-a moderat repegiunea.

HAZLIUL (*aducând obiectele*): Ce inspirație minunată ați avut! lată obiectele d-voastră.

CHIRIȚA: Mersi, Mușunache... să-mi pun tunica... așa... mersi... cu toate că nu mi-e rușine să mă vadă soarele cum sunt!...

III

Și cum cădeam,
 Pe gios vedeam
 Acest oraș frumos,
 Luxos, politicos,
 Și... noroios.
 Iar pe aici
 Oamenii mari, oamenii mici
 Mi se păreau pitici,
 Pitici, pitici.
 Câți dintr-acei fuduli măreți
 Aveau aspectul de bureți!
 Câți zmei, lei-paralei,
 De sus, păreau pigmei!

Atunci, gândind că gioacă rol
 Pân' ce se dau frumos de gol,
 De-a rostogol,
 Și iar dispar, pierzându-se-n nămol,
 Un răs neașteptat
 M-a apucat
 Ș-am zis în gândul meu:
 "Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
 Apără-ne de mai rău!"

TOȚI: Bravo!... cucoană Chiriță... să trăiască cucoana Chirița!

CHIRIȚA: Sărut ochisorii... (*Își așează cocul.*)

(*Se aude zgomot în culise.*)

SCENA IV

Cei dinainte, BÂRZOI, COMISARUL

COMISARUL: Prindeți-l... prindeți-l... nu-l lăsați să intre.

BÂRZOI: În lături, gulerăților!... (*Intră.*) Aice? Aice-i?... Unde-i Chirița?

CHIRIȚA: Vai de mine!... Bârzoii!... bărbatu-meu... am sfeclit-o.

BÂRZOI: A!... iată-te, jupâneaso!... Așteaptă să-ți dau eu balonuri și nasele... (*Se repede.*)

CHIRIȚA: La sănătoasa, Chirițo!... că-i slut la Prut...

(*Fuge primprejurul balonului, apoi sare peste lavița pe care ședeă Năucescu, îl răstoarnă jos și dispare în culise.*)

NĂUCESCU: Aoleo! maică!... m-a ucis!

COMISARUL (*prinzând pe Bârzoii*): Stai, nebunule... Unde te socoți? la Mărcuța?

BÂRZOI: Ce vrei tu cu mine?... Zapciule... N-am eu dreptul să-mi

păzesc nevasta?... Chirița e a mea... Nu-i averea statului... M-am cununat cu dânsa înainte de resmiriță... Fuși încolo!

COMISARUL (*zice soldaților*): Umflați-l pe sus... și la poliție!

(Soldații ridică pe Bârzoii care se luptă.)

BÂRZOII: Anaftema să fiți... cu tot neamul vostru! (*Iese furios.*)

(Îndată se aude între culise fanfara din marșul operei Profetul și începe a defila pe scenă un cortegiu format de principalele roluri create de Millo. În frunte merge Panglică, purtând un stindard cu inscripția: Vivat Chirița, apoi Baba Hârca, Barbu Lăutarul, Plăcintarul, Moisi, Paracliserul... etc., având fiecare câte un steag cu numele sau pe dânsul. Chirița, culcată într-un baldachin împodobit, este adusă în triumf, pe sunetul marșului. Cortegiul face jurul scenei pe dinaintea estradelor din care sunt aruncate buchetele Chiriței, apoi se oprește în mijlocul scenei.)

PUBLICUL: Ce s-aude? ce s-aude? (*Vrea să iasă.*)

HAZLIUL (*oprindu-i*): Stați pe loc. Vine cucoana Chirița în triumf!!

PUBLICUL: Uraa!

(După fanfară, corul cânta versurile următoare, pe partea întâi a marșului:)

COR

Glorie și onori,
Mândră Chiriță,
Bravo zmeiță,
Care-a zburat prin nori
Ca o porumbiță!
Hai să strigăm în cor:
Mândră Chiriță!
Acum și în viitor,
Glorie și onor!

(Cortegiul oprindu-se în mijlocul scenei, Chirița se coboară din baldachin, salută și cântă pe partea muzicii marșului ce vine în urma corului.)

CHIRIȚA *(cu sentiment)*

Români! sufletu-mi este uimit!
Și de m-aș asculta,
Pe toți v-aș săruta.
Cu foc, cu foc nepotolit
Buluc la sânul meu
V-aș strânge, zău!

(Apoi ea se suie iar în baldachin și cortegiul pleacă, cântând.)

COR

Glorie și onori,
Mândră Chiriță!
etc... etc...

(Cortina cade în strigătul de “ura” al publicului de pe scenă.)

CUCOANA CHIRIȚA
ÎN VOIAJ

CÂNTECEL COMIC

*Cântat de dnul Millo,
la Teatrul din București.*

(Teatrul reprezintă un salon.)

CHIRIȚA (în costum ridicol de voiaj, intră zburdalnic. Ea poartă malacof exagerat, tocă de catifea neagră cu flori, pene și cordele stacoșii etc.)

(Ea cântă pe aria "Royal tambour":)

Iată-mă-s! am sosit
 Dintr-o călătorie
 În care-am pățimit
 O sută de șotii ș-o mie.
 Dar, zău, nu mă căiesc,
 Nu-mi pasă de nimică;
 Eu sunt zdragon și mă numesc
 Chirița cea voinică.
 Ce voiagiu minunat!
 Ce frumos m-am primblat!
 În urmă-mi am lăsat
 Un nume lăudat.

Plecăciune, boieri. (Se închină.) De mult nu ne-am văzut. Sănătoși!... Dar cucoanele? și copiii? bine? Mă bucur. Aud? și mie precum vedeți îmi merge de minune... sărut ochișorii. (Se întoarce în loc de-și arată talia.) Am fost la Paris de mi-am așezat plodu la școală ca să învețe politica, pentru că-n ziua de astăzi, la noi, un om ce nu știe politica nu plătește nici chiar cât jilțul cel stricat care s-a vândut cu doba la București pentru plată de impozit... el e un mobil de prisos... Și cu prilejul acesta m-am folosit și eu ca să văd lumea cea mare, că mă-ți crede?... Mă

muzezisem la țară, la Bârzoieni... De la o vreme îmi venise stenahorie și ipohondrie; așadar... nu-ți uita vorba... într-o dimineată, pe la toacă, după ce m-am cotorosit de Aristița și de Calipsița, mi-am luat catrafusele și am spălat putina!... Soțul meu, paharnicu Bârzoii, cam cârnea din nas, dar l-am sărutat între sprâncene, după obicei, și l-am lăsat cu buza umflată... Uff!.. M-am dus la Galați cu trăsura mea cea galbenă și, cum am ajuns, nici una, nici două... țup! în vapor, Guliță țup! după mine, Ioana țiganca țup! după Guliță și, vorba ceea, cu cățel cu... am plecat!!!

Doamne! boieri d-voastră, minunat lucru-i vaporul!... Sa vezi și să nu crezi... Auzi d-ta? Merge focu pe apă ca în vremea halimalei. D-apoi salonuri, d-apoi zaifeturi, d-apoi căpitanul!... bată-l norocu, că mare nostimior mai era, pușchiu! (*În taină.*) Să vă spun una? Soțul meu nu-i pe aice? Mi-a făcut curte, berbantu, tot drumul și, zău, între noi să rămâie... dacă nu mi-ar fi fost de ighemonicon, mai că... mai că...

UN GLAS DE LA GALERIE: Aferim, cucoană Chiriță!

CHIRIȚA (*adresându-se către capelmastru*): D-apoi cum socoți, domnule? Chirița nu se dă cu una, cu două. (*Către public.*) În sfârșit... nu-ți uita vorba... am ajuns la Beligrad... Când la Beligrad întreb pe căpitanu: *Monsiu căpitan, je vu pri*, aice-i Viena? — El îmi răspunde zâmbind: Ba nu, madam, aice-i Beligradul. — *Mersi, monșer..* nu poți crede ce bine-mi pare că m-am învrednicit sa vad Beligradu cu ochii, că tare mult am auzit pe bărbatu meu pomenind de el. După Beligrad am sosit la Rușava... Când acolo, vameșii de la hotar încep a controbăi prin lăzile mele ca în vremea volintirilor, și dau peste o cutie cu țări zvântați ce-i luasem la drum.

— *Fui taifel!* Ce-i asta? strigă... căprariu.

— Ce să fie, domnule? Ia, țări... Eu postesc miercurea și vinerea și metahirisesc sărături de când pătinesc de rast.

— *Vas rast?* Asta-i *pudoare* mare la d-ta; trebuie plătești vama. Și îndată s-au adunat vro trei șoacățe ca să hotărăscă dacă se cuvenea să-mi ieie vamă ca pentru pești, ori ca pentru mirodenii. În sfârșit am dat ce le-au plăcut și mi-am cătat de drum.

De-acolo am urmat
 Prin țara cea nemțească
 Și-n Peșta am mâncat,
 Mâncat paprică ungurească.
 Apoi în drum de fer
 Suindu-mă în grabă,
 Am voiageat c-un cavaler,
 Un baron prea de treabă...
 Ce voiagiu minunat!
 Ce frumos m-am primblat!
 În urmă-mi am lăsat
 Un nume lăudat.

Fost-ați cu drumu de fer, boieri d-voastră? Ei! apoi ce mai ziceți? Să juri că neamțu-i cu dracu... Sfinte Panteleimoane!... te duci ca vântu și ca gându, ca în povești; cât ai plecat ai și ajuns, ba încă baronu care călătorea cu mine m-a încredințat *auf Ehre*, că în Englitera drumu de fer merge așa de iute că sosește până a nu pleca. Bată-l vântu de baron! Mare ghiduș era și nostim! (*În taină.*) și el s-a cercat să mă curtenească o bucată de drum, dar geaba... n-a *catartosit* să mă scoată din minte... Cum?... Nu credeți?... Alei! Dar să n-am parte de Bârzoii dacă vă ascund ceva... Ba încă să vedeți: trecând odată pe sub o hrubă lungă care-i zic tunel, și găsindu-ne prin întuneric, șoacăța de baron și-a întins botu ca să mă sărute... Vai! mânca-l-ar moliile!... Când i-am tras un pumn, a făcut hâc! și a căzut de-a rostogolu în celalalt colț al vagonului.

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Bârzoaie!

CHIRIȚA (*către capelmastru*): Așa să știi, domnule. (*Către public.*) Baronu, rușinat se vede de acest *tropos*, s-a coborât la cea întâi stație și a dispărut... împreună cu săcușorul meu de voiagiu... hait! mi-l șterse potlogaru drept suvenir... bunătate de săcușor cusut de copile, cu un turc călare de-o parte și cu un *andenken* din dos... Cum vă pare așa bazaconie? te mai încrezi în baroni de drumu mare?.. Dar asta nu-i nimica, pe lângă ce mi s-a întâmplat în urmă. Plodu cel de Guliță se cobora la toate stațiile... Copil nu-i, mă rog?... îl trimiteam cu Ioana

țigancă pentru ca să nu se prăpădească; când aproape de Viena aștept să se întoarcă în vagon... nu vine. Conductoru închide oblonul, clopotu de la stație sună de trei ori, mașina șuieră, trenu se pune în mișcare, și Guliță nu-i!... Sfinte Panteleimoane! era să turbez... Scot capu pe fereastră și încep a striga: “Guliță? Ioană! cioară! dimone!” Tufă... “*Monsiu* conductor, stai, oprește, ține caii!” Aș! nime n-auzea. Dau să deschid oblonu, nu pot; dau să sar pe fereastră, nu încap. Atunci parcă mi s-au luat vederile și deodată am căzut lată pe perine, am leșinat!... Când ne-am trezit, eram sosiți la Viena. Alerg la poliție, răcnesc, îmi smulg păru, mă bocesc până ce dnul polițmaistru mă încredințează că va face toate chipurile ca să-mi găsească odorul, și că mi l-a aduce chiar cu telegrafu. Ei!... închipuiți-vă, boieri, că fără a mai da leturghie la sfântu Mina, Guliță și Ioana sosesc buni teferi îndeseră la otel. Ah! Dumnezeule, când i-am văzut, era să nebunesc de bucurie și în prima furie am tras trei palme țigancei, precum și lui jupânu Guliță i-am făcut o morișcă în chică, ca să le pun minte... Halal de țările care au drumuri de fer!... ele, după cum zicea baronu, au aripi de zboară iute pe calea *progresivului*, dar cât pentru celelalte, cum e țara noastră, de pildă, sunt ciunte și oloage, sărmanele!

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Chiriță!

CHIRIȚA (*către capelmaistru*): Ba nu, zău, adică nu-i așa?

În Viena m-am primblat
 La Hițing și pe Grabe
 C-un tânăr delicat
 Ce-i zic *Herr Graf von Kleine-Schwabe*.
 Și-apoi înspre Paris
 Am plecat cu grăbire.
 Căci Parisu-i un paradis
 Plin de ademenire.
 Ce voiagiu minunat!
 Ce frumos m-am primblat!
 În urmă-mi am lăsat
 Un nume lăudat.

În sfârșit am sosit la Paris, în patria lui *Monsiu Șarlă!*..., Știți, *Monsiu Șarlă*, care a fost dascalul lui Guliță... În Paris! minunea minunilor! târgu Vavilonului din zilele noastre! Am ajuns noaptea și am tras la un otel din ulița: *Geofroi Marie*, adică: Mi-i frig, Marghioală... A doua zi l-am înfundat pe Guliță într-un pension și am rămas liberă, de capul meu. Ha... a... alal de cine-i tânăr și are bani mulți! Acolo-i pământul făgăduinței cel din scriptură; numai un lucru e cam supărător: toate se vând cu porția, și porțiile-s mici de tot, ca de pomană. De pildă, ceri un biftec? Ți aduc o fărâma de friptură mare cât un irmilic, ba încă și aceea crudă... cică-i englizască... Ceri raci? Ți aduc vro doi răcușori în șapte luni, chirciți, oftigoși ca vai de ei!... Cât despre bucate de cele sănătoase ca la noi, precum: musaca, capama, ciulama, baclava, chechet... nici nu se pomenește... însă nu face nimică... Parisul nu are seaman pe fața pământului, și pot zice că nici chiar Bucureștiul nu-l întrece... adică să fim drepți... nu-l întrece. Ce nu găsești în el? galerii de muzeuri vrei? ai; munamenturi vrei? ai; teatruri vrei? ai; pasagiuri române ca la București vrei? ai. *Che ta lipa*. Eu nu le-am vizitat nici pe unele, nici pe altele, pentru că am avut de umblat pe la magazii de marșande de modă.

Am fost la madam Desal și la madam Fovel, de mi-am comandat tualete pe datorie... Le-oi plăti și eu când or plăti și celelalte cucoane care le-o rămas datoare... (*În taină.*) Și știți una? Sunt cam multe... așa de multe, încât croitoresele au hotărât să nu mai facă credit compatrioatelor. Cam rușine, dar ce-mi pasă? Eu tualetele le-am pus la mână și am și fantacsit cu dânsese la baluri, la Mabil... Ah! frățiorilor, ce juvaer de grădină-i Mabilu! ce adunare elegantă întâlnești în ea!... Nu era seară să nu mă duc acolo la petrecere... ba încă am jucat și cancanu.

GLASUL DE LA GALERIE: Aș! Aferim, Chirița.

CHIRIȚA: Mersi... Acolo am făcut cunoștință cu o mulțime de contese și de prințese: contesa Frizet, princessa Rigolboș, marhezul Brididi, marșalu Șicar, duca Șicocandar, ba încă am întâlnit și o clae de boieri și cucoane de la noi, precum, de pildă: Aud? să nu le numesc? fie!... Dar din toți cine era mai cu haz, era dnul Agachi Flutur, un berbant în

doi peri, care a fost și volintir la Ipsilant. Cu dânsu făceam supe la cafeneaua englizască, pe bulivar. Ce râsete, ce chicote! Flutur mi-a compus și un cântec... Să vi-l spun? bucuros, dar să rămâie între noi, vă rog, ca să nu afle dumnealui. Iată-l... ascultați:

(Chirița cântă următoarele cuplete și joacă un pas de cancan la sfârșitul fiecărui cuplet.)

(Arie de Offenbach)

Vivat, mândră Chirițoaie!
 Vivat spanchea de Bârzoaie!
 Oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie.
 În amoruri să trăiască
 Lumea-ntreagă să pârlească,
 Ească, ească, ească, ească, ească, ească, ească.
 Tra, la, la, la, la, la, la, la.
 Sai, Chirițo,-n joc.
 Tra, la, la, la, la, la, la, la,
 Sai mereu cu foc.

Chirițoaia-i sprâncenată
 Și ca un balon umflată,
 Lată, lată, lată, lată, lată, lată, lată.
 Elegantă și frumoasă,
 Armazoancă amoroasă,
 Roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă.
 Tra, la, la, la etc.

Chirițoaia-i din natură
 Gingașă peste măsură,
 Sură, sură, sura, sura, sură, sură, sură.
 Ea cu ochiul te atrage

Și pe șfară-apoi te trage,
Rage, rage, rage, rage, rage, rage, rage.
Tra, la, la, la etc.

Chirițoaia cea ușoară
Are-o inimă fecioară,
Cioara, cioară, cioară, cioară, cioară, cioară.
Ea te leagă și te-ncurcă
De nici dracul te descurcă,
Curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă.
Tra, la, la, la etc.

GLASUL DE LA GALERIE (*entuziasmat*): Aferim! Aferim!
Aferim! Chirițoaia mea!

CHIRIȚA (*speriată*): Vai de mine!... că-i dumnealui! (*Fuge.*)

(Cortina cade.)

RUSALIILE

VODEVIL ÎNTR-UN ACT

PERSONAJELE:

DOMNUL IONUS CALUSCUS,
vechilul moșiei și profesorul

școlii din sat

TACHI RĂZVRĂTESCU, subprefect

TOADER BUIMĂCILĂ, vornic
de sat

SUZANA, nevasta lui Toader

VASILE VEVERIȚĂ, fruntaș

GHEORGHE A ȘAFTEI, țaran

UN JANDARM

CATRINA, ȚĂRANI,

ȚĂRANCE

*Scena se petrece în Moldova,
în satul lui Cremene, la anul 1860.*

Teatrul reprezintă piața satului. În stânga, casa lui Toader, cu ușă, fereastră și prispă pe scenă. În dreapta, zăplazul casei boierești, cu porțiță. În mijlocul scenei, o fântână între copaci. În fund, crâșma; deasupra ușii este scris: Otel pentru nobili. Această crâșmă a fost zidită în anul mântuirii 1858 de boierul Paharnic Cremene.

SCENA I

SUZANA (*torcând pe prispă*)

Toarce, leleo, toarce, toarce
Pân' ce badea s-a întoarce.
Vai! fuiorul mi l-am tors
Și bădica nu s-a-ntors!

Adică, ferească Dumnezeu pe-o femeie să se mărite cu vornicul satului, că nu mai are parte de bărbat! Iaca eu, de-o săptămână de când m-am cununat cu Toader Buimăcilă, care-i vornic aici în satul lui Cremene, trăiesc ca ș-o vădană; nu văd pe soțul meu cu zilele și cu noapțile!... (*Oftează.*) Sărmanu! a ajuns de clacă de când cu prefăcăturile aieste nouă.

SCENA II

SUZANA, ȚĂRANCE (*mergând la fântână cu cofe*)

ȚĂRANCELE

La fântâna dintre flori
Fetele se duc în zori

Să-și umple cofițele,
Să-și scalde gurițele.

La puțul fârtatului
Merg babele satului,
Merg, sărind ca ielele,
Să-și scalde zbârcelile.

O ȚĂRAN CĂ : Bună ziua, Catrină.

CATRINA : Mulțumim d-tale, lele Safto.

ÎNTÂIA : Ce-ți mai face bărbatul?

CATRINA : A ieșit la boieresc cu noaptea-n cap.

ÎNTÂIA : Adevărat oare să fie, lelică, c-o să se ridice boierescul?

CATRINA : Dumnezeu știe! dar, de-o bucată de vreme-ncoace, românii noștri s-o amețit de cap, parcă i-o umflat rusaliile.

ÎNTÂIA : Mai știi păcatu? De câtva timp urlă câinii toată noaptea-n sat.

CATRINA : Or fi zărind vrun duh necurat pi-ntuneric.

TOATE (*făcându-și cruce*): Ferească sfântu!

CATRINA (*apropiindu-se de Suzana*): Fa, Suzană, de ce șezi așa dusă pe gânduri?

SUZANA : Duc dorul lui Toader, lele Catrino.

CATRINA : Vai de mine!... de-abia însurat ș-o și uitat cărărușa casei?

SUZANA : Apoi, de când poruncile aieste nouă care curg pe nică, pe ceas, nu mai are cap omu să-și mai vadă bordeiul. Când îi la subprefecătură, când la cășărie...

CATRINA : La cășărie?... la stână?

SUZANA : Ba nu, fa, la sameșu cel cu cășăria. Ia păcate!

CATRINA : Și tu rămâi cuc pe prispa casei.

SUZANA : Și torc pân' ce nu mai văd bine; dar voi?

CATRINA : Noi? Nu mai înțelegem ce-o pățit oamenii noștri, că nu mai sunt ca mai-nainte veniți de-acasă. Spun lucruri de pe ceea

lune. Mai ieri, bărbatu-meu era cu chef și se lăuda că mi-o cumpăra malote de coventție. Ce să fie aceea, Suzano?

SUZANA: Cică-i o materie țesută nu știu unde... în doi peri.

(Se aud chiote și lăutari în crâșmă.)

CATRINA: Ian auzi hoții de bărbați cum se veselesc făr' de noi. Știți una, fa?

TOATE: Ce, lele Catrino?

CATRINA: Hai să ne-ntoarcem pe-acasă și să ne facem bolnave, ca să nu găsească ei de mâncat când s-or întoarce de la crâșmă.

O ȚĂRANCĂ: Dar dac-om păți vro șotie?

CATRINA: Șotie? să nu-i împingă păcatul, c-or da peste rusalii! Haide, haide.

ȚĂRANCELE *(ieșind)*

Ardă-i focul de bărbați!

Să-i lăsăm azi nemâncați.

De nimică nu ne pasă,

Că suntem stăpâne-n casă.

SCENA III

SUZANA, TOADER

SUZANA: Haide, hai; parcă le văd cum or să mănânce păpara... Le-au intrat și lor gârgăuni în cap. *(Se pune iar pe prispă și toarce. Cântă:)*

Toderică, Toderel,

Tare mult mi-e dor de el!

TOADER *(ieșind din crâșmă, se oprește pe prag)*: Măi, ieșiți azi la boieresc, ori ba?... Ba?... faceți cum vreți. Să nu ziceți că nu v-am dat de știre. Voi îți împărți cu dracu ce-a fi de împărțit.

SUZANA : Toadere, Toadere.

TOADER (*venind în scenă*): Aud, Suzănică.

SUZANA : Da ce mai este?

TOADER : Apoi, ce să fie, dragă nevastă? Îi că, de când a venit pe moșie vechilul ist nou, cuconu Ion Gălușcă, dascălul satului; de când le vorbește sătenilor tot din carte și le spune că-s strănepoți de împărați, că se trag din Troian, țăranii au luat-o de bună... Dacă-i îndemni la lucru, îți răspund răsând că împărații nu lucrează.

SUZANA : Dar ce fac ca să-și hrănească copiii?

TOADER : Ș-apoi nu-i destul atâta. A mai venit și dnul Răzvrătescu, subprefectul, și le-a poruncit ca să nu mai asculte de nime decât numai de dânsul, ș-acum dacă strig în sat: Hai la culesul păpușoiului, mă!... ei îmi răspund: du-te dracului pomană, mă!

SUZANA : Carevrasăzică, satul ista-i bine numit satu lui Cremene?

TOADER : Bine; și eu vornic de haimana.

SUZANA : Mări, omule, ce nu te lepezi și tu de beleaua cea de vornicie, bat-o pârdalnicu!

TOADER : Cum nu m-aș lepăda de dânsa, ca de Satana, păcatele mele! dar apoi știi povestea țișanului cu ursul din pădure: Săriți, oameni buni, c-am prins ursu! — Adu-l încoace, țișane, dacă l-ai prins! — L-aș aduce, frățico, dar nu mă lasă din labe, dihania!

SUZANA (*cu dragoste*): Sărmanu bietu bărbățel!

TOADER : Că, zău, sunt de jelit! M-am buimăcit de istov de-o bucată de vreme. Nu-i zi lăsată de Dumnezău în care să nu cadă câte-o poruncă, când cu coroiери, când cu teleaga dracului.

SUZANA : Care teleaga dracului?

TOADER : Cea pe sârmă, prin văzduh. Ș-apoi ce porunci! scrise în limba păsărească... numai cioarele să le-nțealgă! Noroc de mine că mi le talmăcește în românește domnul Ion Gălușcă, care-i dobă de carte.

SUZANA : Dar, parcă și el grăiește cam de peste deal.

TOADER : Apoi dă, ce să-i faci? A învățat carte la Brașov.

SUZANA : De-aceea vorbește brașovenește?

TOADER : Nu știi, că eu nu-l înțeleg. Dar să vezi, nevastă, altă

belea! Mai deunăzi vine jăndaru c-o hârtie în care se porunceă să serbăm cu solenitate ziua onomastică a lui sfântu... nu știu care. Las' că sosise porunca a treia zi după sărbătoare, d-apoi ne-am dus vro trei oameni la târg ca să cumpărăm solenitate și mastic... Mastic am găsit la băcălie, dar solenitate, mânca-o-ar cine-o iscodit-o! n-am putut găsi nici măcar la spițerie; ne-am pierdut numai ziua degeaba.

SUZANA: Și cum ați făcut?

TOADER: Am trimis masticu la isprăvnicie ca să-l ducă la Ieși.

SUZANA: Da bine, bărbate, din toate satele o cerut mastic?

TOADER: Din toate, pe cât am auzit.

SUZANA: Și oare ce-or să facă boierii cu-atâta mastic?

TOADER: Spunea vătavu de la Pepeleni c-au să prunduiască cu el soșelele cele nouă.

SUZANA: Pare c-a mai venit o hârtie și azi-dimineață?

TOADER: A vinit, da. Cică să ne-apucăm de durat o casă comunală. Dnu Gălușcă ne-a vorbit un ceas întreg de constituți... una, de covenți... una, fac două; de Patrie, de amoare...

SUZANA: Ce moare, bărbate?

TOADER: Poate că moare de curechi, fiindcă s-apropie postul.

SUZANA: Bine, dar, ce-are a face?...

TOADER: El o fi știind, că ne-a mai spus să fim de azi înainte cetățeni.

SUZANA: Cum, cetățeni? să vă-nchidă la cetate?

TOADER: Dracu să-i descurce! (*Scapă jos condicele ce ține sub-suoră.*)

SUZANA: Da aieste ce sunt, Toadere?

TOADER: Condice de însemnat toți trecătorii prin sat; tabloane de găște, rățe, pui de găină, ouă, toate! Cică-s potrocale de recesemință.

SUZANA: Elei! bărbate, leagă vornicia de gard, că eu nu mai am parte de tine și-ți duc dorul.

TOADER: D-apoi eu, nevăstuică dragă? Când ai ști cum mă trage inima la căsuța mea, lângă sufletețul meu ist drăgălaș, că mi-i și grijă să te tot las singură, Suzano.

SUZANA : De ce, Todirel?

TOADER : De ce? pentru că ești tinerică, mândrulică; ai vin-încoace.

SUZANA (*îl împinge râzând*): Iaca vorbă! nu cumva mi-i și teme acu?

TOADER : Ba, zău, nu-ți face cruce. Om sunt și eu și-mi ești drăguță, foc.

SUZANA

Așa să trăiești?

TOADER

Așa să trăiesc!

SUZANA

Că tu mă iubești?

TOADER

Că eu te iubesc!

SUZANA

Și, zău, nu glumești?

TOADER

Și, zău de glumesc!

SUZANA

Așa să trăiești?

TOADER

Așa să trăiesc!

(*Împreună.*)

SUZANA

Ah! ce dulce foc

În suflet simțesc!

Nu pot sta pe loc,

Așa să trăiesc!

TOADER

Ah! ce mare foc

În suflet simțesc!

Mă topesc pe loc,
Așa să trăiesc!

TOADER (*căutând împrejur*): Suzano...

SUZANA: Ce-i, bărbățele?

TOADER: Nu mă-i lăsa să mă-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Ba te-o lăsa, Toderică, că doar nu suntem în post.

TOADER (*ștergându-și buzele*): Drăgulița mea... (*Când voiește s-o sărute, intră jandarmul.*)

SCENA IV

TOADER, SUZANA, JANDARMUL
(*intră prin fund, în dreapta*)

JANDARMUL: Bade Toadere!

TOADER: Tronc!... Ce-i, jandarule?

JANDARMUL: O hârtie de la subprefectură. Nați-o. (*Iese.*)

TOADER: Iar o buleandră de hârtie? Măi, măi, măi! N-are chip
cineva să-și sărute nevasta. Să vedem ce mai scrie?

SUZANA: Da tu știi să citești, Toderică?

TOADER: Ba cât hăciu. Mă duc la domnul Gălușcă să mi-o tălmă-
cească.

SUZANA: Stai pe loc, că iată-l!

SCENA V

TOADER, SUZANA, GALUSCUS
(*iese din casa boierească citind o gazetă*)

GALUSCUS: Admirabil! Redactorul acestui ziar a bine meritat
de la patrie! El critică tot, fie bun, fie rău... Admirabil!

TOADER: Domnule Gălușcă!

GALUSCUS : Pe mine me chemi, Teodore?

TOADER : Așa, domnule Gălușcă. Te-aș ruga...

GALUSCUS : Faci eroare, amice. Eu me numesc din străbuni Galuscus, nu Gălușcă. Sunt roman din Dacia Transcarpatină și me cobor dintr-un general roman ce a ținut resbel cu Gaulia pe timpul lui Cezar, din care motiv el a fost supranumit Galuscus de Senatul Romei. În consecință, binevoiește, amice, a nu me porecli Gălușcă, mai cu seamă că nu pot suferi găluscele... nu-mi priesc.

TOADER : Fie ș-așa, cucoane Gălușcă.

GALUSCUS : Iar cucoane? V-am spus la toți aice, de când me aflu ca profesor în sat, se nu-mi mai ziceți cucoane, pentru că astăzi nu mai există boierii, nu mai sunt boieri. Zi-mi frate Caluscus, fiindcă toți romanii sunt frați.

TOADER : Ți-aș zice frate, cucoane, d-apoi nu-i obicei de astfel pe la noi. Numai călugării își zic frați.

GALUSCUS : Bine; dacă uzul nu iartă, zi-mi domnule. Acest cuvânt e latin, și ascendenții nostri, precum scii, Teodore, erau de viță latină. Strămoșul meu, generalul Galuscus, care era ver primare cu Trifonius Petringelus și cu nu mai puțin celebrul roman Bostanus Cop-tus, ce se rudea cu oficiliatul și mult sapientul Cartofilus Cesarus Craescus...

TOADER : Ian las', domnule, cartofele și bostanii deoparte și m-ascultă...

GALUSCUS : Fie. Acum că ți-am dat explicațiunile necesarii, spune, ce voiesci?

TOADER : Te-aș ruga, dacă nu ți-ar fi cu supărare, să-mi citești porunca asta de la subprefecătură.

GALUSCUS : Ai primit iar vrun ordin?

TOADER : Ba nu, o poruncă.

GALUSCUS : Cum ai zis? O poruncă? Rău pronunți, frate; debe se zici uă poruncă.

SUZANA : E trăsnet cu leuca, pe legea mea! ha, ha, ha!

GALUSCUS : Cine râde? O femeie?

SUZANA : Ba nu, domnule, uă femeie.

GALUSCUS (*zâmbind*): A! bela Suzană?... Doamna mea, primesce asigurăciunea înaltei mele considerăciuni cu care am onoare a fi a domniei-voastre devotat serb.

SUZANA (*în parte*): Ian auzi-l acu, cică vre să fie cerb. (*Râde și se așează torcând pe prispă.*)

TOADER : Nu te potrivii, domnule, și citește-mi porunca; poate că-i grabnică.

GALUSCUS : Consimt cu plăcere. Adă. (*Ia hârtia și citește deoparte:*) “Se ordonă vornicului din satul lui Cremene, ca îndată să scoată toți sătenii și să-i pornească la căratul lemnului necesariu pentru casa de arest ce este a se dura în acest sat. Orice lucru ar avea de făcut locuitorii, fie a lor, fie a proprietarului, îl vor părăsi pe loc, pentru ca să grăbească căratul materialului menționat. Subsemnat Răzvrătescu, subprefect.” (*În parte.*) Acest ordin e arbitrar! e uă mesură despotică, uă... uă... uă idee monstruoasă!... Tocmai acum când e timpul de strâns pâinea de pe câmp, se o lase ca se putrezească, pentru ce? pentru construirea unei temniți!... O! înțeleg; asta provine din inimițiunea lui Răzvrătescu. El vrea se me ruineze, fiindcă opiniunile noastre politice sunt contrarii. Ce este de făcut?...

(*Stă pe gânduri.*)

TOADER : Ai citit hârtia, cucoane Gălușcă?... Ce năzbutii mai cuprinde?

GALUSCUS (*în parte, cu veselie*): O! ce idee! (*Tare.*) Frate Teodore, subprefectura ordonă ca fără nici o întârziere se iasă tot satul pentru ca se-mi culeagă pâinea de pe câmp.

TOADER : Oare? Dacă-i așa, cucoane, grăiește d-ta cu românii, că eu degeaba m-am cercat să-i scot azi la lucrul boierescului.

GALUSCUS : Unde sunt frații romani?

TOADER : Fac cislă coala-n crâșmă.

GALUSCUS : Învită-i se vie aice ca se parlamentăm împreună.

TOADER : Îndată, cucoane Gălușcă. (*Se duce în crâșmă.*)

GALUSCUS (*în parte*): L-oi învăța eu pe Răzvrătescu, să scrie vornicului cu litere latine.

(*Suzana cântă încet.*)

GALUSCUS (*o întrerupe*): Suzano, belă Suzană...

SUZANA : Aud, domnule Gălușcă.

GALUSCUS : Ce faci acolo singurică?

SUZANA : Torc.

GALUSCUS : Torci?... Felice e fuiorul ce-l atingi cu degetele și cu buzele! (*Oftând.*) Căci nu sunt eu în locul lui!

SUZANA : Ai vrea să te torc?

GALUSCUS : Aș!...

SUZANA : Nu se poate.

GALUSCUS : De ce?

SUZANA : Ești prea nescărmanat.

GALUSCUS : Ah! Suzană.

SUZANA (*imitându-l*): Ah! Gălușcă.

GALUSCUS : De ce nu vrei se citești în anima mea? De ce nu vrei se me capisci?

SUZANA : Eu?... ba să te piște rusaliile mai bine, da nu eu.

SCENA VI

GALUSCUS, SUZANA, TOADER,

ȚĂRANII (*ieșind din crâșmă*)

TOADER : Veniți încoace, că vă cheamă vechilul moșiei.

ȚĂRANII

Domnul Gălușcă acum ne cheamă;

Haideți cu toții, hai, fără teamă

Să-i vedem fața cea pricopsită,
S-auzim vorba-i cea procopsită.

GALUSCUS : Bine-ați venit, fraților! Ve salut, salve!

ȚĂRANII : Bine-am găsit, cucoane.

GALUSCUS : Ve invit se-mi pretați toată atențiunea.

VEVERIȚĂ : Ce să facem, cucoane?

GALUSCUS : V-am luminat de demult asupra sorgintei voastre, sunteți romani, strănepoți a imperatului Traian, anticii dominatori a lumii! Așa este?

ȚĂRANII : O fi, cucoane.

GALUSCUS : În consecință, ve indemn, conform cu ordinul acesta de la subprefectură, se alergați la câmp pentru ca să-mi culegeți popușoiul. *Dixi!*

VEVERIȚA : Bucuros am merge, cucoane, dar nu ne dă mâna.

GALUSCUS : Și pentru care motiv, frate Veveriță?

VEVERIȚĂ : Ne temem de rusalii.

GALUSCUS : Rusalii!... sunt rusalii pe moșie?

VEVERIȚĂ : Sunt, sunt, ardă-le focul! Mai alaltaieri ele au furat boii lui Terinte prisăcariu, și chiar astă-noapte le-a zărit Gheorghe a Saftai, trierând satu. Așa-i, Gheorghe?

GHEORGHE : Așa, cumătre Vasile. Erau numai două în catrință și se furișau pe sub zăplazul curții boierești.

GALUSCUS (*pe gânduri*): Rusalii! Aceasta e un ce grav! uă... uă... uă... calamitate publică! Vechii romani, ascendinții noștri, pre cât îmi aduc aminte din istorie, se apărau de dânsele cu chipul întrebuintat de zeul Vulcan când a voit se prindă pe Venus cu Apolon în flagrante delictum, adică cu mreje. (*Tare.*) Fraților romani! cunoașteți voi pe Venus și Apolon?

VEVERIȚĂ : Ba nu, cucoane. N-au venit niciodată pe-aici prin sat.

GALUSCUS : Serman popul!... cum a uitat tradițiunile antice!... Fraților romani! strămoșii noștri prindeau rusaliile cu nevodul și apoi

le înecau într-o baltă. Astfel debe se facem și noi. Luați un nevod și o pușcă cu voi și mergeți la lucru; iar dacă le veți zări cumva, zvâr și poc!... m-ați înțeles?

VEVERIȚĂ : Înțeles, cucoane. Hai, măi!

ȚĂRANII : Hai!

GALUSCUS : Dar căutați bine, fraților romani, se nu lăsați păpușoi în strujeni!

VEVERIȚĂ : Ferească sfântul! Hai, fraților romani!

ȚĂRANII (*mergând spre crâșmă*)

Hai ca strămoșii, cu vitejie,
Să stăm la pândă colo-n câmpie,
C-un năvod mare și cu o pușcă,
Precum ne-nvață dnul Gălușcă.

SUZANA : Toadere, încotro apucă frații romani?

TOADER (*la țărani*): Ei, măi! încotro, încotro? Acolo-i lanul de păpușoi?

VEVERIȚĂ (*pe prag*): Mergem să cătăm năvodul.

(*Țăranii intră râzând în crâșmă.*)

GALUSCUS (*deschide jurnalul și se adâncește în citire*): Ce stil! ce expresiuni energice! ce logică invincibile! admirabil ziar! admirabil redactor! Cine-i subsemnat? (*Caută la sfârșitul foaiei.*) Clevetici! îl ghicisem de la început. (*Citește:*) “Douăzeci și patru de ore au trecut de când s-a format noul Cabinet, și încă nu vedem inovate și aplicate reformele promise de programa sa! Conchidem dar că și acest minister a pus sub salte promisiunile sale! Încă o iluziune pierdută! Sermană Patrie! infelice Națiune! etc.” (*Vorbit.*) Sublim! Iaca accente patriotice!... În trei rânduri de tipar numai o singură greșeală de ortografie. Redactorul a scris națiune în loc de năciune. Păcat! (*Citește.*)

TOADER (*venind lângă Suzana*): Suzană...

SUZANA : Aud, bărbate.

TOADER: Nu ne vede nime acu. Țăranii au intrat în crâșmă, dnul Gălușcă s-a îngropat în hărtia cea mânjită cu cerneală... Nu mă-i lăsa să mă-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Bucuros, Toderică. (*Întinzând obrazul.*) Na, înfruptă-te degrabă!

TOADER (*ștergându-și buzele*): Iaca... (*Când voiește s-o sărute, intră jandarmul.*)

SCENA VII

GALUSCUS, TOADER, SUZANA, JANDARMUL

JANDARMUL: Bade Toadere!

TOADER (*supărat*): Iar! mânca-l-ar cioarele de jăandar!

JANDARMUL: Bade Toadere!

TOADER: Ce este, măi hemesitul?

JANDARMUL: Te cheamă dnul subprefect ca să-i aduci banii birului.

TOADER: Ce să-i duc?... n-am putut strânge încă nimica. Deabia ieri mi-a venit porunca ca să scot de la săteni două șferturi și banii șoselei, colac peste pupăză!... N-am ce-i duce.

SUZANA: Nu te supăra pe bietul jăandar, Toderică, că el nu-i vinovat, sărmanul!

TOADER: Cum nu m-oi mânیا, dacă tot mă stingherește!

SUZANA: Mai bine du-te de te tălmăcește cu subprefectul.

TOADER: Fie, mă duc; dar vin îndată îndărăt ca să nu rămân toată ziua ne-nfruptat...

SUZANA: Ha, ha, ha, că poznaș mai ești, bărbate!

(Toader iese, alergând împreună cu jandarmul.)

SCENA VIII

GALUSCUS, SUZANA și, mai pe urmă, TOADER

GALUSCUS (*tresărind*): Cine ride? Iar Suzana?... Ce belă e!... ce pudoare în fața ei!... Suzano, nu te duce încă, că am se-ți spun un ce misterios.

SUZANA: Ce lucru să fie oare?

GALUSCUS: Ascultă.

Suzană, ești belă, ești chiar florelinte,
 Și-a tale belețe mă scoate din minte!
 Ești belă! și chipu-ți treptat se belesce,
 Și anima-mi, belo, amând vestezesce!
 Te am cu pășiune, te am cu ardoare
 Și-amoarea-mi vibrează lâng-a ta pudoare,
 Te am, și de-acuma viața mea toată
 Va fi pentru tine oficiolată!

SUZANA: Nu te-nțeleg, domnule, ce vrei să-mi spui... Tot zici că m-ai... tot pomenești de pășune, de flori de linte, de moare, de putoare... Ce limbă grăiești, că parcă se bat calicii în gura d-tale?

GALUSCUS: Ah! nu m-ai cumprins?

SUZANA: Nici te-am prins, nici te-am înțeles, că doar n-am învățat tătărește.

GALUSCUS: Cum?... Suzană, n-ai priceput că deja un incendiu volcanic arde în anima mea?

SUZANA (*în parte*): Așteaptă, mangositule!... pășărește vrei? (*Tare.*) Stivini, ivini, căvănă, evene, stivini, nevene, buvunu, nuvunu?

GALUSCUS (*cu mirare*): Buvunu, nuvunu? Ce jerg e acesta? În van îmi tortur inteligența ca să capisc buvunu, nuvunu. Aceste sclămăciuni nu aparțin idiomului năciunei noastre. În consecință mă găesc în pusăciune a nu le putea da o interpretăciune rațională.

SUZANA (*în parte*): N-o înțeles?... Să-i vorbesc în limba lui. (*Tare.*)

Baciune, tăciune, teciune, pârciune, dalcione, niciune, cuciuene, nai-ciune, minciune, teciune... Ai priceput acum?

GALUSCUS (cu mulțumire): Acu mai vii de-acasă, dar n-am priceput nici acum bine de tot, căci vorbești prea iute.

SUZANA: Ha, ha, ha, greu ai mai fost de cap!... Ian ascultă, domnule Gălușcă, dacă vrei să vorbești românește ca să te înțeleagă românii, bine; iar de nu, du-te, omule, de unde-ai venit, că nu ți se trec brașoavele pe la noi.

GALUSCUS: Ei apoi, Suzano, de vreme ce mă condamni să-ți vorbesc în limba vulgară a părinților mei, îți spun curat, pe șleah, că-mi ești draguță și că mă usuc de dorul tău.

SUZANA (în parte): Iaca, iaca! s-a aprins tăciunele.

(Toader se arată în fund.)

TOADER (în parte): Oare ce pune la cale Suzana cu dnul Gălușcă?

GALUSCUS: Suzano, răspunde-mi și tu pe șleah, vrei să te dai în dragoste cu mine?

TOADER (în parte): Auzi Gălușca dracului?

SUZANA (în parte): Îmi vine să i-o joc bună stropșitului.

GALUSCUS: De primești, ai dat peste noroc!... Nu-ți pomenesc de onoarea ce ar fi pentru tine ca să fii în relațiune cu un om învățat cum sunt eu!... Ești femeie pricepută și-o înțelegi; dar apoi, gândesce, Suzano, că pusăciunea mea de plenipotinte mă face destul de potinte, ca să fiu de mare folos sau de mare pagubă prostului cel de Toader, bărbatul tău...

TOADER (în parte, furios): Prost!... ghidi, sparge casă!

GALUSCUS: La ce te hotărăști, Suzanică?... Răspunde fără sfi-ală, nici rușine, draga mea, căci pudoarea nu-i inimică amoarei.

SUZANA: Apoi dă, domnule... știu eu ce să fac?

GALUSCUS: Să te-nvăț eu. Când a înnopta, oi găsi o treabă lui Toader ca să-l depărtez, și-n lipsa lui, oi veni pe furiș la tine. Vrei?

TOADER (în parte): O! îmi vine să-l toropesc.

GALUSCUS : Să vin pe furiș, Suzano? Sclamă, dragă, sclamă că vrei să vin. Nu-ți etufa simțiciunea.

SUZANA : Dar dacă te-a vedea cineva?

GALUSCUS : Asta-i uă considerăciune gravă!... Cum să facem dar?

SUZANA : Știi una? Aștept să vină soră-mea mai într-amurg. Îmbracă-te-n haine femeiești, și dacă te-a și zări cineva, a crede că-i Ileana.

GALUSCUS : Perfect! Sublim! Suzano, am să mă prefac în zină, în Venus.

TOADER (*în parte*): Așa vă-i tocimala? (*Vine în scenă.*) Domnule Gălușcă...

GALUSCUS (*tresărind*): Ha?... Teodor?... Ce voiești, amice?

TOADER : Ce vreau?... Vreau să-ți spun verde-n ochi...

SUZANA (*încet, lui Toader*): Stăpânește-ți gura, Toderică.

GALUSCUS : Aștept, vornice, să-mi spui verde-n ochi... Ce?

SUZANA (*pișcând pe Toader*): Taci, bărbate.

TOADER : Că... că te-așteaptă subprefectul.

GALUSCUS (*în parte*): O cam sfeclisem! (*Tare.*) Mă așteaptă dnul Răzvrătescu? Bine, mă duc să-l gălesc. Suzano, nu uita ce te-am rugat... Adio, salve! (*Iese prin fund.*)

SCENA IX

TOADER, SUZANA

TOADER : Dar de aste mi-ai fost, lele Suzană?

SUZANA : De care, bădică?

TOADER : Vrei să-mi pui flori după urechi cu sfrijitul cel de Gălușcă?

SUZANA (*râzând*): Cum ai aflat-o, bărbățele?

TOADER : Ș-încă râzi, muiere nerușinată!... Râzi, și nu-i nici o

săptămână de când te-am luat! (*Începe a plânge.*) Ce păcate-am avut să mă-nsor!... De unde eram om teafăr, s-ajung de batjocura satului!... Alei, Suzano, mi-aş fi pus capu-n foc că tu nu eşti ca altele.

SUZANA: Nu fii copil, omule. Ce, Doamne, iartă-mă! te scânceşti numai pentru-atâta?

TOADER (*bocindu-se*): Auzi, atâta?... Da ce-mi trebuie mai mult?

SUZANA: Linişteşte-te, dragă, c-a fost numai o glumă.

TOADER: Glumă?... să-l înveţi chiar tu pe Găluşcă ca să se-mbrace femeieşte, pentru ca să vie la tine!...

SUZANA: Dacă, doar n-am orbul găinilor, ca să mă-ndrăgesc de-un şoldan ca dânsul. Am vrut numai să-mi bat joc de el.

TOADER: Ian, las, parcă n-am văzut eu, n-am auzit eu...

SUZANA: Nu crede ce vezi cu ochii, bărbate; crede ce-ţi spun eu.

Bărbate, bărbate,
Nu crede ce vezi,
Închide-ţi tu ochii
Ş-orbeşte mă crezi.
De-auzi vorbe rele
Tu, surd să te faci.
Astupă-ţi urechea,
Te culcă şi taci.

TOADER: Să tac, să tac când ştiu că vechilul umblă după tine ca lupul după oaie.

SUZANA: Lasă-l să umble şi, dacă eşti om, ia-l la hăituit când s-o primbla noaptea prin sat.

TOADER: Iaca! bine zici, nevastă. (*Râde.*) Ha, ha, ha, că mare pricepută eşti!

SUZANA: Vezi?... şi tu mă credeai o rea.

TOADER: Iartă-mă, Suzană dragă, că de-acum mă jur să fiu orb şi surd. Mă ierţi, puiculiţă?

SUZANA: Te iert, bărbăţele.

TOADER : Și... îmi dai voie să ma-nfrupt c-un sărutat?

SUZANA : Ba și cu două, Toderică.

TOADER : Găinușa badei. (*Când voiește s-o sărute, intră jandarmul.*)

SCENAX

TOADER, SUZANA, JANDARMUL

JANDARMUL : Bade Toadere!

TOADER (*furios*): Bată-l pârdaľnicul de jăndar!... parc-o face într-adins.

JANDARMUL : Bade Toadere...

TOADER : Ce este, măi?

JANDARMUL : A poruncit subprefectul s-aduni toți sătenii aici în piață, că are să le grăiască! (*Iese.*)

TOADER : Bine. (*Suzanei.*) Dă degrabă, Suzano, pân' ce nu mai vine cineva. (*Voiește s-o sărute.*)

JANDARMUL (*întorcându-se*): Bade Toadere, aleargă iute, că iaca vine subprefectul. (*Iese.*)

TOADER : Of! mă duc, că văd că n-oi să am parte azi de înfruptat. (*Intră în crășmă.*)

SUZANA (*singură*): Bietul Toader! mare frică i-a fost de șotie! Bine c-o știu. (*Intră în casă.*)

SCENA XI

GALUSCUS, RĂZVRĂTESCU (*intră prin fund certându-se*)

GALUSCUS : Ba n-oi plăti.

RĂZVRĂTESCU : Ba-i plăti.

GALUSCUS : Ba n-oi plăti, domnule subprefect, că ar fi o vexăciune intolerabilă.

RĂZVRĂTESCU: Domnule, ia-ți măsurile cum vorbești!... Cum îndrăznești a numi vexațiune, după limba d-tale, o lege votată de Cameră?... D-ta, care citești toată ziua gazete, trebuie să fii negreșit informat că toți proprietarii au să plătească statului câte 5 la sută din venitul lor; prin urmare împotrivirea d-tale o considerez ca o opoziție guvernului.

GALUSCUS: Ba, mă iartă, nu fac opusăciune; însă eu nu-s proprietar al acestei moșii; sunt numai vechil, după limbajul d-tale, și legea specifică clar că proprietarul debue să plătească contribuțiunea fonciară. În consecință, salve!

RĂZVRĂTESCU: Așa?... te împotrivești poruncilor mele?

GALUSCUS: Nici vreau să te bag în seamă.

RĂZVRĂTESCU: Nu?... se vede că nu știi cine sunt și ce pot eu?...

GALUSCUS: D-ta?... ești domnul Răzvrătescu; atâta tot și lada-n pod.

RĂZVRĂTESCU: Sunt subprefect, domnul meu!... adică a 57-ea parte din guvern!

Sunt subprefect de un ocol,
Și-n țara mea joc mare rol!
Eu cercetez, eu hotărâsc,
Judec, condamn și împlinesc.
De mine toți se tem aici,
Că-s mare peste cei mai mici.
Sunt subprefect, sunt subprefect,
Ș-aici produc grozav efect!
Prefectul meu stă nevăzut,
De ținutași necunoscut.
El în oraș șede pe loc
Vara-n grădini, iarna la foc.
Dar, crișul eu! toți mă râvnesc,
Și ca de-un drac toți se feresc,
Că-s subprefect de un ocol,
Și-n țara mea joc mare rol!

GALUSCUS (*în parte*): Infelice țară!

RĂZVRĂTESCU: M-ai auzit, domnule?... prin urmare îți poruncesc, în numele Convenției, să te supui îndată la plata contribuției, căci la dimpotrivă, te voi împlini cu execuție.

GALUSCUS (*speriat*): Cu execuțiune?

RĂZVRĂTESCU: Dar; îți trântesc jandarmi în casă, așa încât să nu fii liber nici să dormi.

GALUSCUS: Ce-aud? ma asta-i uă... uă... uă inquisiciune!

RĂZVRĂTESCU: Nici să mănânci.

GALUSCUS (*furios*): Ești un Neron!

RĂZVRĂTESCU: Nici să ieși din casă.

GALUSCUS (*exasperat*): Ești un Caligul!... Vrei să-mi ataci libertatea individuală?

RĂZVRĂTESCU: Plătește.

GALUSCUS: Să-mi violezi domiciliul?

RĂZVRĂTESCU: Plătește.

GALUSCUS: Ești un Caracal!... Mă duc să-ți aduc banii, dar să știi c-am să dau peticiune ministeriului.

RĂZVRĂTESCU: Plătește, și dă peticiuni chiar dracului.

GALUSCUS (*intră în casa boierească, strigând*): O! abominăciune! violăciune! execrăciune!

RĂZVRĂTESCU (*singur*): Strigă tu la crăciuni cât ți-a ținea gura, pedantule, că nu te slăbesc.

SCENA XII

RĂZVRĂTESCU, TOADER, ȚĂRANII
(*ieșind din crâșmă*), mai pe urmă GALUSCUS

TOADER: Da haide, măi, azi, c-așteaptă subprefectul.

VEVERIȚĂ: Iaca venim, venim; mai încet, vornice, că nu dau tătarii.

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha! Iaca și sătenii; am să-i dascălesc, după cum am citit în gazetă. (*Tare.*) Oameni buni!... v-ați adunat cu toții?

VEVERIȚĂ: Ne-am strâns, cucoane; am lăsat lucrul și-am alergat la chemarea vornicului.

RĂZVRĂTESCU: Bine... Vornice!

TOADER: Aud, cucoane.

RĂZVRĂTESCU: Ai mai strâns ceva din banii birului?

TOADER: Te miri ce și mai nimic, vorba ceea, că oamenii își lipiți pământului.

VEVERIȚĂ: Așa, așa, săracii de noi!... lipiți pământului!

RĂZVRĂTESCU: Pâră veche, badeo, pâră veche... Vornice, să te pornești acu-ndată cu banii câți ai adunat și să-i duci la sămășie.

TOADER: Îra! cucoane, nu s-ar putea să lăsăm pe mâine?

RĂZVRĂTESCU: Nu... hai; pornit-ai?

TOADER: Pornit, pornit; numai să zic două vorbe nevastei. (*Se duce la casa lui.*) Suzano!

SUZANA (*pe pragul ușii*): Aud, bărbate. (*Vorbesc încet.*)

RĂZVRĂTESCU (*zărind pe Suzana*): Iaca, mă! da frumoșică vorniceasă are vornicul!... Bună idee am avut să-l espeduiesc.

SUZANA (*încet*): Și, zău, iar te duci, Toadere?

TOADER (*încet*): Mă duc pân' în capătul satului și mă-ntorc îndărăt pe după țarină.

RĂZVRĂTESCU: Da nu te-ai mai dus azi?

TOADER: Iaca mă duc... Ard-o focul vornicie!... Rămâi sănătoasă, nevastă. (*Iese prin stânga.*)

SUZANA: Mergi cu bine, bărbate. (*Se închide în casă.*)

RĂZVRĂTESCU (*în parte*): Îi frumoșică coz.

VEVERIȚĂ: Cucoane, vornicul ne-a spus că ai să ne grăiești câte ceva.

RĂZVRĂTESCU: Da.

VEVERIȚĂ (*către țărani*): Tăceți, mă!

GALUSCUS (*arătându-se la portiță cu o pungă în mână*): Ce are să le spuie?

RĂZVRĂTESCU: Oameni buni! v-am adunat pentru ca să vă spun vorbe mari și late, cum n-ați mai auzit de când trăiți. Eu vă sunt

prieten, frate, tată!... vă vreau binele, și dar vă întreb: Cum ați petrecut pân-în ziua de astăzi?... bine, ori rău?...

VEVERIȚĂ: Apoi, dă, cucoane... cum a dat târgul și norocul, vorba ceea.

RĂZVRĂTESCU: Rău!... Ați fost lipsiți de toate, și de libertate, și de egalitate, și de fraternitate, și de legalitate, și de inviolabilitate... și de... (*Scoate un jurnal din buzunar.*)

GALUSCUS (*în parte*): Ce zice? ce zice?...

VEVERIȚĂ (*la țărani*): Ce-or fi, măi, acele toate?

RĂZVRĂTESCU (*citind jurnalul*): “Și de drepturi cetățenești, și de drepturi comunale, și de drepturi municipale, și de drepturi civile, și de drepturi politice, și de sufragiul universal.”

VEVERIȚĂ (*lui Gheorghe*): Ce-i sufragiu cela, mă Gheorghe?

GHEORGHE: Sofragiu, cumătre, ca la boieri.

RĂZVRĂTESCU (*citind*): “Dar, în fine, a unsprezecea oră a sunat pentru voi! Cel proletar va scăpa de proletariat! Cel mic se va face mare, și viceversa, cel mare se va face mic! Cel slab va fi putinte, și cel putinte neputinte!”

GALUSCUS (*în parte*): Propagă anargia, nebunul!

RĂZVRĂTESCU (*citind*): “De-acum fiecare locuitor debue a fi proprietar de patru fâlci de pământ, căci acel pământ e a lui Dumnezeu, și precum glasul poporului este glasul lui Dumnezeu, asemenea pământul lui Dumnezeu este pământul poporului.” (*Vorbit.*) Vă vine la socoteală așa, oameni buni?

VEVERIȚĂ: Cum, cucoane?

RĂZVRĂTESCU: Să aveți fiecare partea voastră, câte 4 fâlci, și să nu mai faceți boieresc?

VEVERIȚĂ: Ne-ar veni, cucoane; dar să-mi dai voie a face o întrebare, dacă nu ți-a fi cu bănat.

RĂZVRĂTESCU: Grăiește, moș Veveriță, că d-ta ești om priecut.

VEVERIȚĂ: Patru fâlci de pământ sunt bune acu deocamdată; dar

mai târziu, când ne-or crește copiii, li s-a da oare și lor câte patru fălci?

RĂZVRĂTESCU : Ba nu, moș Veveriță; copiii vor împărți frățește locul părintesc, că așa-i cu dreptul.

VEVERIȚĂ : Carevrasăzică, dac-aș avea patru însurăței, să le vie parte numai câte-o falce?

RĂZVRĂTESCU : Măi, proștilor, voi nu înțelegeți toate avantajele unei asemenea reforme.

VEVERIȚĂ (*lui Gheorghe*): Ce-a fi acea răformă, Gheorghe?

GHEORGHE : Ce să fie, cumătre? Răformă, adică formă ră.

RĂZVRĂTESCU (*citind*): “Acele avantaje sunt: 1-i că vă faceți cetățeni liberi; al 2-lea, că vă faceți liberi cetățeni; al 3-lea, că fiind liberi cetățeni, o să dobândiți demnitatea de cetățeni liberi; să agiuungeți a fi și voi o Nație.”

GALUSCUS (*în parte*): Auzi, Nație!... zi Năciune, ignorantule!

RĂZVRĂTESCU : O nație mare, cultivată, florisantă.

GALUSCUS (*în parte*): Florelinte, nu florisantă...

RĂZVRĂTESCU : Să aveți și voi școli și comune, și temniți în sate, ca toate națiile civilizate. De aceea vă poruncesc acum să lăsați orice lucru a câmpului baltă și să vă duceți ca să cărați lemn de durat o temniță aici. Sunteți liberi, bătaia este ridicată; prin urmare, aveți nevoie de-o casă de arest.

VEVERIȚĂ : Temniță la noi?... doar nu suntem scăpați din ocnă!

RĂZVRĂTESCU : Așa; și să mai cărați lemn pentru clădirea unei case comunale; pentru că toate satele au să fie organizate în comune.

VEVERIȚĂ (*lui Gheorghe*): Ce să fie cumuna ceea, Gheorghe?

GHEORGHE : Adică, cum una, cum alta; tot ca una, fata me.

RĂZVRĂTESCU : Și să mai cărați lemne pentru duratul unei școli sătești, în care copiii voștri să învețe carte, ca să se facă învățați. Bune-s toate aceste, oameni buni?

VEVERIȚĂ : Bune, cucoane. Numai cât, toate-odată... ne vine cam greu; n-avem mijloace, suntem săraci, și de-a fi să lăsăm pâinea pe câmp, poate, Doamne ferește! să putrezească! și cu ce ne-om hrăni la iarnă?

RĂZVRĂTESCU: Iaca leneșii!... Hai, nu mai lungiți vorba și vă porniți acu-ndată la lemne.

VEVERIȚĂ: D-apoi, cucoane, îi păcat să ne pierdem tot lucrul anului.

RĂZVRĂTESCU: Ei, măi badeo, nu mă faceți să-mi întorc jocul pe dos, că, deși sunteți oameni liberi, v-oi face acum s-alergați iepurește.

VEVERIȚĂ (*pe gânduri*): Sărmanii de noi!... cică vor să ne facă bine!...

RĂZVRĂTESCU: Pornit-ați azi?

VEVERIȚĂ: Ne ducem, că doar suntem oameni liberi, cum zici d-ta. Hai, măi.

ȚĂRANII: Hai. (*Iese prin fund în stânga.*)

RĂZVRĂTESCU (*cu aer de triumf*): Așa să face educațiunea popoului!

GALUSCUS (*venind în fața lui Răzvrătescu*): Domnule, am ascultat toate aberăciunile câte le-ai debitat fraților romani, și fac aici declărăciune că ești un perturbator! Dumneta nu urmezi instrucțiunilor guvernului... urmezi inspirăciunei unor utopiști, carii te port de nas ca pe-un nătărău... Mă duc să espedez o depeșă telegrafică la dnul ministru, ca să te demasc ca pe un oficiolat incapace și fatal.

RĂZVRĂTESCU: Ai adus banii contribuției?

GALUSCUS: Las' că ți-oi da eu contribuciune.

Ești pentru năciune
 O perturbăciune,
 Abominăciune,
 Și execrăciune!
 Om făr' de răciune,
 Plin de-aberăciune,
 Duci la perdiciune
 Pe biata năciune.

(*Intră furios în casa lui.*)

RĂZVRĂTESCU

Ciune, ciune, ciune,
 Du-te-n năibăciune!
 Ești o scăpăciune
 Din balamuciune.

SCENA XIII

RĂZVRĂTESCU, SUZANA, mai pe urmă
 CATRINA și SAFTA

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha, ha, bată-l dracul c-un tăciune, că poznaș îi!

SUZANA: Oare unde-i cloșca cu puii? (*Caută primprejurul casei.*)
 Puii mamei, pui, pui, pui...

RĂZVRĂTESCU: Iaca vorniceasa cea frumoasă. Să-mi cerc no-rocul în privirea înaintirei neamului.

SUZANA (*venind în scenă*): Nu-i gălesc. Puii mamei, pui, pui, pui...

RĂZVRĂTESCU (*înaintând*): Mă chemi, drăguță? Iată-mă-s.

SUZANA: Eu te chem pe d-ta?

RĂZVRĂTESCU: Nu strigi de-un ceas, pui, pui? Am crezut că mă chemi pe mine ș-am alergat numai într-o fugă.

SUZANA: Iaca! nu-mi spui că ești glumeț?... Dacă te-aș chema pe d-ta, n-aș striga pui, pui, pui; aș zice: na, mălac, na, ne, ne, ne.

RĂZVRĂTESCU: M-ai păcălit, leliță; dar vorba ceea: Păcălire de leliță, cere plată o guriță. (*Caută s-o sărute.*)

SUZANA (*respingându-l*): Da cată-ți de drum, omule; doar nu-i țara-n jac.

RĂZVRĂTESCU: Țara nu-i de jac, dar tu-mi ești pe plac, pe legea mea!...

SUZANA: Ți-oi fi, d-apoi știi povestea lui Ivan: Măi Ivane, dragi ți-s fetele? — Dragi. — Dar tu, lor? — Și ele mie...

RĂZVRĂTESCU: N-auzi, leliță?

SUZANA: Aud, bădiță.

RĂZVRĂTESCU: Cum te cheamă?

SUZANA: Suzana, să ierți.

RĂZVRĂTESCU: Suzana, știi una?

SUZANA: Ba nici două.

RĂZVRĂTESCU: Îmi vine să mă prind argat la voi.

SUZANA: Pentru ce?

RĂZVRĂTESCU: Pentru vorba ceea: Decât a bărbatului, mai bine-a argatului.

(Catrina și o altă țărăncă vin la fântână și ascultă.)

SUZANA *(în parte)*: Umblă ș-aista după colaci calzi. Îmi vine să i-o joc și lui.

RĂZVRĂTESCU: Aud?... cum ai zis, leliță?

SUZANA: Am zis așa, că de te-ar împinge păcatul să fii argatul meu, te-aș pune să paști găștele.

RĂZVRĂTESCU: Dar m-ai hrăni bine?

SUZANA: Te-aș hrăni cu răbdări prăjite.

RĂZVRĂTESCU: Și cu alivenci?... Carevrasăzică, tocma-la-i sfârșită. Intru chiar acu-ndată în argăție. *(Voiește să intre în casă.)*

SUZANA: Ho, țară!... că te-or vedea oamenii și m-or face de vorbă-n sat.

RĂZVRĂTESCU: Bine zici; încă n-a înnoptat de tot. Dar mai târziu, leliță, să vin?

SUZANA: Apoi, dă... știi eu? Dac-a veni bărbatu-meu?

CATRINA *(cătore țărăncă)*: Elei! Auzi, Safto?

RĂZVRĂTESCU: Bărbatul tău? N-ai nici o grijă, că l-am trimis la târg.

SUZANA: Sărmanul Toader!

RĂZVRĂTESCU: Nu-l mai căina, drăguță, că un mojiac ca dânsul de atâta-i bun.

SUZANA (în parte): Las' că te-a mojici el, mangositule.

RĂZVRĂTESCU: Ei, Suzano, ce zici?... Să vină bădița?... Să-ți aducă bădița șiraguri de mărgel?

SUZANA: Adă, că văd eu, păcatele mele, că nu pot scăpa de d-ta... dar cum să facem ca să nu te zărească nime?

RĂZVRĂTESCU: Cum?

SUZANA: Știi una?... Aștept pe soră-mea în astă-noapte. Îmbracă-te femeiește și vină, de te-a întâlni cineva, a crede că-i Ileana.

RĂZVRĂTESCU: Minunată idee!... Ași-și chiar mă duc să-mi pun catrință... Ha, ha, ha!... oi să par că-s Ileana Cosânzeana.

SUZANA: Cu mustăți?... ha, ha, ha!

RĂZVRĂTESCU: Mă duc ca vântul și mă-ntorc ca gândul.

Mă duc ca vântul, dragă Suzană,

Și vin în haine de moldovenci.

Tu-mi pregătește ceva de hrană

Și mă așteaptă cu alivenci.

SUZANA

Du-te ca gândul, te fă țarancă,

Și te întoarce vesel, gigât,

Că-i găsi gata o alivancă...

(În parte.) Care-ți va merge cam greu pe gât.

(Răzvrătescu iese alergând prin fund, în dreapta.)

SUZANA: Ha, ha, ha. Atunci s-ajungi tu, sfrijitule, când îi mânca alivenci de la mine... O să am ce râde acuși, numai de-ar sosi Toader mai curând... Da unde, Doamne, iartă-mă, s-a vârat cloșca cu pui?... Puii mării, pui, pui... *(Intră în casă.)*

CATRINA: Ai auzit, Safto, așa pozună și minune?... Suzana s-a dat în dragoste cu privighitoriul!... Hai, fa, să dăm de știre nevestelor din sat. *(Ies amândouă în stânga.)*

SCENA XIV

ȚĂRANII

(venind din fund și aducând un năvod)

VEVERIȚĂ: Iaca năvodul lui Costantin Păscariu. Veniți încoace, măi, să ne punem la pândă...

GHEORGHE: Da nu mergem la lemne, cumătre?

VEVERIȚĂ: Mări, cată-ți de treabă, Gheorghe. Dac-a fi să ne potrivim noi la câte ne-nșiră cei gulerăți, om căpchia de tot... Hai noi să ne cătăm de nevoi.

GHEORGHE: Vasile, măi frate, d-apoi cică-i pentru binele nostru...

VEVERIȚĂ: Se poate, cumătre, însă vina noastră-i dacă nu-i pricpem?... Ei ne grăiesc într-o limbă străină, parcă noi am fi pricopsiți ca dânșii... Ce-ai zice tu, Gheorghe, dacă te-aș povățui în limba nemțască?... ai căsca gura?... Așa pățim și noi cu cei ce zic că ne vor binele.

GHEORGHE: Oricum să fie, nu te juca cu dracu. Îi privighitor, măi, îi subprefect dnul Răzvrătescu!... are putere, frate.

VEVERIȚĂ: Las', cumătre, că de-alde Răzvrătescu se schimbă pe toate lunile. Ca mâine a veni altul și ne-a zice alte povești... Hai la pândă, doar om pune mâna pe rusalii.

GHEORGHE: Unde să ne punem la pândă, moș Veveriță?

VEVERIȚĂ: Cole-n crâșmă. Rusaliile se primblă noaptea prin sat; cum le-om zări, amandea pe ele.

GHEORGHE: Dar dac-or da ele busta la noi?

VEVERIȚĂ: Le-om înhăța cu năvodul ista. Hai, măi, c-a început a înnopta.

ȚĂRANII: Hai. (Intră cu toții în crâșmă și se pun de pândă la fereastă.)

(Începe a înnopta.)

SCENA XV

TOADER (*venind pe furiș din stânga*): A înnoptat... nu mă vede nime?... Acasă, Toadere. (*Vine spre casă.*) M-am dus pâ'n' la caleantorsă ș-am făcut hăisa pe după gardul jităriei. (*La ușă.*) Suzano, dischide că ți-a venit bărbățelul. Iată-mă-s. (*Intrând în casă.*) Lasă-mă să mă-nfrupt c-o sărutare, că-i de mult de când postesc. (*Închide ușa după el. Se aude înăuntru un sărutat gros și râsete.*)

SCENA XVI

CATRINA și ȚĂRANCELE (*venind din stânga și oprindu-se lângă fântână*)

Auzit-ați poznă!
S-o vezi, să n-o crezi;
Vorniceasa noastră
Calcă-n străchini verzi!
Haide să ne punem
Colea la pândit,
C-așa poznă mare
Nu s-a pomenit!

(*Se ascund pintre copacii de primprejurul fântânii.*)

SCENA XVII

GALUSCUS (*îmbrăcat ca o țărăncă, iese din casa boierească*): Am espedat depeșa domnului ministru; m-am costumat ș-acum zbor la amoare!... Dar de ce oare palpită anima mea cu-atâta sforță?... genunchii mi se taie încât n-am forță ca să mă locomot. (*Își freacă genunchii.*) Ce emociune inspiră pășiunea!...

SCENA XVIII

*ȚĂRANII (ieșind din crâșmă stau pe prag),
TOADER și SUZANA (la fereastra casei lor)*

VEVERIȚĂ: Iacă una din rusalii, măi; gătiți năvodul.

SUZANA: Toadere, ian privește ce bine-i șade catrința!... Ha, ha, ha.

GALUSCUS: O! amoare! amoare! fi-mi propice!... O! Galuscus; invoacă pe strămoșul tău și, curagiu, amice!...

SCENA XIX

*Cei dinainte, RĂZVRĂTESCU
(îmbrăcat ca o țărancă, vine din fund, prin dreapta)*

RĂZVRĂTESCU (*alungat de câini ce hămăiesc*): Tio, haită! Țibă, tio... Era să mă mănânce haitele dracului. (*Văzând pe Galuscus.*) Ce văd? o nevastă? A fi Suzana.

GALUSCUS (*zărind pe Răzvrătescu*): Iaca Suzana! Ah! îmi vine zburdăciune.

VEVERIȚĂ: Ațineți-vă, măi, că iată-le-s amândouă rusaliile. (*Țărării pregătesc năvodul.*)

RĂZVRĂTESCU (*apropiindu-se*): Pst...

GALUSCUS: Pst...

RĂZVRĂTESCU: Ea-i!

GALUSCUS: Ah!

(Răzvrătescu și Galuscus se reped și se îmbrățișează.)

RĂZVRĂTESCU: Dragă vorniceasă!

GALUSCUS: Cară Suzană! (*Se sărută.*)

RĂZVRĂTESCU (*în parte*): Are barbă!

GALUSCUS (în parte): Are mustăți!

VEVERIȚĂ: Acu-i vremea să ne-apropiem pe furis.

(Țăranii se apropie cu năvodul gata.)

RĂZVRĂTESCU (strângând tare pe Galuscus în brațe): Cine ești?
Spune, că te sfărâm!

GALUSCUS (schimbându-și glasul): Rusalie! dar tu?

RĂZVRĂTESCU: Și eu.

GALUSCUS și RĂZVRĂTESCU (speriați): Rusalie!... piei,
drace!

(Voiesc să fugă.)

VEVERIȚĂ: Odată, copii!... acu, să nu ne scape.

(Țăranii aruncă năvodul peste Galuscus și Răzvrătescu.)

SUZANA și TOADER: Ha, ha, ha, ha!

GALUSCUS și RĂZVRĂTESCU: Ce-i asta?

VEVERIȚĂ: Strângeți bine năvodul, c-am prins rusaliile.

ȚĂRANII (împleticind năvodul)

Le-am prins, le-am prins, le-am prins!

Haideți ca să le dăm

În foc, în foc nestins,

Sau să le înecăm.

GALUSCUS și RĂZVRĂTESCU (zbătându-se): Ajutor! ajutor!

VEVERIȚĂ: Degeaba vă zbateți, rusalii pocite ce sunteți, c-ați
căzut pe mâna moșului. Umflați-le pe sus, copii, și huștiuliuc! în fântână.

(Țăranii voiesc să-i ridice.)

GALUSCUS și RĂZVRĂTESCU: Ajutor! ajutor!

SCENA XX

Cei dinainte, JANDARMUL, TOADER, SUZANA

(Jandarmul aduce un fănar)

JANDARMUL: Unde-i subprefectul?

VEVERIȚĂ: Da ce este?

JANDARMUL: O depeșă de la telegraf.

RĂZVRĂTESCU: Depeșă de la Iași? ad-o-ncoace.

JANDARMUL: Ce-mi văzură ochii! Subprefectul în năvod?

VEVERIȚĂ: Vai de mine! Subprefectul era?... Am pățit-o!

JANDARMUL: Ba n-ați pățit nimic, că domnul Răzvrătescu îi dat afară din slujbă.

RĂZVRĂTESCU: Eu? (Deschide depeșa și rămâne încremenit.)

O! ce nedreptate!

GALUSCUS: Destituat?... bravo! Depeșa mea a avut acțiune.

VEVERIȚĂ: Iaca!... Da aistalalt cine-i?... Cuconul Gălușcă? mare minune!... Da bine, cum de vă găsiți amândoi în catrințe?

SUZANA: Să vă spun eu, oameni buni. Dumnealor au vrut să vă vindece de spaima rusaliilor.

TOȚI: Aș!

RĂZVRĂTESCU: Ghidi, șârată!

GALUSCUS: Am pățit-o ca Apolon cu Venus. Eu sunt Apolon; asta-mi dă consolăciune.

TOADER: Dacă-i așa povestea, hai, români, să ne veselim c-am scăpat de rusalii.

TOȚI (veseli): Haide, haide.

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,

De rusalii am scăpat!

TOADER

Ard-o focul vornicie

De când e Constituție,

N-am parte de însurat...
Chiar rusalii m-au umflat!

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

VEVERIȚĂ

De când e prefecătură,
Noi, sărmanii cască-gură,
Câmpii, zău, am apucat...
Chiar rusalii ne-au umflat!

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

RĂZVRĂTESCU (*arătând pe Galuscus*)

De când țara, din păcate,
Are capete-nvățate,
Biată limbă s-a zvântat...
Chiar rusalii ne-au umflat!

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

GALUSCUS (*arătând pe Răzvrătescu*)

De când cu liberalismul
Și convenționalismul
Multe capete-au secat...
Chiar rusalii le-au umflat!

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

SUZANA

N-auzi astăzi decât forme;
Toți cer forme și reforme,
Eu nu cer nimic și tac;
Dar cer numai să vă plac.

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

(Cortina cade.)

IORGU DE LA SADAGURA sau NEPOTU-I SALBA DRACULUI

COMEDIE ÎN TREI ACTE

PERSONAJELE:

PITARUL ENACHI DAMIAN

IORGU, nepotul lui Damian

SULGERUL GÂNGU

COMISUL AGAMEMNON

 KIULAFUGLU

ZOIȚA, femeia lui Kiulafoglu

GAHIȚA ROSMARINOVICI

Baron von KLEINE SCHWABE

IȚIC, zaraf

UN PRIETEN

IFTIMI, fecior al lui Damian

MUZICANȚI, ȘARLATANI,

 SLUJITORI, PRIETENI,

 SĂTENI, LĂUTARI

DAMIAN, de 55 ani, poartă haine largi:
antereu, brâu, blană și căciulă brumărie.

GÂNGU, de 50 ani, poartă asemenea
costum ca pitarul Damian.

PRIETENII, de deosebite vârste,
sunt îmbrăcați ca boierii provinciali.

KIULAFUGLU, de 45 ani, poartă
ochelari, cravată albă, jiletcă galbenă,
surtuc lung și fes roșu mare pe cap.

ZOIȚA, de 22 ani, este simplu
îmbrăcată.

GAHIȚA ROSMARINOVICI,
de 40 ani, poartă toaletă pretențioasă
și ridicolă: beretă cu pene, rochie
umflată de culoare vie și evantai.
Umerile și brațele ei sunt goale, obrazul
dres cu roșu și împetrișat cu benghiuri.

KLEINE SCHWABE e un neamț
sărac, de 35 de ani.

Scenele pe petrec în Moldova.

Actul I se petrece la moșia pitarului Enachi Damian.

ACTUL I

Teatrul reprezintă o odaie mobilată după moda veche în provincie: un pat lung, în stânga, cu perine la perete, și mai în fiind o sobă; ușă în fund; altă ușă în stânga, care dă în odaia pitarului Damian; o a treia ușă în dreapta, care duce în sala de mâncare, și o fereastră alături.

SCENA 1

DAMIAN (*întrând în fund*): Să dai degrabă curcanii la bucătărie, să-i puie-n frigare... și să spui lui Gheorghe bucătarul ca să mi-i rumenească frumos, că i-oi da bacșiș bun... (*Venind în scenă.*) Ah!... ziua de astăzi este cea mai norocită pentru mine!... Astăzi vine Iorgu de la Sadagura, unde l-am trimis să-nvețe carte!... De doi ani nu l-am văzut, și când gândesc că poate peste-un ceas am să-l strâng în brațe... parcă-mi furnică ceva prin inimă... ochii mi se păinjenesc... și-mi vine sughit... (*Cu dragoste și ștergându-și ochii.*) Iorgule! dragul moșului!... Gugulea moșului!... cât necaz a mâncat el prin țări străine!... cât s-a strădănit drăguțul cu învățătura prin academiile din Sadagura!... parcă-l văd zi și noapte cu ochii pe carte, nemâncat, nebăut și nedorind altă-n lume decât să se procopsească, după cum mi-a scris în toate răvașele... Dragă gugule! bine zicea răposatul dascălul Ieni, Dumnezeu să-l ierte, c-ai s-ajungi om mare!. Să deie Domnul, fătul meu, să mi te-nalți ca ciocârlia, și cu tine să-ți înalți și neamul!... Să deie Domnul s-ajungi și ispravnic, pentru ca să faci stare mare!... Dar ce stau eu ca să vorbesc singur ca un nebun, când am o grămadă de trebi?. Astăzi dau masă

mare prietenilor de buna venire a lui Iorgu... Am poruncit să-i facă borș cu găluștele, și curechi cu rață, și mămăliguță... că știu că-i plăcea pân'a nu se porni, și le-o fi dorind ca niște zaharicale, dragul moșului!... Am adus înadins pe Barbu de la Iași, ca să-i cânte: "Frunză verde... ", pentru că pe-acolo, prin academiile din Sadagura, nu cred să mai fi auzit cântece de-a noastre de cele bătrânești... Măcar că și pe-acolo or fi mozăcanți... da geaba... n-au haz... Eu când aud țârlăituri de cele nemțești, îmi vine să-i ieu cu toropala... Îți scârție, frate, câte două ceasuri la ureche niște bazaconii, de nici dracul nu-i înțelege... ș-apoi zic că fac corțent... mări, ducă-se la naiba cu corțentu-le cu tot!...

SCENA II

DAMIAN, IFTIMI

IFTIMI (*intrând cu sfială pe ușa din fund*): Cucoane Enachi... cucoane Enachi...

DAMIAN : Ce este, prostule?

IFTIMI : Cucoane!... am dat curcanii la bucătărie...

DAMIAN : Ș-ai spus bucătarului să-i rumenească bine?

IFTIMI : Ba nu...

DAMIAN : Ce fel, ba nu?

IFTIMI : D-apoi... n-are cu ce să-i rumenească.

DAMIAN : Ce zici, măi?

IFTIMI : După ce n-ai cumpărat rumeneală din târg...

DAMIAN : Ieși afară, dobitocule... Auzit-ai tontul!... să rumenească curcanii cu rumeneală!

IFTIMI : Ei, doar nu sunt bucătar...

DAMIAN : Hai, lipsești și du-te de stă la poartă ca să-mi dai de știre când a veni Iorgu.

IFTIMI : Iaca mă duc.

DAMIAN : Așteaptă!... Fost-ai, după cum ți-am zis, să poftești la masă boierii la care te-am trimis?

IFTIMI: Am fost și la boieri și la boierite...

DAMIAN: Nu cumva ai făcut iar vro dobitocie, după obiceiul tău?

IFTIMI: Da cum, Doamne iartă-mă?... am fost pe la toți și le-am spus curată vorbă: M-a poftit boierul să vă poruncesc ca să veniți la masă la d-lui.

DAMIAN: Ce fel? să le poruncești?... măi hoțule, tot pe dos ai să vorbești?

IFTIMI: Ei, iar m-ai apucat la sucit ca pe-un fus... Dă-mi pace să vorbesc cum pot... ce dracu! dac-aș fi și eu prost ca d-ta, n-aș fi un biet boier.

DAMIAN: Iar?... bată-te cucul să te bată!... Hai, du-te de te pune la pândă.

IFTIMI: Mă duc... și cum oi vedea pe cuconașul Iorgu...

DAMIAN: S-alergi iute să-mi dai de știre.

IFTIMI (*în parte*): Mă duc la crâșmă peste drum, doar l-oi vedea mai degrabă. (*Iese prin fund.*)

SCENA III

DAMIAN: Mai pe dos om n-am văzut de când sunt și, slavă Domnului! sunt de mulțisor. Toate lucrurile le spune și le face anapoda; când îi zic să-mi aducă dulceți, el îmi aduce ligheanul de spălat; când îi zic să-mi aducă de spălat, îmi aduce cafe. Mai deunăzi îl trimit în târg să-mi cumpere de zice parale tabac, și el îmi aduce pipăruși roși...

SCENA IV

DAMIAN, GAHITA (intrând prin fund mănecasă)

DAMIAN: Cine vine?. A!...Cucoana Gahița Rosmarinovici!...Sărut mâna, cucoană Gahițo.

GAHIȚA (*dându-și vânt cu evantaiul*): *Bonjour, mon cher arhon*

pitar... Iar spune-mi, *je vous prie*, de unde-ai luat moda să trimiți mojiicii din ogradă ca să facă invitații în case cinstite?

DAMIAN: Ce spui, cucoană Gahițo?... argații mei au făcut vro bazaconie la d-ta în casă?... nu mă-nebuni!

GAHIȚA: Nu te face, mă rog, că nu știi...

DAMIAN: De știi ceva, să fiu afurisit!... Da cum socoți c-aș da eu voie să se facă acest fel de lucruri?... Mă rog, cucoană Gahiță, nu mă socoti un om așa fără de ispravă, încât eu însumi să poruncesc slugilor mele ca să facă pozne în case străine... Pân'acum, slavă Domnului! pitariul Enachi Damian n-a dat semne de nebunie, și numele lui a fost totdeauna cinstit...

GAHIȚA: Da cine-ți vorbește de nebunie și pozne?... Cine-ți zice că n-ai reputație bună?...

DAMIAN: Apoi dacă am *respunțatie* bună, cum o chemi d-ta... ce zici că am trimis oamenii din ogradă?...

GAHITA: Da n-ai trimis pe Iftimi să mă poftească la masă?... și tocmai pe el l-ai găsit mai cu cap pentru ca să-mi facă invitație?

DAMIAN: Da ce ți-a făcut? pentru numele lui Dumnezeu! ce-i *inghitația* ceea?

GAHIȚA: Nici invitație nu știi ce însemnează?... Elei! *mon cher arhon* pitar, tare ești *arriéré*.

DAMIAN: Ce sunt?... *rierel*? Mări, ce vorbe sunt aceste?

Ha, ha, ha... Auzi, *inghitație*, *rierel*, *bonjur*?... Auzi parascovenii pocite?... Nu cumva, soro dragă, s-a mutat țara Moldovei din loc?... Nu cumva suntem franțuzi, nemți, jidovi?... și noi, ca niște proști, ne credem tot moldoveni!... Ha, ha, ha, *rierel*, *inghitație*!...

GAHIȚA: D-ta râzi, pentru că nu te-ai adăpat de delicatetea, de eleganța și de sublimitatea limbii franceze.

DAMIAN: Ce să fac?... Să mă adăp?... Trebuie să știi, cucoană dragă, că numai vitele s-adapă, dar oamenii beau... și să mă ferească Dumnezeu de *cateție*, de *ganț* și de *bliblitate* d-tale!... Când mi-i sete, eu beau vin de Cotnar și de Odobești; beau vin de cel moldovenesc curat, iar nu *ganțuri*, nici *bliblități*... Așa să știi.

GAHIȚA: Ți *superflu* să mai *cozarisim* împreună asupra acestui suget, pentru că nu ne înțelegem.

DAMIAN: *Superfliur* sau *nesuperfliur*... nu știu... dar că nu te înțeleg?... asta-i adevărat... și mă pot jura pe cei patruzeci de sfinți părinți de pricep ceva din toate cimiliturile câte le înșirați d-voastră, iști de vremea nouă, care vă ziceți... cum, Doamne iartă-mă?... *civirasilisiți*... Ha!... *civirasalisiți*; d-voastră, ipochimene alese, căroră vă este rușine a trăi și a grăi ca părinții voștri; d-voastră, oameni procopsiți și mai ales pricopsiți, care vă faceți momițele altora, împrumutând de la străini numai cele rele, nemaiputând trăi decât cu *bonjur*, cu *blamange* și cu *parle, marle cheschevu*; și căroră, în sfârșit, vă e rușine să fiți moldoveni curați, români get-beget... (*În parte.*) De mi-a veni și Iorgu cu *superfliururi*, îl ciomăgesc.

GAHIȚA: Cucoane Enachi... n-am venit în casa d-tale pentru ca să mă ofansarisești... și dar te poftesc să-ți mai ții gura, c-apoi...

DAMIAN: C-apoi poate mi-i cere duel?... Atât ar mai trebui... să iasă și femeile la duel!... c-apoi s-a pricopsit de tot biata Moldovă! (*Cu blândețe.*) Ian ascultă-mă, dragă cucoană Gahiță... nu te mânâia... eu te-am văzut mititică cât o șchioapă ș-am fost bun prieten cu tatăl d-tale și cu bărbatul d-tale, Dumnezeu să-i ierte!... În urmare, mi se poate trece câte le zic. În vremea mea, dragă cucoană Gahiță, bătrânii aveau voie să grăiască ce le plăcea, pentru că pe-atunci tot omul cu părul alb era cinstit... și cred că străinii nu ne-au stricat încă toate obiceiurile cele bune.

GAHIȚA: Departe de a ni le strica, *arhon* pitar, străinii ni le-au adus în perfecție.

DAMIAN: în ce, mă rog?

GAHIȚA: În gradul civilizației care domnește astăzi în Europa.

DAMIAN: Unde?...

GAHIȚA: Aici în provincie nu poți judeca *reformația* care s-a introdus în țară; dar du-te, *je vous prie*, în capitalie; du-te de vezi magazinele lui *monsieu* Miculi; du-te de vezi paveua cea nouă...

DAMIAN (*în parte*): Ba că chiar! hodoronc-tronc.

GAHIȚA: Du-te de te întâlnește cu cavalerii de acolo... și să admirezi amabilitatea lor... să-i auzi ce complimente delicate îți fac; iar nu cum faceți d-voastră, care vă slujiți de cuvinte groase și ziceți fiecărui lucru pe nume, fără a vă închietarisi de urechile damelor!... Du-te... intră în saloanele briliante, unde ard sute de *bugii*, iar nu lumânări de seu ca pe-aici... du-te de vezi oglinzile acele mari care îți reflectarisesc tot trupul... canapelele acele elastice care te saltă cu plăcere, iar nu scaune de lemn ce-ți intră în oase... Du-te mai ales de vezi damele acele educarisite, care stau toată ziua la oglindă de-și împodobesc grațiile figurii și ale trupului, iar nu ca pe la noi, să meargă la bucătărie și la spălătorie, ca să-și feștească rochia și degetele. Du-te de le vezi toate acele, ș-apoi mi-i zice dacă influența străinilor ne-au stricat mintea sau dacă ne-au *developat-o*.

DAMIAN: Vel-Lopată?... Destui!... Am înțeles. (*În parte.*) Săracă limbă!... de te-or fi sucind și pe-acolo tot așa, apoi te-ai sfințit! ești bună de pus la zvântat în pod. (*Tare.*) Cucoană Gahiță! ai toate dreptățile, și eu sunt un nătărău!... te mulțumești cu atâta?

GAHIȚA: Fie... îți dau *pardon*.

DAMIAN: Foarte mulțumesc. (*În parte.*) De mi-a veni și Iorgu în doaga ei, îl trimit la Golia.

SCENA V

DAMIAN, GAHITA, GÂNGU (*venind din fund*)

GÂNGU (*vorbind tare ca un surd*): Ei, măi Enachi!... adevărat că vine astăzi Iorgu de la Sadagura?

GAHIȚA (*în parte*): Carnacsî! că m-au speriat... *quel manant!*

GÂNGU: Mi-a spus-o azi Îftimi, când a venit să mă poftescă... Când ai ști cât îi de veselă Marghiolița, fiică-mea, că-i vine logodnicul?... parcă are argint viu într-înșea... Sare prin casă, frate, și jioacă drăgaica ca o nebună!... Măi, măi, măi!... Ce-s fetele ieste!... cum le pomenești

de bărbat, îți sar în cap de bucurie... Marghiolița, cât pe ce era să mă gătuie...

G A H I Ț A (*în parte*): Of! nu pot să sufăr surdul ista... răcnește parc-ar fi toți surzi ca dânsul.

G Â N G U (*către Gahița*): Aud?... bunătatea matale... eu sunt sănătos... da mata?

G A H I Ț A: Nu te-am întreat cum te afli.

G Â N G U: Ești sănătoasă?... îmi pare foarte bine... Vezi mata, dragă... sănătatea-i ca o iapă albă... cum trece dealul, nu se mai vede.

G A H I Ț A (*în parte*): Auzi vorbe de provincie!

G Â N G U: Să te păzești, dragă cucoană Gahița, pentru că, la vârsta noastră, cataroile sunt foarte șugubețe.

G A H I Ț A (*mânioasă*): Cine ți-a spus d-tale că am cataroi?...

G Â N G U: Precum zici foarte bine... ele deodată, nitam-nisam, te trântesc alivanta plăcinta-n groapă... mai ales la vârsta noastră.

D A M I A N (*în parte, râzând*): Alta-i zice, alta-i răspunde... are haz.

G A H I Ț A (*apropiindu-se de Gângu și strigându-i tare la ureche*): N-auzi, surdule?... ține-ți vorbele-n gură și nu te obrăznici mai mult...

G Â N G U: Ei!... aud!... ce strigi așa tare?... că doar nu-s surd.

G A H I Ț A (*în parte*): Îmi vine nu știu ce să-i fac... *Quel manant, oh ciel!*

G Â N G U: Măi Enachi! ce are Rosmarinovicioaia, de-mi zice că mă obrăznicesc?...

D A M I A N (*tare*): Ce-o năpăstuiești și tu de-i zici că pătimește de cataroi ca babele?

G Â N G U: D-apoi n-a spus-o ea singură mai dinioare?... ce dracul, doar aud bine... mi-s...

G A H I Ț A: Destul, *je vous prie*, cu astfel de vorbe, c-apoi mă-nchin cu plecăciune.

G Â N G U: Bine-ai face, bine-ai face cucoană Gahița... Ceaiul de soc, după cum zici, îi tare folositor pentru cataroi; dar socot că floarea teiului îi și mai bună... Întreabă, dacă nu mă crezi, pe baba Anghelușa, știi... cea care face dresuri de obraz... o cunoști...

GAHIȚA (lui Damian): *Mon cher arhon* pitar, se vede că dorești ca să ies din casa d-tale, de vreme ce *siuportarisești* o astfel de *infamie*.
(*Se pune pe un jilț în dreapta, mânioasă.*)

GÂNGU (*Gahiței*): Aud?... Grăsimea de găscă îți pare mai bună?

DAMIAN (*trăgând deoparte pe Gângu*): Taci, măi Gângule... nu vezi că cucoana Gahița-i damă de moda nouă, care, cu cât îmbătrânește, se socoate mai tânără?... Ce dracu-i vorbești tot de leacuri?

GÂNGU (*râzând*): Ba zău?... Iaca dracul!... și poate mai gândește la măritiș?

DAMIAN: Mai știi pozna?

GÂNGU (*râzând*): Da bine, măi Enachi, dacă le-a veni în cap babelor să se mărite... ce-or face fetele?... de pildă: Marghiolița mea?

DAMIAN: Pentru dânsa nu-i nici o grijă... Știi c-am hotărât amândoi s-o dăm după Iorgu...

GÂNGU: Și când jucăm la nuntă?

DAMIAN: Într-o săptămână.

GÂNGU: *Ișala!*

GAHIȚA (*în parte*): Carnacsî! iar m-au speriat... parcă l-au umflat Rusaliile.

(*Se aud pași la ușa din fund.*)

SCENA VI

DAMIAN, GÂNGU, GAHIȚA. PRIETENI

DAMIAN: Ce s-aude?... vin prietenii... Iată-i buluc!... Bine-ați venit, prieteni buni, să vă împărtășiți de bucuria mea!... Astăzi sosește Iorgu și cred că-ți bea cu toții voinicește în sănătatea lui.

UN PRIETEN: Las' pe noi, vere Enachi... dacă-i treaba pe-nghite-Agachi... Helbet! nu te-om da noi de rușine.

GAHIȚA (*în parte*): Ian auzi-i cum vorbesc!... ș-apoi mai au curaj să critice tinerii noștri!

PRIETENUL : Vere Enachi! scos-ai încălce vin de cel din vremea lui Han-Tatar?

GÂNGU (*apropiindu-se de el*): Aud? Eu sunt sănătos, slavă Domnului! da d-voastră? cum o mai duceți?

PRIETENUL : Ce să ducem, vere Gângule?

GÂNGU : O duceți bine?... mă bucur... Vedeți d-voastră că sănăta-tea-i șugubeață!... când îi zici: “Sus, Gahițo!”, îți răspunde: “Cârc, Frangoleo!” (*Toți râd, afară de Gahița.*)

GAHIȚA (*în parte*): Iar se leagă surdul de mine... se vede că-l paște păcatul astăzi.

DAMIAN : Da ian poftim, fraților... ce ședeți în picioare? că doar nu vin turcii... Pofitim de ședeți în...

GAHIȚA (*curmându-i vorba*): Pe scaune.

(Toți se pun pe divan și pe scaune. Gângu șade în picioare.)

DAMIAN : Vere Gângule, da nu șezi?

GÂNGU : Ba mi-i foame, dar oi mai aștepta pân' ce-a veni Iorgu.

PRIETENUL : Vere Enachi... lan mai spune-ne ceva de Iorgu... ce-a mai făcut el pe-acolo, prin țara Neamțului?... ce-a mai învățat?... trebuie să fie acum plin de az-buchi ca un stup.

DAMIAN : Mai știi eu, fraților, câte-a mai învățat bietul copil!... El mi-a scris că a trecut din scoarță-n scoarță și Miflorloghia și Fizolofia și Mantemadica și Historia!... unde să le țin minte câte mi-a înșirat pe hârtie?

PRIETENUL : Bre! s-o fi făcut dobă de carte ș-o fi întrecut pe răposatul dascălul Ieni, Dumnezeu să-l ierte!

DAMIAN : Ce întrecut, vere!... l-a lăsat în urmă, cale de-o poștă.

(S-aud afară pocnete de bici.)

PRIETENUL : Na poștă; când vorbești de lup, lupu-i la ușă. Oare nu cumva îi Iorgu, vere Enachi?..

SCENA VII

Cei dinainte, IORGU

DAMIAN (*alergând la ușă*): Ba-i el!... Inima-mi spune că-i el... Iată-l!...

IORGU (*intră și se aruncă în brațele moșului său*): Mon oncle!

DAMIAN: Vin', gugulea moșului! (*Îl sărută și-apoi caută la el cu dragoste.*) Ian vedeți-l ce motpan mare s-a făcut! parcă-i Alexandru Machedon.

IORGU (*în parte*): Uf! (*Tare.*) Mon cher oncle, cât sunt de fericit!...

DAMIAN: D-apoi eu, fătul meu! d-apoi eu!... Vin' să te mai sărut o dată... (*Plângând.*) Când gândesc că nu l-am văzut doi ani de zile!... Ce vă pare, fraților?... așa că-i nostim? așa că-mi seamănă mie?

GÂNGU: Aud?... câte ceasuri?

DAMIAN (*luând pe Iorgu de mână*): Vină să faci cunoștință cu prietenii mei. D-lui îi slugerul Gângu, un prieten vechi a băbacă-tău. Nu-ți aduci aminte de el?

IORGU: Ha... Ian stă... Nicidecum.

DAMIAN: Da cum dracu l-ai și uitat?... El te-a purtat în brațe... adă-ți aminte când te jucai de-a baba-oarba cu Marghiolița, cu fata lui.

IORGU (*cautând cu lornionul la Gângu*): Ha... acum mă suvenirisesc. (*Apropiindu-se de Gângu.*) Mon cher monsieur Gângu, îmi pare bine că reînnoiesc amiciția cu d-ta.

GÂNGU: Așa și-așa, nici prea-prea, nici foarte-foarte... numai că mi s-au cam lungit urechile de foame. (*În parte.*) Ce dracu are de se uită la mine prin geam?... (*Tare.*) Ian ascultă, Iorgușorule, nu cumva ai prins orbul găinilor?

DAMIAN: Cu adevărat. Iorgule, ce însemnează sticluța asta care ți-o tot bagi în ochi?

IORGU: Mon cher oncle, citirea neconținută a uvrajelor mi-a cam slăbit puterea razelor vizuale.

DAMIAN: Ce ți-a slăbit, fătul meu?

GAHIȚA: Puterea razelor vizuale... Aceste cuvinte tehnice vreau să zică că i-au slăbit ochelnică.

IORGU (*în parte*): Cine să fie dama asta care mă înțelege atât de bine?... (*Apropiindu-se de Gahița.*) Madamă, cu toate că n-am avut *felicitatea* de a-ți fi recomandat, dar mă folosesc de ocazia aceasta, pentru ca să te rog să mă norocești cu *declinația* numelui d-tale.

DAMIAN (*cu mirare, în parte*): Ce dracu-i zice?

GAHIȚA: *Monsiu Georges, desirul* unui cavaler amabil ca d-ta nu poate rămânea neîmplinit... *par conséquence*, mă grăbesc a-ți *declinarisi* numele meu... eu mă numesc Gahița de Rosmarinovici, *votre servante*.

IORGU: Eu sunt, *au contraire, votre serviteur, madamă*, și de doresc ceva, este numai să se prezenteze vro ocazie, pentru ca să-ți pot dovedi admirația de care sunt cuprins pentru grațiile persoanei d-tale.

GAHIȚA (*în parte*): Na cavaler!...

DAMIAN (*luând pe Gângu deoparte*): Măi Gângule, înțelegi tu ce limbă vorbește Iorgu cu Gahița?

GÂNGU: Zici c-a ploua?... Nu cred... n-am auzit buraticul azidimineață.

PRIETENUL (*către alt prieten*). Pare-mi-se, vere Constandine, că și Iorgu s-a nemțit.

DAMIAN (*în parte*): Oare nu cumva a uitat și Iorgu românește? (*Tare.*) Iorgule, Iorgule! ian mai întoarce-te și spre noi... mai spune-ne ceva de la Sadagura... despre călătoria ta...

IORGU: *Pardon, mon cher oncle*; n-am vreme acu, că prezentez *omajurile* mele sexului frumos... asta-i datoria fiecărui galant om.

DAMIAN: Mări, băietee, lasă deoparte, *majurile* și sescul și răspunde-mi curat la ceea ce te-ntreb.

IORGU: Apoi ce să-ți spun, *mon cher oncle*? Când a trăit cineva într-un târg civilizată ca Sadagura și când este silit în urmă a veni într-o țară ticăloasă ca a noastră, contrastul i se pare atât de piramidal, încât nu poate găsi cuvinte destul de energice pentru ca să explice ceea ce simțește înlăuntru.

GAHIȚA: *Rezon... are rezon monsiu Georges.* Iaca, de pildă, eu, care am voiajarisit și care am fost la Cernăuți... nu pot să mă deprind nicidecum cu Moldova... Of!... de-aș scăpa mai degrabă de țara asta!

DAMIAN: Da bine, mă rog, ce are Moldova de nu vă mai place cum ați călcat peste graniță?

IORGU: *Ah, mon cher oncle!*... nu mă sili să-ți spun câte are și câte n-are...

DAMIAN: Da spune, spune... N-are și ea târguri?... N-are și ea oameni ca și celelalte țări? N-are munți, copaci, ape, vite?

GAHIȚA: Ba are prea multe... prea multe!

DAMIAN: Nu te-ntreb pe d-ta. (*Lui Iorgu.*) Spune ce-i lipsește bieteii Moldove?... Nu-s oamenii buni și cu frica lui Dumnezeu?... Nu este grâu bun? Nu este vin bun?... Nu-i, în sfârșit, belșug în țară?... ce vă trebuie mai mult?... N-am dreptate, vere Gângule?

GÂNGU (*căutând la ornic*): Aud?... opt ceasuri.

IORGU: *Ah, mon cher oncle!*... Ce-mi pomenești d-ta de grâu, de vin și de vite?... Aceste materialuri sunt bune cu adevărat, dar nu aduc nici o înaintire inteligenței... Ce ne folosește că avem cele trebuincioase pentru hrana trupului, dacă mintea moare de foame?

PRIETENUL (*către alt prieten*): Ian auzi, vere Constandine, zice că mintea moare de foame... (*Pufnește de râs.*)

IORGU: Ce-i o țară fără canaluri, fără comerț, fără industrie, fără drumuri, fără lib...

GÂNGU (*strănută tare*): Aferim!

PRIETENUL (*către alt prieten*): Auzi, vere, zice că n-avem drumuri?... dar el pe ce-a venit cu poșta?...

DAMIAN: Ian ascultă, Iorgule... dacă vrei să-mi faci mulțumire, te poftesc... altă dată să nu mă mai ametești cu astfel de fleacuri... Tara Moldovei îi binecuvântată de Dumnezeu! și cine nu știe s-o iubească și s-o prețuiască nu-i vrednic să-i mănânce pâinea și sarea.

GÂNGU (*strănută*): Aferim!... vrei tabac?

DAMIAN (*luând o priză*): Foarte mulțumesc. (*Strănută.*)

TOȚI: Să-ți fie de bine!

DAMIAN : Amin!

(Se aud lăutarii afară.)

DAMIAN : Iaca și scripcarii!... Hai să ne punem la masă.

TOȚI: Haideți, haideți!

IORGU *(dă brațul Gahiței)*: Madamă, fi-voi destul de felice ca să nu-mi refuzarisești brațul?

G A H I Ț A : Ce se potrivește!... sunt foarte flatarisită...

IORGU : Fiind lângă d-ta la masă, mă voi crede în sânul civilizației din Sadagura.

G A H I Ț A : Nu mai puțin și eu mă voi suvenirisi de Cernăuți.

(Lăutarii intră cântând pe ușa din fund, trec scena și ies pe ușa din dreapta. După ei ies Iorgu și Gahița, dându-și brațul, pe urmă ies prietenii și, în sfârșit, Damian și Gângu.)

DAMIAN *(lui Gângu)*: Tare-s îngrijit, măi Gângule, despre Iorgu!... ce socoți și tu?

G Â N G U : Dac-a ploua, pun rămășag. *(Ies amândoi.)*

(În tot timpul scenei a 8-a se aud lăutarii în culisele din dreapta și din timp în timp câte un "Vivat!")

SCENA VIII

I F T I M I *(intră beat pe ușa din fund)*: Pân'acu am șezut la pândă-n crâșmă, și degeaba... cu toate că m-am și uitat eu într-o părere, doar l-oi zări... Se vede că cuconașu Iorgu n-are de gând să vie astăzi... Facă cum a vrea... De-a veni, a fi bun venit! iar de nu, nu. Ian să vedem eu pe degete *(numărând pe degete)*:... n-a veni, a veni, n-a veni, a veni, n-a veni!... curată socoteală... Mă duc dar iar la crâșmă să-l pândesc...

Moș Niron m-așteaptă c-o sângeapă de pelin... și ce pelin!... când gândesc, îmi vine să cânt (*cântă*): “Frunză verde peliniță”.

(*Se aud răcnete de “Vivat!” alăturaea.*)

Măi!... cine chiuie în sufragerie?... Îra!... boierii-s la masă... Ian vezi-i cum chilesc!... Înghite-Agachi... să te vad... înc-o dată... ha... dăi, dăi, dăi. (*În parte.*) Dacă-s boieri, tot mai voinici decât noi!... beau boierește, cu oca. (*Uitându-se iar pe ușă.*) Cine-i flăcău cela care nici nu bea, nici nu mănâncă?... ce dracu-i tot soptește cucoanei Gahiței la ureche?... și-i place babei... îi place, da... Dec! se scoală flăcău de la masă și vine-ntr-acoace?... dos la față ș-amandea la moș Niron. (*Iese alergând-pe ușă din fund.*)

SCENA IX

I O R G U (*intră pe gânduri, având șervetul prins de frac*): Uf!... am scăpat!... Să mă mai răsufli puțin... Borșul mi-a înăcrit stomahul; mămăliga mi s-a prins în gât, și curechiul cel cu rață... (*oțerindu-se*) brrrrr... de-aș avea un pic de colonie să-mi mai dreg mirosul... (*Cu desperare.*) *Ainsi donc!* Iată viitorimea ce mă așteaptă!... iată viața ce mi se pregătește!... Bucate țărănești cu ceapă și usturoi, pentru plăcerea gurii!... Miros de curechi murat, pentru plăcerea nasului!... Scârțâituri și răcnete țigănești, pentru plăcerea urechilor!... și priveliștea unor persoane urâte, ruginite și necioplite, pentru plăcerea ochilor!... Iată în ce se-ncheie tot traiul ce am să sufăr, pân’la moartea mea... O! Sadagură, Sadagură!... Unde sunt mulțumirile ce cuprinzi în sânul tău?... Unde-s chiflile? Unde-i berea? Unde-s cartofele? Unde-i știțelul tău cel chesaro-crăiesc?... Dar valțurile tale cele șvăbești?... Dar societatea ta cea plină de grații?... Vai ș-amar!... Ce-o să mă fac?... îmi vine să iau câmpii, să fug în lume... departe de casa părintească; departe de provincialii acești fără de sentimente și fără ideile veacului meu; departe de toți... și de rude, și de țigani, și de curechi cu rață...

SCENAX

IORGU, GAHIȚA; mai pe urmă, DAMIAN

GAHIȚA: *Monsiu Georges...*

IORGU (*tresărind*): *Cucoana Gahița!*

GAHIȚA: *Ce ai, mon cher monsiu Georges?... văzând că te-ai sculat de la masă, am gândit că te-a apucat vro durere la...*

IORGU: *La suflet?... dar!*

GAHIȚA: *Ești cu adevărat indisposé?*

IORGU: *Și mă mai întrebi?... Ah! nu vezi palida mea față?... nu vezi progresurile durerii pe trăsăturile obrazului?... nu vezi că, de când am intrat în casa asta, mă usuc, mă tolesc din picioare, ca o pansea arsă de vânt.*

GAHIȚA: *Ce nu bei oleacă de apă de nintă?*

IORGU: *Apă de nintă!... Ah!... nici o băutură nu poate vindeca patimile sufletești și intelectuale.*

GAHIȚA (*oftând*): *Te înțeleg!*

IORGU (*apropiindu-se de ea și luând-o de mână*): *Mă înțelegi?... A! Slavă Domnului! că am găsit, în sfârșit, un suflet botezat care să mă înțeleagă!*

(Damian, cu șervetul legat de gât, apare în ușa și ascultă.)

DAMIAN (*în parte*): *De înțeleg ceva, să mă ieie dracul!... ian s-ascultăm...*

IORGU (*cu foc*): *Simțеști ce suferă inima mea aici, în atmosfera asta barbară, unde nu răzbate nici o rază a civilizației?... Eu, care sunt copilul ei și care-s hrănit cu laptele ei!...*

DAMIAN (*în parte*): *Cu a cui lapte?*

IORGU: *Gândește ce efect ți-ar pricinui, când ți-ar pica peste cap turnul Trisfetitelor... Asemene efect îmi pricinuiesc toate lucrurile ce mă-ncungură... Nimic nu-mi place, nimic nu mă mulțumește!... parcă-mi stă o greutate nemistuitoare la stomah... Nu știu ce să fie? mămăliga,*

sau altă? dar, te rog, scapă-mă din haosul acesta în care, cu cât merg, mă dau de-a rostogolul mai afund.

DAMIAN (*în parte*): A-nebunit!

GAHIȚA: *Mon cher monsieur Georges!*... eu nu doresc altă decât să te scap... dar cum?

IORGU (*cu mare foc*): Cum?... jertfindu-mi toate simțirile inimii tale celei pline de poezie, de melodie și de melanholie!... Dă-mi amorul tău cel de înger *tutelaire*; căci de mă poate scăpa ceva pe lume, este numai dragostea ta, *vergură* divină și senină!

DAMIAN (*în parte*): Ce să-i deie?... îmi vine mie să-i dau o palmă.

GAHIȚA (*în parte*): *Ah! quel bonheur!* mă iubește! (*Tare.*) Pudoarea sexului meu nu mă iartă ca să răspund îndată dorințelor d-tale, dar... (*Coboară ochii.*)

IORGU: Ah! Gahițo!... suflet ceresc și-naripat!... nu mă *ecrazarisi* cu astfel de vorbe!... Lasă modestia oamenilor de rând; las-o la de-alde Gângu... la persoane ne-nsuflețite de spiritul veacului, precum sunt provincialii de aici.

DAMIAN (*în parte*): Așa!...

IORGU: Iar tu, Gahițo!... tu, care ți-ai dezvelit mintea ca o conopidă la căldura civilizației; tu, care ai făcut voiajuri; tu, care ai văzut Cernăuții!... nu te supune la niște cuvinte deșerte, precum modestia și *piudoarea*... Mărturisește *ritos* sentimentele inimii tale... spune-mi: *Georges*, te iubesc!... precum îți zic eu în patru limbi: Gahițo! Gahițo! te iubesc! *sas agapo!* *ich liebe Ihnen!* *je vous aime!* (*Cade în genunchi.*) Ah! fie-ți milă și mă mângâie de nenorocirea ce-am avut a mă întoarce în țara mea și-n casa asta!...

DAMIAN (*apropiindu-se de Iorgu, tare*): Așa, tâlharule!... Casa părintească-i o nenorocire pentru tine?... Afară să ieși, nerușinatule!... afară, ticălosule... și să nu te mai arăți în ochii mei, că, să n-am parte de bătrânețile mele...

(*Prietenii intră, unul cu șervetul la gât, altul cu paharul în mână, și înconjoară pe Damian, căutând să-l liniștească.*)

SCENA XI

Cei dinainte, PRIETENII; mai pe urmă, GÂNGU și IFTIMI

PRIETENII: Ce este?... ce este?...

DAMIAN: Auziți, mă rog, fraților?.. Dumnealui cuconu Iorgu, nepotul meu, găsește casa moșului său o năpaste pentru dânsul!... auziți așa lucru?... Eu, care m-am strădănit, Dumnezeu știe! pentru ca să-l trimit în școli, cu cheltuieli mai pe sus decât starea mea... Eu, care l-am dorit și l-am plâns doi ani de zile... Eu, care l-am așteptat din zi în zi, din ceas în ceas, cu bătaie de inimă... și toate aceste pentru ca să-l fac om de treabă!... auziți răsplătirea ce-mi dă, ticălosul?... auziți!... casa moșu-său! casa unde s-a născut el! casa unde-a murit maică-sa!... îi o nenorocire pentru dânsul!... Afară, pân' nu uit de tot că-ți sunt moș.

IORGU (*în parte*): Îmi vine să mă-mpușc!... (*Iese prin fund foarte tulburat.*)

GAHIȚA (*în parte*): Acu-i vremea să-i dovedesc ce este *pasia* amoriului... Mă duc să fiu îngerul *tutelaire* a lui *mon cher Georges!* (*Iese după Iorgu.*)

DAMIAN: Degeaba vreți să mă mângâieți, fraților!... de-acum toate nădejdlile mi s-au stins!... Un nepot am avut, ș-acela... l-am pierdut!... Blestemat să fie ceasul când mi-a venit în gând să-l trimit peste graniță, la Sadagura!

GÂNGU (*intră iute*): Cum ai zis, vere Enachi?... vrei tabac? (*îi dă tabacherea.*)

DAMIAN (*zvârlindu-i tabacherea jos*): Du-te la dracu cu tabacu-ți cu tot, surdule.

GÂNGU (*în parte*): Iaca!... Se vede că s-a cârchit vărul Enachi.

IFTIMI (*alergând pe ușa din fund*): Cucoane, cucoane... de când zăresc n-am pândit pe nime.

DAMIAN (*furios*): Lipsești, prostule, că te ia dracul!

IFTIMI (*ieșind fuga*): Să te duci, duluță...

(Cortina cade.)

ACTUL II

Actul se petrece în casa comisului Kiulafoglu, la Iași. Teatrul reprezintă o sală nemobilată cu trei uși; una în fund, care duce afară; alta în dreapta, ce dă în odăile lui Iorgu; și o a treia în stânga, care se deschide în apartamentul lui Kiulafoglu. Lângă ușa din fund, un dulap mare cu pendulă și cu o ferestruică sub cadran. Scaune pe-mprejur.

SCENA I

I O R G U (*intră pe ușa din dreapta, posomorât și pe gânduri*): De când m-a alungat moșul meu din casa lui, fatalitatea s-a legat de capul meu!... toate-mi merg pe dos și nu-i zi în care să nu am câte-o supărare!... Am alergat aici în Iași, nădăjduind c-oi găsi distracții care să-mi gonească gândurile cele posomorâte; în zadar!... Cine caută distracții în capitala noastră sămănă cu nebunul care caută cai morți să le scoată potcoavele... Am cercat de toate, făr-a da de mulțumire!... Mi-am zdruncinat șelile prin droșce pe paveua noastră... cea vândută cărătașilor!... făr-a câștiga altă plăcere, decât o durere în șolduri, care m-a ținut la pat vro două săptămâni... Am alergat ca un iepure pe câmpul Copoului, făr-a căpăta altceva decât o oacă de colb în piept și deplina încredințare că locuitorii Iașului au fost și sunt oamenii cei mai colbăiți din toată lumea... Am fost la balurile măscărite... vreau să zic, măscuite... și m-am întors acasă cu ideea că cei mai mulți care-și pun mască o fac pentru că li-i rușine de obrazele lor!... În sfârșit, m-am dus la opera nemțească, la vodevilul francez și la bietul teatru național, sărmanul!... când moare, când învie... da-i mai mult răposat!... Și ce mulțumire am tras din toate aceste petreceri ale Iașului?... Nimic!... (*Se preumblă puțin pe gânduri.*) D-apoi creditorii care-mi stau de strajă la ușa, cum se face ziuă... dă!... parcă eu le-am zis să-mi facă credit... D-apoi Ițiț zaraful cărui sunt dator două sute de galbeni, cu dobândă de șaizăci la sută pe lună!... și care mă îngrozește pe tot ceasul c-a da jalbă la Agie... (*Cu mânie.*) Dă!... cine dracul mi-a zis mie să mă potrivesc Gahiței!...

Las' că din pricina ei m-a dat moșul meu afară din casă... dar apoi s-a și legat de mine, nebuna, ca un scai!... Nu pot să mă desfac de dânsa nici printr-un chip!... De șase luni acum de când șade cu mine tot într-o casă... Ce să fac?... Am scris moșului meu să mă ierte, și nici nu mi-a răspuns... Cum dracul să scap de Ițic și să plătesc chiria odăilor comisului Agamemnon?... (*Stă pe gânduri.*) O! ce idee!... Comisul Kiulafoglu șade tot într-o casă cu mine; (*arătând în stânga*) iată apartamentul său... iată și al meu... (*Arată în dreapta.*) Comisul Agamemnon îi, după alte păcate, și însurat cu o femeie frumoasă ce nu-mi pare prea haină... Tot îi fac ceva curte... ian s-o strâng mai de-aproape... poate că... mai știi ce?... Iubindu-mă cu nevasta, bărbatul negreșit trebuie să-mi facă credit, și poate că m-a și împrumuta cu bani!... Bărbații au fost totdeauna birnicii amoraților... Bravo, Iorgule! se vede că ți-ai ascuțit mintea pe tocila civilizației din Sadagura!... A!... cine vine?... De-ar fi cucoana Zoia, femeia comisului! (*Zărind pe Gahița.*) A!... iaca dracul pe uscat!

SCENA II

IORGU, GAHITA (*intrând pe ușa din fund, cu capela pe cap și cu șalul pe umeri*)

GAHIȚA: Ah! *Georges*, îmi vine leșin de mânie!

IORGU: Ce ai?

GAHIȚA: Pune-ți în gând, *mon adoré*, că m-am dus la Miculi ca să-mi aleg o coafiură verde cu pene roșii și aflu că a luat-o comisoaia.

IORGU: Care comisoaie?

GAHIȚA: Femeia lui Agamemnon Kiulafoglu, gazda noastră.

IORGU: Și numai pentru atâta îți vin istericale?

GAHIȚA: Numai pentru atâta?... Ce-ntrebare-i asta?... Îmi pare curios, *Georges*, să-mi faci o astfel de-ntrebare mie, care am jertfit pentru tine și reputație, și nume, și...

IORGU: Mă rog, nu mă mai ameți cu pomelnicul jertfelor d-tale...

le știi și iar le știi pe de rost... Slavă Domnului! nu-i zi în care să nu-mi aduci aminte; că te-ai legat de capul meu ca boala de om sănătos.

G A H I Ț A : Ce vorbe sunt aceste?... Tu, *Georges*... care mă numeai îngerul tău *tutelaire!*... tu, care mă numeai *vergură* lină și senină! tu să-mi zici că ți-am picat năpaste!... Ah! câtă deosebire-i între tine și nobilul baron *von Kleine Schwabe*, care...

I O R G U : Care te slăvea când ai fost la Cernăuți?... știi... Mi-ai spus povestea asta de-o mie de ori... o cunosc!... Îi chiar degeaba dar să-mi mai pomeniști de el.

G A H I Ț A : Auzi, auzi tiranie!... nici nu mă lasă acum să vorbesc! (*Plângând.*) Ah!... văd că amorul tău începe a se răci și că nu-mi mai rămâne altă decât să mor!...

I O R G U : Nu-ți mai uda basmaua degeaba!... Schimositurile aceste mă strâng de gât!... În toate zilele, tot țiptei și bocete!... destul, pentru numele lui Dumnezeu!... că m-am săturat acum.

G A H I Ț A : Te-ai săturat de-a mă videa plângând, om fără suflet ce ești!... Când tu însuți ești pricina că mi s-au schimbat ochii în pâraie de lacrimi... Vai de mine! cât sunt de nenorocită!... Eu, care i-am jertfit toate *palpitațiile* inimii mele! și care l-am ridicat în *fantasia* mea până la al nouăsprezecelea cer!... Ce *descepție* crudă! ce deșteptare feroasă!... ce...

I O R G U : Și celelalte multe... Le știi pe de rost... și, de vrei, pot să ți le spun eu însumi... (*Imitând pe Gahița.*) Ce deznădăjduire amară! ce lovire cumplită pentru inima mea! ce durere sfâșietoare!... Toate aceste, soro dragă, sunt bune în *Malvina* și în *Gonzalv de Cordova*¹... iar pentru

¹ Alecsandri se referă, fără îndoială, la romanul scriitoarei franceze Marie Risteanu Cottin, publicat la Paris în 1820, citit și apreciat și în Moldova, unde s-a tipărit în românește: *Malvina*, de Madama Coten. Tradusă din franțuzește de d-lui J.I. Gheorghiadu. Tom I-III, Iași, La Cantora Foaiiei sătești, 1841, și la poemul în proză al lui Jean-Pierre Claris de Florian, *Gonzalve de Cordoue ou Grenade reconquise*, publicat la Paris în 1791, în două volume. Scrierea a avut largă audiență în Moldova, unde a fost publicată, în tălmăcire românească: *Gonzalv de Cordova sau Luarea cetății Grenada cu război*. Tradusă din franțuzește de Sardariul Alecu Vasiliu. Tom. I—II, Iași, 1840. Printre numeroșii “prenumeranți” înșirați în lista de la finele volumului al II-lea figurează și: “Stolnicul Iancu Alecsandri”.

mine, toate aceste suspinări mă fac să casc pân' îmi strămut fâlcile... și cât pentru lacrimile cu care mă stropești neconținut, trebuie să știi că-mi dau gutunari.

GAHIȚA (*cu mânie*): *Infame!*... cum de îndrăznești să mă calci în picioare, pe mine, care te-am învăluit în toate fericirile lumefști și te-am legănat pe sânul meu ca pe un copil rătăcit în calea vieții?...

IORGU: Și aceste le știi... așteaptă... (*Imitând pe Gahița.*) Pe mine, care te-am legănat și te-am înviat, ca pe-o floare vestejită, la razele amorului meu!... și care, priveghind ca un înger binevoitor asupra ta, am depărtat toate furtunile ce ar fi putut să zbuciume coardele inimii tale!... și celelalte... Vezi, cucoană Gahiță, că le știi toate de-a rândul, deși nu le-am învățat și eu din romanțuri ca d-ta... în sfârșit însă, vreau să mă tălmăcesc curat... Cucoană Gahiță, m-am săturat de toate parascoveniile și de toate farafastăcurile d-tale.

GAHIȚA: Farafascovenii, eu!... *Oh ciel!*

IORGU: Dar; din pricina d-tale am făcut pe moșul meu să mă deie afară din casa lui... Atunci eram un nebun, ș-acum mă căiesc... ai înțeles?... De șase luni de zile, de când te-ai legat de mine, m-ai scos din toate mințile și m-ai adus aici în Iași...

GAHIȚA: Ingratule!

IORGU: Aici nu numai că m-ai înglodat în datoriile pân'în urechi, ba încă m-ai și făcut să-mi lepăd numele tătâni-meu!... și să iau pe-al d-tale... Auzi poznă!... să nu mă mai chem eu Damian, ci de Rosmarinovici!... zicându-mi că Rosmarinovici bate mai bine la urechi.

GAHIȚA: *Misérable!*

IORGU: Și eu, ca un prost, mă potrivesc ei!... Ce-ar zice moșul meu când ar afla că mi-am schimbat porecla familiei și că mă alung datorniciei pe ulițe?... Destul, cucoană Gahiță!... foarte-ți mulțumesc de dragoste și te rog de-acum înainte să-mi dai bună pace.

GAHIȚA: O! *quel infâme!*... Să-ți dau pace, după ce m-ai comprometeris?... Ah! știu eu de ce mă depărtezi tu acum de la sufletul tău... pentru că iubești pe alta, pe comisoaie.

I O R G U : Ai-nebunit?

G A H I Ţ A : Te-am înţeles eu de mult că-mi calci într-aiurea... însă bun îi Dumnezeu!... Mi-a veni prilejul să-mi răzbun... ş-atunci... cerul va fulgera, mările s-or clătina şi pământul s-a cutremura! (*Iese tulburată pe uşa din dreapta.*)

I O R G U : Şi dracul te-a lua!

SCENA III

I O R G U : Du-te, rusalie, pe ceea lume, şi să vii înapoi când or ieşi caraşii fripţi din Bahlui!... Mă mir cum de-am putut trăi şase luni de zile cu o dihanie înveninată ca dânsa?... Da de-acum, să ştiu c-oi vedea târgul Iaşului curat şi fără jidani! mă duc de-aici... fug unde m-or duce picioarele, ca să scap şi de Gahiţa, şi de Iaşi, şi de Iţic...

SCENA IV

I O R G U, I T I C (în fund)

I Ţ I C : Parche vorbeai de mine, chicănaşule... poate che ai bani?

I O R G U : Piei, drace!

I Ţ I C : Acum o trecut de mult vadeua sinetului... Cred che mi-i pleti acei două sute de galbini...

I O R G U : Jupâne Iţic, nici vorbă nu-i că ţi-oi plăti, dar... mai târziu.

I Ţ I C : Mai târziu nu pot; trebuie se me refuieşti îndată... destul de chind me porţi cu vorbe.

I O R G U : Dragă jupâne Iţic... mai îngăduie-mă măcar vro două luni.

I Ţ I C : Două luni?... nici două ceasuri... Pleteşti îndată sau me duc pe agie? zic zeu!

I O R G U : Iţicule dragă! nu te mânâia, ce dracul! doar suntem prieteni.

IȚIC: Nu știu nimichi... Frate, frate... brânza-i pe bani.
 IORGU: Ițică, Ițicuțule...
 IȚIC: Așa mi se cade mie dache am a face cu birbanți.
 IORGU (*mâniindu-se*): Măi târtane, ce te obrăznicești?... nu te gândești că ți-oi smulge perciunii?
 IȚIC (*cam cu frică*): Perciunii? nu me tem... Perciunii mei sint sudiți.
 IORGU: Ian așteaptă să ți-i sudițesc eu mai bine.
 IȚIC: Nu veni, nu, che strig *ghevalt*, zic zeu!... Ce! vrei să mi și bați dache nu-mi pletești?... Am se te spun pe Conțu.
 IORGU: Măi târtane, se vede că te mănâncă chica.
 IȚIC: Eu n-am chichi; eu sint ras.
 IORGU: Bată-i crucea, Iuzi!... de i-ar da mai degrabă afară din țară, să scăpăm de dânșii...
 IȚIC: Mie nu-mi pasă, che am bani.
 IORGU: Du-te dracului cu banii-ți cu tot, litfă afurisită!...
 IȚIC: Me duc, dar se știi che am se mi-ntorc cu totă agie, ca se te ridic pe sus.
 IORGU (*alergând după el*): Iaca litfa că nu iese...
 IȚIC (*fugind*): *Ghevalt!*...

SCENAV

IORGU: Îi în stare s-o facă târtanul... Cum să scap?... De m-aș întâlni cu cucoana Zoița, poate c-aș îndupleca-o să puie pe bărbatu-său chizăș... Cine ies din apartamentul comisului Kiulafoglu? (*Se apropie de ușă și se uită.*) El îi tocmai, cu femeia lui... Mă duc degrabă să-mi fac toaleta, ș-apoi... vai de capul tău, kir Agamemnon! (*lese pe ușa din dreapta.*)

SCENA VI

KIULAFUGLU, ZOITA (intrând amândoi pe ușa din stânga)

KIULAFUGLU (*fără surtuc, cu fes mare și cu ochelari*): Ma psihi mu, Zoia, nu m-ai inselato... crede mu che nu m-ai inselato... eți na ziso!

ZOIȚA: Ei! te cred, te cred... dă-mi pace.

KIULAFUGLU: *Ma ohi eți*. Se me crezi din tot sufletu mataluți.

ZOIȚA: Și din tot sufletul mataluți, dacă vrei... Te cred... mai mult poștești?... De când am pus iedeș amândoi, n-am chip să mă odihnesc.

KIULAFUGLU: *Mite ego; ma țe se fațem?... iadesu-i mare... stii?... Un salo pentru mata daca mi-i insala, ke o chisa de capnos cusuta pentru mine, daca te-oi insala ego pe mataluți... Lipon, fiind che mune nadazduesco a me fațe ispravnicos, elpizo se castigo totodata și chisaoa pentru sohpeti.*

ZOIȚA (*cu bucurie*): Zău, mâini te faci ispravnic?

KIULAFUGLU: *Oriste?*

ZOIȚA: Mâini te pun în slujbă?

KIULAFUGLU: *Malista; de mult alergo, psihi mu; omos imprezurerile nu mi-au fostu cu favori... Ostoson tora ime siguros.*

ZOIȚA: Cât îmi pare de bine! îmi vine să te sărut de bucurie.

KIULAFUGLU (*zâmbind*): Saruta, *matia mu*, saruta.

(*Zoia voiește să-l sărute; Kiulafoglu o oprește.*)

KIULAFUGLU: Ba nu, sirata țe esti; vrei să-mi dai o sarutare, s-apoi se ziți iadesi?... (*Râzând.*) *Acus sirata!* cum vrea se me insele ca se castize *to sali...* *Ma si eu palicaris...* nu me prindo asa lesne.

ZOIȚA: Ha, ha, ha... da fricos mai ești!

KIULAFUGLU: *Ego sinto comisos Agamemnon Kiulafoglu si am capo nu kefali...* țe zic eu?... nu bostani... A! vrei mata numaidechit se porți salo de ispravnițesa? *ma* cu asta fel de *tesmecherii* nu me prinzi pe

mine... Vezi... Zoi mu, sint necontentit cu ghindul tot la iadesi, si pentru ca se nu-l uit, am hoterito se zic stiu! de dimineața *eos tin* seara... *Paradigmatos harin*; chind mi aduțe fițorul dulțeți, eu zic stiu!... chind me-ntreaba țineva de sint senatos, zic stiu!... de-mi zițe țineva: *Arhon* comise, femeia d-tale... stiu, frațico, si iar stiu!

Z O I Ț A (*în parte*): Bine, bine.

KIULAF O G L U : Ma se lasemu *iadesu* de o parte... Ian spune-mi, *psihi mu*, a platito chiria odailor *monsu de Rosmarinopulos*?

Z O I Ț A : Ba încă nu.

KIULAF O G L U : Țe fel nu?... *omos* vadeoa a trecut-o de mult, *fos mu*, si eu am trebuința acum de parale, pentru ca se me fac ispravnicos mai degraba.

Z O I Ț A : Lasă, frate, că ți-a plăti; mai îngăduie-l puținel.

KIULAF O G L U : Pentru *hatiro mataluți* țe n-asi fațe?... daca vrei, zocu *to piperi*.

(*Intră o slugă cu un răvaș.*)

S L U G A : Iaca un răvaș pentru d-ta, cucoane Agă-memnule.

Z O I Ț A (*luând răvașul*): De unde să fie oare?... na, dragă, deschide-l.

KIULAF O G L U (*întinzând mâna și trăgând-o iute înapoi*): Stiu... A! sirata! iar ai vruto se me prinzi, *ma* ți-am spus che sint *palicaris*... (*la răvasul răsând.*) Se videm ține-mi scrie. (*Citește:*)

“Cu frățască dragoste mă închin d-tale, *arhon* Agamemnon!

Mai întâi nu lipsesc a cerceta despre întregimea fericirei sănătății d-tale, ca aflând că ești după cum doresc, nu puțin să se bucure sufletul meu; al doilea, vei ști că, din mila cerescului împărat, și eu sunt sănătos; al 3-lea, te înștiințez că vin la Iași, ca să caut pe nepotul meu Iorgu, care mi-a scris că s-a pocăit pentru cele trecute. Deci, în puterea prieteșugului nostru, am gând să trag la d-ta în gazdă, rămânând al d-tale preaplecată și supusă slugă,

Enachi Damian, pitar.”

Z O I Ț A : Pitarul Enachi Damian?... cine-i, dragă?

KIULAF O G L U : Un prietinos vechi a meu, cu care am fuzito peste Pruto, în vremea turților.

ZOIȚA: Ce fel? ai fugit?... Parcă mi-ai spus că te-ai bătut cu dânșii la Sculeni?...

KIULAFUGLU: *Malista psihi mu*, m-am batut-o, *ma* de departe... Eu sidemu pe țelalalt mal a Prutului chind a sosit urdia turțesca și recneam "*Elate kakohrononaki diavoli... Ela* incoapte, *daca* ve da inima, se ve aretu eu"... *ma* niți unu n-a indreznit-o se treca Pruto, che pe toți îi fațeam *kes*.

ZOIȚA (*râzând*): Auzi voinic!

KIULAFUGLU: *Ma* cum socoți?

ZOIȚA: Știi că ești din cei care intră-n doi ca-n doisprezece și nu-i pot scoate nici douăzeci și patru.

KIULAFUGLU: Ian lasa saga; *ke* se gatim mai bine conacu pentru pitaris Enachi.

ZOIȚA: Odaia-i gata, nu te-ngriji.

KIULAFUGLU: Un lucru numai nu înțelego in ravasul ista... zițe che vine se caute un nepoto a dimisale țe s-a pocaitu... țe nepot?

ZOIȚA: Las' că te-i tălmăci cu pitarul Enachi.

KIULAFUGLU: A! *natos ke monsu de Rosmarinopulos*.

SCENA VII

KIULAFUGLU, ZOIȚA, IORGU

IORGU: *Bonjour*, cucoană Zoiță; *bonjour*, cucoane Agamemnon; de mult nu am avut norocire să vă văd.

KIULAFUGLU: *Kalimera sas*, *monsu* de Rosmarinoviți.

IORGU: Îmi pare curios să ne întâlnim așa de rar, mai ales că sedem tot într-o casă.

KIULAFUGLU: Neski; *ma* țe fațe cocona d-tale? *senatosa-i?*...

IORGU (*în parte*): Ducă-s-ar pe pustii! (*Tare*.) Îi cam zaiifă, drăguța!

ZOIȚA: Zaiifă?... ce are?

IORGU: A răgușit.

KIULAFUGLU: A! *poli me kakofeni!*... Parca esti gata se iesi?... unde te duți?

I O R G U : Mă duc să iau o lojje pe deseară la Teatrul Național.

KIULAF O G L U : Ha, ha, ha... la teatro moldovenesco!... Nu-ți e mila se dai parale dezeaba, ca se vezi niste baieti care nu stiu niți se vorbesca macar... si se asculti niste piese ca vai de ele?

I O R G U : Dac-ar judeca toți ca d-ta, domnule, apoi teatrul național nu s-ar putea întemeia niciodată în țară; dar, slavă Domnului! sunt persoane care știu să prețuiască greutățile unei scene începătoare ca a noastră; care nu se rușinează de a merge să vadă piese naționale și care, în sfârșit, iertând greșelile actorilor, îi încurajează și le dau ajutorul cuviincios... Acele persoane sunt vrednice de toată lauda, și teatrul național le va fi totdeauna recunoscător.

KIULAF O G L U : Stiu che eu nu am curazi ca se mergo se casco patru țesuri pentru hatirul patriotismosmului.

I O R G U : Cât pentru d-ta, domnule, teatrul național te lasă-n pace să faci ce ți-a plăcea; cu astă condiție însă, ca și d-ta să-i dai pace ca să-și urmeze cariera, cum poate, și să nu-l critici cu ochii închiși.

Z O I Ț A (*trecând între amândoi*): Lăsați, vă rog, vorba teatrului, că iar o să-ncepeți a vă sfădi.

KIULAF O G L U : Bine ziți, *psihi mu. Lipon, monsu Rosmarinoviți*, ma inchino cu plecațune... ma duc si eu se ma imbraco. Ela, *Zoița mu. (Iese prin stânga)*.

(Iorgu se face că iese pe ușa din fund; și când vede că Kiulafoglu a ieșit, se întoarce iute pe scenă și oprește pe Zoița.)

SCENA VIII

I O R G U , Z O I Ț A

I O R G U : Slavă Domnului că mă găsesc, în sfârșit, singur cu d-ta, cucoană Zoiță...

Z O I Ț A (*voind să iasă, în parte*): Degrabă ți-a fi?

I O R G U : Nu fugi, îngerașule!... nu mă lipsi de fericirea ce simt a te vedea și a-ți spune cât te iubesc.

ZOIȚA: Domnule...

IORGU: Ah!... când ai ști câte pătimesc în sufletul meu din ceasul cum te-am zărit! Zi și noapte te visez cu ochii deschiși și nu pot nici să mănânc, nici să beau, nici să trag ciubuc.

ZOIȚA: Vai de mine!... vorbește mai încet, că te-aude bărbatu-meu.

IORGU: Te iubesc mai presus decât cum iubește un judecător aurul!... Pune-ți dar în gând cât te iubesc!...

ZOIȚA: Adevărat grăiești?...

IORGU: Să n-am parte de bărbatu-tău, dacă-ți spun minciuni... Zoițo... Zoițo!

KIULAFUGLU (*strigând din culise*): Zoița... Zoița!

ZOIȚA (*lui Iorgu*): Fugi că vine.

IORGU (*voind să fugă*): M-am dus.

ZOIȚA (*în parte*): Îmi vine-o idee. (*lui Iorgu, oprindu-l.*) Nu pe-acolo.

IORGU: Da pe unde?

ZOIȚA: Ascunde-te aici în ceasornic, pân' ce-oi depărta pe bărbatu-meu.

IORGU: Cum dracu? în ceasornic?

ZOIȚA: Dacă mă iubești!

IORGU: Te iubesc; dar ce are-a face dragostea mea cu ceasornicul?

KIULAFUGLU (*asemene*): Zoița... Zoița!

ZOIȚA: Intra degrabă că ți-oi talmăci eu mai pe urmă...

IORGU: Da nu se poate, soro...

ZOIȚAIȘI-i frică poate?

IORGU: Frică?... ha, ha, ha! Nu cunoști pe Iorgu.

ZOIȚA: Ei; apoi ce te mai oprește?

IORGU: Zi dintâi că mă iubești și-apoi intru și în tartar.

ZOIȚA (*deschizând ornicul*): Te iubesc.

IORGU: Încă o dată... (*Intra în ornic.*)

ZOIȚA: Te iubesc. (*În parte.*) Am câștigat rămășagul.

(*Agamemnon intră și vede pe Zoița închizând ușa ornicului.*)

SCENA IX

KIULAFUGLU, ZOIȚA

KIULAFUGLU: Zoița, te strigo de un țeaso... *ma* ție fațeai la țeasornico?

ZOIȚA: Nu făceam nimică.

KIULAFUGLU (*în parte*): S-a tulburato... (*Tare.*) Cu ține erai aițe?

ZOIȚA: Cu nimene.

KIULAFUGLU (*în parte*): Negresit, a ascunso pe țineva *is to* țeasornico... *mesa.* (*Tare.*) Zoița!... Zoița, *kitakse* drept la ochi a mele.

(*Zoița coboară ochii.*)

KIULAFUGLU (*mâniindu-se*): Pes *mu* drepto, ține-i inorologhion?

ZOIȚA: Da cine vrei să fie?... nu-i nime.

KIULAFUGLU: Nime? sirata ție esti!... vrei si tu se me fați de mascara! Nu auzi che a statuto țeasornico?

(*Iorgu imitează cu limba bătăile ornicului.*)

ZOIȚA: Ce fel s-a oprit? n-auzi că merge?

KIULAFUGLU: Merze?... *ma* de ție merze asa iute?

(*Iorgu imitează mai rar.*)

ZOIȚA: Se vede că-ți țiuie urechile.

KIULAFUGLU: Ian asculta... Acum merze ințet.

(*Iorgu imitează iute.*)

KIULAFUGLU: Zoița, Zoița, ai ascunso pe țineva acolo... Unde-i cheia?

ZOIȚA: Nu-i la mine.

KIULAFUGLU (*mânios*): Dă-mi cheia, che m-am aprinso ca un zaratico.

ZOIȚA (*dându-i cheia*): Dacă nu mă crezi, poftim cheia... deschide și vezi... (*Kiulafoglu ia cheia.*) ladeș! am câștigat rămășagul.

KIULAFUGLU (*scăpând cheia jos*): *Karnaksi!* m-ai insalato! (*Se bate cu pumnii peste cap.*) Na, na, bostani fără *kefali!* se perdo eu remesagu! eu cari mi sinto *palicaris!* Ah, *Zoița mu!* îți țero iertațune în zenunchi, pentru che am prepuso nevinovația ta, sirata țe esti!

ZOIȚA: Mai bine hai să-mi cumperi șalul.

KIULAFUGLU: Haide, *psihi mu...* haide. (*În parte.*) *Tin patzirisa hiotiki.*

(*Ies amândoi prin fund.*)

SCENA X

IORGU (*deschizând ferestruica dulapului*): Ai văzut diavolul de Zoiță cum și-a bătut joc de bărbatu-său și de mine!... și toate aceste pentru ce?... pentru un șal!... Apoi, pas de nu zi că interesul poartă fesul... Uf! mă înăduș aici... m-am săturat de ceasomicărie... Cum dracul să ies? (*Zgâlțâie ușa.*) Ușa-i închisă cu cheia pe dinafară... Ar avea haz să mă lase ca să mă zvânteț aici!... ba mai bucuros aș fi să mănânc mere acre, decât... Parc-a intrat cineva-n casă... la loc, Iorgule. (*Închide ferestruica.*)

SCENA XI

DAMIAN (*intră prin fund*): Măi, măi, măi!... ce casă pustie! Nici că aș întâlni vrun suflet botezat!... În sfârșit, iată-mă-s în Iași!... Nepotul meu mi-a scris că s-a pocăit, berbantul!... Auzi d-ta, să fugă din târgul nostru la Iași, cu cine?... cu Rosmarinovicioaia!... ce blestemat!... Da ce dracul!... n-o să vie nimene astăzi să-mi spuie dacă comisul Agamemnon îi acasă?... Ei, Toader, Nastasă, Chirilă.

IORGU (*deschizând ferestruica, în parte*): Parc-am auzit un glas de rudă.

DAMIAN : Vasile, Gavril, Pricochel!... Tufă, pustii... ca când au trecut turcii.

IORGU (*asemene*): Săracul de mine! moșu-meu!... de m-a găsi aici, sunt prăpădit... Numai de nu mi-ar veni să strănut. (*Strănută.*)

DAMIAN : Dec! cine strănută-n dulap?

(*Iorgu mai strănută.*)

DAMIAN : Ce să fie?... Ian să vedem. (*Voiește sa deschidă dulapul.*)
Îi închis cu cheia... Hei! cine-i acolo?

(*Iorgu face ca cocoșii.*)

DAMIAN : Ian auzi-l acu... îmi cântă ca cucușii... Spune, măi... cine-i acolo?

(*Iorgu face ca mâțele.*)

DAMIAN : Știi că are haz?... Poate că-i vrun ceasornic cu mozăcă... Tocmai... ha... ha... ha!... Răposatul dascălul Ieni, Dumnezeu să-l ierte! avea unul care cânta ca cucul.

(*Iorgu face ca cucul.*)

DAMIAN : Măi!... da aista-i cu mai multe meșteșuguri... Când aș găsi cheia, ca să văd cum dracu-i lucrat înlăuntru. (*Găsind cheia jos.*) Iaca o cheie; oare nu cumva-i de la ceasornic? (*Deschide.*) Piei, drace!... Iorgu!... în ceasornic... Ce faci aici, tâlharule?

IORGU : Mă... mă primblu, moșule.

DAMIAN : Așa mi te-ai pocăit, blestematul? Te ascunzi prin dulapurile oamenilor și cânti ca cocoșii, și miorlăiești ca mâțele, pentru ca să-ți bați joc de mine?

IORGU : Moșule...

DAMIAN : Să mă faci să cred că-i ceasornic cu mozăcă! A hoțule, mă faci de mă scol de-acasă, eu, om bătrân, și vin la Iași pentru tine! și tu, în loc să te arăți înaintea mea blând și supus, te-apuci să-mi cânti

cucul? Las' că te-oi învăța eu... Socoți că te-oi face clironomul meu? Pune-ți pofta-n cui, dragă... Îi cânta tu mult ca cocoșii și-i miorlăi ca mâțele, pân' ce-i vedea o para de la mine.

I O R G U : Moșule, ascultă-mă și pe mine...

D A M I A N : Lipsești dinaintea mea... Auzi, împușcă-n lună, așa! îl trimit în țara nemțască ca să se facă om de treabă, și el învață acolo a-și urî pământul unde s-a născut.

I O R G U : Nu-i adevărat... nu-i adevărat... Eu îmi iubesc patria mai mult decât d-voastră, pentru că știu cum s-o iubesc.

D A M I A N : Așa! vrea să zică, spun și minciuni?... Atâta mi-a mai rămas, ca să mă faci și minciunos. Trage-mi încălce ș-o bătaie, ca să se mântuie comedia... Mă mir ce mă oprește de nu-ți sfărâm capul.

I O R G U : Moșule ești aspru cu mine... N-am meritat să mă tratezi astfel.

D A M I A N : Ți-oi da un tartat acuși de nu l-îi putea duce.

SCENA XII

DAMIAN, IORGU, IȚIC, DOI COMISARI

I Ț I C (*la comisari*): Veniți cu mine se-l ridicati.

I O R G U (*în parte*): Iaca și Ițic! ca când dracul l-a adus.

D A M I A N : Pe cine cauți, jupâne?

I Ț I C : Pe chicănaș Rosmarinovici.

D A M I A N : Care Rosmarinovici?... El a murit de mult.

I Ț I C (*zărind pe Iorgu*): Ba nu; iată-l după d-ta.

D A M I A N : Cine? Iorgu?

I Ț I C : Dumnelui.

D A M I A N (*lui Iorgu*): Vrea să zică ți-ai schimbat și numele?... ți-a fost rușine de numele tătăni-tău?

I O R G U : Nu crede, moșule...

IȚIC : Ba crede, chicone... zic zeu. Dumnelui chicon Rosmarinovici mi-i dator cu 200 de galbeni, și nu vrea se-mi plitească.

DAMIAN : Încă și dator cu 200 de galbeni! Da bine, că-i bun de dat la ocnă.

IȚIC : Și dache nu mi-a pleti acu îndată... am adus poronchi de la Departament ca se-l ridic cu comisari.

DAMIAN : Dar, dar, să-l închideți! bine-ți face.

IȚIC : Plitești, chicon Rosmarinovici, ori nu?

IORGU : Moșule... pentru numele lui Dumnezeu, scapă-mă de-o necinste ca asta... nu mă lăsa să mă ridice... Gândește-te că-ți sunt nepot.

DAMIAN : Tu, nepot mie? Să ferească Dumnezeu! Eu mă numesc Damian, iar nu Rosmarinovici... Du-te de-ți găsește moși aiurea.

IORGU : Moșule, mă aduci în deznădăjduire.

DAMIAN : Ba la agie, dragă... Du-te la închisoare, fătul meu; acolo-i fi mult mai în huzur decât în dulapul ista și-i putea cânta cucul cât ți-a plăcea.

IȚIC : Nu plitești?... jupâne comisari, umflați-!l!

(Comisarii pun mâna pe Iorgu.)

IORGU : Piei, târtane, că te rup în bucăți.

IȚIC (fugind deoparte): Ghevalt!... nu lesați.

IORGU (către comisari): Nu vă apropiați, guleraților, că vă zdrobesc săbiile de cap.

(Comisarii voiesc să-l ducă; Iorgu se zbuciumă.)

DAMIAN : Nu te da, *monsieu* baron... Nu te da... odată... să te văd... vârtos.

IORGU : Să dai seamă, moșule, de nenorocirile ce s-or întâmpla.

DAMIAN : Auziți, domnișorilor, vi-l dau în seamă...

SCENA XIII

Cei dinainte, GAHIȚA, ZOIȚA, KIULAFUGLU

TOȚI: Ce vuiet? ce este?

DAMIAN: *Monsiu* baron Rosmarinovici se duce la agie... ha, ha, ha.

TOȚI: La agie!

GAHIȚA: La agie!... Ah! (*Leșină.*)

DAMIAN: Vrea să cerce dacă temnițele din Iași sunt ca cele din Sadagura.

(Comisarii duc pe Iorgu.)

KIULAFUGLU: *Arhon* pitaris!

DAMIAN: *Arhon* comis!

(Se îmbrățișează amândoi.)

ZOIȚA (*în parte*): Sărmanul Iorgu!

(Cortina cade.)

ACTUL III

Actul se petrece la moșia lui Gângu.

Teatrul reprezintă o piață de sat: în stânga, o crâșmă cu laiți dinainte; doi stâlpi mari de lemn pentru exercițiile acrobatice ale lui *Kleine Schwabe*; în dreapta, un scrânciob; în fund, satul.

SCENA I

ȚĂRANI și ȚĂRANCE (*jucând hora*)

Iată, hora se pornește
Sub stejar la rădăcină;

Iată, hora se-nvârtește,
Vină, puico, vină.

Mi-am pus flori la pălărie,
Mi-am pus flori, mi-am pus mărgelile;
Să cați vesel cu mândrie,
Puicuțo, la ele.

Sunt sătul de biruri grele
Și de plug, și de lopată,
De ciocoi, de zapcile
Și de sapă lată.

Dați, copiii, într-o lovire,
Să vuiască-n fund pământul;
Lumea-ntreagă să se mire
Și Dumnezeu sfântul!

SCENA II

Cei dinainte, IORGU

(Iorgu intră prin dreapta în costum de vrăjitor, țăranii speriați fug în crâșmă, strigând: "Iaca dracu, mă! iaca dracu!")

IORGU (*către țăranii*): Nu fugiți, oameni buni, că doar nu-s Scaraoțchi!... Când vrea dracul să muncească oamenii, el se face judecător sau ispravnic... Au fugit!... s-au dus!... Așa fug toți cei ce mântălnesc. Iată-mă-s, în sfârșit, și șarlatan... De patru luni de zile alerg acum din sat în sat și dau reprezentații acrobatice... Eu, Iorgu Damian!... Și ce dracul era să fac? Când m-a găsit moșul meu în blestematul cel de ceasornic și când m-a dat pe mâna comisarilor, era să-nebunesc; însă m-am smuncit voinicește din ghearele ce mă prinseseră de gât; mi-am luat călcăile de-a umere și m-am dus, m-am dus, m-am dus, pân' ce m-am

văzut departe de capitalie, și de Ițic, și de agie, și mai ales de stahia cea de Gahiță. Atunci am intrat într-o crâșmă ca să mă odihnesc!... Când, în crâșmă, ce să văd?... pe *Herr von Kleine Schwabe!*... un neamț ce cunoscusem la Sadagura și care se ducea la Iași ca să deie reprezentații gimnastice... Deodată-mi trăsnește prin cap o idee de cele cornorate... Mă apropiu de neamțul meu și-i zic: "Măi, șonțule!... deschide-ți urechile-n patru la glasul adevărului... Tu te duci la Iași ca să arăți locuitorilor lui că știi să te dai de-a tumba și că poți ridica multe oci de bere și de fier?... Sărmane cartoflarule! Nu știi că acolo sunt acrobați care pot să-ți fie profesori în meșteșugul paiaiților!... Tu poți, de pildă, ridica 50 sau 80 de ocă de fier; iar acolo sunt voinici care umflă stări întregi! Tu știi să te dai peste cap; iar acolo sunt paiaiți care știu a se da, nu numai ei înșiși de-a tumba, dar a da și pe alții peste cap!... Nu-ți cerca norocul în Iași, nefericitele șonț! că-i muri de foame... Vin' mai bine cu mine și haideti amândoi să facem o asociație pentru ca să speculăm în nevinovăția provincialilor... Tu te-i face că-mi ești rob, și eu te-oi arăta peste tot locul, ca pe-un sălbatic din America... Îi vedea cât de bine-i fi primit sub numele de sălbatic, într-o epohă ca aceasta mai ales, unde oamenii civilizați sunt socotiți de nebuni!" Neamțul meu se uita la mine ca o broască la soare și, în sfârșit, a primit... De-atunci, slavă Domnului, ne curge bine laptele-n păsat!... Nu-i sat unde să nu câștigăm câte 50 de ouă și câte 10 pui de găină... Să trăiască șarlatanismul!... El și aurul sunt domnitorii veacului! Cine știe dacă prin ajutorul lui nu voi ajunge un om însemnat?... Poate să mă fac vrun prinț... de Sadagura... (*Văzând pe Kleine Schwabe.*) Iaca și *baron von Kleine Schwabe!*... Bre... posomorât îi!

SCENA III

I O R G U, S C H W A B E (intră prin dreapta foarte posomorât)

I O R G U : Ce ai, măi neamțule, de ți-ai zbârcit sprâncenele?

S C H W A B E : Am superat la inima. (*Oftează.*)

I O R G U : Nu cumva te-a înecat vro cartoflă?... Trage o stacană de bere, că ți-a trece.

S C H W A B E : O! *niks Erdäpfel!*... Mi-am adus aminte de un madam ce am iubit la Cernoviez!

I O R G U : Ce era? spălătoriță sau bucătăriță?

S C H W A B E : *Terteifel!* spălătoriț!...*Nein...* un madam de la *Moldau*.

I O R G U : Ce spui, șonțule?... De la noi?... Cum o chema?

S C H W A B E : *Gahizen!*

I O R G U : Gahița Rosmarinovici poate?

S C H W A B E : *Mein Got!*... o cunoști?

I O R G U (*în parte*): Ha, ha, ha... Aista-i graful cel vestit despre care-mi rodea urechile cucoana Gahița? ha, ha, ha...

S C H W A B E : Ce rizi, domnule? *Ich bin Baron...*

I O R G U : Nu te bosumfla, șonțule... Ian spune-mi: Gahița te iubea?

S C H W A B E : O, *ia!*... și eu pe dâns o iubeam mai mult de chit cel mai bun *Bier în Oesterreich*.

I O R G U (*în parte*): Îmi vine-o idee... (*Tare.*) Măi neamțule, ce-ai zice dacă te-aș însura cu Gahița?

S C H W A B E : *Vai mir!* te-aș învăța ciubotăria.

I O R G U : Ține-o pentru tine... Și du-te-acum de te gătește ca să începem reprezentăția!... Mai pe urmă îți făgăduiesc să te pun la cale.

S C H W A B E : O! *ich danken!* (*Iese prin dreapta.*)

SCENA IV

I O R G U : Auzit-ai gust din partea Gahiței? Să se drăgostească... cu cine? cu șvabul meu!... Mă miram eu de ce-i era așa de dragă țara nemțască?... Ar avea haz să-i însor... Dar... cu chipul acesta scap pentru totdeauna de Gahița, cu toate c-am numit-o înger *tutelaire*... Să te ferească Dumnezeu de îngeri, când se îndrăcesc de-ți stau năpaste!...

SCENA V

IORGU, ȚĂRANII (ieșind din crâșmă)

IORGU : Veniți, oameni buni... nu vă temeți... veniți mai aproape, că doar nu-s privighetor... și eu sunt om pământean ca și voi!... Auzi-ați de vestitul *Cocus Mocus imperator* ce-a sosit acum din America, aducând cu dânsul un om sălbatic?

ȚĂRANII : Ba nu, jupâne.

IORGU : Eu sunt acel vestit vrăjitor!... și știu să prorocesc tot ce are să se întâmple peste două sute de ani.

ȚĂRANII : Ian auzi poznă și minune!

IORGU : Dacă vreți, vă pot spune la fiecare ce-o să pățească până mâini... dar fiindcă nu vreți, apoi v-oi arăta omul cel sălbatic care mănâncă foc și bea smoală clocotită... Hai, duceți-vă de dați de știre stăpânilor voștri și tuturor boierilor vecini, ca să alerge degrabă aici, să vadă minunea minunilor! (*În parte.*) Minciuna minciunilor.

(*Câțiva țărani ies.*)

IORGU : Nu uitați însă a le spune ca să aducă svanțihi fără bortă și galbeni netăiați, pentru ca să cerce ei înșiși cu ce plăcere sălbaticul mănâncă bani... Eu mă duc să mă gătesc; dar vă înștiințez să nu căsați gura prea tare de mirare, pentru că sălbaticul are patimă pe guri căscate.

(*Iese prin stânga.*)

SCENA VI

CĂȚIVA ȚĂRANI și ȚĂRANCE

UN ȚĂRAN : Ați auzit, măi?... zice că bea smoală!

ALT ȚĂRAN : Mări, las', măi Ioane, nu mai crede... Minciuna

nemțască, ca și cea boierească, trece-n țara ungurească... știi vorba ceea...

CEL DINTĂI: Ba zău, mai știi ce?... Nemții iștia sunt cu dracu...

CEL D-AL DOILEA: Poate de-aceea îi și ia dracu pân' în sfârșit...

SCENA VII

ȚĂRANII TOȚI, GÂNGU, DAMIAN, PRIETENI

(Intră toți prin stânga.)

DAMIAN: Ce ziceți, măi proștilor, de Cocus Mocus și de sălbatic?... unde-i? să-l văd și eu cum mănâncă foc și bea smoală clocotită?... auzi poznă, măi Gângule?

GÂNGU: Cine? Elenuța?... sărmana!... toată ziua plânge de când a aflat că și-a pierdut pe Iorgu, logodnicul ei.

DAMIAN: Nu-mi mai pomeni de el, că mă supăr.

GÂNGU: Ei, da și tu te-ai arătat prea aspru... ce dracu!... Iorgu-i tânăr și trebuie să-i iertăm dacă-i zburdă inima... Adă-ți aminte ce făceam noi când eram de vârsta lui... când beam vutca în fesuri și-n papucii cucoanelor...

DAMIAN: Foarte bine; dar pentru ce să mă-nșele?... de ce să-și lepede numele tătâni-său?... de ce să facă datorii ca un boier mare?... Auzi!... *monsiu* Rosmarinovici și nu Damian!... asta, frate, nu i-oi ierta-o niciodată... Cine se rușinează de numele tătâni-său nu merită să fie nici om!... De-aceea l-am lăsat și eu pe mâinile comisarilor... doar i s-a mai liniștit sângele șezând câtăva vreme la răcoare.

GÂNGU: Aud?... să se-mpuște?... mai știi ce?... Ea!... se poate... Tinerilor de astăzi nu le prea suflă-n borș...

DAMIAN: Ce vorbești, surdule, de împușcat?... El!... Iorgu!... Ba să ferească Dumnezeu! Auzi?... Gugulea moșului!... să-l ferească Dumnezeu!

(Se preumblă tulburat.)

UN ȚARAN : Cucoane Enachi, s-aude-o poștă.

DAMIAN : Cine să fie?

KIULAFUGLU (*în culise*): *Ma staso, Zoița, psihi mu, se vino și eu, țe fuzi așa iute? ca o caprița?*

DAMIAN : Îi comisul Agamemnon...

SCENA VIII

Cei dinainte, ZOIȚA, KIULAFUGLU (urmărit de un slujitor ce-i ține ciubucul.)

KIULAFUGLU : E! *natos* și veru Enaki! *Ma* cum de te intilnesco aițe?

DAMIAN : Da d-ta, *arhon* comise, de unde și până unde?... Iată și cucoana Zoița!... Sărut mâinile, cucoană Zoiță.

KIULAFUGLU : Ego sinto ispravnicos *telos panton!*... cu mila lui Dumnezeu m-am facuto ispravnicos la ținutul ațesta; *ke* acum vin de la Iasi ca se mi sui pe scauno ispravniței!... Am munit tatareste... Adeca chind zic tatareste, *eți* vine vorba, *dioti* caii de poșta nu mergo niți ca vintul, niți ca ghindul, *ma* ca... nu stiu țe... Deziaba suruzii... *dos tu ke dos tu* cu harapnico! dimialor din pas nu iese... din prițina *ke* nu stiu care filozofos a ziso: ințet merzi, mai departe azunzi!... Se vede che ațel filozofos nu se facuse niți o data ispravnicos... ha, ha, ha!... *Ma* se nu spuneți, ma rogo, che am riso de poște, pentru che ma cam temo de chihai...

DAMIAN : N-ai frică, *arhon* comise... La noi, ce intră pe-o ureche iese pe alta.

KIULAFUGLU : Nu de alta, *file*, *ma* fiind che sinto ispravnicos... ințalezi?... Chind nu eram în sluzba, avem tota voie se racnesco... si racneam chit septe, *dioti* eram patriotis. *Patrida* frate!... alt cuvint numi iesa din gura... *omos tora*... ințalezi!

DAMIAN : Da cum nu?... lupul când vrea să se apropie de turmă latră ca câinii pân' ce prinde oaia.

KIULAFUGLU : Sss!... *sas parakalo*, frate... nu vezi che sinto ispravnicos?... *ma se lasemo asta*... Spune-mi unde ma gasesco, si cum se fațe de te intilnesco ați linga poțta, în mizloco drumului?

DAMIAN : Aici suntem la moșia lui Gângu, unde am venit de vro două zile ca să serbăm ziua Marghioliței.

KIULAFUGLU : Pios?... Ghingos?

DAMIAN : Nu-l cunoști?... Iată-l.

KIULAFUGLU (*cu un aer de protecție*): A! *Arhon* Ghingos, mi pare bine, mi pare bine...

GÂNGU : Câte fâlci?... numai patru sute.

KIULAFUGLU (*lui Damian, încet*): Se vede che are podagra la urechi *arhon* Ghingos? (*Râde.*)

DAMIAN : Norocire pentru dânsul că n-aude toate dobitociile ce zic unii și alții.

ZOIȚA : Frate, d-ta stai la vorbă și biata cucoana Gahița ne-așteaptă-n trăsură.

KIULAFUGLU : Las-o se aștepte.

DAMIAN : Ce zici, cucoană Zoiță?... Gahița-i cu dumneavoastră?

KIULAFUGLU : *Neski*, frațico... I cocona Gahița ne-a rugat-o, chind ne-am pornito de la lasi, ca s-o luam cu noi, *ke s-o aduțem inapoi la casa dimisale. Ma țe nebuna kira!*... A!... *me sinhorese*... uitasem che-ți este nepoțica... ha, ha, ha...

DAMIAN : Lasă șaga, *arhon* comise, că mă supar.

KIULAFUGLU : Țe berbanto! Se ne insale, si pe Zoița, și pe mine, si pe d-ta, si pe toți!... *Ti puskis! Ma pes mu*, țe ai mai facuto cu el?... l-ai scoso de la adzie?...

DAMIAN : Ba nici n-am gândit.

(*Se aude în culisa din dreapta trâmbițe și o dobă.*)

KIULAFUGLU : Țe este asta? nu vine oare vreo urdie de turți?

DAMIAN : Nu te teme... Se vede că tot îți aduci aminte de la Sculeni?

KIULAFUGLU : *Katergari!*... ha, ha, ha.

SCENA IX

Cei dinainte, IORGU și SCHWABE (intră prin dreapta întovărășiți de doi oameni îmbrăcați ca șarlatani, din care unul sună din trâmbiță și cellalt dintr-o dobă. Schwabe este în costum de acrobat.)

IORGU (*în parte*): Valeu!... moșu-meu aici!... am pățit-o...

KIULAFUGLU: Țe *kabazliki* asta, arhon Enaki?

DAMIAN: Așteaptă că-i vedea. (*Lui Iorgu.*) Domnule, am auzit că vrei să ne-arăți niște lucruri de pe ceea lume.

IORGU (*în parte*): Nu mă cunoaște... curaj! (*Tare.*) Oameni buni! (*În parte.*) Ce dracu! parcă și-au dat cuvânt cu toții... Iată și Gângu, și Kiulafoglu, și Zoïța... numai Gahița lipsește, din norocire. (*Tare.*) Creștini blagosloviți!...

DAMIAN (*în parte*): Curios glas!

IORGU (*suindu-se pe o laiță*): Oameni buni! boieri, țărani, țigani, jidani!... Gătiți-vă urechile și ochii, că o s-auziți și să vedeți lucruri care n-a văzut neam de neamul vostru!... Eu sunt vestitul *Cocus Mocus imperator*, care-am înconjurat pământul și-am trecut peste nouă mări și peste nouă țări.

DAMIAN: Chiar ca Făt-Frumos din poveste.

IORGU: Tocmai!... Eu știu toate descântecele de dragoste și de deochet și pot proroci viitorul!... Am descântat în Iași și în București câteva cucoane de sluțenie și le-a trecut... Am descântat de dragoste unei babe de 60 de ani și peste 5 minute a văzut venind pe iubitul ei călare pe prăjină... prăjina însă era de aur!... Am descântat câțiva patrioți de tâlhărășug... (*în parte*) și tot tâlhari au rămas!...

KIULAFUGLU: Bre, bre, bre! țe mora stricata!

DAMIAN: Auzi, măi Gângule?

GÂNGU: Ce să fie, franțuz?... ba-i neamț.

IORGU: Am descântat...

DAMIAN: N-auzi, domnule, nu știi să descânți și de lehăit?

IORGU: Am descântat și de lehăit pe oarecine care poartă minciuni

prin casele oamenilor, răstălmăcind toate lucrurile în rău, și i-au crescut 70 de pușchinețe pe limbă. Dar toate aceste nu-s nimică, oameni buni!... știința mea cea mare stă în prorocii.

DAMIAN: Lasă, domnule, prorociile mai pe urmă... Arată-ne acu ce-ai să ne-arăți... Nu ne trece vremea cu vorbe.

IORGU: Foarte bine. (*Aratând pe Schwabe.*) Vă arăt acum un om sălbatic din codrii Americii, care-a venit înot prin Ocean pân'în Europa... El îi feciorul împăratului Ghildiririm Kleaf-kleaf! ș-a fugit din palatul tătâni-său, pentru ca să vie să facă voiajuri prin Moldova... fiindcă auzise că-i o țară foarte poznașă... adică o țară unde se fac multe pozne... Acest tânăr și interesant străin are o mare procopsală, căci a fost crescut în Academia Azbucovniană, unde printre multe altele a învățat a se da de-a tumba, a se acăța pe frânghii și a ridica mii de oacă de fier în mâini...

DAMIAN: Frumoasă poveste, dar mare minciună!

IORGU: El se hrănește numai cu jăratric și bea numai smoală clocotită!... În țara lui doctorii au hotărât că acest soi de hrană prelungește viața și că împuternicește vinele întocmai ca apa rece. Iată, spre pildă, tânărul Ghildiririm Kleaf-kleaf!... el a dobândit o putere atât de mare... încât acum poate să ieie turnul Trisfetitelor în spinare și să fugă cu el pân' la Hârlău...

DAMIAN: Își bate joc de noi șonțul! (*Tare.*) Ian așteaptă, domnule... De vreme ce zici că sălbaticul mănâncă foc... să-l vedem și noi... (*Către un țăran.*) Du-te, măi, în crâșmă de adă un tăciune aprins.

IORGU (*în parte*): A pățit-o neamțul!... (*Tare.*) Îi de prisos să mai aducă foc, pentru că sălbaticul îi sătul... Ți-i foame, americanule?

SCHWABE: Ia.

IORGU: Auziți că nu?... Nu-i e foame. Ți-i sete?

SCHWABE: O, ia.

IORGU: Nici sete.

DAMIAN: Ian să-ți spun, măi neamțule... după câte înțeleg, tu vrei să ne-nșeli... Ori începe comedia și lasă vorba, ori îți trag o bătaie de cele sfinte.

I O R G U (în parte): Ar avea haz să iau unkaftan... (Tare.) De vreme ce-i treaba pe ciomag... apoi încep îndată. (Către trâmbițaș și toboșer.) Cântați uvertura.

(Trâmbițașul și doboșerul sună din instrumentele lor.)

D A M I A N : Destul, că ne-ați asurzit.

I O R G U : Se vede că nu vă plac concerturile?... Fie!... Tăceți, măi! Acum înalta noblețe și onorabilul public sunt poftiți a șede, căci comedia are să înceapă... Vestite Ghildirim Kleaf-kleaf!... *ein, zwei, drei...* marș...

(Schwabe face “brațele de fier”.)

I O R G U : Vă rog, domnilor, să însemnați puterea vinelor prin care sălbaticul se pune în poziție orizontală... Această exerciție se numește “brațele de fier” sau spânzurătoarea... Cine din d-voastră dorește a se spânzura... este rugat a se grăbi, pentru că o să trecem la “rotirea de moarte”.

D A M I A N : Ce zici, măi Gângule?... ai gust să te spânzuri?

G Â N G U : Ian nu vorbi de-aceste, măi Enachi... Fă-ți cruce mai bine.

(Schwabe face “rotirea de moarte”.)

I O R G U : Iată “rotirea de moarte”!... Această exerciție primejdioasă a atras laudele tuturor capitaliilor din lume, (în parte) pe unde n-am trecut!... Bravo, bravo, americanule!... Domnilor, vă poftesc să bateți în palme. (Toți bat în palme.)

(Schwabe face “piciorul de fier”.)

I O R G U : Exerciția aceasta este numită “piciorul de fier”... Toată puterea stă în vârful călcâiului... Vestitul Ghildirim Kleaf-kleaf va ridica deosebite greutateți, precum și un bou de câțiva viței... Nu cumva aveți, domnilor, o asemenea vită la îndemână?

K I U L A F O G L U : Ha, ha, ha... *isos che socoți, anoite, che purtamu zirezi de boi ist to buzunari?*

I O R G U : În locul boului, dacă vrei, te poate ridica pe d-ta.

KIULAFOGLU : Du-te *ist to diavolo, puski!*

(*La finele acestui exercițiu se aude vocea Gahiței.*)

GAHIȚA (*în culise*): *Monsiu Agamemnon, monsiu Kiulafoglu.*

I O R G U : Ce-am auzit? Glasul Gahiței!

DAMIAN : Îra! Biata cucoana Gahița!... ați uitat-o-n trăsură...
Haideți s-o aducem aici.

(*Toți se duc în fund, înaintea Gahiței.*)

I O R G U (*încet, lui Schwabe*): Ai auzit ceva, neamțule?

SCHWABE : *Ia!*... am auzit un glas care m-a petruns *in das Herz.*

I O R G U : Norocul s-apropie de tine, măi șonțule... fugi de te-ascunde.

SCHWABE : *Ich verstehe nicht.*

I O R G U : Gahița *von Rosmarinovici* vine aici.

CHWABE : *Mein Gott!*

I O R G U : Fugi degrabă să nu te vadă, că de te-a cunoaște suntem
prăpădiți.

SCHWABE (*alergând în crâșmă*): *Sapperment! noch einmal!... fort...*

SCENAX

(*Cei denainte, GAHIȚA (venind din fund)*)

GAHIȚA : Frumoasă politică... *Monsiu Agamemnon... Bravo... vă duceți și mă lăsați în mijlocul drumului, de vă aștept un ceas.*

KIULAFOGLU : Nu-i vina nostra, *ker a mu... Ma a lui arhon Enaki, care ne-a ținuto cu de-a sila.*

GAHIȚA (*vazând pe pitarul Enachi, coboară ochii*): *Cuconu Enachi!...*

DAMIAN : Nu-ți coborî ochii, dragă cucoană... cele ce-au fost s-au trecut.

KIULAFUGLU: *Omos* bine che ai venit si d-ta, cocona Gahița, ca se vezi omul ațel selbatico, care fațe o mulțime de *kabailikia*.

GAHIȚA: Ce om sălbatic?

KIULAFUGLU: *Ma puine*, bre?

DAMIAN: Ba că zău, unde-i?... ce s-a făcut?

IORGU: Nu vă îngrijiiți de el c-a veni acuși... S-a dus să-și răcorească gâtul c-o stacană de smoală.

KIULAFUGLU: *Lipon*, țe mai sidem aițe?... *as pame* si noi, se ne recorimo...

IORGU: Mai stați că încă n-am sfârșit comedia... Acum au să înceapă prorociile... Cine vrea din d-voastră să-i spun trecutul și viitorul?... Eu, vestitul *Cocus Mocus imperator*, am prorocit de mult că are să vie o vreme unde oamenii au să meargă pe brânci și, slavă Domnului!... azi vedem mulți culbeci cu fețe de om. Am prorocit iar că vânzătorii au să fie schimbați în măgari, și moldovenii în... jidani!... Am prorocit unui însurățel că femeia lui...

KIULAFUGLU (*mânios*): Cum indreznesti, *katergari*, se vorbesti de surăței *me katigoria*?... Nu stii che si eu sinto surățelos?

IORGU: Ba ești sur cumsecade, nu surățel.

KIULAFUGLU: *Ghidi, puski*... Moi sluzitori, umfla la dinsu.

DAMIAN: Ian lasă-l, *arhon* comise, să sfârșească... (*Lui Iorgu.*) Ziceai, domnișorule, că știi să spui toate lucrurile trecute și viitoare?... Spune-mi dar mie, unde se găsește acum Iorgu, nepotul meu?

IORGU: El se află aici în sat.

DAMIAN: Minciuni spui, șonțule, că-i la Iași, închis la agie... Auzi cum le croiește!

IORGU: Ei, pui rămășag că eu, vestitul *Cocus Mocus imperator*, îți aduc pe Iorgu aici pân'într-un sfert de ceas?

DAMIAN: De la Iași în 15 minunte?... cale de 5 poști?

KIULAFUGLU: Cu caii de poțta de-acum, țe nu se pote!

IORGU: Însă, dacă m-oi ținea de cuvânt, d-ta să-l ierți pe Iorgu și să-i plătești toate datoriile...

DAMIAN: Iar de nu?

I O R G U : Să mă faci chisăliță de bătaie.

G A H I Ț A : Mă mir, *mon cher arhon* pitar, cum de stai ca un prost de-l ascuți?... Nu vezi că domnișorul vrea să ne ieie în răs cu minunile d-sale?... D-lui socoate poate că nici unul din noi n-a făcut voiajuri.

I O R G U : Știu, dimpotrivă, cucoană Gahița, că d-ta ai fost la Cernăuți.

G A H I Ț A : Cine ți-a spus-o?

I O R G U (*apropiindu-se de Gahița, încet*): Baronul *von Kleine Schwabe*.

G A H I Ț A : *Oh ciel!* îl cunoști?

I O R G U : Pe cine nu cunosc eu?

G A H I Ț A : Oare... nu l-ai putea și pe dânsul aduce dela Cernăuți... tot în 15 minunte?

I O R G U : Și mai degrabă, dacă vrei.

G A H I Ț A : Cum nu? mai vârtos, te poftesc.

D A M I A N (*cautând la ornic*): Domnule, au trecut zice minute!... îți mai rămân încă cinci... dacă-n vremea asta n-a veni Iorgu... te stropșesc.

I O R G U : Bunătatea d-tale... Stați puțin să-mi fac descântecul. (*Face semne cabalistice cu bățul.*) *Cocus Mocus imperator, ein, zwei, drei...* (*În parte.*) Să vii, Iorgule, să mă scapi de bătaie, că de nu-i veni, îi rău de pielea mea.

D A M I A N : Sfertul a trecut... Unde-i Iorgu, șonțule?

I O R G U : Acuși trebuie să vie.

D A M I A N : Pe dânsul, băieți... învățați-l să-și mai bată joc de creștini.

(*Toți se reped spre Iorgu.*)

I O R G U : Ho, țară! să-mi sfârșesc descântecul... *Marș, pantalon, ein Cocus, zwei Mocus, drei imperator...* (*În parte.*) *Marș și tu, Iorgule, că atât îi scăparea ta. (Tare.) Marș, pantalon...* (*Fuge iute printre oameni, de intră în crâșmă și închide ușa după el.*)

D A M I A N : Nu-l scăpați, flăcăi; stricați ușa și mi-l aduceți aici, ca să-i dau un pantalon pe spinare.

(Câțiva țărani se încearcă să deschidă ușa.)

KIULAFUGLU (*furios*): Ai vazuto maiskaraliki! se ne rida nu sonți pe toți, și mai ales pe mine care sinto coscoze ispravnicos!... prindeți-l, moi.

GAHIȚA (*furioasă*): *Infame charlatan!* să mă facă să cred că-mi aduce pe *Kleine Schwabe!*...

DAMIAN (*la țărani*): Da ce dracul!... nu puteți da jos o biată ușă?... Ian să-mi pun eu umerele... Măi Gângule, vin' de ne-ajută și tu.

GÂNGU: Ce să faci?... să dai foc casei?... Da cum, Doamne iartă-mă, să-mi arzi crâșma.

(*Ușa se deschide și deodată se înfățișează Iorgu și Kleine Schwabe, schimbați în haine civile. Iorgu merge de pică în genunchi la moșul său, și Schiwabe dinaintea Gahiței.*)

TOȚI: Ce minune-i asta?

DAMIAN: Iorgu, aici?

GAHIȚA: *Kleine Schwabe! oh ciel!*

IORGU: Ai făgăduit să mă ierți, moșule!...

SCHWABE: *Ah! liebe Gahizen!*

DAMIAN: Bre, bre, bre!

KIULAFUGLU: Bre, bre, bre! țe boțcarie!

DAMIAN (*ridicând pe Iorgu*): Parcă nu-i lucru curat... Da spune-mi, măi băiete, cum ai scăpat de la agie?... cum și când ai venit?

GÂNGU: Măi Enachi, crede și nu cerceta... Nu vezi că jupânu *Mocus* era dracu pe uscat?...

(*Toți își fac cruce, zicând: "Piei, drace!"*)

KIULAFUGLU: *Fevghe satana... Ma țe s-a facuto kir Mocus?*

UN ȚARAN (*aducând costumul vrăjitorului din crâșmă*): Iaca, cucoane... numai pielea i-a rămas.

ZOIȚA (*în parte*): Pare-mi-se că nici vrăjitorul nu-i departe.

KIULAFUGLU: *Na scaso an den itan Skaraotki!... Zoița, Zoița... vin' linga mine, se nu te umfla o diavolos cornoratos.*

I O R G U (*în parte*): Ba că chiar!... scapă de unul și dă peste altul... (*Tare.*) Nu vă mai speriați degeaba... Mai bine haideti cu toții să serbăm ziua astă fericită în care un copil nebun a câștigat iar iertăciunea și dragostea moșului său... (*Către Gângu.*) Unde mi-i logodnica, cucoane Gângule?

G Â N G U : Acasă... caută-n cărți.

I O R G U : Prietenilor!... vă poftesc peste trei zile la nunta mea cu duduca Marghiolița, fiica sulgerului Gângu.

G Â N G U : Ura!... strigați ura, măi!

Ț Ă R A N I I : Ura!

G A H I Ț A : Totodată, domnilor, vă poftesc și eu la nunta mea cu d-lui baronul *von Kleine Schwabe*.

G Â N G U : Îra!

Ț Ă R A N I I : Îra!

D A M I A N : Dec!... da aista de unde-a ieșit?

I O R G U (*încet, moșului său*): Ți-oi spune mai pe urmă...

S C H W A B E : *Liebe Gahizen! du bist meine Lieben!*

G A H I Ț A : *Pour toujours?*

S C H W A B E : *Tușur!*

I O R G U (*încet, Gahiței*): Vrea să zică, noi suntem chit de-acum?

G A H I Ț A (*furioasă*): *Monstre!*

G Â N G U : Măi Enachi!... știi ce?... De vreme ce Iorgu tău s-a îndreptat pe calea adevărului, hai să tragem o horă cu toții.

D A M I A N : Mări, bine zici, surdule... Unde-s scripcarii?... Iată-i... Ian ascultați, dancilor... să-mi cântați o horă de cele bătrânești, cum le plăcea părinților noștri.

*(Scripcarii cântă hora. Damian, Gângu, Zoița, prietenii
și țărani se prind la joc.)*

D A M I A N : Măi Iorgule!... da tu nu vii să joci? Tot nu-ți plac obiceiurile noastre?

I O R G U : Ba acum îmi sunt dragi... Acum știu să prețuiesc bunătățile care ne-au rămas de la strămoși și să deie Domnul să le păstrăm

totdeauna, pentru ca să rămânem tot români și să ne fie dragă țara noastră!... *(Se prinde în horă.)*

TOȚI: Ura!... să trăiască Moldova!

*(Toți joacă hora, afară de Kiulafoglu care trage ciubuc deoparte;
Gahița și Kleine Schwabe joacă valțul împrejurul horei.)*

COR FINAL

Sunt român și tot român
Eu în veci voi să rămân!
Țara noastră să trăiască
Și-n veci steaua să-i lucească!

(Cortina cade.)

APRECIERI CRITICE

... În afară de *Iorgu de la Sadagura* și de *Sânziana și Pepelea*, izbutesc să învingă vremea peripețiile cucoanei Chirița (*Chirița în Iași sau două fete ș-o neneacă, Chirița în provincie, Cucoana Chirița în balon*)...

George CĂLINESCU, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Editura Minerva, București, 1986, p. 314.

Rusaliele, cum s-a numit până la urmă comedioara într-un act *Satul lui Cremene*, se încadra în aceeași camanie de denunțare a adversarilor reformelor urmărite de Cuza. Aici își făceam loc, desigur, și unele limite ale viziunii lui Alecsandri asupra țaranilor, dar nu e mai puțin adevărat că în Răzvrătescu el satiriza pe ucenicii lui Clevetici, clientela și instrumentele marilor demagogi de la centru, care începe să imite metodele dascălilor lor și să cruze acea dezgustătoare școală a așa-zisului liberalism românesc, care, ceva mai târziu, avea să indigneze și pe Caragiale. În *Rusaliele* scriitorul adăuga criticii demagogiei o critică nu mai puțin severă la adresa exagerărilor latiniste ale etimologiștilor ardeleni și, în genere, la adresa falsului patriotism izvorând din exaltarea originii noastre romane, pe care Kogălniceanu de altfel îl combătuse de la 1843.

G. C. NICOLESCU, *Viața lui Vasile Alecsandri*. Ediția a doua, revăzută. Editura pentru literatură, București, 1965, p. 423.

... De-a lungul a cincizeci de ani Alecsandri a intuit care este locul teatrului în cultura românească, ce anume direcții trebuie să urmeze. În 1840 trăia febra luptei pentru statornicirea unor instituții artistice și pentru crearea unui repertoriu original. Improvizat chiar, localizat, dar având rolul unui stimul pentru scriitori și al unui ferment pentru interesul publicului. Pe măsură ce trec anii, pe măsură ce teatrul începe să aibă un ecou din ce în ce mai amplu și mai persistent, fiind acum una din tribunele opiniei publice, Vasile Alecsandri a înțeles că dramaturgia nu se mai poate restrânge la localizări...

A pornit de la ideea teatrului ca tribună a adevărului, și de-a lungul anilor a reafirmat adeseori această părere a sa: "fiindcă la noi nu pesedăm încă nici libertatea

tribunei, nici arma zilnică a jurnalismului, am proiectat să-mi fac din teatru un organ spre biciuirea moravurilor rele și ridicolelor societății noastre...”

Valeriu PÂPEANU, *Noi și cei dinaintea noastră*, Editura pentru literatură, București, 1966, p. 139.

În genul dramatic Alecsandri a început să scrie, fără îndoială, și din obligația de a da teatrului din Iași, după asumarea direcției lui, în 1840, alături de Negruzzi și Kogălniceanu, un repertoriu. Piesele sale nu puteau avea atunci decât un caracter funcțional, inerent finalității lor imediate, care era aceea de a atrage public spre un teatru nou, experimental într-un fel. Cum publicul mergea la spectacole spre a se distra, era normal să i se ofere piese amuzante, de un comic ușor, deseori “cântecel” vesele, cuplete, scenete cât mai hazlii, în proză și versuri, acompaniate de muzică. Preocuparea pentru calitatea artistică trecea inevitabil pe planul al doilea. Nimic mai firesc, în asemenea condiții, decât introducerea în repertoriu a tot ce era de natură să facă reprezentațiile cât mai antrenante. Noțiunea de proprietate literară neexistând sau având un conținut platonice, nimeni nu făcea nici o distincție între produsul original și imitație, traducere, adaptare, localizare. Furnizorii de piese propuneau teatrelor scrieri în care creația proprie se amesteca inextricabil cu tot soiul de împrumuturi. Dramaturgii își însușeau din alte literaturi (și din autori de toată mâna) motive, subiecte, tipuri, nume, replici. Oricine lua tot ce îi convenea de oriunde. Singura preocupare a producătorilor unui spectacol era efectul de moment al acestuia. Cu timpul, Thalia română s-a maturizat, și au apărut noi autori dramatici, iar cei vechi au început să scrie ca pentru un public mai evoluat. Gustul pentru comicul facil a rămas însă, și tot astfel înclinația în această direcție a unor scriitori, inclusiv Alecsandri. Rărind, după primii ani de directorat, improvizațiile, autorul *Pietrei în casă* a continuat totuși să scrie, până după 1870, comedii ușoare, de un umor ce nu implică studiul de caractere. În această situație, a întreprinde pe comedii sale cercetări de literatură comparată e puțin relevant. Asemenea cercetări pot fi ilustrative, dar nu sunt în măsură a constitui baza unor judecăți de valoare. Singurul demers funcțional e acela de a verifica dacă asemenea scrieri mai au astăzi prin ce să procure agrement. Verificarea nu poate opera, natural, decât diferențiat, piesele variind calitativ, iar estimările devin fatalmente strict subiective. Comicul fiind, în piesele scurte, numai de limbaj și de situații, rezultând din vervă, din echivocuri, din vorbe de spirit, calitatea lui, spre deosebire de a celui de caractere, e indemonstrabilă altfel decât prin reacția individuală. Ea se exprimă prin râs și șansa de a râde sau măcar a zâmbi i-o procură cititorului aproape toate micile compuneri, reprezentabile și azi în teatru de estradă. Piese mai lungi, ca *Iorgu de la Sadagura*, *Iași în carnaval*, ciclul *Chirițelor* (*Chirița în Iași sau două fete ș-o neneacă*, *Chirița în provincie*, *Coana Chirița în balon*), *Sânziana și Pepelea*, *Boieri și ciocoi*, conțin și comic de moravuri.

Dumitru MICU, *Scurtă istorie a literaturii române*, vol. I, Editura Iriana, București, 1994, p. 198 — 199.

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	2
<i>Tabel cronologic</i>	3
CHIRIȚA ÎN IAȘI sau DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ	9
CHIRIȚA ÎN PROVINCIE	75
CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON	144
CUCOANA CHIRIȚA ÎN VOIAJ	164
RUSALIILE	172
IORGU DE LA SADAGURA sau NEPOTU-I SALBA DRACULUI	207
<i>Aprecieri critice</i>	258

Vasile Alecsandri

CHIRIȚA ÎN IAȘI
sau DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ

Apărut: 1997. Format: 70x108^{1/32}
Coli tipar: 11,55. Coli editoriale: 10,90. Tiraj: 5 000 ex.

Casa de editură «LITERA»
str. B.P. Hasdeu, nr. 2, Chișinău, MD 2005, Republica Moldova

Operator: *Vitalie Eșanu*
Tehnoredactor: *Tatiana Covali*

Corector: *Raisa Coșcodan*

Redactor: *Ion Ciocanu*

Editor: *Anatol Vidrașcu*

Tiparul executat sub comanda nr. .
Concernul "PRESA", str. Vlaicu Pârcălab, nr. 45,
Chișinău, MD 2012, Republica Moldova